T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YY TİCARET YAPILARININ RESTORASYON VE KORUMA FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeynep YÜKSEL

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık ve Yapılı Çevrenin Yenilenmesi Programı

DANIŞMAN
Prof. Dr. Kemal Kutgün EYÜPGİLLER

Ekim, 2024

İSTANBUL

Bu çalışma, 30.10.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Mimarlık Anabilim Dalı, Mimarlık ve Yapılı Çevrenin Yenilenmesi Programında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Prof. Dr. Kemal Kutgün EYÜPGİLLER(Danışman)
İstanbul Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Fakülte

Dr. Öğr. Üyesi Zahide Sena Güneş KAYA
İstanbul Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Berna Usanmaz COŞKUN
İstanbul Esenyurt Üniversitesi
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi

İntihal Programı Beyanı

20.04.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, İstanbul Üniversitesi'nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Fen Bilimleri Enstitüsü'nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamda bu konuyu seçmem için beni teşvik ederek doğup büyüdüğüm şehre farklı bir bakış açısıyla ve daha anlamlı bakmamı sağlayan, ayrıca bana bu şehrin kültürel mirasının korunmasına katkıda bulunma fırsatını sunan, tez sürecim boyunca bilgisi ve deneyimleriyle daima yol göstererek akademik rehberliğin ötesinde desteği ve anlayışıyla üzerimde büyük emeği olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Kemal Kutgün Eyüpgiller'e, önerileri ve fikirleriyle tezimin gelişmesine katkıda bulunan kıymetli jüri üyelerine, tezin başlangıcından itibaren her zaman yanımda olarak araştırma sürecimde bilfiil yardım eden, bana her anlamda destek olan, bugünlere gelmemde tüm fedakarlığı göstererek en çok emeği veren sevgili babama ve anneme, akademik tecrübesiyle tez çalışmama çokça faydası dokunan ağabeyime, ne zaman zorlansam beni dinleyerek motive eden ablama, eğitim ve iş hayatım boyunca dualarını benden esirgemeyen büyükbabama ve bu süreçte beni anlayışla karşılayarak manevi desteklerini gösteren tüm yakınlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Ekim 2024 Zeynep YÜKSEL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ ..... **iv**
İÇİNDEKİLER ..... **v**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **ix**
TABLO LİSTESİ ..... **xxvi**
KISALTMA LİSTESİ ..... **xxvii**
ÖZET ..... **xxviii**
SUMMARY ..... **xxx**
1. GİRİŞ **1**
1.1. AMAÇ 1
1.2. KAPSAM 2
1.3. YÖNTEM 3
2. 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA OSMANLI MİMARLIĞINA GENEL BAKIŞ **5**
3. ORDU FİZİKİ YAPISI VE TARİHİ **7**
3.1. KONUM VE COĞRAFİ YAPI 7
3.2. KENTİN TARİHİ 8
3.3. MİMARİ YAPI 11
3.3.1. Kentsel Sit Alanı 12
3.3.2. Arkeolojik Sit Alanları 15
3.3.2.1. Bozukkale (Kotyora) Antik Yerleşmesi *15*
3.3.2.2. Kurul Kalesi *16*
3.3.3. Anıtsal Yapılar 18
3.3.3.1. Aziziye (Yalı) Camii *18*
3.3.3.2. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii *19*
3.3.3.3. Hamidiye (Hükümet) Camii *20*
3.3.3.4. Selimiye Camii *21*
3.3.3.5. Eskipazar (Bayram Bey) Camii *22*
3.3.3.6. Taşbaşı Kilisesi *23*
3.3.3.7. Düz Mahalle Kilisesi *25*
3.3.3.8. Zaferi Milli Kilisesi *25*

3.3.3.9. 19 Eylül Ortaokulu *26*
3.3.3.10. İsmet Paşa İlköğretim Okulu ve Ek Binası *27*
3.3.3.11. Eski Redif Yapıları *30*
3.3.3.12. Eski Hastane *33*
3.3.3.13 Ziraat Bankası Binası *34*
3.3.4. Sivil Mimarlık Örneği Yapılar 35
3.3.4.1. Paşaoğlu Konağı *35*
3.3.4.2. Sarı Konak *36*
3.3.4.3. Eski Vali Konağı *37*
3.3.4.4. Saray (Selimiye) Hamamı *39*
3.3.4.5. Furtun (Yalı) Hamamı *39*
3.3.4.6. Eskipazar Büyük Hamam *40*
3.3.4.7. Eskipazar Küçük Hamam *41*
3.3.4.8. Osman Paşa Şadırvanı *42*
3.3.4.9. Kemer Köprü *43*
3.3.4.10. Dedeli Köprüsü *44*
3.3.4.11. Oluksuyu Çeşmesi *46*
3.3.4.12. Çürüksulu Ali Paşa (Keçiköy) Çeşmesi *47*
3.3.4.13. Osman Bey (Ali Katip) Çeşmesi *47*
3.3.4.14. Kabana Çeşmeleri *48*
3.3.4.15. Abdi Baba Çeşmesi *49*
4. 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA ORDU VE TİCARET HAYATI 50
4.1. YÖNETSEL YAPI 50
4.2. TOPLUMSAL YAPI 51
4.3. EKONOMİK VE TİCARİ YAPI 52
4.3.1. Çarşıda Yangın ve Çarşının Yeniden Kurulması 55
4.3.2. Fındık Ticareti ve İlk Endüstri Yapılarının Kurulması 57
4.4. 1939 DEPREMİ 61
5. ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YY. TİCARET YAPILARI 63
5.1. DÜKKAN VE MAĞAZALAR 66
5.1.1. 115 Ada, 1 Parsel 66
5.1.2. 115 Ada, 8 Parsel 70
5.1.3. 117 Ada 1, 2 ve 3 Numaralı Parseller 74
5.1.4. 117 Ada, 6 Parsel 84

5.1.5. 117 Ada, 7 Parsel....89
5.1.6. 118 Ada, 4 Parsel....93
5.1.7. 120 Ada, 5 Parsel....97
5.1.8. 141 Ada, 5 ve 21 Numaralı Parseller....100
5.1.9. 142 Ada, 3 Parsel....105
5.1.10. 142 Ada, 4 Parsel....107
5.1.11. 142 Ada, 5 Parsel....109
5.1.12. 192 Ada, 6 Parsel....111
5.1.13. 194 Ada, 17 Parsel....115
5.1.14. 195 Ada, 3 Parsel....119
5.1.15. 195 Ada, 11 Parsel....124
5.1.16. 197 Ada, 14 Parsel....127
5.1.17. 213 Ada, 1 Parsel....132
5.1.18. 323 Ada, 11 Parsel....139
5.1.19. 1321 Ada, 15 Parsel....142
5.2. ENDÜSTRİ YAPILARI....146
5.2.1. 169 Ada, 2 Parsel....146
5.2.2. 169 Ada, 3 Parsel....152
5.2.3. 199 Ada, 3 ve 4 Numaralı Parseller....157
5.2.4. 199 Ada, 5 Parsel....166
5.2.5. 199 Ada, 6 Parsel....170
5.3. KARMA KULLANIMLI YAPILAR....176
5.3.1. 114 Ada, 3 Parsel....176
5.3.2. 119 Ada, 1 Parsel....180
5.3.3. 129 Ada, 1. Parsel....187
5.3.4. 142 Ada, 9 Parsel....195
5.3.5. 193 Ada, 1 Parsel....199
5.3.6. 228 Ada, 2 Parsel....204
6. DEĞERLENDİRME....207
6.1. ANALİZLER....207
6.2. ÖNERİLER....209
6.3. KARŞILAŞTIRMA....212
7. SONUÇ....215
KAYNAKLAR....218

EKLER **222**
ÖZGEÇMİŞ **255**

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1.1: Ordu, Altınordu ilçesi ve ilçe merkezi (Yazar tarafından üretilmiştir).....2

Şekil 1.2: Ordu şehir merkezinde çalışma alanı ve Kentsel Sit Alanı (Google Earth Pro ekran görüntüsü). 3

Şekil 2.1: 19. yüzyılda Batılı üsluplarla oluşturulmuş ticaret yapıları, Kastamonu (Eyüpgiller, Topçubaşı, ve Polat, 2008). 6

Şekil 3.1: Ordu Mülki İdare İl Haritası (Harita Genel Müdürlüğü https://www.harita.gov.tr/urun/ordu-mulk-idare-il-haritasi/347). 7

Şekil 3.2: M.Ö. 4. yüzyılda Kotyora (Cotyora) şehri ve Karadeniz'i gösteren harita. Kırmızı hat Xenophon'un Anabasis kitabında On Binler ile birlikte izlediği rotayı göstermektedir (Vrije Universiteit Amsterdam https://vu.contentdm.oclc.org/digital/collection/krt/id/2746/rec/1).....9

Şekil 3.3: Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı (Ordu Büyükşehir Belediyesi arşivi). 13

Şekil 3.4: Kentsel Sit Alanından bir görünüm, Aralık 2021 (Yazarın arşivi). 14

Şekil 3.5: Kentsel Sit Alanında sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının yürütüldüğü Sıtkı Can Caddesi'nden bir görünüm, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 14

Şekil 3.6: Bozukkale (Kotyora) Sit Alanı'nın genel görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi). 15

Şekil 3.7: Sit alanında yer alan kale kalıntıları, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).....16

Şekil 3.8: Kurul Kalesi'nden Altınordu'ya bakış (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130678/kurul-kalesi-yerleskesi-altinorduordu.html). 17

Şekil 3.9: Kurul Kalesi'nde bulunan heykellerden biri (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130678/kurul-kalesi-yerleskesi-altinorduordu.html).....17

Şekil 3.10: Ordu kazası iskelesinde inşa olunan caminin açılışı, 1893 tarihli belge (BOA FTG.f.. Gömlek No: 1659). 18

Şekil 3.11: Aziziye (Yalı) Camii deniz (kuzey) cephesi görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 19

Şekil 3.12: Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 20

Şekil 3.13: Ordu kaymakamı ve Lazistan hanedanından Mehmed Ali Bey'in Ordu kasabasında inşa ettirdiği cami, 1893 tarihli belge (BOA FTG.f.. Gömlek No: 660).....21

Şekil 3.14: Hamidiye (Hükümet) Camii, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).....21

Şekil 3.15: Selimiye Camii ve mihrabı (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130734/selimiye-camii-altinorduordu.html).....22

Şekil 3.16: Restorasyon sonrası Eskipazar Camii (Ordu Büyükşehir Belediyesi https://www.ordu.bel.tr/Haber/46427/tarihi-eskipazar-camii-ramazanda-ibadete-aciliyor).....23

Şekil 3.17: Taşbaşı Kilisesi ve günümüzde mevcut olmayan Rum Okulu'nun denizden görünümü (OBB Arşivi).....24

Şekil 3.18: Taşbaşı Kilisesi/Sanat Alanı, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 24

Şekil 3.19: Düz Mahalle Kilisesi, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).....25

Şekil 3.20: Yıkılmadan önce Ermeni (Zaferi Milli) Kilisesi (OBB Arşivi).....26

Şekil 3.21: Zaferi Milli Kilisesi'nin duvar kalıntıları (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019). 26

Şekil 3.22: Rum Okulu'nun özgün durumu (H. Naim Güney arşivi). 27

Şekil 3.23: 19 Eylül Ortaokulu, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).....27

Şekil 3.24: Movsesyan Varjaran Ermeni Okulu/ Ordu Erkek Orta Mektebi, 1926 tarihli belge (T.C. Devlet Arşivleri 180-9-0-0 / 97-472-16).....28

Şekil 3.25: Okulun güncel durumu (Karadeniz Kültür Envanteri https://karadeniz.gov.tr/idari-yapi-ismet-pasa-ilkogretim-okulu/#prettyPhoto). 28

Şekil 3.26: Zaferi Milli Mektebi, özgün hali (H. Naim Güney arşivi).....29

Şekil 3.27: İsmetpaşa İlkokulu, güncel durumu (İsmetpaşa İlkokulu https://orduismetpasaio.meb.k12.tr/52/01/397167/okulumuz_hakkinda.html).....29

Şekil 3.28: Kaymakamlık binası, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).....30

Şekil 3.29: Ordu kazasında iânât-ı hamiyetmendan ile inşa olunan Redif Dâire-i Askeriyesi (İBB Atatürk Kitaplığı Arşivi https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?dil=0&p=1&q=ordu+kazas%C4%B1+ianat&alan=tum_txt). 31

Şekil 3.30: Milli Savunma Bakanlığına tahsis edilen yapı, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).....31

Şekil 3.31: Ordu kazasında iânât-ı hamiyetmendan ile inşa olunan depo-yi muhafazasına mahsus efrad-ı şahanenin koğuşudur (İBB Atatürk Kitaplığı Arşivi https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?dil=0&p=1&q=ordu+kazas%C4%B1+ianat&alan=tum_txt). 32

Şekil 3.32: Milli Savunma Bakanlığına tahsis edilen yapı, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 32

Şekil 3.33: Redif yapılarının ilk yapıldığı yıllarda şehir içinde görünümü (OBB Arşivi). 33

Şekil 3.34: Ordu Üniversitesi Turizm Fakültesi, 2023 (Faruk Yüksel arşivi). 34

Şekil 3.35: Ziraat Bankası, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 35

Şekil 3.36: Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi kuzey (1. fotoğraf) ve doğu (2. fotoğraf) cephelerden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 36

Şekil 3.37: Restorasyon öncesi Sarı Konak güney cephesi (Güven Bayar arşivi). 37

Şekil 3.38: Restorasyon sonrası Sarı Konak güney cephesi, Ocak 2021 (Yazarın arşivi). 37

Şekil 3.39: Eski Vali Konağı, 1933 (Foto Temel Uzlu arşivi). 38

Şekil 3.40: Eski Vali Konağı, Haziran 2024 (Yazarın arşivi). 38

Şekil 3.41: Saray Hamamı genel görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi) 39

Şekil 3.42: Furtun (Yalı) Hamamı genel görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi). 40

Şekil 3.43: Restorasyon sonrası Eskipazar Büyük Hamam (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130468/eskipazar-buyuk-hamam-altinorduordu.html). 41

Şekil 3.44: Restorasyon sonrası Eskipazar Küçük Hamam (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130469/eskipazar-kucuk-hamam-altinorduordu.html). 42

Şekil 3.45: Osman Paşa Şadırvanı'nın ilk yapıldığı dönemdeki görünümü (H. Naim Güney arşivi). 42

Şekil 3.46: Osman Paşa Şadırvanı'nın günümüzdeki görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi). 43

Şekil 3.47: Kemer Köprü'nün ilk yapıldığı dönemdeki görünümü (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130668/kemer-kopru-altinorduordu.html). 44

Şekil 3.48: Kemer Köprü'nün günümüzdeki görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi). 44

Şekil 3.49: Dedeli Köprüsü'nün günümüzdeki görünümü (H. Naim Güney arşivi). 45

Şekil 3.50: Dedeli Köprüsü'nün ilk yapıldığı dönemki görünümü (H. Naim Güney arşivi). 45

Şekil 3.51: Günümüzde var olan köprüden önce farklı biçimde yapıldığı düşünülen Dedeli Köprüsü'nün Yıldız Sarayı Arşivleri'nde bulunan görseli (Çulpan, 2002). 46

Şekil 3.52: Oluksuyu Çeşmesi (Türkiye Kültür Portalı https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/gezilecekyer/oluksuyu-cesmesi).....46

Şekil 3.53: Çürüksulu Ali Paşa (Keçiköy) Çeşmesi (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130674/kirazlimani-mahallesi-cesmesi-altinorduordu.html).....47

Şekil 3.54: Osman Bey (Ali Katip) Çeşmesi (Türkiye Kültür Portalı https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/kulturenvanteri/osman-bey-cesmes#:~:text=).....48

Şekil 3.55: Sol tarafta Kabana Çeşmesi I ve sağ tarafta Kabana Çeşmesi II (Ordu Büyükşehir Belediyesi https://www.ordu.bel.tr/Haber/44006/tarihi-cesmeler-gelecek-ile-bulusturuluyor). 49

Şekil 3.56: Zaferi Milli Mahallesi (Abdi Baba) Çeşmesi (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130754/zaferi-milli-mahallesi-cesmesi-altinorduordu.html).....49

Şekil 4.1: Samsun (Canik), Trabzon (Merkez), Lazistan ve Gümüşhane sancaklarından oluşan Trabzon Vilayetini gösteren harita (Cuinet, 1892). 50

Şekil 4.2: 1883 yılında Ordu çarşısının durumunu ve yangının kapladığı alanı gösteren harita (Çebi, 1973).....56

Şekil 4.3: Ordu'daki fındık fabrikaları, eski Trabzon (Kazım Karabekir) Caddesi (Güven Bayar arşivi). 59

Şekil 4.4: Giresun'da bir içhane (Hüseyin Gazi Menteşeoğlu arşivi, TRT Haber https://www.trthaber.com/foto-galeri/karadenizde-findik-tarimi-ve-ihracatinin-tarihsel-seruveni/25108/sayfa-6.html).....60

Şekil 4.5: Ordulu bir fındık ihracatçısının 1939 tarihli İktisadi Uyanış dergisinde verdiği reklam (Güven Bayar arşivi). 60

Şekil 4.6: 1939 tarihli depremde, Ordu çarşısında meydana gelen yıkım (Foto Temel Uzlu arşivi). 62

Şekil 4.7: 1939 tarihli depremde, Ordu çarşısında meydana gelen yıkım (H. Naim Güney arşivi). 62

Şekil 5.1: Çalışma alanını gösteren harita (Yazar tarafından üretilmiştir).....63

Şekil 5.2: Çalışma alanı ve alandaki tescilli yapıların özgün işlevleri (Yazar tarafından üretilmiştir).....64

Şekil 5.3: Düz Mahalle 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).....66

Şekil 5.4: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının çevresiyle birlikte görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).....67

Şekil 5.5: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan güney cephesi (solda) ve Hükümet Caddesi'ne bakan batı cephesi (ssğda), Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 68

Şekil 5.6: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının güney (solda) ve batı (sağda) cephe görünüşleri (OBB Arşivi'nden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 69

Şekil 5.7: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının basit onarım öncesi görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 69

Şekil 5.8: Düz Mahalle 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 70

Şekil 5.9: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan ön (güney) cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 71

Şekil 5.10: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının ön cephesinde bulunan bezemelerin yakından görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 71

Şekil 5.11: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 72

Şekil 5.12: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 73

Şekil 5.13: Düz Mahalle 117 ada, 1, 2 ve 3 numaralı parsellerde bulunan yapıların vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 74

Şekil 5.14: 117 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan (kuzey) cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 75

Şekil 5.15: 117 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Hükümet Caddesi'ne bakan (batı) cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 76

Şekil 5.16: 117 ada, 1 parseldeki yapının batı cephesi görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi ve Haluk Saymaz tarafından hazırlanan projelerden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 76

Şekil 5.17: 117 ada, 2 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan ön cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 78

Şekil 5.18: 117 ada 1, 2, ve 3 parsellerdeki yapıların ön cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi ve Haluk Saymaz tarafından hazırlanan projelerden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 78

Şekil 5.19: 117 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan kuzey (solda) ve doğu (sağda) cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 80

Şekil 5.20: 117 ada, 3 parseldeki yapının doğu cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi ve Haluk Saymaz tarafından hazırlanan projelerden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 80

Şekil 5.21: 117 ada 1, 2 ve 3 numaralı parsellerdeki yapıların Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan taraftan görünümü, 1930'lu yıllar (Foto Temel Uzlu arşivi). 81

Şekil 5.22: 117 ada, 3 parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 82

Şekil 5.23: 117 ada, 3 parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 82

Şekil 5.24: 117 ada, 2 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 83

Şekil 5.25: 117 ada, 2 ve 3 numaralı parsellerdeki yapıların restorasyon sonrası birinci kat iç mekan görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 83

Şekil 5.26: Düz Mahalle 117 ada, 6 parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 84

Şekil 5.27: 117 ada, 6 parseldeki yapının güncel durumu, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 85

Şekil 5.28: 117 ada, 6 parseldeki yapının batı cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 85

Şekil 5.29: 117 ada, 6 parseldeki yapının güney cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 86

Şekil 5.30: 117 ada, 6 parseldeki yapının batı (solda) ve güney (sağda) cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 87

Şekil 5.31: 117 ada, 6 parseldeki yapının zemin katının görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 87

Şekil 5.32: 117 ada, 6 numaralı parseldeki yapının birinci katı ve ahşap merdivenin görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 88

Şekil 5.33: 117 ada, 6 numaralı parseldeki yapının birinci katından görünüm, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 88

Şekil 5.34: Düz Mahalle 117 ada, 7 parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 89

Şekil 5.35: 117 ada, 7 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 90

Şekil 5.36: 117 ada, 7 parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 90

Şekil 5.37: 117 ada, 7 parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 92

Şekil 5.38: 117 ada, 7 numaralı parseldeki yapının cephesinde restorasyon öncesinde meydana gelen yosunlaşma (S.K.V.K.B.K. arşivi). 92

Şekil 5.39: Düz Mahalle 118 ada, 4 parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.) 93

Şekil 5.40: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının Osman Paşa Caddesi'ne bakan ön cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 94

Şekil 5.41: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 95

Şekil 5.42: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının zemin kat cephesindeki taş yüzeyin durumu (solda) ve birinci kata çıkan merdivenin görünümü (sağda), Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 96

Şekil 5.43: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının birinci kat iç mekan görünümü (solda) ve çatı katına çıkan merdivenin görünümü (sağda), Şubat 2024 (Yazarın arşivi) 96

Şekil 5.44: Düz Mahalle 120 ada, 5 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.) 97

Şekil 5.45: 120 ada, 5 parseldeki yapının ön/doğu cephesinden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 98

Şekil 5.46: 120 ada, 5 parseldeki yapının ön/doğu cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 98

Şekil 5.47: 120 ada, 5 numaralı parseldeki yapının birinci katı (sol) ve birinci kattan zemin katın görünümü (sağ) Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 99

Şekil 5.48: Düz Mahalle 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 100

Şekil 5.49: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının kuzey/ön cepheden görünümü, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 101

Şekil 5.50: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının kuzey/ön cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 102

Şekil 5.51: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının bulunduğu sokaktan görünümü, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 103

Şekil 5.52: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının restorasyon öncesi durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 104

Şekil 5.53: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının restorasyon öncesi durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 104

Şekil 5.54: Düz Mahalle 142 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 105

Şekil 5.55: 142 ada, 3 parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 106

Şekil 5.56: 142 ada 3, 4 ve 5 numaralı parsellerdeki yapıların ön cephe görünüşü (OBB Arşivi'nden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 106

Şekil 5.57: Düz Mahalle 142 ada, 4 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.) 107

Şekil 5.58: 142 ada, 4 numaralı parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 108

Şekil 5.59: Düz Mahalle 142 ada, 5 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 109

Şekil 5.60: 142 ada, 5 numaralı parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 110

Şekil 5.61: 142 ada, 3, 4 ve 5 numaralı parsellerdeki yapıların 2010'lu yıllardaki görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 110

Şekil 5.62: Şarkiye Mahallesi 192 ada, 6 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 111

Şekil 5.63: 192 ada, 6 parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 113

Şekil 5.64: 192 ada, 6 parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 113

Şekil 5.65: 192 ada, 6 numaralı parseldeki yapının yapım kitabesi "1900" Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 114

Şekil 5.66: 192 ada, 6 numaralı parseldeki yapının ilk yapıldığı dönemlerde çarşı içindeki konumu (OBB arşivi). 114

Şekil 5.67: Şarkiye Mahallesi 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 115

Şekil 5.68: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 116

Şekil 5.69: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 117

Şekil 5.70: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının 1. kat görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 117

Şekil 5.71: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının iç mekanı, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 118

Şekil 5.72: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi durumu (Tarihi Ordu Evleri Envanteri, 2010) 118

Şekil 5.73: Şarkiye Mahallesi 195 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 119

Şekil 5.74: 195 ada, 3 numaralı parseldeki yapının çevresiyle birlikte görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 120

Şekil 5.75: 195 ada, 3 parseldeki yapının ön (kuzey) cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 121

Şekil 5.76: 195 ada, 3 parseldeki yapının yan (doğu) cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 121

Şekil 5.77: 195 ada, 3 parseldeki yapının ön (kuzey) cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 122

Şekil 5.78: 195 ada, 3 parseldeki yapının yan (doğu) cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 122

Şekil 5.79: 195 ada, 3 numaralı parseldeki yapının ilk yapıldığı yıllarda çarşı içindeki görünümü (OBB Arşivi). Fotoğrafın solundaki geniş cadde bugünkü Süleyman Felek Caddesi'dir. 123

Şekil 5.80: Şarkiye Mahallesi 195 ada, 11 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 124

Şekil 5.81: 195 ada, 11 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 125

Şekil 5.82: 195 ada, 11 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 126

Şekil 5.83: Şarkiye Mahallesi 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 127

Şekil 5.84: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'nden ön cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 128

Şekil 5.85: 197 ada, 14 numaralı parselde bulunan yapının doğu cephesi görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 129

Şekil 5.86: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yalı Tasarım Mimarlık tarafından hazırlanan projeden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 130

Şekil 5.87: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yalı Tasarım Mimarlık tarafından hazırlanan projeden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 130

Şekil 5.88: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının eski hali, iç mekan ve cephe görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 131

Şekil 5.89: 197 ada, 14 parseldeki yapının eski hali, yan cephe görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 131

Şekil 5.90: Şarkiye Mahallesi 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 132

Şekil 5.91: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının Osman Paşa Caddesi'nden kuzey cephesi görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 133

Şekil 5.92: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey ve batı cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 134

Şekil 5.93: 197 ada, 14 parseldeki yapının güney cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 134

Şekil 5.94: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yeniden üretilmiştir). 135

Şekil 5.95: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının batı cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yeniden üretilmiştir). 135

Şekil 5.96: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yeniden üretilmiştir). 136

Şekil 5.97: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey cephesinin restorasyon öncesi görünümü, Şubat 2014 (OBB Kent Rehberi http://kentrehberi.ordu.bel.tr:81/KentrehberiApp/Index). 137

Şekil 5.98: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey ve batı cephesinin restorasyon öncesi görünümü, Şubat 2014 (OBB Kent Rehberi http://kentrehberi.ordu.bel.tr:81/KentrehberiApp/Index). 137

Şekil 5.99: 197 ada, 14 numaralı parselde bulunan yapının deprem öncesi batı cephesi görünümü (OBB Arşivi). 138

Şekil 5.100: Selimiye Mahallesi 323 ada, 11 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 139

Şekil 5.101: 323 ada, 11 numaralı parselde bulunan yapının ön cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 140

Şekil 5.102: 323 ada, 11 numaralı parselde bulunan yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 140

Şekil 5.103: 323 ada, 11 numaralı parseldeki yapının tadilat öncesi görünümü, Eylül 2019 (Google Haritalar https://l24.im/MAnj7). 141

Şekil 5.104: 323 ada, 11 numaralı parseldeki yapının tadilat sonrası 1. kat görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 141

Şekil 5.105: Düz Mahalle 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 142

Şekil 5.106: 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının doğu/ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 143

Şekil 5.107: 1321 ada, 15 parseldeki yapının doğu/ön cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 144

Şekil 5.108: 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının restorasyon sonrası iç mekan görünümü, 2015 (S.K.V.K.B.K. arşivi). 145

Şekil 5.109: 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 145

Şekil 5.110: Şarkiye Mahallesi 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 146

Şekil 5.111: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 147

Şekil 5.112: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının bitişiğinde yer alan fabrika ile birlikte Fabrikalar Sokağı'ndan kuzey cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 148

Şekil 5.113: Fındık ihracatının gerçekleştirildiği Büyük İskele'den 169 ada 2 parseldeki yapının ve bitişiğinde yer alan fındık fabrikasının kuzey cephe görünümü, 1900'lü yılların başları (H. Naim Güney arşivi). 148

Şekil 5.114: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü, (Yazar tarafından üretilmiştir). 149

Şekil 5.115: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünüşü, (Yazar tarafından üretilmiştir). 149

Şekil 5.116: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 150

Şekil 5.117: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının güney ve doğu cephelerinin yakın geçmişteki görünümü (H. Naim Güney arşivi). 150

Şekil 5.118: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).....151

Şekil 5.119: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının bitişiğinde yer alan fabrika ile birlikte bugünkü Kazım Karabekir Caddesi'nden görünümü, 1900'lü yılların başları (H. Naim Güney arşivi). 151

Şekil 5.120: Şarkiye Mahallesi 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).....152

Şekil 5.121: Küçük İskele'den 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının ve bitişiğinde yer alan fındık fabrikasının deprem sonrası dönemde kuzey cephe görünümü (Foto Temel Uzlu arşivi).....153

Şekil 5.122: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).....154

Şekil 5.123: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Fabrikalar Sokağı'ndan kuzey cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 154

Şekil 5.124: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz). 155

Şekil 5.125: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz). 155

Şekil 5.126: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının yakın geçmişteki genel görünümü (Mimar Haluk Saymaz arşivi). 156

Şekil 5.127: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının yakın geçmişteki iç mekan görünümü (Mimar Haluk Saymaz arşivi).....156

Şekil 5.128: Şarkiye Mahallesi 199 ada, 3 ve 4 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).....157

Şekil 5.129: Restorasyonu devam eden 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının Kazım Karabekir Caddesi'nden kuzey cephe görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).....158

Şekil 5.130: Yapının 3 numaralı parselde kalan kısmının, Süleyman Felek Caddesi'nden güney cephesi görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).....159

Şekil 5.131: Yapının 4 numaralı parselde kalan kısmının, Süleyman Felek Caddesi'nden güney cephesi görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).....160

Şekil 5.132: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının güney cephesinin I. Dönem restitüsyon çizimi (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).....161

Şekil 5.133: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının kuzey cephesinin I. Dönem restitüsyon çizimi (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık). 161

Şekil 5.134: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının Kazım Karabekir Caddesi'ne bakan kuzey cephesinin restorasyon öncesi görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 162

Şekil 5.135: Yapının 3 numaralı parselde kalan kısmının Süleyman Felek Caddesi'nden görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 163

Şekil 5.136: Yapının 4 numaralı parselde kalan kısmının Süleyman Felek Caddesi'nden görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 163

Şekil 5.137: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının fındık fabrikalarının bulunduğu caddeden (bugünkü Kazım Karabekir Caddesi) ilk yapıldığı yıllardaki görünümü (H. Naim Güney arşivi). 164

Şekil 5.138: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının I. Dönem zemin kat restitüsyon planı (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık). 164

Şekil 5.139: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının I. Dönem birinci kat restitüsyon planı (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık). 165

Şekil 5.140: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının I. Dönem ikinci kat restitüsyon planı (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık). 165

Şekil 5.141: Şarkiye Mahallesi 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 166

Şekil 5.142: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne açılan ön cephesi, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 167

Şekil 5.143: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Kazım Karabekir Caddesi'ne bakan arka cephesi, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 168

Şekil 5.144: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne açılan ön cephe görünüşü (Mimar Murat Tutkun tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 169

Şekil 5.145: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne açılan ön cephe görünüşü (Mimar Murat Tutkun tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 169

Şekil 5.146: Şarkiye Mahallesi 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 170

Şekil 5.147: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının doğu ve kuzey cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 171

Şekil 5.148: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 172

Şekil 5.149: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 172

Şekil 5.150: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının doğu cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 173

Şekil 5.151: 199 ada, 6 parseldeki yapının birinci kat iç mekan görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 174

Şekil 5.152: 199 ada, 6 parseldeki yapının birinci kat iç mekan görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi). 174

Şekil 5.153: 199 ada 3, 4, 5 ve 6 numaralı parsellerde yer alan fındık fabrikalarının Kazım Karabekir Caddesi'nden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 175

Şekil 5.154: 3, 4, 5 ve 6 numaralı parsellerde bulunan fındık fabrikalarının yer aldığı 199 numaralı adanın 1900'lü yılların başlarında görünümü (OBB arşivi). 175

Şekil 5.155: Düz Mahalle 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 176

Şekil 5.156: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 177

Şekil 5.157: 114 ada, 3 parseldeki yapının korniş ve saçak altı detayı, Temmuz 2022 (Google Haritalar). 178

Şekil 5.158: 2006 yılında hazırlanan projeye göre yapının normal kat planı (S.K.V.K.B.K. arşivi). 178

Şekil 5.159: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Fatih Caddesi'ne bakan cephe görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 179

Şekil 5.160: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephe görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 179

Şekil 5.161: Düz Mahalle 119 ada, 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.) 180

Şekil 5.162: 119 ada, 1 parseldeki yapının güney cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 182

Şekil 5.163: 119 ada, 1 numaralı parseldeki yapının batı cephesi, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 182

Şekil 5.164: 119 ada, 1 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 183

Şekil 5.165: 119 ada, 1 parseldeki yapının güney ve batı cephe görünüşü (Villa Mimarlık tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 184

Şekil 5.166: 119 ada, 1 parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (Villa Mimarlık tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 184

Şekil 5.167: 119 ada, 1 parseldeki yapının ilk inşa edildiği yıllardan bir fotoğrafı (Ordu Vizyon https://www.facebook.com/OrduVizyonn/photos/a.183341391804834/1733390790133212/?type=3&_rdr). 185

Şekil 5.168 : Yapının zemin kat restitüsyon planı (Villa Mimarlık, S.K.V.K.B.K. arşivi). 185

Şekil 5.169: Yapının 1. kat restitüsyon planı (Villa Mimarlık, S.K.V.K.B.K. arşivi). 186

Şekil 5.170: Yapının 1. kat restitüsyon planı (Villa Mimarlık, S.K.V.K.B.K. arşivi). 186

Şekil 5.171: Düz Mahalle 129 ada 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 187

Şekil 5.172: 129 ada, 1 parseldeki yapının ön cephe görünümü, Nisan 2024 (Yazarın arşivi). 189

Şekil 5.173: 129 ada 1 parseldeki yapının arka cephe görünümü (Altınordu Belediyesi arşivi). 189

Şekil 5.174: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının çevresiyle birlikte genel görünümü Ocak, 2024 (Yazarın arşivi). 190

Şekil 5.175: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının geçmişten günümüze kuzey cephesinin görünümü (Altınordu Belediyesi Arşivi). 191

Şekil 5.176: Yapının ilk yapıldığı yıllarda şehir içindeki konumu (OBB Arşivi). 191

Şekil 5.177: Yapının ilk yapıldığı yıllardaki özgün görünümü (OBB Arşivi). 191

Şekil 5.178: Yapının 1. kat iç mekanından bir görünüm (Altınordu Belediyesi Arşivi). 192

Şekil 5.179: Yapının 1. kat iç mekanından bir görünüm (Altınordu Belediyesi Arşivi). 192

Şekil 5.180: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi). 193

Şekil 5.181: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının batı cephesi görünüşü (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi). 193

Şekil 5.182: Zemin kat restitüsyon planı (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi). 194

Şekil 5.183: 1. kat restitüsyon planı (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi). 194

Şekil 5.184: Düz Mahalle 142 ada, 9 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 195

Şekil 5.185: 142 ada, 9 parseldeki yapının güney cephesinden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi). 196

Şekil 5.186: 142 ada, 9 parseldeki yapının güney cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 197

Şekil 5.187: 142 ada, 9 parseldeki yapının doğu cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir). 197

Şekil 5.188: 142 ada, 9 numaralı parseldeki yapının genel görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 198

Şekil 5.189: 142 ada, 9 numaralı parseldeki yapının onarım öncesi durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi). 198

Şekil 5.190: Şarkiye Mahallesi 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 199

Şekil 5.191: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının özgün görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi). 200

Şekil 5.192: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephesi, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 201

Şekil 5.193: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi ile birlik görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 201

Şekil 5.194: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının batı cephesi ile birlikte görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 202

Şekil 5.195: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 203

Şekil 5.196: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının yan cephe görünüşleri (Mimar Haluk Saymaz tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 203

Şekil 5.197: Şarkiye Mahallesi 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir). 204

Şekil 5.198: 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının genel görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi). 205

Şekil 5.199: 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 206

Şekil 5.200: 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir). 206

Şekil 6.1: Solda, 1926 tarihli belgede Ordu şehir planı (T.C. Devlet Arşivleri) ve sağda Ordu'nun 2020 yılına ait hali hazır haritası (OBB arşivi). 212

Şekil 6.2: Yaklaşık 100 yıl ara ile aynı açıdan çekilmiş iki fotoğraf. Sol taraf 1930'lu yıllar (Temel Uzlu arşivi) , sağ taraf 2018 yılı (Google Haritalar https://l24.im/J963Ro). 212

Şekil 6.3: Sol tarafta bir ticaret yapısının ilk yapıldığı yıllardan fotoğrafı, sağ tarafta ise aynı yapının 2003 yılında yıkılmadan önce çekilmiş fotoğrafı (H. Naim Güney arişivi).....213

Şekil 6.4: Aynı yerin 2023 yılı görünümü (Google Haritalar https://l24.im/QFuAp). 213

Şekil 6.5: Yaklaşık 100 yıl önce Ordu çarşısının bulunduğu Düz Mahalle'den bir görünüm (Foto Temel Uzlu arşivi). 214

Şekil 6.6: Aynı yerin günümüzdeki görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi). 214

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 4.1: 1892 tarihli Trabzon Vilayet Salnamesine göre Ordu kazası nüfusu (Emiroğlu, 2005). 52

Tablo 4.2: 1903 yılı salnamesine göre Ordu limanından ithal ve ihraç edilen ürünler (Emiroğlu, 2008). 53

Tablo 4.3: Trabzon Vilayet Salnamelerine göre yangından önce, 1881 yılındaki taşınmazın sayısı ve türü (Emiroğlu, 1999). Burada Ordu dendiği ve kazaya bağlı nahiyelerdeki taşınmaz sayısı ayrıca belirtildiği için, bu listeye nahiyelerdeki taşınmaz sayısı dahil olmadığı varsayılmıştır.....54

Tablo 4.4: Trabzon Vilayet Salnamelerine göre yangından 20 yıl sonra, 1903 yılında Ordu Kazası dahilindeki taşınmazın sayısı ve türü (Emiroğlu, 2008).....57

Tablo 4.5: Ordu'da kurulan ilk fındık fabrikalarının sahipleri ve kuruluş tarihleri (OBB Kahraman Sağra Fındık Müzesi, 2024).....58

Tablo 5.1: Üslup ve inşa tekniğine göre Ordu'daki ticaret yapıları (Yazar tarafından üretilmiştir).....65

Tablo 5.2: İşlevine göre Ordu'daki ticaret yapıları (Yazar tarafından üretilmiştir). 65

Tablo 6.1: S.K.V.K.B.K. tarafından tescillenen yapıların türü ve tescil tarihleri.....207

Tablo 6.2: Yapılan müdahaleler ve yapıların korunmuşluk durumu grafiği 208

Tablo 6.3: Yapıların güncel kullanım durumu grafiği.....208

Tablo 6.4: Yapı malzemeleri grafiği.....209

Tablo 6.5: İyi durumda olmayan yapılar ve müdahale önerileri 210

Tablo 6.6: Tescil önerisi getirilen yapılar.....211

KISALTMA LİSTESİ

Kısaltmalar	Açıklama
akt.	: Aktaran
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
çev.	: Çeviren
H.	: Hicri
KAİP	: Koruma Amaçlı İmar Planı
KUDEB	: Koruma Uygulama ve Denetim Büroları
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
OBB	: Ordu Büyükşehir Belediyesi
OBBKT	: Ordu Büyükşehir Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu
s.	: Sayfa
S.K.V.K.B.K.	: Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TKTVYK	: Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu
vb.	: Ve benzeri
YİKOB	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı
yy.	: Yüzyıl

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YY TİCARET YAPILARININ RESTORASYON VE KORUMA FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zeynep YÜKSEL

İstanbul Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman : Prof. Dr. Kemal Kutgün EYÜPGİLLER

Ordu şehri, Anadolu topraklarındaki diğer şehirler gibi sahip olduğu köklü geçmişiyle birlikte, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde inşa edilerek günümüze ulaşmış kültür varlığı yapıları da barındırmaktadır. Bu yapılardan bir kısmı, yaklaşık iki yüzyıldır aynı alanda varlığını sürdürmekte olan ticaret merkezinin içerisinde yer almaktadır. 19. yüzyılın sonlarında hazırlanan bir imar planı doğrultusunda, bilinçli ve sistematik olarak kurulan bu ticaret ve yaşam alanı; o yıllarda bir liman kenti sayılabilecek Ordu Kazasının hem kendi içerisinde hem de uluslararası düzeydeki ticari hareketliliğinin ve Batılılaşma etkilerinin mimari yansıması olarak meydana getirilmiştir.

Bahsi geçen yerleşim alanı, günümüzde Altınordu ilçesi, Taşbaşı Kentsel Sit Alanı'nın dışında, kıyı şeridinde bulunmakta olup 1939 yılında meydana gelen deprem sonucu büyük bir yıkıma uğramıştır. Ardından, kara yolu geçirmek maksadıyla dolgu alanı haline getirilen kıyı şeridi, yeni yapılaşmalara zemin hazırlamış, artan yapılaşmayla birlikte Ordu şehri, o dönemde

koruma kararı bulunmayan, günümüzde kültür varlığı olarak adlandırılabilecek yapıların birçoğunu kaybetmiştir.

Geçirdiği süreçler sonucunda günümüze ulaşabilmeyi başarmış, tescil kararı bulunan; dükkan, mağaza, fındık fabrikası ve karma kullanımlı yapılardan oluşan, 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyılın başlarına tarihlenen 34 taşınmaz eser, tez kapsamında incelenmiştir. Yapıların inşa ve tescil tarihleri, malzeme ve cephe özellikleri, yapım üslup ve teknikleri, özgün ve mevcut işlevleri araştırılarak tespit edilmiş; geçmişten günümüze geçirdikleri fiziksel ve işlevsel değişim, yerel yönetimlerce veya münferit olarak gerçekleştirilen restorasyon, basit onarım ve benzeri koruma faaliyetleri değerlendirilmiştir. Yürütülen çalışmalar ve değerlendirmeler sonucunda çeşitli analizler yapılmış, koruma sorunları ve eksiklikler saptanmıştır. Koruma faaliyetlerinin iyileştirilmesi ve bir dönemin yaşam biçimini, alışkanlıklarını, toplumsal ve ekonomik yapısını, kültürünü ve estetik algısını anlamamızı sağlayan kültür varlığı yapıların gelecek nesillere aktarımının ve sürdürülebilir korunmasının sağlanabilmesi için öneriler getirilmiştir. Aynı zamanda Ordu çarşısı içerisinde yapıldığı dönem, üslup ve yapım tekniği bakımından teze konu olan tescilli yapılarla benzerlik gösteren yapılar için yeni tescil önerileri de getirilmiştir.

Ekim 2024, 286 sayfa.

Anahtar kelimeler: Koruma, kültürel miras, Ordu ili, restorasyon, ticaret yapıları.

SUMMARY

M.Sc. THESIS

AN ASSESSMENT ON RESTORATION AND CONSERVATION PRACTICES OF 19TH AND EARLY 20TH CENTURY COMMERCIAL BUILDINGS IN ORDU CENTRAL DISTRICT

Zeynep YÜKSEL

İstanbul University

Institute of Graduate Studies in Sciences

Department of Architecture

Supervisor : Prof. Dr. Kemal Kutgün EYÜPGİLLER

The city of Ordu, like other cities in Anatolia, has a deep-rooted history, and it also contains cultural heritage buildings that have survived to the present day, especially those built in the late Ottoman period. Some of these buildings are located within the trade center that has been in existence in the same area for nearly two centuries. This trade and living area was consciously and systematically established in line with a development plan prepared in the late 19th century. It was created as an architectural reflection of Westernization effects and the commercial activity both within itself and on international scale of Ordu, which could be considered a port city in those years.

The settlement area in question is located on the coastline of Altınordu district, outside the Taşbaşı urban conservation area today, and suffered widespread destruction as a result of the earthquake that occurred in 1939. Afterwards, the coastline, which was turned into a reclamation area on the purpose of constructing a roadway, paved the way for new construction,

and with the increasing construction, the city of Ordu lost many of the buildings that could be considered cultural assets today, which did not have protection status at that time.

At the end of historical periods, 34 registired immovable cultural assets consisting of shops, stores, hazelnut factories and mixed-use buildings dating back to the late 19th and early 20th centuries which have remained to the present day, were studied within the scope of the thesis. The construction and registration dates of the buildings, their materials and façade features, construction styles and techniques, as well as their original and current functions, were researched and identified. The physical and functional changes they have undergone from the past to the present, along with restoration, rehabilitation, and other conservation efforts carried out by local authorities or individually, were evaluated. As a result of the studies and evaluations carried out, various analyses were made and conservation problems and deficiencies were defined. Proposals were brought forward to ensure the transfer to future generations and sustainable conservation of the cultural heritage, which allows us to understand the lifestyle, habits, social and economic structure, culture and aesthetic perception of the historical period, and to improve conservation practices. Additionally, new registration proposals were made for buildings in the Ordu Bazaar that are similar to the registered trade buildings which are the subject of this thesis, in terms of the period, style and construction techniques.

October 2024, 286 pages.

Keywords: Commercial buildings, conservation, cultural heritage, Ordu, restoration.

1. GİRİŞ

Kültür varlıklarının belirli dönemlerde kayıt altına alınarak o günkü vaziyetleri hakkında bilgi sahibi olunması ve mevcut durumlarının değerlendirilmesi, 2023 yılında yaşanan Kahramanmaraş depremlerinde olduğu gibi yıkıcı olaylar sonucu yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan yapıların koruma ve restorasyon faaliyetlerini sürdürebilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda, bir dönemin günlük yaşantısında insan ve mekan arasındaki ilişkiyi algılamamızı sağlayan, o dönemin yapım sistemini, teknik ve malzemelerini gösteren, kentsel dokuda belirli bir üslup birliği içerisinde yaygın olarak inşa edilerek bulunduğu yere karakteristik özellikler veren ve dönemin ruhunu yansıtan yapıların da anıtsal yapılar gibi korunması, belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir. Kentsel yerleşim alanlarında bu türde karşımıza çıkan yapılar başlıca konutlar ve ticaret yapıları sayılabilir.

1.1. AMAÇ

Osmanlı Devleti döneminde Trabzon Sancağına bağlı bir kaza olduğu yıllarda kentsel anlamda gelişme gösteren Ordu'nun, 19. ve erken 20. yüzyıl ticaret yapıları bu tez kapsamında incelenmektedir. Literatürde, Ordu'daki geleneksel konut dokusu ve geleneksel konut dokusunun yoğunluklu olarak bulunduğu kentsel sit alanına ait çalışmalar yer alırken, kentsel sit alanı dışında kalan ticaret yapılarıyla ilgili herhangi bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum, böyle bir tezin yazılmasını gerekli kılmıştır. Çalışmanın amacı; günümüze ulaşmış ve tescillenmiş olan 19. ve erken 20. yüzyıl ticaret yapılarının belgelenerek kayıt altına alınması, bu yapıların geçmişten günümüze geçirdiği fiziksel ve işlevsel değişimlerin tespit edilmesi, hem yerel hem de merkezi yönetimlerin ve aynı zamanda özel girişimcilerin gerçekleştirdiği restorasyon ve koruma faaliyetlerinin değerlendirilmesi, değerlendirmeler sonucu eksikliklerin saptanarak çalışmaların iyileştirilmesine ve geliştirilmesine yönelik alternatif çözümler üretilmesi, üretilen çözümlerin yerel belediyelerce paylaşılarak uygulanabilir hale getirilmesi, yörede yaşayan halkın ve mülk sahiplerinin koruma konusunda farkındalığının oluşturulması, çeşitli sebeplerden ötürü günümüze ulaşamayan veya tescil öncesi yıkılan yapıların ortaya çıkarılması ve henüz tescil almamış ancak dönemin özelliklerini taşıyan ticaret yapıları için tescil önerisi sunulmasıdır.

1.2. KAPSAM

Çalışma alanı Ordu'nun Merkez/Altınordu ilçesinde 19'u Düz Mahalle'de, 14'ü Şarkiye Mahallesi'nde ve 1'i Selimiye Mahallesi'nde yer almak üzere; toplam 34 adet tescilli taşınmazı kapsamaktadır. Kentsel Sit Alanı dışında kalan bu yapılar, bugün olduğu gibi geçmiş iki yüzyıllık dönemde de Ordu'nun ticaret bölgesi olarak bilinen, çarşının iki ana arteri olan, halk arasında "Fidangör" olarak adlandırılan ve bir bölümü Düz Mahalle'de, bir bölümü ise Şarkiye Mahallesi'nde yer alan Süleyman Felek ve Sırrıpaşa caddeleri ve bu caddelerle bağlantılı akslar etrafında konumlanmıştır. Teze konu olan yapılar, günümüzde işyeri olarak kullanılan binalardır. İlk inşa edildiği tarihlerde ticaret işlevi taşımaları, kendi içlerinde belirli bir üslup ve malzeme birliği bulundurmaları sebebiyle tez kapsamında incelenmekte; dükkan, mağaza, fındık fabrikası ve bazı karma kullanımlı yapıları içermektedirler. 19. yüzyılın sonlarıyla, 20. yüzyılın ilk yarısında inşa edilmiş olup yapım malzemeleri, yapım teknikleri, mimari üslupları ve kullanım durumları araştırılmıştır. Yapıların bir kısmı, diğerlerine göre daha sonraki dönemlerde inşa edilmeleri nedeniyle ayrışmakta ve yapıldığı dönemin karakteristik özelliklerini göstermektedir.

Şekil 1.1: Ordu, Altınordu ilçesi ve ilçe merkezi (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 1.2: Ordu şehir merkezinde çalışma alanı ve Kentsel Sit Alanı (Google Earth Pro ekran görüntüsü).

1.3. YÖNTEM

Konu ve çalışma alanı ana hatlarıyla belirlendikten sonra, Ordu'nun çarşısında bir ön inceleme yapılarak dönem yapıları tespit edilmiş ve fotoğraflanmıştır. Ordu Büyükşehir Belediyesinde İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığına bağlı KUDEB birimi ve Mimarlar Odası Ordu Şubesi ile görüşülerek bu zamana kadar çıkarılmış ve son olarak hazırlanmış güncel Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanterine ulaşılmıştır. Envanterde bulunan tescilli yapılar ile yerinde tespit edilen yapılar karşılaştırılarak kontrol sağlanmıştır. OBB, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığından çalışma alanını gösteren hali hazır haritalara ve bu alanda birim tarafından uygulanmış olan Süleyman Felek Caddesi ve Sırrıpaşa Caddesi cephe iyileştirme projelerine, Kentsel Sit Alanı (Taşbaşı) Koruma Amaçlı İmar Planı ve plan raporlarına erişilmiştir. Aynı şekilde, Kültür Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı ile Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığının yerel koleksiyonculardan toparlayarak arşivlediği, Ordu'nun dönem fotoğrafları elde edilmiştir. Aynı zamanda, yöre halkında Ordu tarihi ile ilgili münferit çalışmalar yapan kişilerle birebir iletişim kurularak bilgi, belge ve fotoğraflara ulaşılmıştır. Ordu Gazi İl Halk Kütüphanesi, "Kent Arşivi" bölümünde çalışmalar yapılarak arşivde yer alan ve Ordu şehri hakkında bilgiler içeren basılı kaynaklar taranmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ardından Müze Müdürlüğü ile temasa geçilerek, teze konu olan tescilli yapıların kayıtları ve belgeleri ile ilgili bilgi alınmıştır. Ordu'daki kültür varlığı yapıların Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü sorumluluğunda olması ve yapı dosyalarının kurul arşivlerinde bulunması nedeniyle, gerekli izinler alınarak 23-24 Ocak 2024 tarihlerinde S.K.V.K.B.K. arşivlerinde yapılara ait dosyalar incelenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Kurulda yürütülen çalışmalarda 34 adet yapıdan 23'ünün dosyasına ulaşılmış, geri kalan yapıların dosyalarının mevcut olmaması sebebiyle herhangi bir bilgi veya belge bulunamamıştır. Dosyası mevcut olan yapılarla ilgili kurul kararları, anıt fişleri, rölöve çalışmaları, restitüsyon ve restorasyon projeler vb. gibi erişilebilen her türlü evrak gözden geçirilmiştir. Dosyası mevcut olmayan yapılarla ilgili bilgi sahibi olabilmek amacıyla, tez kapsamında incelenen yapıların restorasyon projelerinden sorumlu mimarlık ofisleri ve kişilerle irtibata geçilerek gerekli dokümanlara ulaşılmış, Altınordu Belediyesine bağlı ilgili birimle görüşülerek belediye arşivinde yer alan restorasyon projeleri edinilmiş, aynı zamanda çarşı esnafı ve mülk sahipleriyle de temasa geçilmiştir. Rölöve çizimleri veya restitüsyon ve restorasyon projeleri mevcut olmayan yapıların imkan dahilinde ölçüleri alınmış ve teknik çizimleri yapılmıştır. Bununla birlikte, tüm yapıların güncel durumları detaylı bir şekilde fotoğraflanmıştır. Yapıların kısa bilgilerinin bulunduğu, fotoğraf, vaziyet planı ve cephe çizimlerinin yer aldığı bir katalog çalışması yapılmıştır.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığında, 15-16-17 Mayıs 2024 tarihlerinde olmak üzere üç gün süreyle, dijital ortama aktarılmış Osmanlı ve Cumhuriyet arşivleri içerisinde bulunan Ordu hakkındaki belgeler taranmıştır. Ordu isminin aynı zamanda askeriye anlamına gelmesi sebebiyle araştırmalar sırasında oluşabilecek karışıklıkları önlemek için arşiv belgelerindeki aramalar "Ordu kazası" "Ordu ili" veya Ordu'nun eski isimleri olan "Bucak" "Bayramlı" "Eskipazar" vb. gibi kelimelerle de yapılmıştır. Bazı eski haritalara, fotoğraflara, plan ve projelere ulaşılmıştır. Araştırmaya konu olan yapıların üslup özellikleri gereği Osmanlı'da Batılılaşma Dönemi ve mimarisi hakkında bilgiler içeren kaynaklardan faydalanılmıştır. Kısacası, çalışma için gerekli kitap, makale, dergi, tez çalışması, gazete haberi vb. gibi kaynaklara basılı ya da dijital olarak ulaşılarak literatür taranmıştır. Tüm bu aşamalar sonucunda elde edilen veriler bir araya getirilerek bir değerlendirme yapılmıştır.

2. 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA OSMANLI MİMARLIĞINA GENEL BAKIŞ

Osmanlı İmparatorluğu, Lale Devri (1718-1730) ile birlikte, 18. yüzyıldan itibaren Avrupa'yı bilim ve sanatta örnek aldığı farklı bir döneme girmiştir. "Batılılaşma" olarak adlandırılan bu dönemde başta askeriyede olmak üzere, Batı'dan öğrenilen yöntemler uygulanarak birçok yenilik yapılmıştır. 19. yüzyılda II. Mahmud'un tahta çıkmasıyla hızlanan yenilikler, 1839'da Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle beraber hukuki bir boyut kazanmıştır. Osmanlı Ordusunun Avrupa standartlarına ulaştırılmaya çalışılmasının ardından, eğitimde, bürokraside, giyim ve kuşamda da değişikliklere gidilmiştir. Tüm bu değişimler aynı zamanda mimariye yansımış, özellikle kışlalar Avrupalı üslupların Osmanlı mimarlığında yer bulmasının önünü açmıştır (Kuban, 2007).

19. yüzyılda mimarlıkta Batılılaşma, Avrupa'daki Barok, Rokoko, Neoklasisizm gibi üslupların taklit edilmesiyle başlamıştır. Batılı üslupların Türk sanatında yer alması her zaman Avrupa'da uygulanan üsluplarla eş zamanlı olarak gerçekleşmemiştir. Örneğin; Avrupa'da Barok dönemi takip eden Rokoko, Osmanlı'da Barok'tan önce uygulanan bir üsluptur. Zamanla Avrupalı üsluplar Türk sanatıyla sentezlenerek ortaya çok sayıda özgün mimari eser çıkmıştır. 19. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına, özellikle İstanbul'da farklı üslupların bir arada kullanıldığı seçmeci tarzda yapılar üretilmiştir. Başkentte Avrupalı mimarlar tarafından meydana getirilen bu yeni mimari, öncesinde Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve Levantenler gibi Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan azınlık topluluklar tarafından Türk sanatıyla tanıştırılmıştır (Kuban, 2007).

Batılı etkiler mimarlıkta daha serbest uygulanabileceği bir alan bulmuştur. Başkent İstanbul'da yeni üsluplarla saraylar, camiler, kütüphaneler, çeşmeler, sebiller inşa edilmiş; zengin örnekler ortaya çıkarılmıştır. İstanbul'da durum böyleyken, Anadolu'ya ve İmparatorluğun diğer köşelerine mimarideki gelişmelerin tesir etmesi coğrafi uzaklığa, ekonomik duruma ve yerel yönetimlerin başkentle ilişkilerine bağlı olarak değişiklik göstermiştir. Mimarlıktaki bu değişim her vilayette aynı sürede ve nitelikte görülmemekle birlikte; Selanik, İzmir, Samsun, Trabzon gibi liman kentleri ile Avrupa ile bağlantı kuran Balkan kentlerini ve bazı büyük vilayet merkezlerini daha çok etkilemiştir (Kuban, 2007).

Bu etkileşimin sonucunda Anadolu'daki ticaret yapıları da değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Yapı üretiminde geleneksel yöntemlerin yerini Batılı üslup ve teknikler almış; geleneksel hanlar ve tek katlı, ahşap dükkanlar yerine genellikle daha büyük boyutta, birkaç katlı, kagir ticaret yapıları inşa edilmiştir. Mimarideki bu köklü değişimin aksine, ticari merkezin bulunduğu alan değişmemiş; çeşitli sebeplerle yıkılan veya yok olan yapıların yerine yenileri yapılarak ticari faaliyetlere aynı alanda devam edilmiştir (Eyüpgiller, Topçubaşı ve Polat, 2008).

Batılılaşma yalnızca mimaride değil kent ölçeğinde de kendini göstermiştir. Düzensiz, dar sokaklar ve caddeler genişletilmiş; özellikle yaşanan yangınlardan sonra birbirini dik kesen muntazam yollar meydana getirilmiştir (Kuban, 2007).

Ordu'da 19. yüzyılda kurularak günümüze ulaşan çarşı, İstanbul'dan başlayıp yurt geneline yayılan bu sürecin ürünüdür.

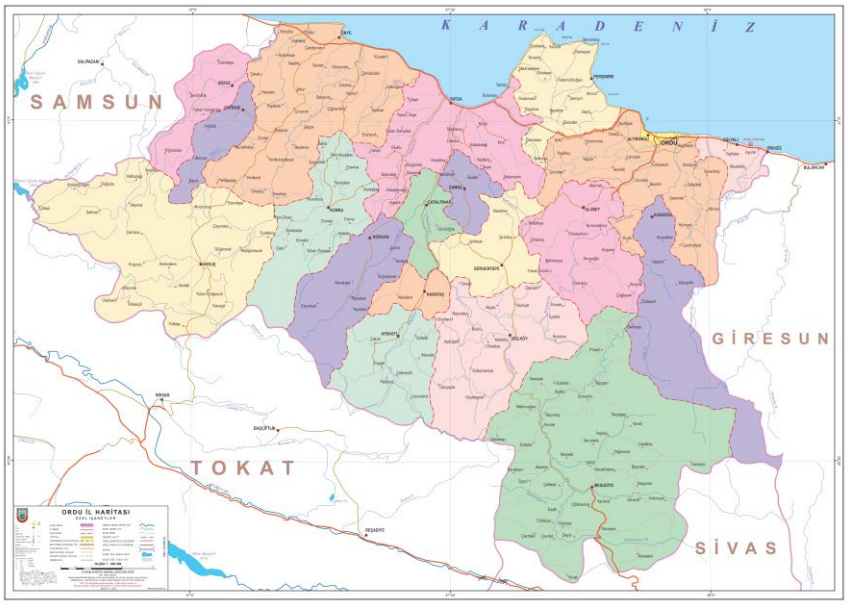
Şekil 2.1: 19. yüzyılda Batılı üsluplarla oluşturulmuş ticaret yapıları, Kastamonu (Eyüpgiller, Topçubaşı, ve Polat, 2008).

3. ORDU FİZİKİ YAPISI VE TARİHİ

3.1. KONUM VE COĞRAFİ YAPI

Ordu ili, Doğu Karadeniz Bölgesinde 40° 18’ ve 41° 08’ kuzey enlemleriyle 36° 52’ ve 38° 12’ doğu boylamları arasında yer almaktadır. İl, kuzeyde Karadeniz’le sınırlanırken, doğudaki doğal sınırlarını; Pazarsuyu Vadisi, Karagöl Dağı ve Yedigöz Yaylası oluşturmaktadır. Batıdaki sınırları ise; Yeşilırmak Vadisi ile Terme ve Çarşamba ovalarıdır. Güney sınırlarını, Kuzey Anadolu Dağlarını iç bölgelerden ayıran Kelkit Vadisi meydana getirmektedir. Şehrin idari sınırları ise batıda Samsun’a bağlı Terme ve Çarşamba ilçeleri, doğuda Giresun’un merkez ve Bulancak ilçeleri, güneyde Tokat’ın Erbaa, Niksar, Reşadiye ve Sivas’ın Koyulhisar ilçeleridir (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

Ordu ilinin %83,6’sı dağlarla, %15,9’u platolarla kaplıdır. Ovalar ise yalnızca %0,5 kadardır. Ovalar, kıyı kesimlerde dar bir şeritte ve akarsu kenarlarında bulunur. Tipik Karadeniz iklimine sahip il, bol yağış alır; bu nedenle bitki örtüsü zengindir. Ancak ilin güney ve iç kesimlerinde Canik Dağları’nın etkisiyle bitki örtüsü seyrekleşir ve karasal iklim görülür (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

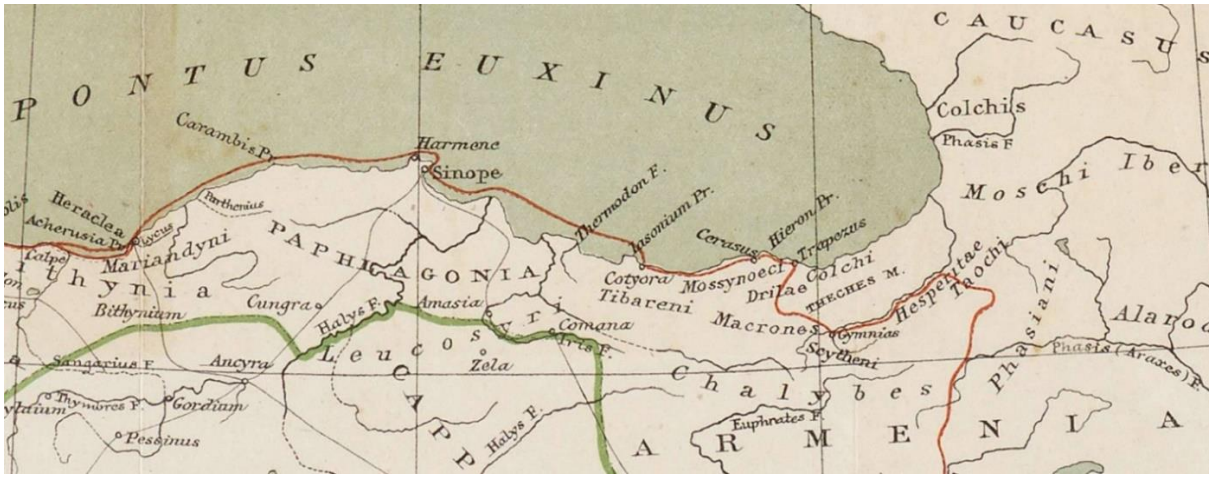
Şekil 3.1: Ordu Mülki İdare İl Haritası (Harita Genel Müdürlüğü https://www.harita.gov.tr/urun/ordu-mulk-idare-il-haritasi/347).

3.2. KENTİN TARİHİ

Ordu'da ilk kent oluşumu M.Ö. 4. yüzyılda Kotyora ismiyle anılmıştır. Şehir, bugünkü Ordu'nun merkez ilçesinde (Altınordu) kuzey batıda, Bozukkale yakınlarında Kotyora olarak, daha sonra Osmanlı Döneminde, güney doğuda Eskipazar Köyü'nde Bayramlı olarak ve son yüzyıllarda bugünkü yerinde Bucak ve Ordu olarak tarih boyunca varlığını sürdürmüştür (Çebi, 1973).

M.Ö. 2000'li yıllardan itibaren, eski Türk kavimlerinden Kimmerler ve Sakalar Anadolu'ya ve Karadeniz Bölgesine gelerek yerleşmişlerdir (Demir, 2005). Kaşkalar da aynı çağlarda, Kastamonu'dan başlayarak Sinop, Samsun ve Ordu yörelerinde yaşamış; daha sonra Ege kıyılarından Anadolu'nun iç kesimlerine kavimler göçü olmasıyla birlikte Kaşka tarihi son bulmuştur. M.Ö. 9. yüzyılda ise Karadeniz'in kuzeyinde yaşam süren İskitler ve Amazon kadınları denizin güney kıyılarına inmiş, bir kısmı özellikle Ordu ve Giresun civarına yerleşmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

Karadeniz'in güney kıyılarındaki doğal zenginliklerin keşfedilmesiyle, Ege'nin doğu kıyılarındaki halklardan biri olan Miletoslular, M.Ö. 7. yüzyıl civarında, Karadeniz'e göç etmişlerdir. Gemicilikte iyi olan Miletoslular, kıyı kesimlere yerleşerek ticaret ve balıkçılık merkezleri oluşturmuşlar, Ordu'yu ve diğer sahil kasabalarını geliştirmişlerdir. Miletosluların merkezi ve ana kenti M.Ö. 562'de kurulan Sinope (Sinop) kentidir. Bu dönemde Ordu'daki yerleşimin adı Kotyora'dır (Çebi, 1973). Kotyora, Sinope şehrinin kolonisidir ve buradaki halk bağlı oldukları Sinope'ye vergi ödemektedir. Yunan komutan Ksenophon, M.Ö. 4. yüzyılda on binler ile gerçekleştirdiği yolculukta Kotyora'da kırk beş gün konaklamıştır. Bu dönemde Helen koloni kentleri olan bölgede, Giresun'un batısından itibaren Ordu topraklarında, Massyonikler, Kalipler, Tibarenler olmak üzere Helenlerden farklı kavimler de yaşamaktadır. (Ksenophon, çev. 2023). Bu kavimler M.Ö. 4. yüzyılda Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki diğer kavimler gibi, ilk Türk kavimlerinden Sakaların kollarıdır ve merkezi otoriteye bağlı kalmaksızın yan yana yaşamlarını sürdürmektedirler (Demir, 2005).

Şekil 3.2: M.Ö. 4. yüzyılda Kotyora (Cotyora) şehri ve Karadeniz'i gösteren harita. Kırmızı hat Xenophon'un Anabasis kitabında On Binler ile birlikte izlediği rotayı göstermektedir (Vrije Universiteit Amsterdam https://vu.contentdm.oclc.org/digital/collection/krt/id/2746/rec/1).

Bir süre devam eden Med, İskit ve Kimmer akınlarından sonra Kotyora (Ordu) ve diğer koloni kentleri Perslerin egemenliği altına girmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1982). Uzun bir süre boyunca Perslerin yöredeki üstünlüğü sürmüş, kısa süren İskender istilasıyla Kotyora bir müddet Makedonyalıların hakimiyetine geçmiş, daha sonra M.Ö. 3. yüzyılda ise Kral Mitridates'in kurduğu Pontos Krallığı dönemi başlamıştır. Koloni kentler Miletosluların idaresinde olsa da, Miletoslular ve bölgedeki diğer kavimler siyasi olarak bölgede üstünlük kuran devletin (Persler ya da Pontos Kralları) idaresi altında kalmıştır. Bu dönemlerde Ordu'da yaşayan topluluklar dil, kültür ve yaşam biçimi olarak birbirinden farklı topluluklardır (Çebi, 1973). Karadeniz bölgesini hakimiyeti altına alan ve giderek güçlenen Pontos Krallığı, Roma Devleti için tehdit oluşturmaya başlamış, bunun sonucunda da Romalılar, Karadeniz'deki Pontus topraklarına sahip olarak M.Ö. 63 yılında Pontos Krallığını ortadan kaldırmıştır (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

M.Ö. 63'ten M.S. 395'e kadar Karadeniz'e hüküm süren Romalılar, Doğu ve Batı Roma olarak ayrıldıktan sonra Ordu, Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu sınırları içinde kalmış ve bu tarihten sonra uzunca bir süre Bizans İmparatorluğu tarafından yönetilmiştir. M.S. 1204 yılında Haçlı Seferleri sonucu İstanbul'da bir Latin İmparatorluğu kurulmasıyla Bizans karışmış, bu durumdan istifade eden Aleksios, Gürcülerin de yardımıyla Trabzon'u alarak kıyı boyunca ilerlemiş ve merkezi Trabzon olan yeni bir imparatorluk, Pontos Rum İmparatorluğu'nu kurmuştur. Daha sonra, Anadolu'da bulunan Türk Beylikleri ve Anadolu Selçukluları

Karadeniz Bölgesine seferler düzenlemiş, Sinop'tan bugün Ordu'ya bağlı bir ilçe olan Ünye'ye kadar olan kısım bir süre Anadolu Selçuklularına geçmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

Pontos Rum İmparatorluğu'nun varlığı devam ederken, Anadolu'daki Türk beyliklerinden Niksar'ın doğusunda kurulan Hacı Emiroğlu Beyliği Karadeniz'de giderek güçlenmiş ve Ordu, 14. yüzyılın sonlarında Hacı Emiroğlu Süleyman Bey'in hakimiyeti altına girmiştir (Yediyıldız ve Üstün, 1992). Daha sonra Osmanlı Devleti, Canik Beyliği'nin merkezi olan Samsun'u topraklarına katmış, böylelikle Hacı Emiroğlu Beyliği de Osmanlı'nın üstünlüğünü tanımıştır. 1461'de Fatih Sultan Mehmet, Ordu'yu ve Karadeniz'in geri kalanını alarak Pontos Rum Devleti ve Hacı Emiroğlu Beyliği'nin varlığına son vermiştir. Bu tarihten sonra Ordu yöresi kesin olarak Osmanlı egemenliğine girmiştir (Yurt Ansiklopedisi, 1982).

Osmanlı egemenliğinin 15. ve 16. yüzyıldaki dönemlerinde, Ordu yöresi önce Canik, daha sonra Şarki Karahisar sancaklarına bağlı bir kaza olmuştur (Yediyıldız ve Üstün, 1992). 1520 yılı Tahrir Defterlerine göre Ordu; bazı ilçeleri hariç, Giresun'un batısı ve Reşadiye ile birlikte Canik-i Bayram Kazası altındadır ve on kazadan oluşan Canik Livasına bağlıdır (Yediyıldız, Öz ve Üstün, 2002).

13. yüzyılda Ordu'nun, Anadolu'nun kuzey-güney ticaret güzergahında bulunması ve Karadeniz kıyılarından deniz ticaretine açılabiliyor olması, coğrafi açıdan elverişli olan Eskipazar dolaylarında kervanların ve hanların kurulmasına, böylelikle burada yeni bir yerleşim doğmasına zemin hazırlamıştır. Eskipazar'da doğan bu kasaba Bayramlı'dır. Osmanlı Döneminde Ordu ismi, Bayramlı kasabası ile ilgili bazı kayıtlarda Bayramlı'nın diğer ismi olarak geçmektedir. Bu kasabaya bağlı Bucak Köyü sonrasında Ordu'nun yeni şehir merkezi olmuştur. Bayramlı'nın 17. yüzyıldan itibaren sönükleşmeye başlaması, nüfusun zamanla Boztepe'nin eteklerine ve sahile yerleşmesi ve Bucak kasabasının gittikçe gelişmesiyle bugünkü Ordu meydana gelmeye başlamıştır (Çebi, 1973).

3.3. MİMARİ YAPI

19. yüzyıl seyyahlarından Bryce'a (1896) göre, Ordu yüksek ormanlık bir tepenin (Boztepe) yamaçlarında mısır tarlaları, üzüm bağları ve meyve bahçeleri arasında dağılmış; kırmızı kiremitli çatılı beyaz evlerin bulunduğu küçük ve güzel bir liman kentidir. Aynı zamanda, 19. yüzyılın başlarında yaptığı seyahatlerde Ordu'yu ziyaret eden J. M. Kinneir (1818) şehir hakkında antik Kotyora'nın konumunda ve Karadeniz kıyısında gördüğü en güzel körfezin batı ucunda yer alan, dağınık, büyük bir köy olarak bahsetmiştir.

Ordu, Altınordu (merkez) ilçesindeki 19. ve 20. yüzyıla ait tarihi konut dokusu en yoğun haliyle Boztepe'nin eteklerinde kurulu olan Taşbaşı, Zaferi Milli ve Aziziye mahallelerinde bulunmaktadır. Taş döşeli ya da yer yer taş basamaklı merdivenlerden oluşan sokaklara açılan, denize bakan, geleneksel tipteki evler; çoğunlukla büyük avlulu bir bahçe içinde veya sokak üzerinde bitişik nizamda konumlanmış olarak bulunmaktadır. Ev, konak ya da köşkü yaptıran kişi veya ailenin ekonomik durumuna bağlı olarak boyut, kat adedi, plan tipi ve malzeme özellikleri değişiklik gösterebilmekle birlikte genellikle benzer ihtiyaç ve estetik kaygıyla yapılmışlardır. Çoğunlukla alt katları rutubeti engellemek amacıyla taştan inşa edilen konutların, üst katları moloz taş veya tuğla dolgulu hımış yapım tekniğiyle ya da bağdadi duvar tekniğiyle ahşaptan yapılmıştır. Birçoğu üst katlarında cumbalarla hareketlendirilmiş olan evler; iç mekanda bir sofaya açılan farklı işlevlere sahip odaların bulunduğu bir düzenlemeye sahiptir. Bu odaların içlerinde gusülhane, yüklük veya kiler gibi işlevlere sahip bölümler bulunmaktadır. Yapıların alt katlarında veya avlularında ise su kuyusu, ocak, oturma sedirleri gibi kısımlar bulunmaktadır (Bayhan, 2023). Karadeniz'in fırtınalı hava koşullarına karşı çatılar, dayanıklı kiremitlerle örtülmüştür (Kinneir, 1818).

Bununla birlikte 19. yüzyılın sonlarındaki Batılılaşma etkisiyle, tamamen kesme taştan, cepheleri çoğunlukla Neoklasik üsluplu bezemelerle hareketlendirilmiş farklı tarzda konaklar da inşa edilmiştir. Paşaoğlu Konağı, Kosti'nin Sarı Konağı ve Eski Vali Konağı bu tür yapılara örnek olarak gösterilebilir. Boztepe'nin yamaçlarına yerleşmiş, tüm bu birbirine benzer ve farklı özellikteki konutların duvarlarını yer yer Karadeniz'in dalgaları dövmekte ve insanlar denizle iç içe yaşamaktadır. Sahilin doldurularak karayolu haline getirildiği 1960'lı yılların başlarından sonra, bu tür yapılar da denizden koparılmıştır.

19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında, Boztepe'nin doğusunda kalan düzlük alanda büyük bir çarşı kurulmuş, çarşının orta kısmından deniz kıyısına uzanan iki geniş caddenin kumsalla buluştuğu yerde ise bir yolcu bir de yük iskelesi inşa edilmiştir. Deniz kenarında gazhane, gümrük depoları ve fındık kırma fabrikaları yer alırken, çarşı içinde ise şehirde çıkan yangın sonrası inşa edilen 2-3 katlı kagir dükkanlar, pazar yerleri ve yine Batılılaşma etkisiyle inşa edilmiş birçok cami, kilise, hastane ve kamu yapıları mevcuttur (Çebi, 2001a).

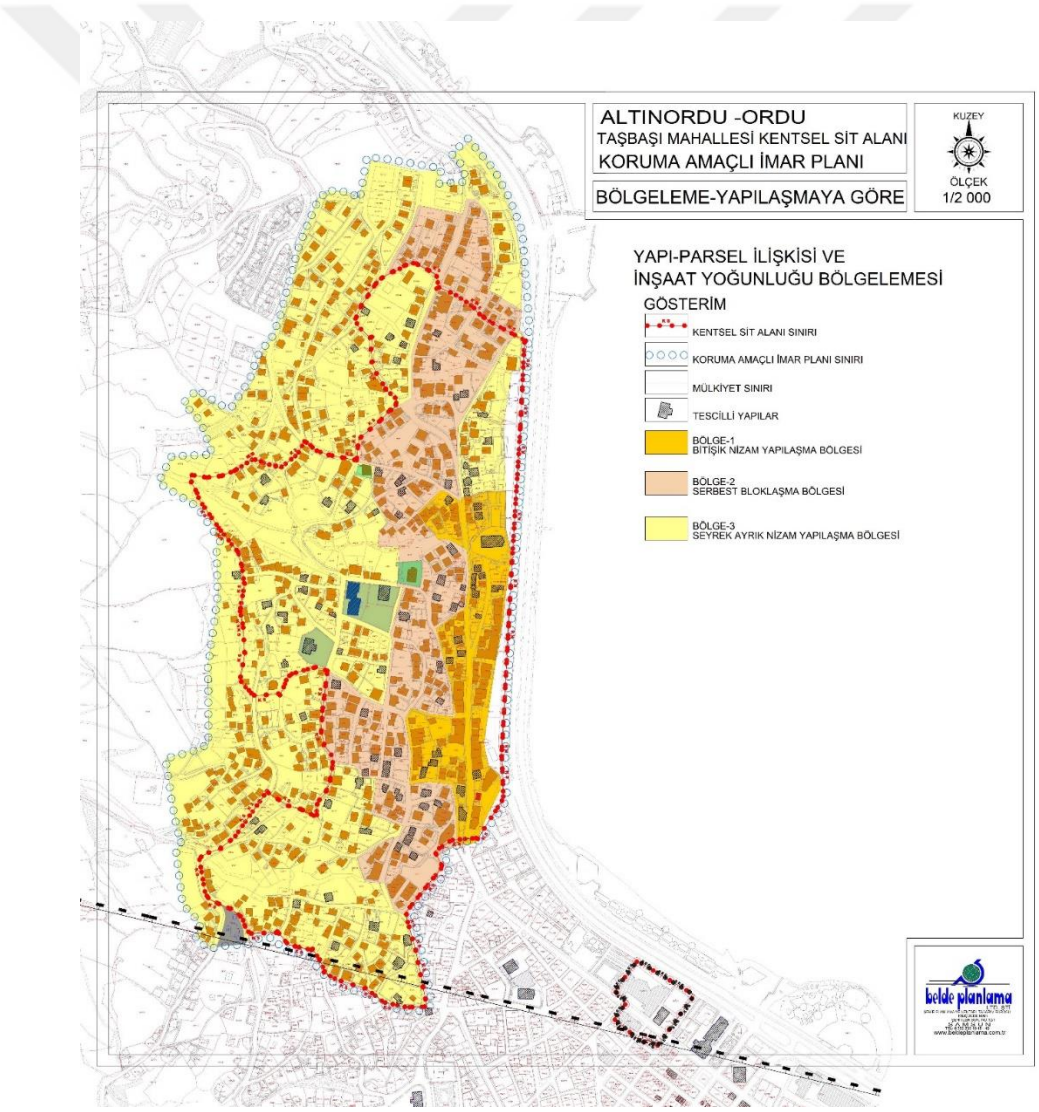
Günümüzde Boztepe'nin yamaçlarındaki Taşbaşı, Zaferi Milli, Aziziye, Saray ve Selimiye mahallelerinin içinde kalan yerleşim yeri, eskiden olduğu gibi halen çoğunlukla konut dokusu bulunan bir alandır. Aynı zamanda sanat merkezi, kafe, restoran, otel vb. diğer ticari fonksiyonlarla bir aradadır. Boztepe'nin doğusundan Bülbül Deresi'ne kadar uzanan, Düz Mahalle ve Şarkiye Mahallesi'nin kurulu olduğu düzlük, aynı zamanda halk arasında "Fidangör" mevkisi olarak bilinen çarşı; yüzyıllardır olduğu gibi, hala kentin ana ticaret bölgesi olarak kullanılmaya devam etmektedir. Bülbül Deresi'nden doğuya doğru yıllar içinde büyüme gösteren kent merkezi, Civil Deresi'ne oradan da Melet Irmağı ve ırmağın doğusuna kadar hem kıyı kesimde, hem de iç kesimlerde gelişme göstermiş vaziyettedir.

3.3.1. Kentsel Sit Alanı

Kentsel Sit Alanı; Taşbaşı, Zaferi Milli ve Aziziye mahallelerinin içinde kalan ve Boztepe'nin doğu yamaçlarında kurulu olan alandır. Güneyde Taşbaşı Mahallesi, Aziziye Mahallesi ve Süleyman Felek Caddesi bitiminden başlayan alan, kuzeyde Ordu Limanı hizasına kadar uzanmaktadır. Sit alanındaki yapılaşma 19. ve 20. yüzyıldan kalma taşınmazları içermektedir. TKTVYK tarafından 1987 yılında alınan kararla birlikte kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Sit alanının Koruma Amaçlı İmar Planı 1996 yılında onaylanmıştır. Kentsel Sit Alanı 23.85 hektar iken, Koruma Amaçlı İmar Planı alanı 37.19 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Planlama alanı Taşbaşı, Zaferi Milli, Aziziye mahalleleri ile birlikte Saray Mahallesi ve Düz Mahalle'nin de bir bölümünü içine almaktadır. Sit alanında, tescilli Taşbaşı Kilisesi ve İsmet Paşa İlköğretim Okulu ile birlikte geleneksel mimari ve yapım tekniğiyle inşa edilmiş, denize nazır çok sayıda tescilli konut bulunmaktadır. Koruma Amaçlı İmar Planı, tescilli yapılar ve bu yapıların dışında kalan diğer yapıları da kapsamaktadır. Plan; koruma, bakım, onarım ve kentsel dokuya uygun yapılaşma standartları getirerek sit alanında kontrol sağlamayı hedeflemiştir. Ancak günümüzde bu hedef yer yer başarılı olsa da büyük oranda başarı sağlayamamış; çok katlı

betonarme yapılar tescilli yapılarla sağlıksız bir birliktelik içinde kalmıştır (Ordu Kentsel Sit Alanı KAİP Raporu, 2019).

2012 yılında, Kentsel Sit Alanında bulunan Sıtkı Can Caddesi ve Menekşe Sokağı'nda "Sokak Sağlıklılaştırma Projesi" kapsamında birçok tarihi konutun restorasyon ve rekonstrüksiyon çalışmaları, aynı zamanda sokak düzenlemeleri tamamlanmıştır. Çalışmalar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ordu Valiliği ve Ordu Belediyesi ile birlikte ortak olarak yürütülmüştür (Karadeniz Gazete, 2012). 2019 yılında yapılan tespitlerde alanın yaklaşık %76'sını konut kullanımı oluşturmaktadır ve alanda 99 adet tescilli yapı bulunmaktadır (Ordu Kentsel Sit Alanı KAİP Raporu, 2019).

Şekil 3.3: Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı (Ordu Büyükşehir Belediyesi arşivi).

Şekil 3.4: Kentsel Sit Alanından bir görünüm, Aralık 2021 (Yazarın arşivi).

Şekil 3.5: Kentsel Sit Alanında sokak sağlıklılaştırma çalışmalarının yürütüldüğü Sıtkı Can Caddesi'nden bir görünüm, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

3.3.2. Arkeolojik Sit Alanları

3.3.2.1. Bozukkale (Kotyora) Antik Yerleşmesi

Güzelyalı'da Ordu-Samsun karayolu üzerinde, kıyıdan denize uzanmış kayalık bir burunda bulunan II. derece arkeolojik sit alanıdır. Ordu'nun ilk yerleşim yeri olan Kotyora'nın Bozukkale ve çevresi olduğu söylenmektedir (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019). Kotyora (Cotyora) ismi ile ilgili iki farklı görüş bulunmaktadır: Bazı tarihçilere göre Cotyora, eski Yunan dilinde "Dağ Eteği" anlamına gelmektedir (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Bir diğer görüş ise Kotyora'nın Kut Türklerinin bölgede bulunması sebebiyle Kot Yorası/Kut Yöresi şeklinde isimlendirilmiş olduğudur (Demir, 2007). Edinilen bilgilere göre, 11. yüzyıl Bizans Döneminden kalma kale kalıntıları bulunması sebebiyle geçmişte halk tarafından Bozukkale adıyla anılmaktadır (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019). İngiliz seyyah Hamilton (1842) 19. yüzyılın ilk yarısında Karadeniz kıyılarına yaptığı seyahatte, o yıllarda da Bozukkale olarak bilindiği anlaşılan bu kayalık yarımadaya uğramıştır. Bozukkale, kamuya ait bir alanken 1930'lu yıllarda satılarak şahıs mülkiyetine geçmiştir. Daha sonra Ulaştırma Bakanlığı tarafından bir kısmı kamulaştırılarak burnun ucuna bir deniz feneri inşa edilmiştir (Çebi, 1973).

Şekil 3.6: Bozukkale (Kotyora) Sit Alanı'nın genel görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 3.7: Sit alanında yer alan kale kalıntıları, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.2.2. Kurul Kalesi

Kurul Kalesi, I. derece arkeolojik sit alanıdır. Altınordu'ya 13 km mesafede bulunan Bayadı Köyü'nde yer almaktadır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü). Kale keşfedilmeden önce kalıntılarının bulunduğu alan, Kurul Tepesi veya Kurul Kayası olarak bilinen yerdir (Çilingiroğlu, 1986). Antik kale, Melet Irmağı'nın denize döküldüğü noktadan 9 km içeride, kayalık alanın 571 metrelik zirvesinde bulunmaktadır. Anadolu'nun iç kesimleri ile Karadeniz arasında bağlantı kuran Melet Vadisine ve Kotyora antik limanının bulunduğu, aynı zamanda Ordu'nun kurulu olduğu ovaya şehrin güneydoğusundaki en yüksek noktadan hakim olması nedeniyle stratejik açıdan önemli bir konumdadır. Alandaki kazı çalışmaları 2010 yılında, Ordu Müze Müdürlüğü Başkanlığınca başlatılmıştır. 2010 yılında başlatılan kazı çalışmaları öncesi, dehliz ve sarnıç olarak tarif edilen kısımlarda temizlik çalışmaları yürütülmüş; çevre düzenlemesi ve mesire alanlarına yönelik yapılan beton yol ve teraslama çalışmaları bir miktar zarar meydana getirmiştir. Kurul Kalesi'nde yürütülen çalışma, Doğu Karadeniz Bölgesinin uzun süreli ilk bilimsel kazısı ve Ordu ilinde bu zamana kadar yapılmış ilk bilimsel kazıdır. Kazılarda birçok mimari yapı, sikkeler, metal buluntular ve seramikler gibi pek çok araç gereç ortaya çıkarılmıştır. Gün yüzüne çıkan bulgular sonucunda, kalenin iki bin yılı aşkın geçmişi olan bir Helenistik Dönem (M.Ö. 330-30) kalesi olduğu belirtilmiştir. O dönemlerde Karadeniz Bölgesinde hüküm süren Pontos Krallığı'ndan VI. Mithradates tarafından yapılmış savunma amaçlı bir kaledir. Bugüne kadar ulaşılan arkeolojik buluntular en erken M.Ö. 3. yüzyıla

tarihlenmektedir. Ancak, kale oluşumu M.Ö. 1. yüzyıla aittir. VI. Mithradates'in Roma İmparatorluğu'na karşı yenilmesi üzerine alan terkedilmiş ve daha sonra da herhangi bir yerleşim görülmemiştir (Şenyurt ve Akçay, 2016).

Şu ana kadar yerleşim yerinin antik dönemdeki isminin saptanabileceği herhangi bir belgeleye rastlanmamışsa da Kurul Kalesi aynı zamanda önemli bir kült merkezidir. 2016 yılında gerçekleştirilen kazılarda bulunan mermer Kybele heykeli, bölgenin bir kült merkezi olduğu bulgusunu desteklemiş ve kalenin hem savunma amaçlı hem de kutsal bir alan olarak kullanıldığını doğrulamıştır (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019).

Şekil 3.8: Kurul Kalesi'nden Altınordu'ya bakış (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130678/kurul-kalesi-yerleskesi-altinorduordu.html).

Şekil 3.9: Kurul Kalesi'nde bulunan heykellerden biri (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130678/kurul-kalesi-yerleskesi-altinorduordu.html).

3.3.3. Anıtsal Yapılar

3.3.3.1. Aziziye (Yalı) Camii

Düz Mahalle'de, çarşının sahil kısmında bulunan cami, şehrin ilk kurulduğu yıllarda bugünkü yerinde ahşap olarak inşa edilmiştir. 1883 yılında, çarşıda çıkan yangından sonra başlatılan imar faaliyetleriyle birlikte kagir olarak yeniden yapılmıştır (Çebi, 1973). 1892-1893 (kitabesine göre H. 1310) yıllarında camiyi yeniden yaptıran kişi, Kadızade Hacı Hasan Ağa'dır. Sahilde olması sebebiyle halk arasında Yalı Cami olarak bilinen caminin ilk olarak Sultan Abdülaziz döneminde inşa edildiği, bu nedenle adının Aziziye olduğu, daha sonra tekrar inşa edilerek günümüze ulaşan caminin ise aynı isimle anılmaya devam edildiği sanılmaktadır (Baş, 1994). Geçmişte Aziziye Camii'nin kıble tarafındaki duvarına bitişik halde, belli başlı ürünlerin satıldığı dükkanlar ve etrafında da kahvehaneler bulunmaktadır. Zaman içinde bu dükkanlar ve kahvehaneler çevre düzenlemesi kapsamında ortadan kaldırılmıştır. 1939'da meydana gelen depremde minaresi hasar görmüş, daha sonra tamir edilmiştir (Çebi, 2001a). Cami, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1976-1977 yıllarında restore edilmiştir (Ordu Valiliği, 1997).

Şekil 3.10: Ordu kazası iskelesinde inşa olunan caminin açılışı, 1893 tarihli belge (BOA FTG.f.. Gömlek No: 1659).

Şekil 3.11: Aziziye (Yalı) Camii deniz (kuzey) cephesi görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

3.3.3.2. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii

Selimiye Mahallesi'nde, çarşının orta kısmında bulunmaktadır. Bu nedenle halk arasında Orta Cami adıyla bilinen caminin ismi aslında Atik İbrahim Paşa Camii'dir. İlk olarak Bucak'ta konaklayan bir askeri birliğin kumandanlarından İbrahim Paşa'nın çabalarıyla, şimdiki yerinden farklı bir yerde ahşap olarak inşa edilmiştir (Çebi, 1973). Günümüze ulaşan kagir cami ise daha sonra, kitabeye göre 1801-1802 (H. 1206) yıllarında Canik tahsildarı Ali Ağa tarafından yaptırılmıştır. Ancak önceki ismiyle anılmaya devam edildiği düşünülmektedir (Baş, 1994). Caminin ilk mihrabı ve cümle kapısı 20. yüzyılın başlarında yenilenmiş ve eski mihrap Selimiye Camii'ne taşınmıştır (Baş, 1993). Yakın geçmişte, caminin ana girişinin bulunduğu cepheye beton bir son cemaat mahalli yapılmıştır (Baş, 1994). Daha sonra bu ek kaldırılmış olup günümüzde mevcut değildir.

Şekil 3.12: Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.3.3. Hamidiye (Hükümet) Camii

Saray Mahallesi'nde, Hükümet Konağı'na giden yol üzerindedir. Hicri 1307 (1889-1890) yılında Cordanzade kaymakam Mir Mehmet Ali Bey tarafından, caminin tamamlanma tarihinden otuz yıl önce başka biri tarafından yapılmış caminin temelleri üzerine inşa ettirilmiştir. Camiye Hamidiye ismi verilme sebebinin, Sultan II. Abdülhamit döneminde yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İlk yapıldığı tarihte tek minareli olan camiye, 1959 yılında ikinci bir minare ilave edilmiştir (Baş, 1994). Sonradan yapılan bu minare, günümüzde mevcut değildir.

Şekil 3.13: Ordu kaymakamı ve Lazistan hanedanından Mehmed Ali Bey'in Ordu kasabasında inşa ettirdiği cami, 1893 tarihli belge (BOA FTG.f.. Gömlek No: 660).

Şekil 3.14: Hamidiye (Hükümet) Camii, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.3.4. Selimiye Camii

Selimiye Mahallesi'nde yer alan kagir caminin inşaatı 1945 yılında tamamlanmıştır. Cami, Atik İbrahim Paşa Camii'nin ilk mihrabının bu camiye yerleştirilmiş olması sebebiyle değerli görülmektedir (Baş, 1993). 1995 yılında, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından camide onarımlar yapılmıştır (Ordu Valiliği, 1997).

Şekil 3.15: Selimiye Camii ve mihrabı (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130734/selimiye-camii-altinorduordu.html).

3.3.3.5. Eskipazar (Bayram Bey) Camii

Ordu'nun, Kotyora'dan sonra gelişen yerleşim yeri Bayramlı, bugün Eskipazar olarak anılan yerdir ve cami, şehir merkezinin 4 km güney doğusunda bulunan Eskipazar'da yer almaktadır (Çebi, 1973). Ordu yöresini 1390'larda fetheden Hacı Emiroğlu Beyliği, Eskipazar'ı bir dönem başkentleri yapmıştır (Yediyıldız, 2018). Cami ilk olarak bu dönemlerde (Beylikler Dönemi) yapılmıştır. Zaman içerisinde eskiyen camiyi, Hicri 1197 (1782-1783) yılında, Şebinkarahisar mutasarrıfı Battal Hüseyin Paşa onarmıştır ve bu tarihteki onarım kitabesi giriş kapısı üzerine yerleştirilmiştir (Baş 1997; Ordu Valiliği, 1997). 1728 tarihli bir belgede "Ordu Camii" olarak da kayda geçtiği görülmüştür. 1877 yılında ise Katırcıoğlu Mustafa Ağa, bir kısmı harap durumda olan kürsü ve pabuç üzerine yeni bir minare yaptırmıştır. 1930'larda caminin zengin süslemeli pencere kapakları, dış kapısı ve minber kapısı Ankara Etnografya Müzesine gönderilmiştir (Çebi, 1973). 1939 yılında meydana gelen depremde cami büyük zarar görmüştür ve kalıntılardan anlaşıldığına göre, orijinal boyutlarından biraz daha küçük bir boyutta yeniden inşa edilmiştir (Çebi, 1973; Baş, 1997). 1994 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tekrar bir onarım geçirmiştir (Ordu Valiliği, 1997). Cami, OBB'nin Ordu Valiliği YİKOB destekli gerçekleştirdiği kapsamlı restorasyon sonucu 2023 yılında tekrar ibadete açılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Şekil 3.16: Restorasyon sonrası Eskipazar Camii (Ordu Büyükşehir Belediyesi https://www.ordu.bel.tr/Haber/46427/tarihi-eskipazar-camii-ramazanda-ibadete-aciliyor).

3.3.3.6. Taşbaşı Kilisesi

Taşbaşı Mahallesi'nde, Kentsel Sit Alanı içerisinde, sahil yolunda bulunan kilise, 1850-1856 yılları arasında yörede yaşayan Rumlar tarafından inşa edilmiştir. (Çebi, 1973). Ortodoks cemaatine ait olan kilise, 1937-1977 yılları arasında cezaevi olarak kullanılmıştır (Fırtına, 2016). Bu yıllara ait fotoğraflarda kubbesinin yerinde olmadığı görülmektedir. Kilisenin kubbesi hariç diğer kısımları günümüze kadar ayakta kalmayı başarabilmiştir (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Yanında bulunan Rum Okulu ise günümüzce mevcut değildir. Restorasyon çalışmaları, 1983 yılında Kültür Bakanlığı tarafından başlatılmıştır ve kubbesi yeniden inşa edilmiştir. Yapı, 10 Nisan 2000 tarihinde kültür merkezi işleviyle kullanıma açılmıştır (Fırtına, 2016). Son olarak 2019 yılında restorasyonu yapılan kilise, halen Taşbaşı Sanat Alanı olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

Şekil 3.17: Taşbaşı Kilisesi ve günümüzde mevcut olmayan Rum Okulu'nun denizden görünümü (OBB Arşivi).

Şekil 3.18: Taşbaşı Kilisesi/Sanat Alanı, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

3.3.3.7. Düz Mahalle Kilisesi

İsmini aldığı Düz Mahalle'de bulunan kilise, burada yaşayan Rumlar tarafından 1868-1870 yıllarında yaptırılmıştır. Bir dönem belediyeye ait depo olarak kullanıldığı bilinmektedir (Çebi, 1973). Daha sonra restorasyonu yapılarak Ordu Belediyesi 75. Yıl Cumhuriyet Sahnesi olarak hizmete açılmıştır (Ordu Valiliği, 1997). Günümüzde Ordu Büyükşehir Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu (OBBKT) olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Şekil 3.19: Düz Mahalle Kilisesi, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.3.8. Zaferi Milli Kilisesi

Bu yapı, Zaferi Milli Mahallesi'nde, 1852 yılında Ermeni cemaati tarafından yaptırılmıştır (Çebi, 1973). 1930'lu yıllarda kilise yıkılmış, bir süre sonra yerine cami inşa edilmiştir (Bayar, 2022a). Ancak kilisenin büyük apsis duvarı ve ona bağlı duvarların bir kısmı hala mevcuttur. Caminin istinat duvarıyla bütünleşik bir durumda olan kilise kalıntısının büyük apsis duvarı dışarıdan gözlemlenebilmekte, diğer kısımları ise istinat duvarının içinde kalması sebebiyle gözlemlenememektedir (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019).

Şekil 3.20: Yıkılmadan önce Ermeni (Zaferi Milli) Kilisesi (OBB Arşivi).

Şekil 3.21: Zaferi Milli Kilisesi'nin duvar kalıntıları (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019).

3.3.3.9. 19 Eylül Ortaokulu

1878 yılında, Düz Mahalle'de Rumlar tarafından yaptırılan okul, 1895 yılına kadar Rum Ortodoks Okulu olarak kullanılmıştır. Daha sonra Belediye Binası, tekrar Rum Ortodoks Okulu, Tapu ve Maliye Dairesi, ilkokul, lise gibi birçok farklı işlevle kullanılmaya devam etmiştir. 1939 yılında meydana gelen depremde hasar alan yapı, o yıllarda bir onarım geçirmiştir. Özgün durumda zemin üzeri tek katlı, kagir bir yapıdır. Ancak, 1986 yılında başlatılan restorasyon sürecinde ikinci kat eklenmiş ve modern ek yapılmıştır. Günümüzde ismini Mustafa Kemal Atatürk'ün Ordu'yu ziyaret ettiği tarihten alan 19 Eylül Ortaokulu, hizmet vermeye devam etmektedir (19 Eylül Ortaokulu, 2017).

Şekil 3.22: Rum Okulu'nun özgün durumu (H. Naim Güney arşivi).

Şekil 3.23: 19 Eylül Ortaokulu, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

3.3.3.10. İsmet Paşa İlköğretim Okulu ve Ek Binası

Zaferi Milli Mahallesi'nde yer alan ve İsmet Paşa İlköğretim Okulu olarak hizmet veren yapılardan biri, 1857 yılında Ordu'da yaşayan Ermeniler tarafından üç katlı, kagir bir yapı olarak inşa edilmiştir. O dönemde, ismi Movsesyan Varjaran Ermeni Okulu'dur. Ermeni Cemaati'nin 1852'de yaptırmış olduğu kiliseye bağlı olarak eğitim vermiştir (Bayar, 2022a; Pala, 2013). 1926 tarihli bir belgede ise okulun ismi Ordu Erkek Orta Mektebi olarak geçmektedir (T.C. Devlet Arşivleri 180-9-0-0 / 97-472-16).

Şekil 3.24: Movsesyan Varjaran Ermeni Okulu/ Ordu Erkek Orta Mektebi, 1926 tarihli belge (T.C. Devlet Arşivleri 180-9-0-0 / 97-472-16).

Şekil 3.25: Okulun güncel durumu (Karadeniz Kültür Envanteri https://karadeniz.gov.tr/idari-yapi-ismet-pasa-ilkogretim-okulu/#prettyPhoto).

Aynı mahallede yer alan ve bir dönem Zaferi Milli Mektebi ismiyle de anılan yapıda, 1920'li yıllarda eğitim öğretimin başladığı bilinmektedir (İsmetpaşa İlkokulu). Özgün halinde kagir, yarı bodrum kat üzeri iki katlı olarak inşa edilen yapı; yangın geçirmesi sebebiyle daha sonra yeniden inşa edilmiştir (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019).

Şekil 3.26: Zaferi Milli Mektebi, özgün hali (H. Naim Güney arşivi).

Şekil 3.27: İsmetpaşa İlkokulu, güncel durumu (İsmetpaşa İlkokulu https://orduismetpasaio.meb.k12.tr/52/01/397167/okulumuz_hakkinda.html).

3.3.3.11. Eski Redif Yapıları

Günümüzde biri Altınordu Kaymakamlığının, diğerleri Milli Savunma Bakanlığının kullanımında olan üç kagir yapı Saray Mahallesi'nde yer almaktadır. Yapıların bugün mevcut olduğu alanda, 1864 yılında, Hükümet Konağı bulunmakta olup konağın 1887 yılında yanması sonucunda, Kaymakamlık için başka bir yapı kiralanmıştır. Daha sonra Kaymakamlığın kiradan kurtarılması amacıyla, halktan yardım alınarak 1890 yılında yeni hükümet konağı ve hapishane için şimdiki yapıların inşaatına başlanmıştır. 1892 yılında yapıların inşaatı devam ederken, 56. Giresun Alayı İkinci Redif Taburunun Ordu Kazasına taşınmasına karar verilmiştir. Böylelikle, 1893'te inşaatı tamamlanan yapılar Redif Taburuna tahsis edilmiştir. Hükümet Konağı ise kiralık kullanılan binanın yine halkın yardımıyla satın alınması üzerine, aynı yerinde hizmet vermeye devam etmiştir (T.C. Ordu Valiliği).

Şekil 3.28: Kaymakamlık binası, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 3.29: Ordu kazasında iânât-ı hamiyetmendan ile inşa olunan Redif Dâire-i Askeriyesi (İBB Atatürk Kitaplığı Arşivi https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?dil=0&p=1&q=ordu+kazas%C4%B1+ianat&alan=tum_txt).

Şekil 3.30: Milli Savunma Bakanlığına tahsis edilen yapı, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 3.31: Ordu kazasında iânât-ı hamiyetmendan ile inşa olunan depo-yi muhafazasına mahsus efrad-ı şahanenin koğuşudur (İBB Atatürk Kitaplığı Arşivi https://katalog.ibb.gov.tr/yordam/?dil=0&p=1&q=ordu+kazas%C4%B1+ianat&alan=tum_txt).

Şekil 3.32: Milli Savunma Bakanlığına tahsis edilen yapı, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 3.33: Redif yapılarının ilk yapıldığı yıllarda şehir içinde görünümü (OBB Arşivi).

3.3.3.12. Eski Hastane

Güzelyalı Mahallesi'nde bulunan ve yapıldığı dönemde Memleket Hastanesi olarak anılan eski hastane binası, Cumhuriyet'in ilanından sonraki yıllarda yetersiz kalan hastane ihtiyacını karşılamak amacıyla inşa edilmiştir. Valilik tarafından yaptırılan hastane, 1931 yılının sonlarında hizmet vermeye başlamıştır (Ordu İl Sağlık Müdürlüğü, 2022). Zemin üzeri tek kat olmak üzere kagir bir yapıdır (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019). 1964 yılında şehre yeni ve modern bir devlet hastanesi açıldıktan sonra, eski hastane binası farklı kurumlar tarafından kullanılmıştır (Ordu İl Sağlık Müdürlüğü, 2022). Yapı günümüzde Ordu Üniversitesi Turizm Fakültesi tarafından kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3.34: Ordu Üniversitesi Turizm Fakültesi, 2023 (Faruk Yüksel arşivi).

3.3.3.13 Ziraat Bankası Binası

Düz Mahalle'de köşe konumda bulunan Ziraat Bankası binası 1945 yılında inşa edilmiştir. Betonarme sistemle yapılan binanın ana giriş kapısının tümü ve tabandan 1.50 metrelik yüksekliğe kadar duvarları kesme taş ile örülmüştür. Yapı, Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığının özelliklerini taşımaktadır (S.K.V.K.B.K. arşivi). Ziraat Bankası binası, Ordu'da pek çok yapının inşasında yer alan Ermeni taş ustalarından Kirkor Kurtboğan ile şehirdeki diğer simgesel yapılarda da imzası bulunan ve bir dönem Ordu Belediyesinde başmühendis olarak görev yapan Armenak Kalayciyan tarafından yapılmıştır (Bayar, 2022b). Yapı halen Ziraat Bankası olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Şekil 3.35: Ziraat Bankası, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4. Sivil Mimarlık Örneği Yapılar

3.3.4.1. Paşaoğlu Konağı

Selimiye Mahallesi'nde bulunan kagir konak, Paşaoğlu Hüseyin Efendi tarafından 1896 yılında yaptırılmıştır. Yapı, Ordu'da batılılaşma dönemi sivil mimarlığının en önemli örneklerinden biridir. İstanbullu bir usta tarafında inşa edilen konağın taşları Ünye'den temin edilmiş, ahşap malzemesi ise Romanya'dan getirilmiştir. Kültür Bakanlığı yapıyı 1982 yılında kamulaştırmış, daha sonra 1983 yılında Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Konak, 1987 yılında "Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi" olarak ziyarete açılmıştır. Zengin bezemelerle süslenmiş olan konak, günümüzde halen Etnografya Müzesi işlevini sürdürmekte olup zemin katı idari birim, birinci katı etnografik eserlerden oluşan sergi alanı ve ikinci katı 19. yüzyıl konaklarının özelliklerini yansıtacak şekilde düzenlenmiş odalardan oluşmaktadır (Ordu Valiliği, 1997).

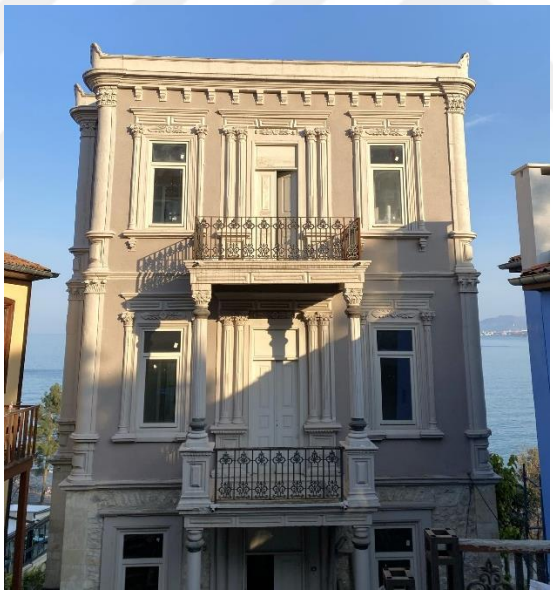
Şekil 3.36: Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi kuzey (1. fotoğraf) ve doğu (2. fotoğraf) cephelerden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4.2. Sarı Konak

Taşbaşı Mahallesi'nde kentsel sit alanı içerisinde bulunan kagir konak, halk arasında Sarı Konak veya "Kosti'nin Konağı" olarak anılmaktadır. Güven Bayar'a göre 19. yüzyılda, Ordu'nun Rum tüccarlarından Kostas (Konstantin) Efendi tarafından ailesi için yaptırılmıştır ve yapının mimarı İosif Tipaldou'dur. Konak, 1947 yılında Çocuk Esirgeme Kurumuna devredilmiş, uzun süre Kurum tarafından kullanıldıktan sonra farklı amaçlarla birkaç kez yeniden işlevlendirilmiştir (Güven Bayar kişisel iletişim, 17.04.2024). Son olarak, kısa süre önce bir restorasyon geçirerek Altınordu Belediyesi tarafından gastronomi merkezine dönüştürülmüştür.

Şekil 3.37: Restorasyon öncesi Sarı Konak güney cephesi (Güven Bayar arşivi).

Şekil 3.38: Restorasyon sonrası Sarı Konak güney cephesi, Ocak 2021 (Yazarın arşivi).

3.3.4.3. Eski Vali Konağı

Taşbaşı Mahallesi'nde bulunan yapı, 19. yüzyılın sonlarında inşa edilmiştir. Bodrum üzeri iki katlı ve kagir bir yapıdır (OBB Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2019). Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1973 yılına kadar otuz bir vali tarafından konut olarak kullanılmıştır. Yakın dönemde kamusallaştırılarak 2018 yılında restorasyonu gerçekleştirilmiştir (Milliyet Gazetesi, 2018). Günümüzde çocuk kütüphanesi olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Şekil 3.39: Eski Vali Konağı, 1933 (Foto Temel Uzlu arşivi).

Şekil 3.40: Eski Vali Konağı, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4.4. Saray (Selimiye) Hamamı

Selimiye Mahallesi'nde bulunan hamamın yapımıyla ilgili söylentilere göre hamamı, Trabzon'un önde gelen tüccarlarından Nemli Zade Efendi yaptırmıştır (Çebi, 2001a). Hamamın kitabesi bulunmamaktadır. Ancak Anadolu'da yapılmış benzer tipteki hamamlar incelendiğinde geç devirde, yani 19. yüzyıl sonları veya 20. yüzyıl başlarında inşa edildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca ismi geçen şahsın (Nemli Zade) da bu tarihlerde yörede yaşadığı bazı kaynaklarda mevcuttur (Tali, 2019). 2017 yılında restorasyonu tamamlanmış ve yine hamam olarak kullanıma açılmıştır (Milliyet Gazetesi, 2017a).

Şekil 3.41: Saray Hamamı genel görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4.5. Furtun (Yalı) Hamamı

Hamam, Düz Mahalle'de çarşının sahil tarafında bulunmaktadır. Güze Ordu Gazetesi'nin 1927 yılında çıkan bir sayısında, hamamın inşaatının Furtunzade Hamdi Bey tarafından tamamlandığı haberi yer almaktadır (akt. Tali, 2019). Yalı Hamamı'nda herhangi bir kitabe mevcut değildir. Doğu cephesi betonarme bir binayla bitişik durumda olan hamamın, ahşaptan yapılmış üst katı kullanılmamakta ancak diğer kısımları özgün işlevleriyle aktif olarak hizmet vermeye devam etmektedir (Tali, 2019).

Şekil 3.42: Furtun (Yalı) Hamamı genel görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4.6. Eskipazar Büyük Hamam

Hamam, Eskipazar Camii'nin güneydoğusunda bulunmaktadır. Yapım veya onarım tarihleriyle ilgili herhangi bir kitabesi mevcut değildir (Tali, 2019). Yapının mekan organizasyonu incelendiğinde, yapım tarihinin 16. yüzyıl sonları olduğu tahmin edilmektedir (Baş, 1997). Kesin olmamakla birlikte, Eskipazar Büyük Hamam'ın bir dönem yörede yaşayan ve Ordu'nun Aybastı ilçesindeki Büyük ve Küçük Hamamları yaptırmış olan Haznedaroğlu ailesi mensuplarınca inşa ettirilmiş olabileceği söylenmektedir. Büyük Hamam, 1970-1972 ve 1994 yıllarında bazı onarımlar geçirmiş, son olarak 2013 yılında başlatılan restorasyon çalışmaları 2015 yılında tamamlanmıştır (Tali, 2019). Restorasyon sonrası, çevredeki mezar taşlarının ve Ordu'da kullanılmış taş eşyaların sergileneceği bir sergi mekanı olarak kullanılması planlanmıştır (Türkiye Kültür Portalı, 2013).

Şekil 3.43: Restorasyon sonrası Eskipazar Büyük Hamam (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130468/eskipazar-buyuk-hamam-altinorduordu.html).

3.3.4.7. Eskipazar Küçük Hamam

Hamam, Eskipazar Camii'nin kuzeydoğu tarafında, Civil Irmağı kıyısında bulunmaktadır. Yapının inşa veya onarım tarihiyle ilgili bir kitabe bulunmamaktadır (Tali, 2019). Başka yörelerde de benzerleriyle karşılaşılan bu hamam tipi, küçük ölçekli olması sebebiyle "Aile Hamamı" veya "Konak Hamamı" olarak adlandırılır. Bu tür hamamlar Türk mimarisinde genel olarak 18. ve 19. yüzyılda yapılmış olduğundan Küçük Hamam'ı bu döneme tarihlemek mümkündür (Baş, 1997). Kesin olmamakla birlikte, Eskipazar Küçük Hamam'ın da bir dönem yörede yaşayan ve Ordu'nun Aybastı ilçesindeki Büyük ve Küçük Hamamları yaptırmış olan Haznedaroğlu ailesi mensuplarınca inşa ettirilmiş olabileceği söylenmektedir. 2013 yılında restorasyon çalışmaları başlatılmış ve 2015 yılında tamamlanmıştır (Tali, 2019).

Şekil 3.44: Restorasyon sonrası Eskipazar Küçük Hamam (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130469/eskipazar-kucuk-hamam-altinorduordu.html).

3.3.4.8. Osman Paşa Şadırvanı

Düz Mahalle'de, Yalı Cami'nin karşısında, küçük bir meydanda yer almaktadır. 1842 yılında, Ordulu Trabzon Valisi Hazinedarzade Osman Paşa tarafından yaptırılmıştır (T.C. Ordu Valiliği, 2012). 1937 yılında belediye tarafından yıktırılmış ve bulunduğu meydan "Has Bahçe" adıyla kullanılmıştır. Daha sonra meydana Atatürk büstü yerleştirilerek 19 Eylül Meydanı'na dönüştürülmüştür (Çebi, 2001a). Şadırvan 1997 yılında, Ordu Belediyesi öncülüğünde Fahri Çelebi tarafından yeniden inşa ettirilmiştir (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Yeniden inşa edilen şadırvan özgün yapıya benzemekle birlikte, detaylarda aslından farklıdır.

Şekil 3.45: Osman Paşa Şadırvanı'nın ilk yapıldığı dönemdeki görünümü (H. Naim Güney arşivi).

Şekil 3.46: Osman Paşa Şadırvanı'nın günümüzdeki görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4.9. Kemer Köprü

Bucak Mahallesi'ni, Şarkiye ve Selimiye mahallelerine bağlayan köprü, Bülbül Deresi üzerinde bulunmaktadır. Köprünün yapım tarihinin 1890-1895 yılları arasında olduğu, Rumca "Bu köprüden geçenler selamete kavuşsunlar" yazılı bir kitabesinin bulunduğu, ancak kitabenin bilinmeyen bir tarihte yok edildiği söylenmektedir (Çebi, 1973). Başka bir kaynakta ise, köprünün eski fotoğraflarından yola çıkılarak mimarisi, işçiliği ve malzemesi göz önünde bulundurulduğunda yapım tarihinin 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyıl başları olabileceği belirtilmektedir. Köprüde, 1982 yılında restorasyon çalışması gerçekleştirilmiştir. Ancak özgün halinde, moloz taşlarla örülmüş tipik Karadeniz köprülerinin geleneksel dokusunu taşıyan köprünün malzemesi kesme taşlarla değiştirilmiş ve günümüze özgünlüğünü tam anlamıyla koruyamadan gelmiştir (Tali, 2019). Halen yaya kullanımına açık olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Şekil 3.47: Kemer Köprü'nün ilk yapıldığı dönemdeki görünümü (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130668/kemer-kopru-altinorduordu.html).

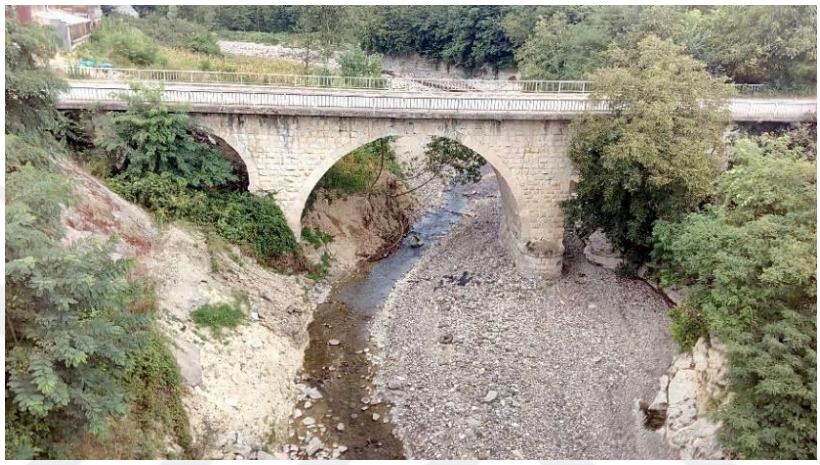

Şekil 3.48: Kemer Köprü'nün günümüzdeki görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

3.3.4.10. Dedeli Köprüsü

Civil Irmağı üzerine kurulmuş olan taş köprü, Dedeli Mahallesi'nde Ordu-Ulubey karayolunda yer almaktadır. Köprü, dönemin Ordu Valisi Ahmet Rıfat Vona tarafından 1924 yılında yaptırılmaya başlanmış ve köprünün inşası 1925 yılında tamamlanmıştır (Güney, 2022). Halk arasında Dedecami Köprüsü olarak da bilinen üç kemerli bu köprünün yapımından önce, aynı yerde başka bir taş köprü olduğu düşünülmektedir (Tali, 2019). Ordu-Koyulhisar yolunda bulunan Hamidiye Köprüsü olarak bahsedilen köprünün Yıldız Sarayı Fotoğraf Albümlerinde

bir görseli mevcuttur. Tek gözlü ve basık kemerli gözüken köprünün üzerinde H. 1303 (Miladi 1885-1886) tarihi yer almaktadır (Çulpan, 2002). Günümüzde, köprünün üzeri genişletilerek yapısı değiştirilmiştir. Civil Irmağı'na doldurulan hafriyatlardan ötürü köprünün ortasında bulunan en büyük kemeri hariç, diğer kemerleri toprak altında kalmıştır. Halen sağlam olan köprü, araç trafiğine açık olup yan tarafına inşa edilen beton köprüye karşın aktif bir şekilde kullanılmaya devam edilmektedir (Tali, 2019).

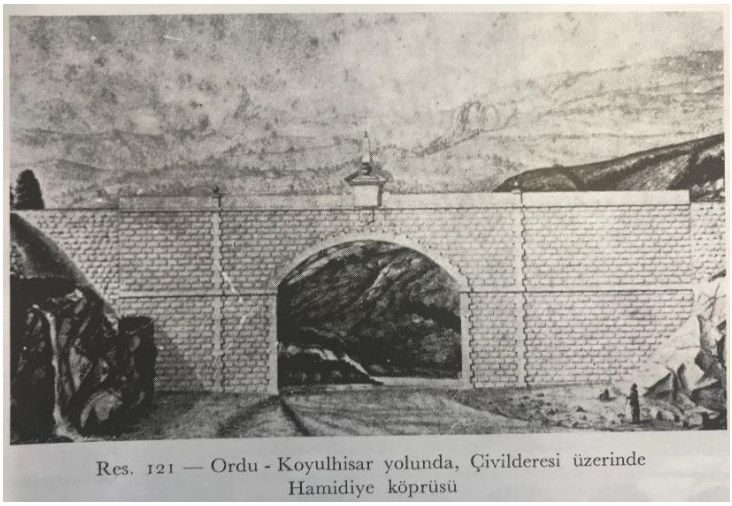

Şekil 3.49: Dedeli Köprüsü'nün günümüzdeki görünümü (H. Naim Güney arşivi).

Ordu — Mesudiye yolu üzerinde inşa edilen
Dede Camii Köprüsü

Şekil 3.50: Dedeli Köprüsü'nün ilk yapıldığı dönemki görünümü (H. Naim Güney arşivi).

Şekil 3.51: Günümüzde var olan köprüden önce farklı biçimde yapıldığı düşünülen Dedeli Köprüsü'nün Yıldız Sarayı Arşivleri'nde bulunan görseli (Çulpan, 2002).

3.3.4.11. Oluksuyu Çeşmesi

Halk arasında Soğuk Su Çeşmesi olarak da anılan çeşme, Kirazlimanı Mahallesi'nde bulunmaktadır. Üzerinde bulunan Osmanlıca kitabeden Hicri 1258 (Miladi 1842-1843) yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Bir süre önce belediye tarafından restorasyonu yapılan çeşme, sağlam olup kullanılmaya devam edilmektedir ve özgünlüğünü büyük ölçüde korumaktadır (Tali, 2019).

Şekil 3.52: Oluksuyu Çeşmesi (Türkiye Kültür Portalı https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/gezilecekyer/oluksuyu-cesmesi).

3.3.4.12. Çürüksulu Ali Paşa (Keçiköy) Çeşmesi

Çeşme, Kirazlimanı Mahallesi'nde Tabyabaşı'ndan Keçiköy'e giden eski Perşembe yolu üzerinde bulunmaktadır. İlk inşa edildiği dönemde daha dar cepheli olarak yapılan Keçiköy/Kirazlimanı Çeşmesi, bir dönem yapılan onarımlar neticesinde özgünlüğünü büyük oranda kaybetmiştir. Oluksuyu Çeşmesi ile aynı membadan beslenen çeşmenin kitabesine göre Hicri 1327 (Miladi 1911) yılında, Çürüksulu Ali Paşa ve ailesi tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır (Çebi, 2001c). Yine kitabesinde belirtildiği üzere Dindine Ailesi Çeşmesi ismiyle de anılan çeşme bakımlı ve sağlam olup kullanılmaya devam edilmektedir (Tali, 2019).

Şekil 3.53: Çürüksulu Ali Paşa (Keçiköy) Çeşmesi (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130674/kirazlimani-mahallesi-cesmesi-altinorduordu.html).

3.3.4.13. Osman Bey (Ali Katip) Çeşmesi

Çeşme, Saray Mahallesi'nde bulunmaktadır. Halk arasında daha çok aynı mahallede yaşayan, Ordu'nun bilindik ailelerinden ve eski belediye başkanlarından olan Hazinedarzade Osman Bey'in adıyla anılmaktadır. Ancak çeşmenin kitabesine göre yaptıran kişi Ömer Ali Katip Efendi'dir ve Hicri 1319 (Miladi 1903) yılında yaptırılmıştır. Osman Bey çeşmesinin onarılırken ölçülerinin değiştirildiği ve bugünkü duruma getirildiği anlaşılmaktadır. (Çebi, 2001c). Kuzey ve batı cepheleri açık, kare planlı bir çeşmedir. Halen suyu akmakta ve kullanılmaktadır (Tali, 2019).

Şekil 3.54: Osman Bey (Ali Katip) Çeşmesi (Türkiye Kültür Portalı https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/kulturenvanteri/osman-bey-cesmes#:~:text=).

3.3.4.14. Kabana Çeşmeleri

Kabana Çeşmeleri, Taşbaşı Mahallesi'nde kentsel sit alanı içerisinde yer almaktadır. Bulundukları yerin eskiden Kabana isimli bir koy olması sebebiyle bu ismi almışlardır. Sahilde denizin doldurularak kara yolu oluşturulması sebebiyle günümüzde bu koy mevcut değildir ve bu nedenle betonarme bir apartmanın arkasında kalmışlardır. Yan yana bulunan çeşmeler Kabana Çeşmesi I ve Kabana Çeşmesi II olarak ayrılmaktadırlar. Çeşmelerin üzerinde inşa veya onarım tarihinin saptanabileceği herhangi bir kitabe yoktur. (Tali, 2019). Ancak 1904 yılında, Kabana Koyu'na uğrayan gemicilerin faydalanması için yapıldığı söylenmektedir (Milliyet Gazetesi, 2017b).

Kabana Çeşmesi I'in üst örtüsü betonla kaplanmış vaziyettedir. Günümüzde bakımsız bir durumda olan çeşmenin suyu halen akmaktadır (Tali, 2019).

Kabana Çeşmesi II, uzun süre toprak altında kalmış; 2010'lu yıllarda hafriyat kazısıyla ortaya çıkarılmış olup restorasyonunun yapılmasının planlandığı bilinmektedir (Milliyet Gazetesi, 2017b). Diğer çeşmeye oranla büyük ölçüde tahrip olmuş durumdadır ve suyu akmamaktadır (Tali, 2019).

Şekil 3.55: Sol tarafta Kabana Çeşmesi I ve sağ tarafta Kabana Çeşmesi II (Ordu Büyükşehir Belediyesi https://www.ordu.bel.tr/Haber/44006/tarihi-cesmeler-gelecek-ile-bulusturuluyor).

3.3.4.15. Abdi Baba Çeşmesi

Zaferi Milli Mahallesi'nde yer alan çeşme, Kavanoz Deresi denilen küçük bir derenin yanında bulunması sebebiyle Kavanoz Çeşmesi olarak da bilinmektedir. Abdi Baba ismi ise çeşmenin bulunduğu mahallede yaşamış ve devletin farklı kademelerinde çeşitli görevlerde bulunması nedeniyle 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı belgelerinde de adı geçen bir şahıstan gelmektedir (Çebi, 2001c). Çeşmenin kitabesi bulunmadığı için kesin yapım tarihi veya yaptıran kişinin ismi bilinmemektedir. Çeşmenin bazı bölümlerinde değişiklikler yapılmış ve çeşme özgünlüğünü tam anlamıyla koruyamamıştır. Yer yer hasarları mevcut olsa da, suyu akar durumda olduğu için halen kullanılmaktadır (Tali, 2019).

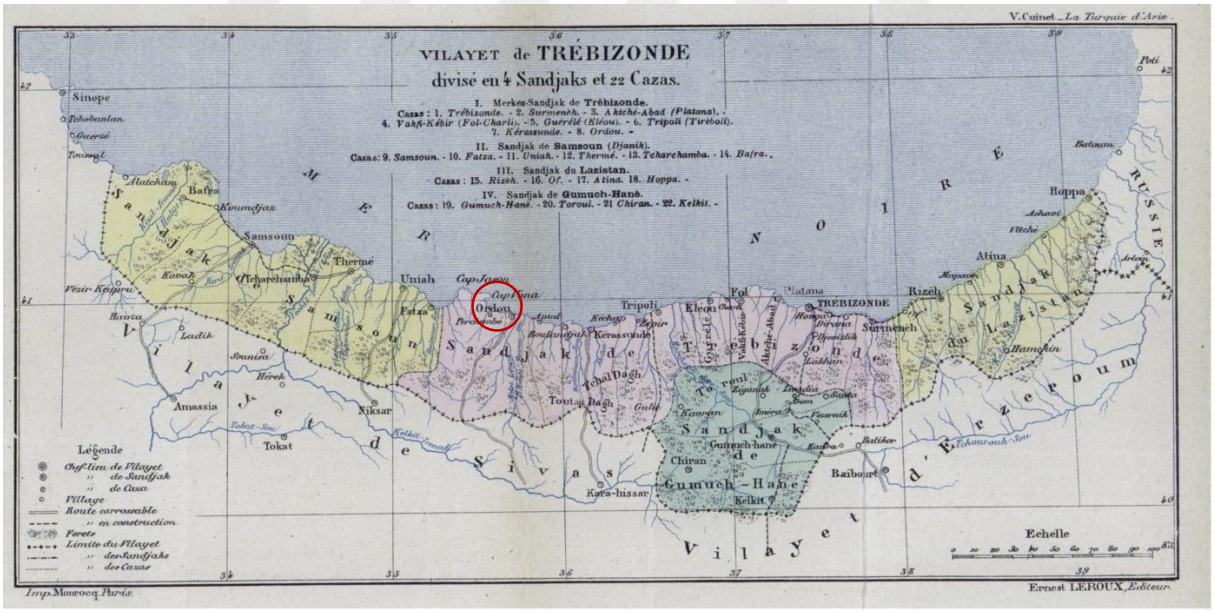

Şekil 3.56: Zaferi Milli Mahallesi (Abdi Baba) Çeşmesi (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130754/zaferi-milli-mahallesi-cesmesi-altinorduordu.html).

4. 19. YÜZYILDA VE 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA ORDU VE TİCARET HAYATI

4.1. YÖNETSEL YAPI

19. yüzyılın ilk yarısında Bucak (Ordu), Trabzon Eyaletine bağlı bir kazadır. 1864'te yürürlüğe giren Vilayet Nizamnamesi ile birlikte çeşitli idari birimler oluşturulmuş ve Trabzon da vilayet olmuştur. Her vilayet sancaklara ayrılarak sancaklarda mutasarrıflık idaresi kurulmuştur. Sancaklar kazalara bölünmüş ve kazaların kaymakamlarca yönetilmesine karar verilmiştir. Böylelikle Ordu da Trabzon Vilayetine bağlı bir kazaya dönüşmüştür. 1869 yılına kadar Osmanlı belgelerinde genellikle Bucak kazası olarak anılmış, bu tarihten sonra ise Ordu ismi kullanılmıştır (Çebi, 1973). Trabzon Vilayetinin dört sancağı vardır: Samsun (Canik), Trabzon (Merkez), Lazistan ve Gümüşhane sancağı. Ordu, Trabzon Merkez Sancağına bağlıdır. Bugün Ordu İli sınırlarında yer alan Ünye ve Fatsa ilçeleri ise Canik Sancağına bağlı kazalardır (Cuinet, 1892).

Şekil 4.1: Samsun (Canik), Trabzon (Merkez), Lazistan ve Gümüşhane sancaklarından oluşan Trabzon Vilayetini gösteren harita (Cuinet, 1892).

1871 yılındaki belgelere göre Ordu Kazasının dört nahiyesi bulunmaktadır: Maa Ulubey, Hapsemana, Perşembe ve Aybastı. 1881 yılındaki verilere göre Aybastı Nahiyesinin ayrıldığı, yerine Bolaman Nahiyesinin getirildiği görülmüştür. 1903 tarihli salnamede ise her iki

nahiyenin de Ordu Kazasına bağlı olduğu tespit edilmiştir. Bu dönemde Ordu'nun beş nahiyesi vardır: Ulubey, Hapsemana, Perşembe, Bolaman ve Aybastı (Emiroğlu, 1993, 1999, 2008).

Ordu, 1921 yılında TBMM'nin aldığı kararla sancak olmuştur. 1923'te ise vilayet olmasına karar verilmiştir (Çebi, 1973).

4.2. TOPLUMSAL YAPI

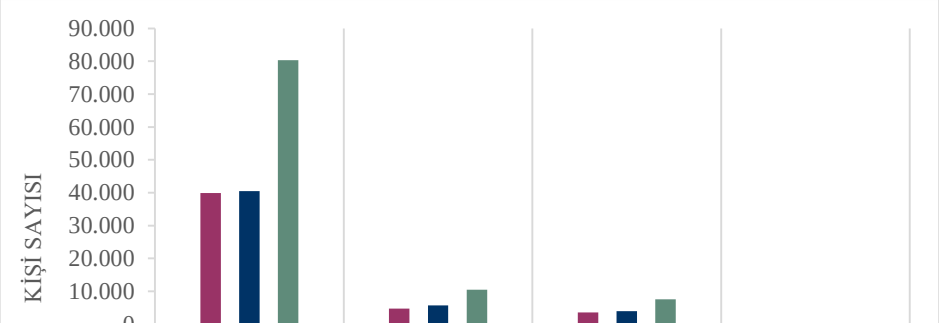
Ordu'nun geçtiğimiz son iki yüzyıldaki toplumsal yapısı; Türk, Rum, Gürcü, Ermeni gibi birçok farklı etnik grupların bir arada yaşaması sebebiyle kozmopolittir.

1613 yılında Bayramlı'nın tamamında 20.970 Türk hanesi ve 594 Rum hanesi mevcuttur. 18. yüzyılın sonlarından itibaren yöreye başka yerlerden Rumlar ve Ermeniler göç etmeye başlamış, bu durum 19. yüzyılda da artarak devam etmiştir (Yediyıldız ve Üstün, 1992).

19. yüzyılın ilk yarısında Ordu Kasabasında 120 Rum ve 100 Ermeni evi bulunduğundan bahsedilmektedir (Hamilton, 1842). Daha sonra, 93 Harbi (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı) ile birlikte Ordu'da nüfus her geçen yıl artış göstermiştir. Kafkasya'dan göç eden topluluklar bölgeye yerleşmiş, yakın yerleşim yerlerinden gelen Ermeni ve Rumlar, Trabzon tarafından çoğunlukla gemicilik yapan ve ticaret maksadıyla gelip yerleşen nüfusla birlikte şehrin nüfusunu artırmıştır (Çebi, 1973).

Özellikle Sivas ve çevresinden mültezimlerin arazilerinde bekçilik, çiftçilik gibi işlerde çalıştırılmak üzere getirilen Rumlar; askerlik ve vergilerden muaf tutulmuş, bir süre sonra da zenginleşmişlerdir. Böylelikle, bulundukları köylerden ayrılarak en yakın kasabalara, oradan da Ordu şehrine gelerek yerleşmişler ve genellikle ticaret hayatına girerek, şehirdeki ticarette büyük rol oynamışlardır (Çebi, 2001b).

Tablo 4.1: 1892 tarihli Trabzon Vilayet Salnamesine göre Ordu kazası nüfusu (Emiroğlu, 2005).

	İslam	Rum	Ermeni	Protestan
Kadın	39.878	4.722	3.602	146
Erkek	40.455	5.721	3.981	142
Toplam	80.333	10.443	7.583	288

19. yüzyılın sonlarında Ordu kasabasında, Düz Mahalle ve Elmalık (Şarkiye) Mahallesi'nde Rumlar, Zaferi Milli ve Taşbaşı mahallelerinde Ermeniler ve Türkler bir arada yaşamaktadır. Kirazlimanı, Bucak, Saray ve Selimiye mahallelerinde ise Türkler yaşamaktadır (Çebi, 1973).

I. Dünya Savaşı yıllarında Ordu, işgal edilen çevre bölgelerden de göç almış, daha sonra Trabzon'dan gelen göçmenler geldikleri yerlere geri dönmüştür (Çebi, 1973). Bu dönemde ve Kurtuluş Savaşı yıllarında gerginleşen ortam ve bölgede yeniden bir Pontos Devleti kurma amaçları sebebiyle, Rumlar ve Yunanistan'daki Türkler arasında gerçekleşen nüfus mübadelesi ile 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren bölgedeki Rum nüfusu azalmıştır (Yediyıldız ve Üstün, 1992). Ermeni nüfusun da büyük bir kısmı tehcir ile şehirden gitmiştir. Bu nedenlerle 1927 yılında şehrin nüfusunun 8209'a indiği belirtilmiştir (Çebi, 1973).

4.3. EKONOMİK VE TİCARİ YAPI

20. yüzyılın başlarında Trabzon Vilayetine bağlı bir kaza olan Ordu'da, 1906 yılında ilk Ticaret ve Sanayi Odası kurulmuştur. İlk ticaret odalarının, çoğunlukla il merkezlerinde ve Anadolu'nun büyük kentlerinde kurulmuş olduğu göz önünde bulundurulduğunda, 5-6 bin kişilik nüfusa sahip küçük bir kasaba sayılan Ordu'da böyle bir kurumun faaliyet göstermeye başlaması hem kentteki ticaret hayatının oldukça canlı ve hareketli olduğunu, hem de bu kurumun yerli tüccarlar tarafından da yararlı bulunarak desteklendiğini göstermektedir. Odanın kuruluş yıllarında şehirdeki ticari işler başlıca; zahire, manifatura, aktariye, kantariye, şayak-kumaştır (Çebi, 1978).

Bu yıllarda köylerde yetiştirilen ürünler yük ve binek hayvanları aracılığıyla kentteki pazar yerlerine getirilmekte ve satılmaktadır. Bu sebeple, yol üzerindeki önemli noktalarda ve kasabada çok sayıda nalbant dükkanı açılmış ve hanlar kurulmuştur. Şehirde yetişen başta fındık, mısır, fasulye, elma, ceviz, kendir tohumu gibi ürünler hem Ordu çarşısındaki iş hayatını hem de diğer şehirlerle yapılan ticareti canlandırmıştır. Çarşıdaki ticari eşyalar deniz yolu ile kente ulaştırılmaktadır. Ordu'da liman olmadığı için gemiler kıyıya yakın bir yerde demirlenmekte, buradan yiyecekten kiremite kadar her türde ürün mavnalara yüklenerek ahşap iskeleye taşınmakta ve tüccarlara ulaştırılarak depolarda saklanmaktadır. Bu nedenle mavnacılık şehrin ticari ve iktisadi yaşamında önemli bir yer tutmaktadır (Çebi, 1978).

İngiliz seyyah Cunynghame (1872), 1871 yılının yaz aylarında Karadeniz'e yaptığı gezi sırasında Ordu kıyılarına da uğramış ve Karadeniz'in güneyindeki kıyı kentlerinde deniz ticaretiyle yapılan ihracatın bir süredir durgun olmasına karşın, üç büyük vapurun kıyı boyunca haftada birer kez sefer yaptığından bahsetmiştir.

Ordu Kasabasının ticaretinin gelişmesinde deniz ulaşımı önemli bir rol oynamıştır. Marsilya, Londra, Kopenhag, Palermo, Odesa vb. limanlardan haftalık, on beş günlük ve aylık sefer yapan kumpanya gemileri Karadeniz'e gidiş ve gelişlerde Ordu iskelesine mutlaka uğramaktadır. Aynı zamanda şehirde, birçok farklı millete ait vapur acenteleri de kurulmuştur (Çebi, 2001a).

Tablo 4.2: 1903 yılı salnamesine göre Ordu limanından ithal ve ihraç edilen ürünler (Emiroğlu, 2008).

İthalat	Dakik, kahve, şeker, çay, fevakih ve me'kulat-ı mütenevvia, zeytin, zeytinyağı, sabun, demir ve ma'mulatı- madeniyye, yün ve pamuk ma'mulatı, deri, sahtiyan, petrol gazı, çelik bakır ve ma'adin-i saire, çuval, tuz, meşrubat-ı mütenevvia, reji ma'mulatından tütün, sigara, eşya-yı mütenevvia
İhracat	Buğday, arpa, yulaf, mısır buğdayı, fasulye, fındık (ayıklanmış), fındık içi, ceviz, ceviz içi, kendir, keten tohumu, fevakih ve me'kulat-ı mütenevvia, balmumu, balık yağı, yün, yumurta, koyun (re's), keçi ve koyun derisi, ağaçtan mamul tekne ve kürek

Şehirdeki bazı Türk tüccarlar Meşrutiyet (1876) sonrası gemilerle Kafkasya, Romanya ve Kırım'a giderek şeker, gaz, un gibi tüketim maddelerini satın alarak Ordu piyasasına getirmiştir. Tüccarlar gittikleri ülkelere de başlıca fındık, ceviz, yağ, bal gibi yörede üretilen ürünleri götürmüşlerdir (Çebi, 2001a).

1883 yılında Ordu çarşısında çıkan yangından önce, çarşının merkezi sayılabilecek alan, eski 19 Eylül Meydanı (bugün Osman Paşa Şadırvanı'nın bulunduğu alan) ile Tahıl Pazarı arasında kalan kısımdır. Kasabanın günümüzde olduğu gibi o yıllarda da ticaret hayatının aktığı çarşısı deniz seviyesindeki düzlükte kurulmuştur. O dönemde çarşıda düzenli caddeler ve sokaklar mevcut değildir. Dükkanlar, genellikle, gelişi güzel kurulmuş barakalardan meydana gelmektedir ve birkaç taş bina haricinde neredeyse bütün iş yerleri ahşaptır (Çebi, 1973).

Tablo 4.3: Trabzon Vilayet Salnamelerine göre yangından önce, 1881 yılındaki taşınmazın sayısı ve türü (Emiroğlu, 1999). Burada Ordu dendiği ve kazaya bağlı nahiyelerdeki taşınmaz sayısı ayrıca belirtildiği için, bu listeye nahiyelerdeki taşınmaz sayısı dahil olmadığı varsayılmıştır.

Sayısı	**Türü**	**Sayısı**	**Türü**
3	Hamam	15	Dam ve Ahır
15	Çeşme	2	Şadırvan
30	Cevami ve Mesacit	2	Muhtelif Bina
30	Oda	24	Kilise
8	Dink	2	Kireçhane
105	Değirmen	2	Kuyu
732	Dükkan ve Mağaza	21	Kahve
4869	Hane	1	Kayıkhane
1	Hükümet Konağı	4	Mekteb-i Hristiyan
31	Fırın	39	Mekteb-i İslam
3	Fabrika	65	Mezaristan-ı İslam
8	Gazino ve Meyhane	4	Medrese
60	Arsa	1	Mahzen

Ordu çarşısının bulunduğu düzlük, fırtına ve yağmur sonucu yakınlardaki derelerin sık sık taşması ve Boztepe'den akan sular sebebiyle bataklıklar ve sazlıklarla doludur. Bu nedenle yörede sıtma hastalığı çok yaygındır. Sıtmadan dolayı yazın Ordu'da yaşamak imkansız hale gelmekte ve hastalık, kasabanın sosyal ve ekonomik hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Bundan dolayı kaymakamlık, hapishane ve kasaba halkı, yaz aylarında Çambaşı Yaylası'na göç ederek 3-4 ay boyunca yaşamlarını ve bütün ticari faaliyetlerini burada sürdürmektedir (Çebi

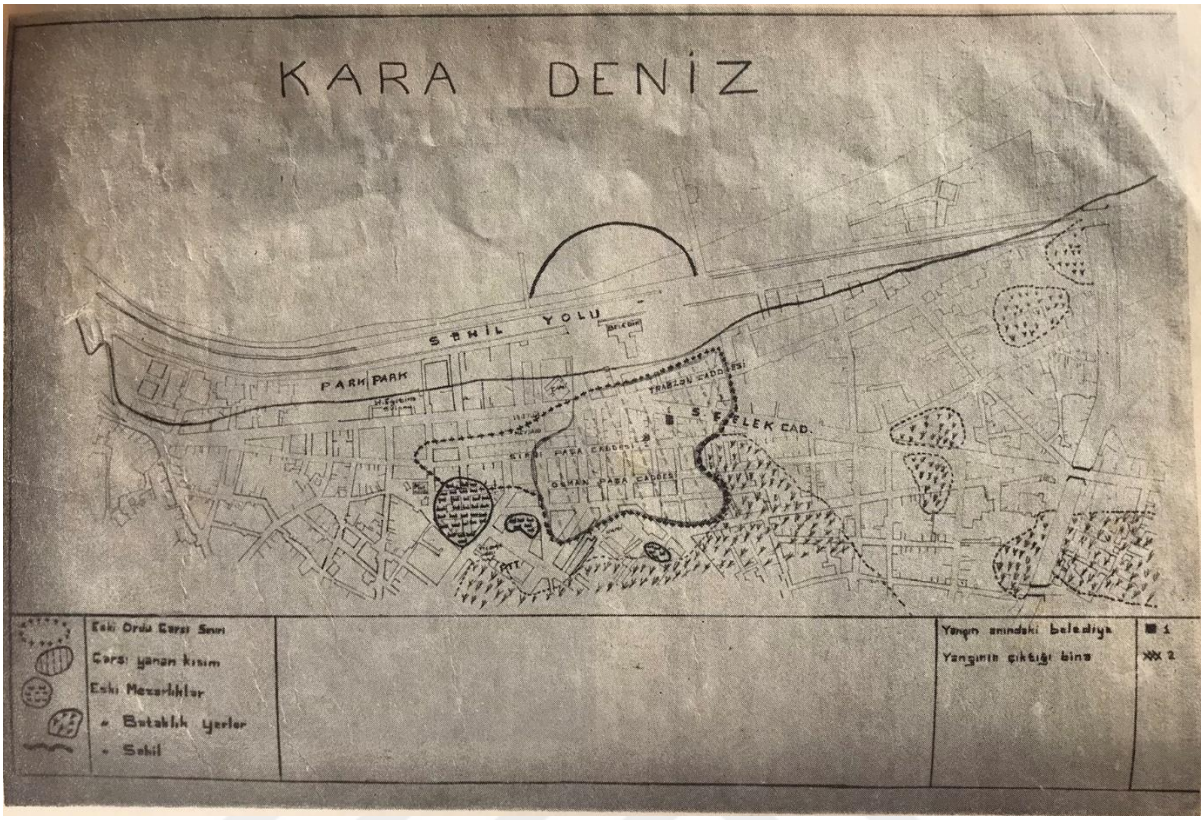
1978). Çambaşı Yaylası'ndaki bu ticari hareketlilik sebebiyle Ordu-Çambaşı arasında Rumlar tarafından işletilen büyük hanlar bulunmaktadır (Çebi, 2001b).

Dr. Orhan Kutman'ın, Ordu'da yaşadığı yıllarda (1930'lar) kaleme aldığı hatıraları Sıtkı Çebi (2001b, s. 48) tarafından aktarılmıştır:

"Ordu'nun çarşı ve pazarı: Cadde ve sokakları birbirine muvazi ve amud bir şekilde yapılmış olup mağaza ve dükkanları da oldukça muntazam, çoğu bir katlıdır; tozu, toprağı ve çamuru azdır. Çok zengin ve güzel mağaza ve dükkanları vardır. Sair günler o kadar alış veriş olmasa da Çarşamba günleri kalabalıktan geçilmez. Bilhassa pazar yerleri köylerden gelen ayağı çarıklı, önü peştemallı sırtlarında yük taşıyan köylü kadınlarla dolar boşanır. Alış veriş yapanların da çoğu kadındır. Anlaşılan hayatın bütün yükü bu zavallıların omuzlarındadır. Erkeklerin çoğu kahvede kağıt ve tavla oynamakla vakit geçirir. Bu sebepten, Pazar günleri kasaba adeta bir mahşeri andırır. Bundan başka, o gün hükümet daireleri, eczaneler, hükümet tabipliği çok kalabalık olur; civar sahil köylüleri de, kayık ve motorlarıyla gelirler. Velhasıl herkes işini gücünü pazar gününe bıraktığından o gün kasabanın manzarası bir başka hal alır."

4.3.1. Çarşıda Yangın ve Çarşının Yeniden Kurulması

Yangın olayı, 1883 yılının Temmuz ayında meydana gelmiştir. Yaz ayı olduğu için kasaba halkının büyük bir bölümü Çambaşı Yaylası'ndadır ve bu nedenle çarşı hemen hemen boş durumdadır. Ramazan dolayısıyla fırınlarda kadayıf yapıldığı ve yangının Pavli adlı bir Rum vatandaşın kadayıf ocağından çıktığı söylenmektedir. Yapıların ahşap olması sebebiyle yangın hızla yayılmış ve yirmi dört saat boyunca devam ederek tüm çarşıyı yok etmiştir (Çebi, 1973).

Şekil 4.2: 1883 yılında Ordu çarşısının durumunu ve yangının kapladığı alanı gösteren harita (Çebi, 1973).

Yaşanan yangından sonra boşalan arsalar zamanla işgal edilmeye başlanmış, bu sebeple planlı bir çalışma yürütülmesi zorlaşmıştır. Durum Trabzon Valisi'ne bildirilmiş; bunun üzerine Vali, Mustafa Efendi ve Çıngıryan Efendi olmak üzere iki mühendisi Ordu'ya göndererek yeni bir şehir planı hazırlatmıştır. Bu plan, zamanla bazı bölümleri bozulmuş veya değişmiş olsa da Ordu'nun ana planının temelini oluşturmuştur (Çebi, 1973).

Bu plan çerçevesinde, çarşıda büyük bir imar faaliyeti başlamış ve çalışmalar I. Dünya Savaşı başlayıncaya kadar tüm zorluklara rağmen sürdürülmüştür. Öncelikle yörede yaşayan, çalışabilecek durumda olan herkes görevlendirilerek bataklıkların kurutulması ve çukurların kapatılması hedeflenmiştir. Çarşının belirli yerlerine ray sistemleri kurularak deniz kıyısından kum ve çakıl taşınmış, Boztepe'nin eteklerinden toprak getirilmiş, bataklıklar kurutulmuş ve bu sayede de zemin iyileştirilmiştir. Şehirde geniş caddeler açılarak bütün ara sokakların ana caddelerle bağlantısı sağlanmıştır. Ana caddeleri kesen sokaklar üzerinde, bloklar halinde, birbirine bitişik nizamda, dükkan ve mağazalar inşa edilmiştir. Bu yeni binalar, taştan yığma olarak, genellikle iki katlıdır (Çebi, 1978). Zemin katları perakende satış, üst katları ise depo,

atölye, imalathane gibi işlevlerle kullanılmak üzere yapılmıştır (Çebi, 1973). Cepheleri demir kepenkli ve demir kapılıdır. Büyük binaların bazıları yangına karşı sigortalanmış ve sigortalanan yapılarda, sigorta şirketlerinin isimleri kalın sac levhalar üzerine yazılarak cephede dikkat çekecek bir yere asılmıştır (Çebi, 1978). Bu dönemde inşa edilen yeni binaların yaklaşık olarak beş yüz adet olduğu düşünülmektedir (Çebi, 1973).

Hazırlanan yeni şehir planı, titizlikle uygulanmaya çalışılmış, inşaatlar sıklıkla kontrol edilmiş ve dönemin belediye başkanları Mustafa Ağa, Şair Tıflı ve uzun süre başkanlık yapan Felekzade Süleyman Ağa'nın çabalarıyla tüm bu çalışmalar sonucunda Karadeniz kıyısında yeni ve modern bir şehir kurulmuştur (Çebi, 1978).

Tablo 4.4: Trabzon Vilayet Salnamelerine göre yangından 20 yıl sonra, 1903 yılında Ordu Kazası dahilindeki taşınmazın sayısı ve türü (Emiroğlu, 2008).

Sayısı	**Türü**	**Sayısı**	**Türü**
5	Hükümet Konağı	18594	Hane (ev)
1	Kışla	16	Han
1	Askerlik Dairesi	2	Hamam
1	Redif Debboyu	325	Dükkan
143	Cami ve Mescit	1218	Mağaza
22	Medrese	431	Değirmen
1	Tekye	47	Fırın
9	Kilise	50	Gazino ve Kahvehane
2	Eczane	2	Lokanta
1	Hastane	2	Otel

Günümüzde ayakta kalabilmiş, hala birçoğu aktif olarak kullanılmaya devam eden ve teze konu olan yapılar bu yeniden yapım sürecinin ürünüdür.

4.3.2. Fındık Ticareti ve İlk Endüstri Yapılarının Kurulması

Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında devam eden sanayileşme süreci, çoğunlukla tarımsal üretim ve hammaddenin işlenmesine dayalı olarak

gelişme göstermiş ve bu süreç farklı nitelikte endüstri yapılarını ortaya çıkarmıştır (Demirkan ve Karaibrahimoğlu, 2018).

Günümüzde, dünyadaki fındık üretiminin yaklaşık olarak %70'ini Türkiye, özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi gerçekleştirmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2019). Ordu ticaret ve ekonomisinin de can damarı olan fındık ağaçları, bölgeye 19. yüzyılda dikilmeye başlanmış ve dikimler 1. Dünya Savaşı'nın başlangıcına kadar devam etmiştir. İlk dönemlerde Rusya ve Romanya'ya gemilerle sevk edilen fındık, dış pazarlara kabuklu olarak ihraç edilmektedir. Daha sonra dış piyasadaki talepler üzerine iç fındık haline getirilerek satılmaya başlanmıştır. İç fındık üretmek için tesisler kurulmuş, tesislerin inşası özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında hız kazanmış ve gemilerle iç fındık ihracatı yapılmıştır (Çebi, 1978).

1891 yılında, Ordu'da fındık ticareti yapan başlıca firmalardan biri Furtunzade'dir ve ilk fındık fabrikası Furtunzade Tahsin tarafından 1918 yılında kurulmuştur (OBB Kahraman Sağra Fındık Müzesi, ziyaret tarihi 20 Ocak 2024).

Tablo 4.5: Ordu'da kurulan ilk fındık fabrikalarının sahipleri ve kuruluş tarihleri (OBB Kahraman Sağra Fındık Müzesi, ziyaret tarihi 20 Ocak 2024).

Fabrikanın Sahibi	***Kuruluş Tarihi***
Furtunzade Tahsin	1918
Osmanağazade Mahmut	1921
Hacı İbrahimzade Biraderler	1922
Topalzade Hayri ve Bursalızade Hayri Bey	1922
Hacı Alizade Mahmut ve Topalzade Mahmut	1922
Cordanzade İsa	1923
Kumzade İhsan	1925
Hacı Mehmetzade Ahmet Cemal	1925
Gözükanlızade Salim	1925
Antresyan Dikran	1925
Osmanağazade Hüseyin Cemal	1926
Çolzade Mahmut Ali	1926
Memişzade Mehmet	1926
Hekimzade Mustafa	1927
Kargızade Hızır	1927
Gözükanlızade Kazım	1927

Şekil 4.3: Ordu'daki fındık fabrikaları, eski Trabzon (Kazım Karabekir) Caddesi (Güven Bayar arşivi).

Fındığın iç haline getirildiği endüstriyel yapılar "içhane" olarak adlandırılmaktadır. Önceleri tokmakla kırılarak ayıklanan fındık, daha sonra değirmen ile, sonrasında ise motorlu makinelerle iç haline getirilerek başta Avrupa olmak üzere dış piyasaya sunulmuştur. Makineleşmeyle birlikte içhane adı verilen fındık fabrikalarının sayısı artış göstermiştir. İlk inşa edilen içhaneler, Batılılaşma döneminin üslup özelliklerini taşımakla beraber; mekân organizasyonu, mimari ölçek, kütle ve cephe özellikleri bakımından özgün bir yapı tipi oluşturmaktadır. İçhanelerin ortak özellikleri olarak; kentin ticaret merkezi sayılan çarşının içinde ve limana/iskeleye yakın bir alanda bulunmaları, ana ulaşım aksları üzerinde yer almaları ve kamusal alanlarla doğrudan ilişki kurmaları, çoğunlukla zemin üzeri iki katlı ve kagir olarak inşa edilmeleri, kat yüksekliklerinin zemin kattan üst katlara doğru azalması dolayısıyla farklılık göstermesi, zemin katlarının dükkan, üst katlarının fındık kırma fabrikası olarak kullanılması, dikdörtgen planlı ve büyük ölçekli yapılar olmaları sayılabilir (Demirkan ve Karaibrahimoğlu, 2018).

Şekil 4.4: Giresun'da bir içhane (Hüseyin Gazi Menteşeoğlu arşivi, TRT Haber https://www.trthaber.com/foto-galeri/karadenizde-findik-tarimi-ve-ihracatinin-tarihsel-seruveni/25108/sayfa-6.html).

Şekil 4.5: Ordulu bir fındık ihracatçısının 1939 tarihli İktisadi Uyanış dergisinde verdiği reklam (Güven Bayar arşivi).

Dr. Orhan Kutman'ın 1930'larda Ordu'da yaşadığı yıllarda kaleme aldığı hatıraları Sıtkı Çebi tarafından aktarılmıştır (akt. Çebi, 2001b, s. 46):

"Burada her şey yetişmekle beraber, fındık başta gelen en kıymetli mahsullerdendir. Sahilden itibaren gerideki dağlara kadar uzanan bütün deniz sathi mailleri bodur fındık ağaçlarıyla doludur. Fındık, sahillerin ziyneti olduğu gibi, burada yaşayan halkın en birinci geçim kaynağıdır. Fındık zamanı oldu mu, hele bereketli seneler, her taraf neşe ve sürur içinde yüzer.

Herkeste daimi bir hareket ve faaliyet görülür. Çarşı ve pazarlar kalabalıktan geçilmez. Tüccar ve esnafın alış verişi en üstün haddini bulur. Fındık fabrikaları işler, iç fındık ihraç edilir. Burada köylünün serveti çıkardığı fındık kantariyle ölçülür."

4.4. 1939 DEPREMİ

27 Aralık 1939 tarihinde, Erzincan'da gece vakti büyük bir deprem meydana gelmiş; Ordu ve ilçeleri de bu depremden etkilenerek büyük yıkıma uğramıştır. En büyük hasar ise deniz kıyısındaki düzlükte, öncesinde zemini bataklık durumda olan çarşı içinde meydana gelmiştir. Çarşıda çıkan yangından sonra, kum zemin üzerine inşa edilen kagir binaların caddeye bakan ikinci ve üçüncü katları yıkılmış, alt katlarda ise çatlaklar oluştuğundan kullanılamaz duruma gelmiştir. Dükkan ve mağazaların birçoğu tehlikeli durumdadır. Çarşı içinde hasar tespitleri yoğun yıkım sebebiyle ve yağan karın da etkisiyle uzun sürmüş, bu süreçte ticaret tamamen durmuştur. Depremin çarşıda büyük orandaki etki alanı Tahıl Pazarı çevresi, eski adıyla Trabzon Caddesi'nin bir kısmı, Sırrıpaşa, Süleyman Felek, Osmanpaşa caddelerinin bazı kısımları ve bu caddeleri birbirine bağlayan ara sokaklar olarak tanımlanmıştır (Çebi, 1973).

Meydana gelen afetten birkaç hafta sonra Ordu çarşısında yıkıma uğrayan yapıların sayısı ve cinsi şu şekilde saptanmıştır: 166 mağaza, dükkan, ev; 14 fındık kırma fabrikası ve 16 resmi daire, banka ve okul. 1940 yılı Ocak ayının sonunda ise şehir merkezi ve diğer ilçelerle birlikte Ordu ilinde 3416 ev yıkılmış, 6732'si hasar görmüş, 286 dükkan yıkılmış, 310'u hasar görmüş, 5 fabrika yıkılmış, 15'i hasar görmüş, 6 okul yıkılmış, 14'ü hasar görmüş, 20 cami yıkılmış ve 15'i hasar görmüştür. Bunların dışında da çeşitli yapı türlerinde, irili ufaklı yıkımlar ve/veya hasarlar mevcuttur (Çebi, 2001a).

Bu deprem, bugün kültürel miras değerinde olan birçok yapının günümüze ulaşmasına engel olmuş, ulaşabilen yapıların bir kısmında da izler bırakmıştır.

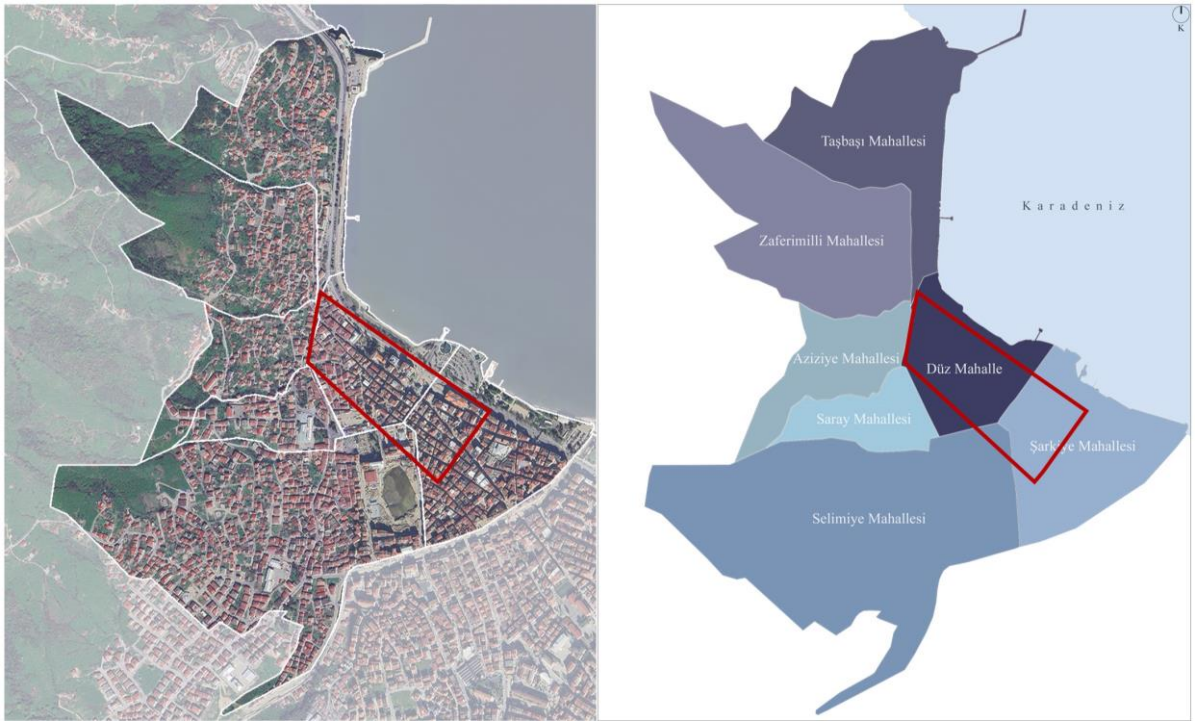
Şekil 4.6: 1939 tarihli depremde, Ordu çarşısında meydana gelen yıkım (Foto Temel Uzlu arşivi).

Şekil 4.7: 1939 tarihli depremde, Ordu çarşısında meydana gelen yıkım (H. Naim Güney arşivi).

5. ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YY. TİCARET YAPILARI

Ordu merkez ilçedeki 19. ve erken 20. yüzyıl ticaret yapılarının çoğunlukla bulunduğu alan Düz Mahalle, Şarkiye Mahallesi ve Selimiye Mahallesi olmak üzere üç mahallenin kesiştiği ve 2006 yılında, S.K.V.K.B.K. tarafından tespit tescil çalışmalarının yürütüldüğü Orta Cami ile Yalı Cami arasında kalan bölgedir. Çalışma alanı, bu bölgeyle birlikte fındık fabrikalarının da dahil olduğu, genel olarak Süleyman Felek ve Sırrıpaşa caddeleri etrafında konumlanmış otuz dört adet ticaret yapısı, cami, kilise, okul, hamam ve şadırvan gibi yapıları da kapsamaktadır.

Şekil 5.1: Çalışma alanını gösteren harita (Yazar tarafından üretilmiştir).

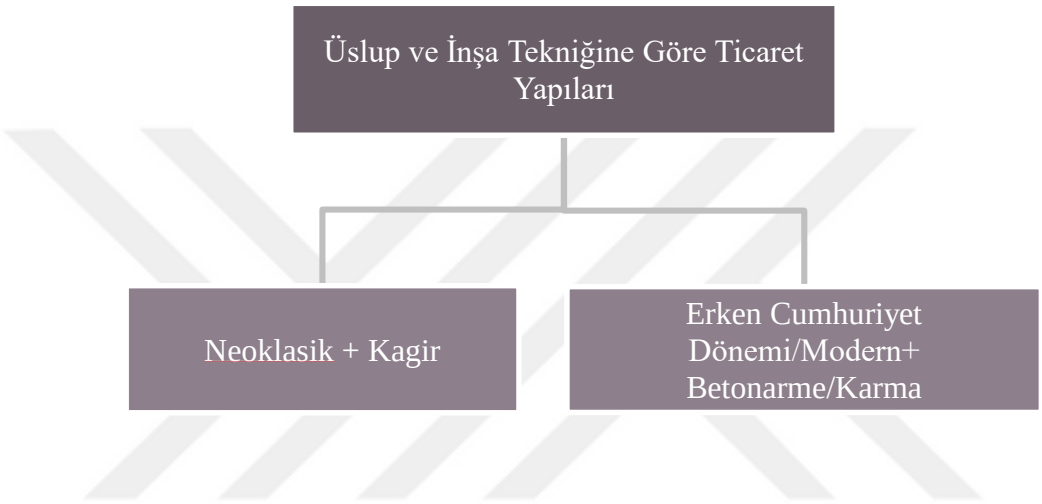

Şekil 5.2: Çalışma alanı ve alandaki tescilli yapıların özgün işlevleri (Yazar tarafından üretilmiştir).

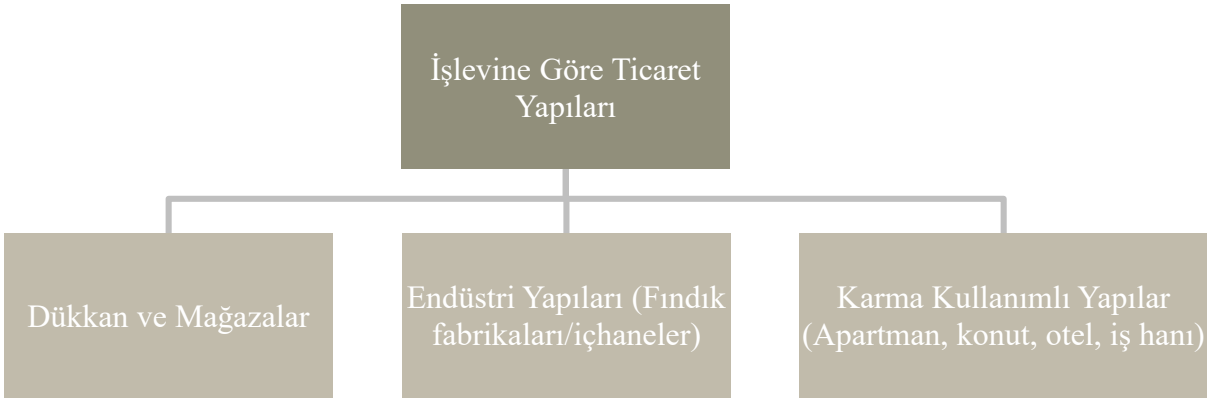
Bu dönemde inşa edilmiş ticaret yapıları üslup ve inşa tekniğine göre veya işlevine göre iki farklı biçimde sınıflandırılabilmektedir. Üslubuna göre değerlendirildiğinde, Batılılaşma döneminin mimari anlayışıyla yapılmış Neoklasik üsluplu kagir yapılar ile Erken Cumhuriyet Döneminde yapılmış modern betonarme yapılar olarak iki gruba ayrılır. Özgün işlevlerine göre değerlendirildiğinde ise; dükkan ve mağazalar, endüstriyel yapılar ve karma kullanımlı yapılar olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bu çalışmada yapılar, işlevlerine göre gruplandırılarak incelenmiştir.

Dükkanlar zemin katında satış biriminin bulunduğu, üst katında ise ofislerin yer aldığı genellikle iki katlı yapılardır. Mağazalar, çoğunlukla depolama maksadıyla kullanılmaktadır (Eyüpgiller, Topçubaşı ve Polat, 2008). Endüstriyel yapı grubunda, fındığın ihraç edilmek amacıyla iç haline getirildiği fındık fabrikaları yer almaktadır. Karma yapılar ise otel ve iş hanı dışında, zemin katında ticari işleve sahip apartman ve konut yapılarını kapsamaktadır.

Tablo 5.1: Üslup ve inşa tekniğine göre Ordu'daki ticaret yapıları (Yazar tarafından üretilmiştir).

Tablo 5.2: İşlevine göre Ordu'daki ticaret yapıları (Yazar tarafından üretilmiştir).

5.1. DÜKKAN VE MAĞAZALAR

5.1.1. 115 Ada, 1 Parsel

Yapı, Düz Mahalle 115 numaralı adada, Sırrıpaşa Caddesi ile Hükümet Caddesi'nin kesiştiği köşe konumunda yer alan 1 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.3: Düz Mahalle 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin kat üzeri iki kat olmak üzere, üç katlı bir yapı olup, oldukça küçük ölçülerde, dikdörtgen plana sahiptir. S.K.V.K.B.K. Arşivi'nde yer alan bilgilere göre duvarları tuğla malzemeyle yığma yapım tekniğinde inşa edilmiş olup döşemeleri betonarmedir. Üst katlara erişim, dükkan içerisinden metal döner merdivenle sağlanmaktadır. Doğu ve kuzey cephesine bitişik nizamda binalar bulunması sebebiyle bu cepheleri sağırdır. Zemin katta, batı ve güney cephesinin birleştiği köşe pahlanarak giriş cephesi oluşturulmuştur. Üst katlar, girişin üzerinde üçgen bir çıkma yaparak iki konsol ile taşıtılmıştır. Zemin katta, Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan güney cephesinde ve Hükümet Caddesi'ne bakan batı cephesinde birer büyük açıklık bulunmaktadır. Yapı tek yönde eğimli çatı ile örtülü olup çatı saçağı mevcuttur.

Cephe Özellikleri: Zemin kat cephesi mermerle kaplanmıştır. Cephedeki açıklıklar alüminyum doğramalı camekanlıdır. Birinci ve ikinci katta köşe penceresi mevcuttur. Sırrıpaşa Caddesi'ne

bakan cephesinde her iki katta, aynı hizada, birbirine eş birer dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler ahşap doğramalı ve çıtalıdır. Hükümet Caddesi'ne bakan cephesinde ise, her iki katta da diğerlerine eş birer dikdörtgen pencereyle birlikte, birinci katta küçük bir tuvalet penceresi mevcuttur. Pencere açıklıkları pervazlarla çerçevelenerek cephe hareketlendirilmiştir. Katları arasında düz silmeler bulunur.

Yapı; malzeme kullanımı, yapım tekniği, inşa edildiği alanı kullanım biçimi ve cephe düzenlemesi ile kentin ticaret merkezinin mimari karakterinde bir yere sahiptir. Bu nedenle 20. yüzyıl Erken Cumhuriyet Döneminde görülen modern mimarlığın nitelikli özelliklerini taşımaktadır ve yöredeki aynı döneme ait diğer yapılarla belirli bir dil ve üslup birliği içerisindedir.

Şekil 5.4: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının çevresiyle birlikte görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi)

Şekil 5.5: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan güney cephesi (solda) ve Hükümet Caddesi'ne bakan batı cephesi (ssğda), Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

2010 yılında yapı, mülk sahibi tarafından onarılmıştır. Basit onarım kapsamında pencere doğramaları yenilenmiş, sıva ve boya yapılmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi). Onarım kapsamında çatısının da yenilendiği anlaşılmaktadır. Son olarak, yapının Ordu Büyükşehir Belediyesinin 2020 yılında Sırrıpaşa Caddesi'nde gerçekleştirdiği cephe yenileme projesi kapsamında boyandığı tespit edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2020).

Uzun süredir olduğu gibi, günümüzde de yapının zemin katı eczane, üst katları depo olarak kullanılmaktadır.

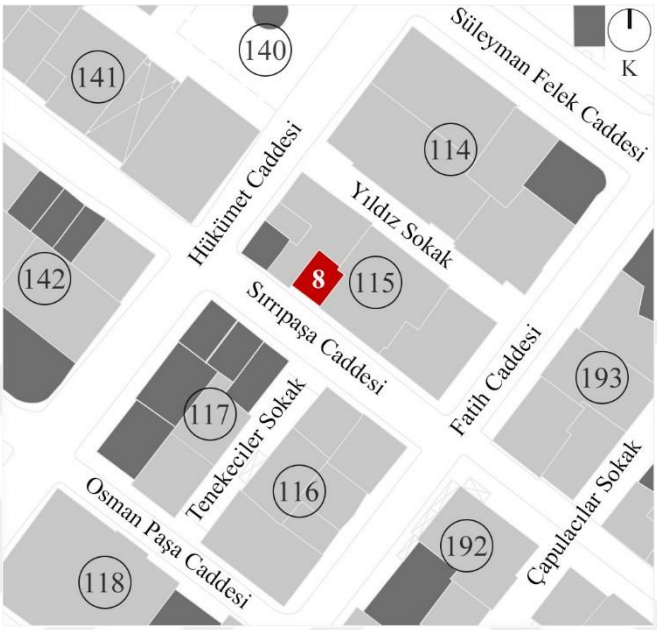
Şekil 5.6: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının güney (solda) ve batı (sağda) cephe görünüşleri (OBB Arşivi'nden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.7: 115 ada, 1 numaralı parseldeki yapının basit onarım öncesi görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.2. 115 Ada, 8 Parsel

Yapı, Düz Mahalle'deki 115 ada, 8 numaralı parselde Sırrıpaşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.8: Düz Mahalle 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve kareye yakın dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi, Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan güney cephesidir. Diğer cepheleri bitişik nizamda binalar bulunmasına bağlı olarak sağırdır. Zemin katta iki açıklık bulunmakta olup biri binaya giriş kapısıdır. Zemin kattan birinci kata erişim dükkanın içinde bulunan merdivenle sağlanmaktadır. Saçaksız kırma çatı ile örtülüdür.

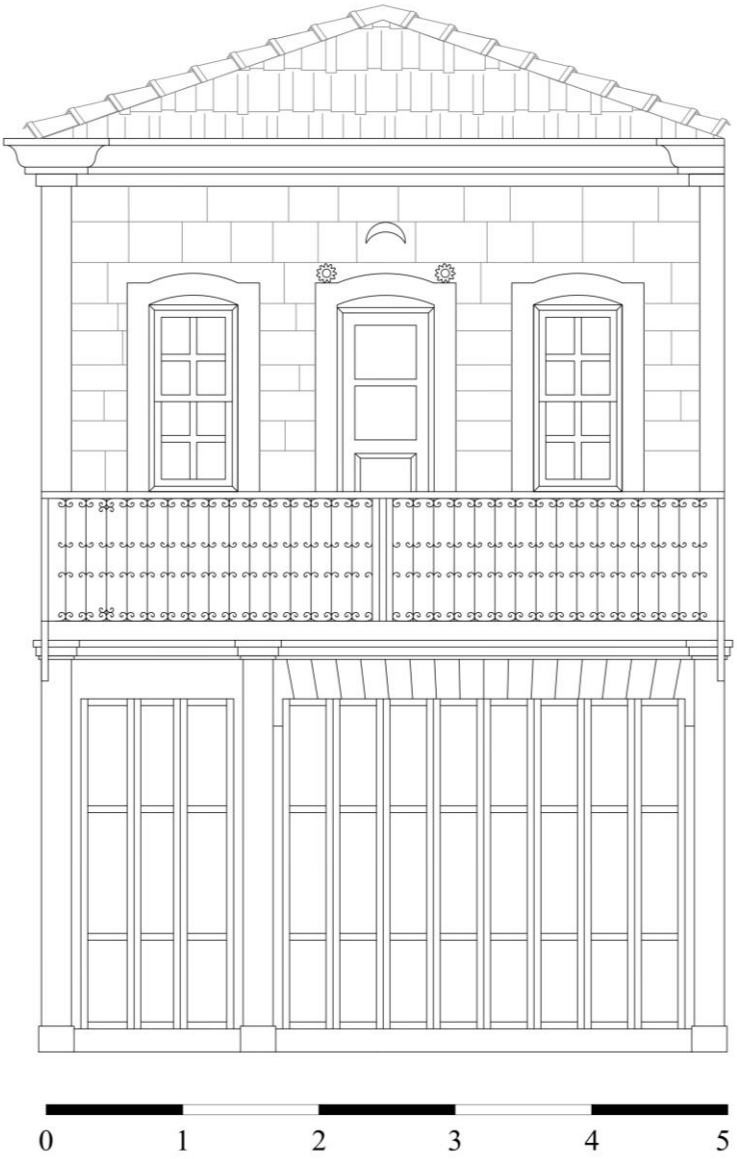
Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar, ahşap doğramalı camekanlıdır. Açıklıklar, dor başlıklı üç pilastrla vurgulanmıştır. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi bulunur. Birinci katta, boydan boya balkon mevcuttur. Birinci kat cephesinin tam ortasında balkon kapısı ve her iki yanında simetrik olarak yerleştirilmiş birer eş dikdörtgen pencere vardır. Balkon kapısı ve pencereler basık kemerli taş sövelidir. Birinci kat cephesi, kapının kemeri üzerinde iki yanda bulunan gülbezek motifi ve motiflerin yukarısında, eksende yer alan ters biçimli hilal motifi ile süslenmiştir. Her iki yanda, dor düzeninde pilastrlar yer almaktadır. Birinci kat saçak silmesi ile son bulmaktadır.

Şekil 5.9: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan ön (güney) cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.10: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının ön cephesinde bulunan bezemelerin yakından görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.11: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Yapının restorasyon çalışmaları 2010-2011 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Restorasyon öncesi yapılan çalışmalarda, cephede 1939'da meydana gelen depremden kaynaklı olduğu düşünülen yarıklar, zemin katta özgün halinde düz kemerle geçildiği düşünülen açıklıklara çelik kiriş ve iç mekanda demir kolon takviyesi, pvc kapı ve pencere doğramaları, cepheye giydirilmiş kompozit paneller, beton zemin kaplamaları, çelik taşıyıcılı mermer merdiven ve alçı pano uygulamaları tespit edilmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Yürütülen restorasyon çalışmalarında, o dönemde mevcut olmayan ancak kapı bulunması nedeniyle özgün halinde mevcut olduğu var sayılan balkon yeniden yapılmış, kapı ve açıklıklara ahşap doğrama ve pencerelere ahşap giyotin takılmış, cephe niteliksiz eklerinden arındırılmış ve özgün görünümüne kavuşturulmaya çalışılmıştır. İç mekanda hali hazırda bulunan merdiven ve alçı pano uygulamalarına müdahale edilmeden yapı yenilenmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Günümüzde cephedeki ahşap elemanların siyaha boyandığı gözlemlenmiştir. Yapı mücevher dükkanı olarak kullanılmaktadır.

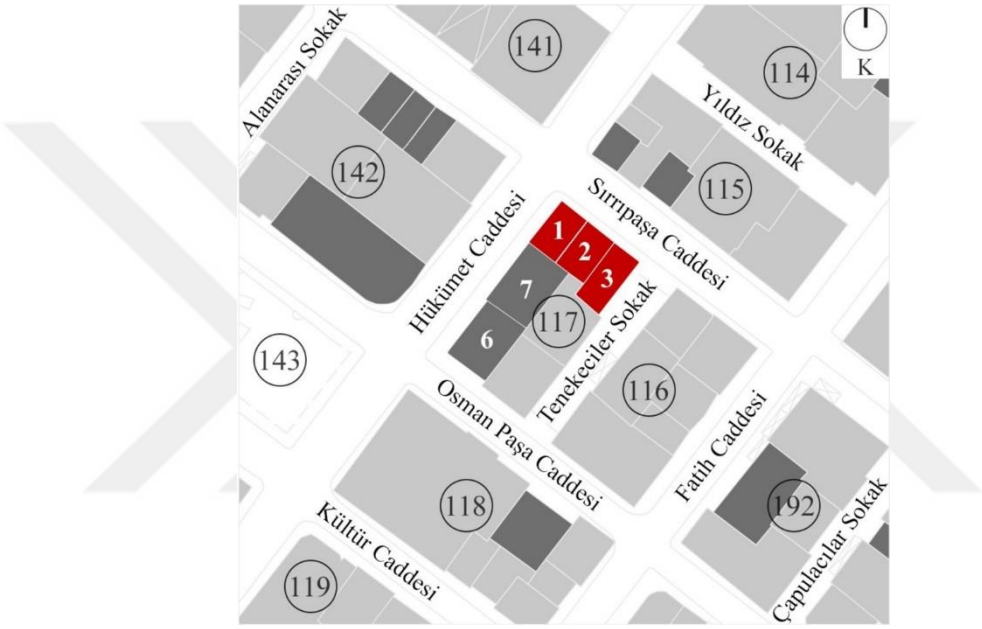

Şekil 5.12: 115 ada, 8 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.3. 117 Ada 1, 2 ve 3 Numaralı Parseller

Yapılar, Düz Mahalle 117 numaralı adada bulunmaktadır. 1 numaralı parsel Hükümet Caddesi ile Sırrıpaşa Caddesi'nin kesiştiği noktada, 2 numaralı parsel Sırrıpaşa Caddesi üzerinde, 3 numaralı parsel ise Sırrıpaşa Caddesi ile Tenekeciler Sokağı'nın kesiştiği yerdedir.

1 ve 2 numaralı parseller bütün olarak tescil edilmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi). 2 ve 3 numaralı parsellerdeki yapılar ise günümüzde bir işyerine ait tek mekan olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.13: Düz Mahalle 117 ada, 1, 2 ve 3 numaralı parsellerde bulunan yapıların vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

1 Numaralı Parsel Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Batı cephesi, Hükümet Caddesi'ne, kuzey cephesi Sırrıpaşa Caddesi'ne bakmaktadır. Diğer cepheleri, bitişik nizamda tescilli yapılar bulunması nedeniyle sağırdır. Zemin katta, hem batı hem de kuzey cephesinde iki açıklık bulunmaktadır. Yapıya giriş ve çıkış Sırrıpaşa Caddesi'ne açılan kuzey cephesindeki ana açıklıktan sağlanmaktadır. Zemin katla birinci kat arasında ara kat bulunmaktadır. Çatısı, bitişiğinde bulunan 2 numaralı parseldeki yapının çatısı ile bütün haldedir ve üç yönde eğimli kırma çatı örtülüdür.

1 Numaralı Parsel Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar camekanlıdır. Her iki cephede de zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi bulunur. Birinci katta batı cephesi, ortadan bir pilastr ile ayrılarak simetrik iki yüzeye

bölünmüştür. Pilastrın iki yanına simetrik olarak yerleştirilmiş, ikişer adet eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencerelerin üç kenarı söve ile çerçevelenmiştir. Sövelerin üst kısmında alınlık bulunmakta olup pencerelerin alt kısmında ise denizlik silmesi yer almaktadır. Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan kuzey cephesinde ise çift kanatlı ahşap bir kapı ve diğerlerine eş, iki adet dikdörtgen pencere vardır. Ahşap kapı, üzerinde alınlık ve her iki yanında pilastrlar ile süslenmiştir. Yapı, 2 numaralı parseldeki yapıdan zemin ve birinci katta bulunan pilastrlarla ayrılmaktadır. Yapının köşesi pahlanmıştır ve birinci kat köşesinde pilastr bulunmaktadır. Bu süsleme elemanları dor düzenindedir. Birinci kat, saçak silmesi ve silmenin üzerinde yer alan bir alın ile son bulmaktadır.

Şekil 5.14: 117 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan (kuzey) cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.15: 117 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Hükümet Caddesi'ne bakan (batı) cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.16: 117 ada, 1 parseldeki yapının batı cephesi görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi ve Haluk Saymaz tarafından hazırlanan projelerden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

2012-2015 yılları arasında yapının rölöve çalışmaları yapılmış ve restitüsyon çizimleri hazırlanmıştır. Ancak yapıda esaslı onarıma yönelik bir restorasyon çalışmasının gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır. Yapının, 1939 yılında meydana gelen depremde hasar aldığı ve bu nedenle birinci katının betonarme olarak yeniden yapıldığı tahmin edilmektedir. O dönemde yapılan incelemelerde; birinci katta özgün halinde balkon bulunduğu ve buradaki ahşap kapının balkona ait olduğu, ara katın sonradan eklendiği ve katlara ulaşımın demir bir merdivenle sağlandığı, pastane olarak kullanılan iç mekanda seramik kaplama, alüminyum doğrama ve kartonpiyer tavan gibi uygulamalar tespit edilmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Yapılan incelemeler sonucu, yapının Ordu Büyükşehir Belediyesinin 2020 yılında Sırrıpaşa Caddesi'nde gerçekleştirdiği cephe yenileme projesi kapsamında boyandığı tespit edilmiş (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2020) ve 2021-2022 yıllarında ise tadilat geçirerek iç mekanın ve camekanların yenilendiği gözlemlenmiştir. Yapı, günümüzde aynı pastane tarafından kullanılmaya devam etmektedir.

2 Numaralı Parsel Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan kuzey cephesidir. Doğu cephesinde 3 numaralı parseldeki yapı bulunmaktadır ve bu yapıyla arasında duvar bulunmaması sebebiyle, ortak bir iç mekana sahiptir. Diğer cepheleri bitişik nizamda yapılar bulunması nedeniyle sağırdır. Zemin katta caddeye bakan geniş bir açıklık bulunmaktadır. Yapıya giriş-çıkış ve üst kata erişim 3 numaralı parselde bulunan yapıdan sağlanmaktadır. Çatısı, bitişiğinde bulunan 1 numaralı parseldeki yapının çatısı ile bütün haldedir ve üç yönde eğimli kırma çatı örtülüdür.

2 Numaralı Parsel Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu sade bir düzenlemeye sahiptir. Zemin kattaki açıklık ahşap doğramalı camekanlıdır. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi bulunur. Birinci katta simetrik olarak yerleştirilmiş, iki adet eş dikdörtgen pencere yer almaktadır. Pencerelerin üç kenarı söve ile çerçevelenmiştir. Sövelerin üst kısmında alınlık bulunmakta olup pencerelerin alt kısmında ise denizlik silmesi yer almaktadır. Pencereler, 1 numaralı parselde yer alan yapının pencereleriyle aynı gözükmektedir. Birinci kat, saçak silmesi ve silmenin üzerinde bulunan bir alın ile son bulmaktadır.

Şekil 5.17: 117 ada, 2 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan ön cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.18: 117 ada 1, 2, ve 3 parsellerdeki yapıların ön cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi ve Haluk Saymaz tarafından hazırlanan projelerden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

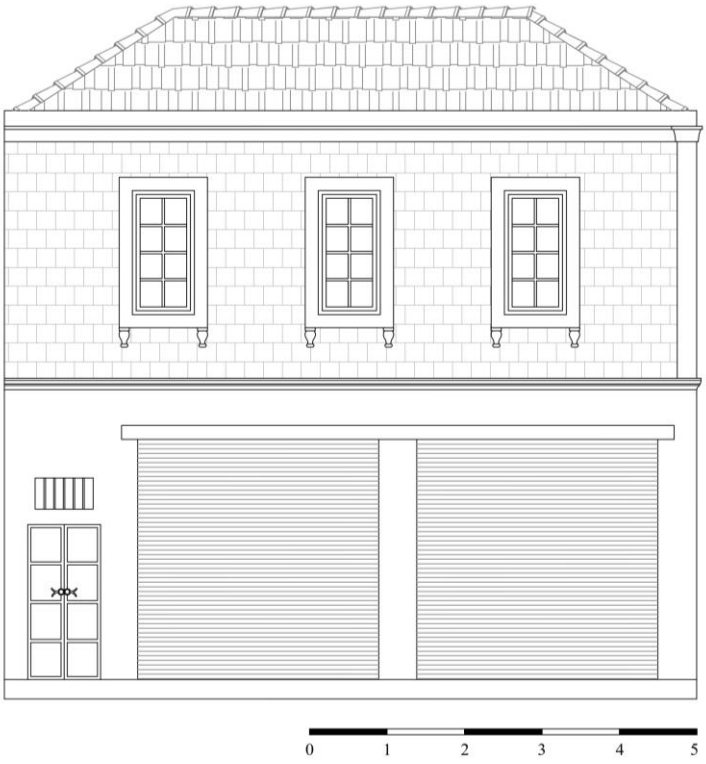
Yapının, 1939 yılında meydana gelen depremde hasar aldığı ve bu nedenle birinci katının betonarme olarak yeniden yapıldığı tahmin edilmektedir. 1970 yılında bir tadilat geçirerek zemin katta 2. parseldeki yapıyı 3. parseldeki yapıdan ayıran özgün taş duvarın kaldırıldığı ve o dönem tek mekan olarak kullanıldığı söylenmektedir. 2012-2014 yılları arasında yürütülen restorasyon çalışmaları öncesi, zemin katta yapıları ayıran bir duvar bulunduğu ve yapının eczane olarak kullanıldığı, üst kata erişim sağlayan merdivenin kaldırıldığı ve birinci kattaki duvara 3. parseldeki yapıdan 2. parseldeki yapıya geçiş sağlayan bir kapı açıldığı, çatısının marsilya tipi kiremitle örtülü olduğu tespit edilmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

3 Numaralı Parsel Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Doğu cephesi, Tenekeciler Sokağı'na, kuzey cephesi Sırrıpaşa Caddesi'ne bakmaktadır. Batı cephesinde 2 numaralı parseldeki yapı bulunmaktadır ve bu yapıyla arasında duvar bulunmamasına bağlı olarak, ortak bir iç mekana sahiptir. Bitişik nizamda yapı bulunması dolayısıyla, arka cephe sağırdır. Zemin katta yapıya giriş ve çıkış kuzey cephesindeki tek açıklıktan sağlanmaktadır. Doğu cephesinde ise iki açıklık ve özgün halinde üst kata erişim sağlayan demir kapı bulunmaktadır. Günümüzde bu kapı kullanılmamakta, birinci kata doğrudan dükkanın içinde bulunan merdivenle ulaşılmaktadır. Dört yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür ve alaturka kiremit kaplıdır.

3 Numaralı Parsel Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta yapılmış bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar ahşap doğramalı camekanlıdır. Açıklıkların düz kemer ile geçildiği anlaşılmaktadır. Zemin ve birinci katı her iki cephede kat silmesi ayırmaktadır. Birinci katta kuzey cephesinde tam ortada bir adet, doğu cephesinde ise simetrik olarak yerleştirilmiş üç adet eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler taş sövelidir ve sövelerin altı her iki tarafta küçük konsollarla süslenmiştir. Birinci katta, yapının köşesinde ve 2. parseldeki yapıyla birleştiği kenarda dor düzeninde pilastrlar yer almaktadır. Birinci kat, saçak silmesi ile son bulmaktadır.

Şekil 5.19: 117 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan kuzey (solda) ve doğu (sağda) cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

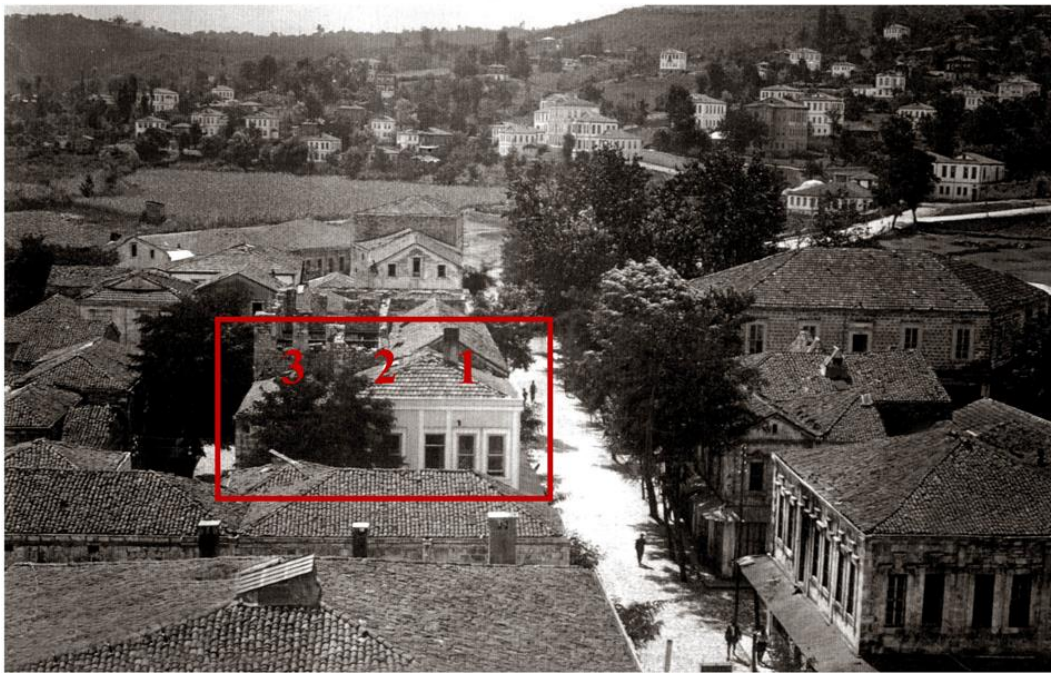

Şekil 5.20: 117 ada, 3 parseldeki yapının doğu cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi ve Haluk Saymaz tarafından hazırlanan projelerden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Yapının özgün halinde birinci kata ulaşım, dükkandan bağımsız olarak, ahşap bir merdivenle sağlanmakta olup zemin kat döşemesi taş, birinci kat döşemesi ve tavanı ahşaptır. Restorasyon öncesi yapılan çalışmalarda zemin kat döşemesinin karo mozaikle kaplandığı, ahşap elemanlarda hasarlar ve sıva dökülmeleri tespit edilmiştir. Yapı o dönemde kitabevi olarak kullanılmaktadır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

2012-2014 yılları arasında, bitişiğinde bulunan 2 numaralı parseldeki yapı ile birlikte restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Yürütülen çalışmalarda, zemin kat ve birinci kat arasındaki duvar kaldırılmış ve iki parsel tek yapı olarak çalıştırılmıştır. Doğu cephesindeki bağımsız bir kapıdan girilerek erişilen ahşap merdiven kaldırılarak yerine, dükkan içinden bağlantı sağlayacak biçimde yeniden yapılmıştır. Parseller arasındaki duvarların kaldırılmış olması sebebiyle, iç mekanda ve dış cephede, çelik kolon ve kirişlerle taşıyıcı sistem desteklenmiştir. Birinci kata bir tuvalet yapılmış, tüm ahşap elemanlar ve çatı yenilenmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Günümüzde restorasyon sırasında yapılan ahşap merdivenin değiştirildiği tespit edilmiştir. 2 numaralı parseldeki yapıyla birlikte mücevher dükkanı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.21: 117 ada 1, 2 ve 3 numaralı parsellerdeki yapıların Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan taraftan görünümü, 1930'lu yıllar (Foto Temel Uzlu arşivi).

Şekil 5.22: 117 ada, 3 parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.23: 117 ada, 3 parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.24: 117 ada, 2 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.25: 117 ada, 2 ve 3 numaralı parsellerdeki yapıların restorasyon sonrası birinci kat iç mekan görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.4. 117 Ada, 6 Parsel

Yapı, Düz Mahalle 117 numaralı adada, Hükümet Caddesi ile Osman Paşa Caddesi'nin kesiştiği köşede, 6 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.26: Düz Mahalle 117 ada, 6 parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı kagir bir yapıdır. Kuzey cephesinde tescilli başka bir yapı bulunmakta olup doğu cephesi betonarme bir binayla bitişiktir. Zemin katta, Hükümet Caddesi'ne bakan batı cephesinde iki açıklık bulunmaktadır. Osman Paşa Caddesi'ne bakan güney cephesinde bir açıklık ve üst kata erişim sağlayan bağımsız bir kapı mevcuttur. Zemin katta küçük bir oda oluşturulmuştur. Üst kata tek kollu, ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Birinci kat iki ayrı hacme bölünmüştür. Kat döşemesi ve tavanı ahşaptır. Üç yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Genel olarak Neoklasik üslup niteliği taşıyan sade bir düzenlemeye sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar camekanlı olup düz kemer ile geçildiği tahmin edilmektedir. Birinci kata erişim sağlayan kapı, iki kanatlı ahşap bir kapıdır ve yapının kullanıcısı tarafından özgün kapısı olduğu söylenmektedir. Katlar arasında kat silmesi bulunmaktadır ve her iki katta, dor düzeninde köşe pilastrları mevcuttur. Birinci katta batı cephesinde simetrik olarak yerleştirilmiş iki, güney cephesinde ise bir pencere bulunmaktadır. Pencereler birbirine eş ve kareye yakın biçimdedir. Birinci kat saçak silmesiyle bitmektedir.

Şekil 5.27: 117 ada, 6 parseldeki yapının güncel durumu, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.28: 117 ada, 6 parseldeki yapının batı cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

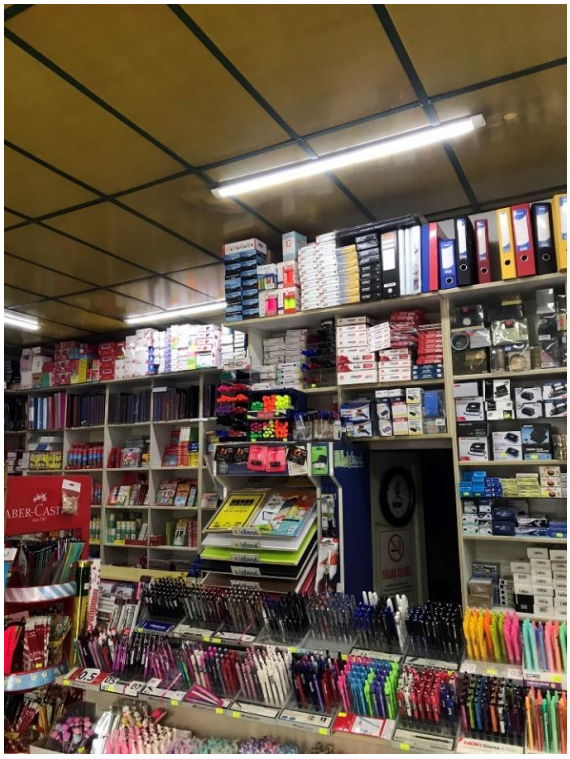
Şekil 5.29: 117 ada, 6 parseldeki yapının güney cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Yapı herhangi bir restorasyon geçirmemiştir. Cephesi zemin katta boyanmış, birinci katta sıvanmış vaziyettedir. Depo olarak kullanılan üst katta yerinde yapılan incelemelerde, ahşap merdiven ve döşemede yer yer tahribatlar gözlemlenmiştir. Ahşap tavanın bazı kısımları su almış durumda olup tavanda rutubet kaynaklı çürümeler ve bozulmalar tespit edilmiştir. Taş duvarlarda sıva dökülmeleri ve rutubet izlerine rastlanmıştır.

Günümüzde kırtasiye dükkanı olarak kullanılan yapının özgünlüğünü bozan niteliksiz eklerin yanı sıra, cephede yer alan klima dış ünitesi ve uydu anteni gibi elemanlar estetik görünümü de bozmaktadır. Özellikle birinci katın bakımsız kalması sebebiyle, yapının korunabilmesi için esaslı onarıma yönelik restorasyon projesi gerekli görülmektedir.

Şekil 5.30: 117 ada, 6 parseldeki yapının batı (solda) ve güney (sağda) cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.31: 117 ada, 6 parseldeki yapının zemin katının görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

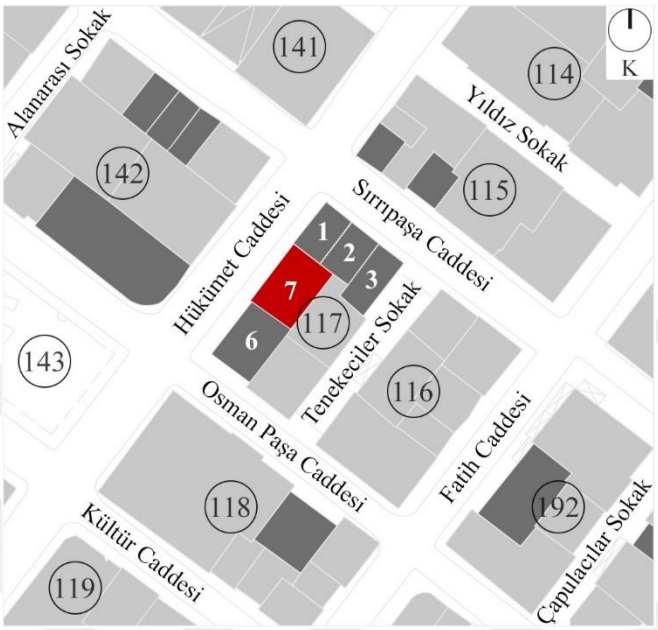
Şekil 5.32: 117 ada, 6 numaralı parseldeki yapının birinci katı ve ahşap merdivenin görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.33: 117 ada, 6 numaralı parseldeki yapının birinci katından görünüm, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

5.1.5. 117 Ada, 7 Parsel

Yapı, Düz Mahalle'deki 117 ada, 7 numaralı parselde Hükümet Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

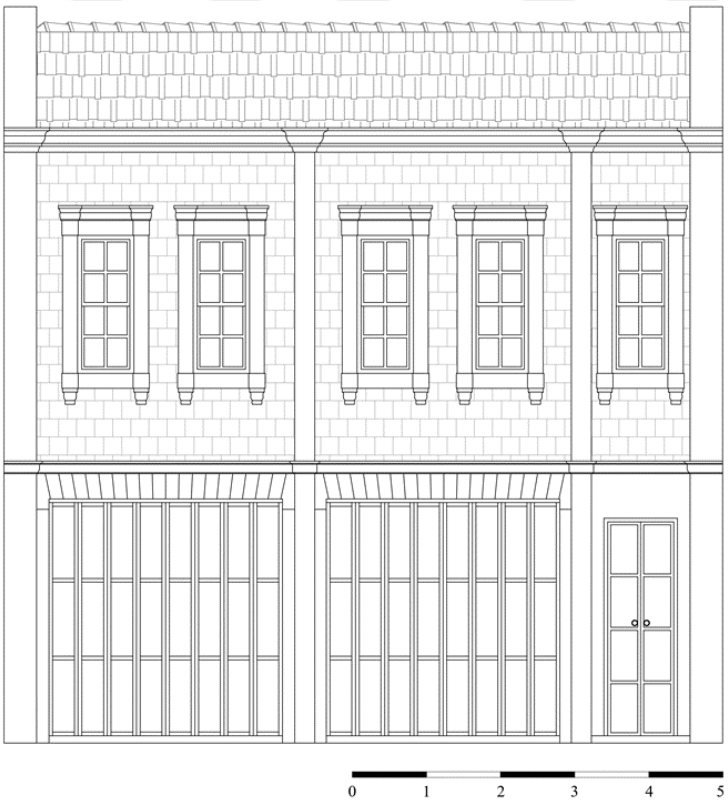
Şekil 5.34: Düz Mahalle 117 ada, 7 parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi, Hükümet Caddesi'ne bakan batı cephesidir. Diğer cepheleri bitişik nizamda binalar bulunması dolayısıyla sağırdır. Zemin katta, iki açıklık ve üst kata erişim sağlayan demir kapı bulunmaktadır. Zemin kattan birinci kata erişim L biçimli taş merdivenle sağlanmaktadır. Merdiven holü dükkandan bağımsızdır. Zemin kat döşemesi taş, tavanı ahşap olmakla birlikte; birinci kat döşemesi ve tavanı ahşaptır. Alaturka kiremitli beşik çatı ile örtülüdür ve saçaksızdır.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar, ahşap doğramalı camekanlıdır ve düz kemer ile geçilmiştir. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi bulunur. Birinci katta, beş adet dikdörtgen pencere mevcuttur. Pencereler eşit ölçüde ve taş sövelidir. Sövelerin altında, her iki tarafta küçük konsollar, üzerinde ise alınlık yer almaktadır. Zemin katta dört adet pilastr bulunmakta ve bu pilastrlar birinci katta da aynen tekrar etmektedir. Dor düzenindeki pilastrların ikisi cephenin sağ ve sol kenarında olup yapıyı sınırlandırmakta, diğer ikisi ise cepheyi düşeyde parçalara bölerek hareketlendirmektedir. Birinci kat saçak silmesi ile son bulmaktadır.

Şekil 5.35: 117 ada, 7 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.36: 117 ada, 7 parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Yapı, 1939 yılında meydana gelen depremde hasar görmüştür. Deprem sonucu sağ taraftaki kalkan duvarı ve 1. kat arka duvarı yıkılmıştır. O dönemde yıkıma uğrayan kısımlar betonarme hatıllar ile takviye edilerek onarılmıştır. Daha sonra yakın tarihte yangın geçirmiştir. Zemin katta çıkan yangın sonucu ahşap tavanın bir bölümü yanmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

2010-2011 yıllarında restore edilen yapıda restorasyon öncesi yapılan tespitlerde; taş merdivenin yerinde dökme mozaikle kaplandığı, özgün demir kepenklerin kaldırıldığı, dış yüzeyde yağlı boya bulunduğu, zemin kattaki özgün taş döşemenin kaldırım kotunun altında kalması sebebiyle üzerine beton dökülerek yükseltildiği ve seramik kaplandığı, birinci kat ahşap döşemesinin üzerine niteliksiz uygulamalar yapıldığı, duvarlarda sıva ve taş tahribatları, tavanın ahşap yüzeyinde rutubet kaynaklı bozulmalar gözlemlenmiştir. Çatının ise oluklu sac ile örtüldüğü saptanmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Restorasyon çalışmaları sonucunda; kalkan duvarı onarılarak çatı özgün haline uygun olarak alaturka kiremitle kaplanmış, tüm ahşap tavan ve döşemeler iyileştirilmiş, pencereler ahşap giyotin ile değiştirilmiş, zemin kat yükseltilerek özgün taş dokusuna uygun olarak döşenmiş, mozaik kaplı merdiven taş malzemeyle yeniden yapılmış, aslına uygun camekan ve demir kepenkler takılmış, hem iç hem de dış cephe duvarları onarılmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Restorasyon öncesi kırtasiye dükkanı olarak kullanılan yapı, restorasyon sonrası “fındık ürünleri teşhir evi” ne dönüştürülmüştür (S.K.V.K.B.K. arşivi). Günümüzde aynı işlevle kullanılmaya devam edilmektedir.

Şekil 5.37: 117 ada, 7 parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.38: 117 ada, 7 numaralı parseldeki yapının cephesinde restorasyon öncesinde meydana gelen yosunlaşma (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.6. 118 Ada, 4 Parsel

Yapı, Düz Mahalle'deki 118 ada, 4 numaralı parselde Osman Paşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.39: Düz Mahalle 118 ada, 4 parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.)

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere; iki katlı, kare planlı, kagir bir yapıdır. Çatı arası katı vardır. Ön cephesi Osman Paşa Caddesi'ne bakan kuzey cephesidir. Diğer cepheleri bitişikte binalar bulunması sebebiyle sağırdır. Zemin katta, iki açıklık bulunmakta olup günümüzde kullanılmayan bir giriş kapısı mevcuttur. Zemin kat tek mekandan oluşmakta, birinci katta tuvalet bulunmaktadır. Üst kata dükkanın içinden, tek kollu bir merdivenle çıkılmaktadır. Çatı katına erişim ayrı bir merdivenle sağlanmıştır. Yapı beşik çatı ile örtülüdür.

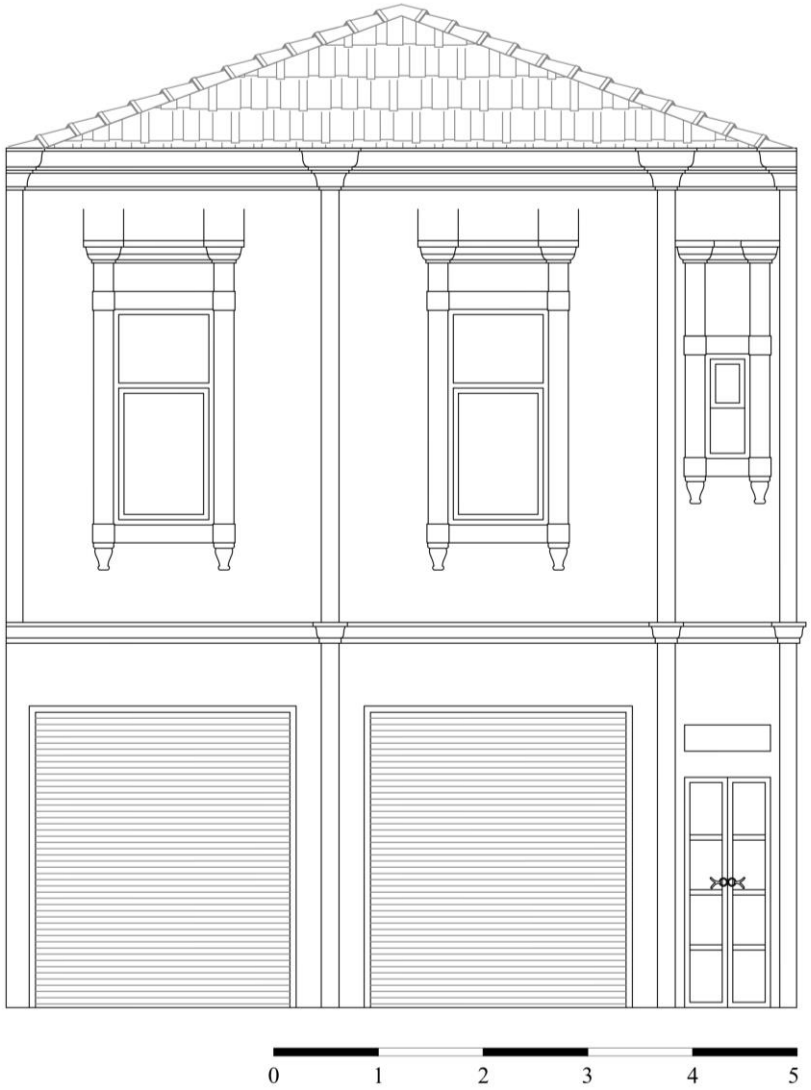
Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar camekanlıdır. Açıklıkları birbirinden ayıran iki adet, cephenin sağ kenarında ise bir adet pilastr bulunmaktadır. İki kat arasında, kat silmesi mevcuttur. Dor düzeninde yapılan pilastrlar, birinci katta cepheyi üç parçaya bölerek hareketlendirmiş ve cephenin diğer yapılarla birleşen kenarlarını sınırlandırmıştır. Birinci katta üç pencere bulunmakta olup ikisi birbirine eş dikdörtgen, diğeri ise daha küçük boyutta dikdörtgen bir tuvalet penceresidir. Pencereler taş sövelidir. Sövelerin üzerinde dikdörtgen alınlık, alt kısmında ise her iki tarafta küçük konsollar

yer almaktadır. Birinci kat saçak silmesiyle bitmektedir. Çatı katında ön cepheye bakan bir pencere vardır.

Şekil 5.40: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının Osman Paşa Caddesi'ne bakan ön cephesinin görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Eski fotoğraflardan anlaşıldığı üzere; yapı özgün halinde, birinci katta ahşap döşeme ve tavana sahiptir. Üst kata dükkandan bağımsız, tek kollu ahşap bir merdivenle ulaşılmaktadır. Merdiven holüne erişim zemin katta bulunan çift kanatlı demir kapıdan sağlanmaktadır. Üst kat pencereleri içeriden çift kanatlı, demir kapakla örtülüdür. Tescil edildiği dönemde, yapının zemin kat cephesi seramikle kaplanmış vaziyettedir. Tescil sonrası seramikler sökülmüş ve çatıda pencere açılmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.41: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Günümüzde butik olarak kullanılan yapının zemin kat cephesinin taş yüzeylerinde, seramiklerin sökülmüş olmasına bağlı olarak yapıştırıcı kalıntıları bulunmaktadır. Birinci katta dış cephe beyaza boyanmıştır. Klima dış ünitesi ve asılan tabelalar yapının özgün ve estetik görünümünü bozmaktadır. Zemin katta merdiven holünü ayıran duvarın kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Birinci kata erişim sağlayan merdiven seramikle kaplanmıştır. Hem zemin hem de birinci katta yapılmış tadilatlar ve tavan uygulamaları nedeniyle yapı iç mekandaki özgün görünümünü tamamen kaybetmiştir.

Şekil 5.42: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının zemin kat cephesindeki taş yüzeyin durumu (solda) ve birinci kata çıkan merdivenin görünümü (sağda), Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.43: 118 ada, 4 numaralı parseldeki yapının birinci kat iç mekan görünümü (solda) ve çatı katına çıkan merdivenin görünümü (sağda), Şubat 2024 (Yazarın arşivi)

5.1.7. 120 Ada, 5 Parsel

Yapı, Düz Mahalle'deki 120 ada, 5 numaralı parselde Hükümet Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

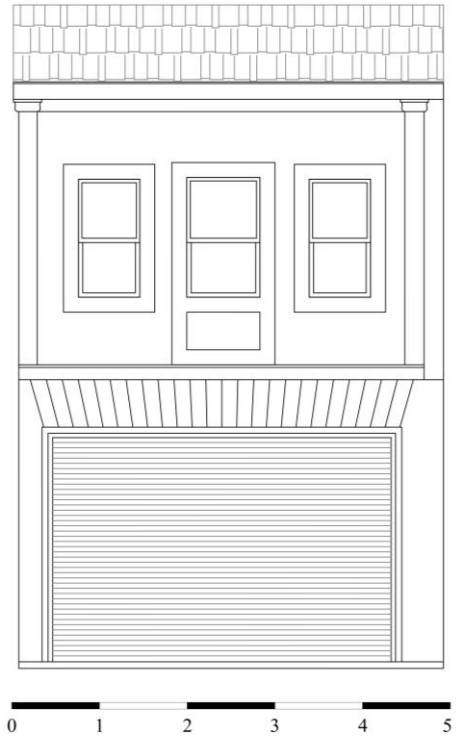
Şekil 5.44: Düz Mahalle 120 ada, 5 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.)

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı, kagir, kareye yakın dikdörtgen planlı bir yapıdır. Diğer yapılarla bitişik nizamda olduğundan, doğu (ön) cephesi hariç diğer cepheleri sağırdır. Zemin katta, ön cephede tek açıklık bulunmakta olup caddeye açılmaktadır. Her iki kat da tek hacimdir ve üst kata erişim L biçimli bir merdivenle sağlanır. Yapı tek yönde eğimli çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu, sade bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kat açıklığı camekanlıdır ve düz kemer ile geçilmiştir. Birinci kat ile arasında kat silmesi mevcuttur. Birinci katta üç adet dikdörtgen pencere ve cephenin her iki yanında, kat yüksekliğinde, dor düzeninde birer pilastr bulunmaktadır. Ortadaki pencere, sağ ve solundaki pencerelere göre daha büyüktür. Diğer iki pencere eşit ölçüdedir ve tüm pencereler taş sövelidir. Ortadaki pencerenin alt kısmında ayrı bir taş çerçeve oluşturulmuştur.

Şekil 5.45: 120 ada, 5 parseldeki yapının ön/doğu cephesinden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.46: 120 ada, 5 parseldeki yapının ön/doğu cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Yapının esaslı onarıma yönelik restorasyon projesine rastlanmamıştır. Zemin katı dükkan, üst katı ise depo olarak kullanılmaktadır. Zemin kattaki camekan ve üst kattaki pencerelerin doğramaları alüminyum malzemedir. Zemin kat döşemesi fayansla kaplanmıştır. Ahşap görünümlü, bir merdivenle üst kata erişim sağlanmaktadır. Üst katta tavana lambri uygulanmıştır. Bu yönleriyle özgün yapı elemanlarının değiştirildiği anlaşılmaktadır. Ön cephenin iç duvarlarında, sıva ve boyada rutubet kaynaklı bozulmalar görülmüştür. Ön cephe bezemelerinde, yer yer yüzey bozulmaları, dökülme ve parça kayıpları gözlemlenmiştir. Pencerelerden büyük olanın yerinde, yapının ilk yapıldığı dönemki halinde, bir balkon kapısı olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 5.47: 120 ada, 5 numaralı parseldeki yapının birinci katı (sol) ve birinci kattan zemin katın görünümü (sağ) Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

5.1.8. 141 Ada, 5 ve 21 Numaralı Parseller

Düz Mahalle'deki 141 numaralı adada Yıldız Sokağı'nda bulunan yapı, 5 ve 21 numaralı parseller olmak üzere iki ayrı parsel üzerinde yer almaktadır.

Şekil 5.48: Düz Mahalle 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Yapı, zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Diğer yapılarla bitişik nizamda olduğundan, kuzey cephesi hariç diğer cepheleri sağırdır. Zemin katta 5. parselde kalan kısımda üç, 21. parselde kalan kısımda ise bir adet açıklık bulunmakta olup aynı zamanda üst kata bağlantı sağlayan demir giriş kapısı mevcuttur. Üst kata erişim merdivenle sağlanmaktadır ve merdiven holü dükkanlardan bağımsızdır. Üst katta ise merdiven holünden, tek hacimden oluşan ayrı bir mekana geçilir. Özgün durumda zemin kat ile birinci katı ayıran döşeme ahşaptır. Çatısı tek yönde eğimli olup membran kaplama ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslup niteliği taşıyan sade bir düzenlemeye sahiptir. Dükkanların açıklıkları camekanlıdır ve düz kemer ile geçilmiştir. Zemin kat ile birinci kat, silmeyle ayrılmıştır. Birinci katta, 5 numaralı parsel tarafında simetrik olarak yerleştirilmiş, her biri eşit

ölçüde ve taş söveli dört pencere bulunmaktadır. Sövelerin altında, her iki tarafta küçük konsollar yer almaktadır. Bu pencere düzeni kat yüksekliğindeki bir pilastrla diğer taraftan ayrılmaktadır. 21 numaralı parsel tarafında ise ortalanarak yerleştirilmiş, diğerlerine eş bir dikdörtgen pencere ile sağ tarafında çok daha küçük boyutta bir tuvalet penceresi ve kenar kısmında pilastr bulunmaktadır. Pilastrların başlıkları dor düzenindedir. Birinci kat saçak silmesiyle bitmektedir.

Şekil 5.49: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının kuzey/ön cepheden görünümü, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

2008 yılında esaslı onarıma yönelik restorasyon projesi hazırlanarak yapının onarımı yapılmıştır. Restorasyon çalışmaları öncesi yapılan tespitlerde taşınmazın tahrip olmuş kiremit çatı örtüsünün kaldırılarak oluklu çatı levhası ile kaplandığı gözlemlenmiştir. Ön cephesi dışında sağır olan yan ve arka duvarlarının bitişik nizamda binalar yapılırken büyük oranda yıkılmış olduğu, ahşap döşemenin değiştirilerek yerine betonarme döşeme ve merdiven yapıldığı, zemin katta cephenin özgünlüğünü kaybettiği, pencere doğramalarının bulunmadığı ve 1. katta tuvalet penceresi bulunduğu halde tuvalet duvarının yıkıldığı ve mevcut olmadığı görülmektedir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.50: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının kuzey/ön cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.51: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının bulunduğu sokaktan görünümü, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

Günümüzde zemin katta berber, matbaa ve çay ocağı olmak üzere üç farklı iş yeri bulunmaktadır. Birinci kat ise tiyatro sahnesi olarak kullanılmaktadır. Ön cephede düzensiz olarak yerleştirilmiş üç adet klima dış ünitesi ve pvc yağmur suyu iniş boruları yapının özgün ve estetik görünümünü bozmaktadır.

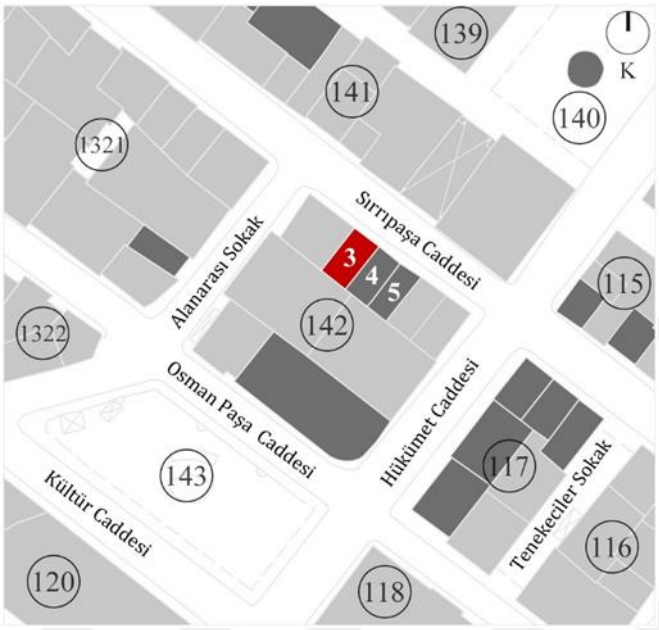
Şekil 5.52: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının restorasyon öncesi durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.53: 141 ada, 5 ve 21 numaralı parsellerdeki yapının restorasyon öncesi durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.9. 142 Ada, 3 Parsel

Düz Mahalle'deki 142 ada, 3 numaralı parselde Sırrıpaşa Caddesi üzerinde bulunan yapı, bitişiğinde yer alan 4 numaralı parseldeki tescilli yapıyla ikizdir.

Şekil 5.54: Düz Mahalle 142 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi, kısa olan kuzey cephesidir. Zemin katta tek açıklığı bulunur ve şehrin ticaret merkezinin iki ana aksından biri olan Sırrıpaşa Caddesi'ne açılmaktadır. Diğer cephelerine bitişik nizamda binalar yer almaktadır, bu nedenle yan cepheleri sağırdır. Zemin kattan birinci kata erişim merdiven ile sağlanır.

Cephe Özellikleri: Genel olarak Neoklasik üslup niteliği taşıyan sade bir düzenlemeye sahiptir. Zemin kattaki açıklık camekanlıdır. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi mevcuttur. Her iki katta da, cephenin sağ ve sol tarafında kat yüksekliğinde dor düzenine sahip pilastrlar yer alır. Birinci katta, ön cephede iki pencere bulunur. Pencereler eşit ölçüdedir ve basık kemerli taş söve ile çerçevelenmiştir. Birinci kat beşik çatı ile örtülüdür ve üçgen alınlıklıdır. Çatının her iki tarafında, pilastr başlıklarının üzerinde taş oluklar ve su toplama hazneleri bulunur.

Yapıya herhangi bir restorasyon çalışması yapılmamıştır. Zemin kat hediyelik eşya dükkanı, üst kat ise dükkanın deposu olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.55: 142 ada, 3 parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.56: 142 ada 3, 4 ve 5 numaralı parsellerdeki yapıların ön cephe görünüşü (OBB Arşivi'nden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

5.1.10. 142 Ada, 4 Parsel

Düz Mahalle'deki 142 ada, 4 numaralı parselde Sırrıpaşa Caddesi üzerinde bulunan yapı, bitişiğinde yer alan, 3 numaralı parseldeki tescilli yapıyla ikizdir.

Şekil 5.57: Düz Mahalle 142 ada, 4 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.)

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi, dar olan kuzey cephesidir ve şehrin ticaret merkezinin iki ana aksından biri olan Sırrıpaşa Caddesi'ne bakmaktadır. Diğer cephelerine bitişik nizamda binalar bulunmaktadır. Moloz taştan yapılma yan cepheleri sağırdır. Bir duvarı yan parseldeki yapıyla müşterek kullanılmaktadır. Betonarme bir binayla bitişik olan arka cephesinde, birinci katta bir adet küçük pencere yer alır. Zemin kattan birinci kata erişim tek kollu ahşap bir merdiven ile sağlanır. Zemin kat döşemesi taş olup, katlar arasındaki döşemesi ve tavanı ahşaptır.

Cephe Özellikleri: Genel olarak Neoklasik üslup niteliği taşıyan sade bir düzenlemeye sahiptir. Zemin katta, ön cephe camekanlıdır ve caddeyle ilişki kurar. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi bulunur. Her iki katta da, cephenin sağ ve sol tarafında kat yüksekliğinde dor düzenine sahip pilastrlar yer alır. Birinci katta, ön cephede iki pencere bulunur. Pencereler eşit ölçüdedir ve basık kemerli taş söve ile çerçevelenmiştir. Birinci kat beşik çatı ile örtülüdür

ve üçgen alınlıklıdır. Çatının her iki tarafında, pilastr başlıklarının üzerinde taş oluklar ve su toplama hazneleri bulunur.

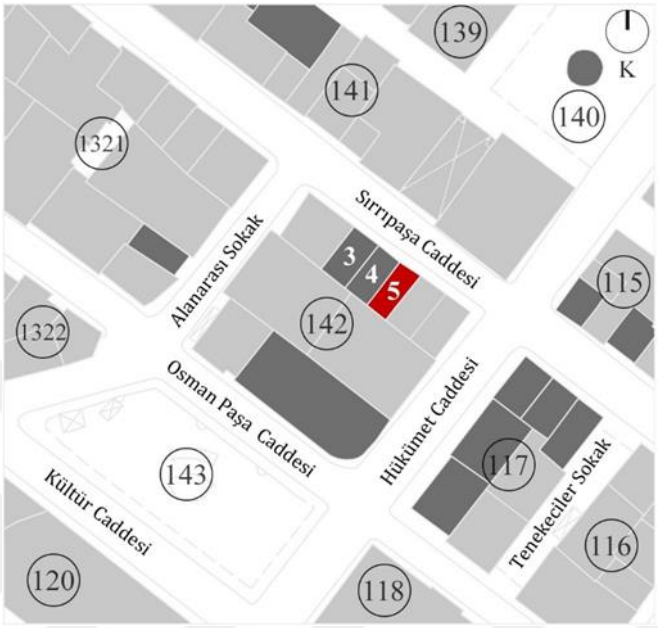

Şekil 5.58: 142 ada, 4 numaralı parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

2013 yılında esaslı onarıma yönelik restorasyon projesi hazırlanmış ve daha sonra uygulanmıştır. Restorasyon projesi öncesi yapılan tespitlerde; taş olukların ve müşterek duvarın tahribata uğradığı, zemin kat döşemesinin üzerine beton döküldüğü, ahşap doğramalı camekan ve kapının kaldırılarak yerine alüminyum doğrama yapıldığı gözlemlenmiştir. Çatının alaturka kiremitleri kırılmış, çatı strüktürü, döşeme, merdiven ve pencerelerdeki ahşap yapı elemanları hasar almış, yer yer yok olmuştur. Birinci katta arka duvarda bulunan küçük pencere kapatılmıştır. Çatının özelliğini tamamen kaybettiği, birinci katın tavanının kontrplak kaplandığı, ön cepheye demir güneşlik yapıldığı saptanmıştır. İç duvarlar sıvalı ve boyalıdır. Yapının ön cephesi boyanmıştır (S.K.T.V.K.B.K. arşivi).

5.1.11. 142 Ada, 5 Parsel

Yapı, Düz Mahalle'deki 142 ada, 5 numaralı parselde Sırrıpaşa Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.59: Düz Mahalle 142 ada, 5 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı bir yapıdır. Ön cephesi dar olan kuzeydoğu cephesidir ve şehrin ticaret merkezinin iki ana aksından biri olan Sırrıpaşa Caddesi'ne bakmaktadır. Diğer cephelerine bitişik nizamda binalar yer alması nedeniyle yan cepheleri sağırdır. Yapı, beşik çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Zemin katta, ön cephe camekanlıdır ve caddeyle ilişki kurar. Birinci kat cephesinde, 3 ve 4 numaralı parsellerde bulunan tescilli yapılardan farklı olarak eksene yerleştirilmiş tek pencere bulunmaktadır. Çatı üst kotu bu parsellerde bulunan yapıların üst kotundan yüksektir.

Yapıya herhangi bir restorasyon çalışması yapılmamıştır. Cephe özellikleri korunamadığı için, özgünlüğünü büyük oranda kaybettiği düşünülmektedir. Günümüzde telefon aksesuarları dükkanı olarak kullanılmaktadır.

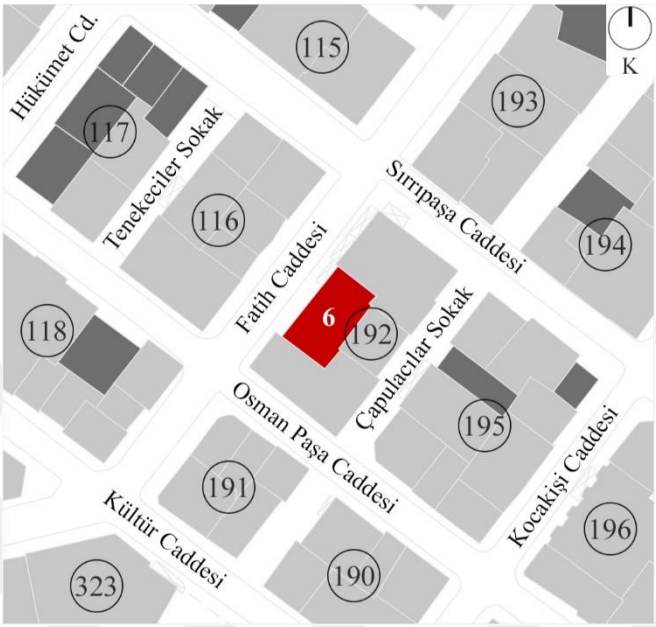
Şekil 5.60: 142 ada, 5 numaralı parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.61: 142 ada, 3, 4 ve 5 numaralı parsellerdeki yapıların 2010'lu yıllardaki görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.12. 192 Ada, 6 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi'ndeki 192 ada, 6 numaralı parselde Fatih Caddesi üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.62: Şarkiye Mahallesi 192 ada, 6 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Yapı, zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Diğer yapılarla bitişik nizamda olduğundan, batı (ön) cephesi hariç diğer cepheleri sağırdır. Zemin kat iki ayrı mekan olarak kullanılmaktadır. Üç adet açıklık bulunmakta olup aynı zamanda üst kata bağlantı sağlayan giriş kapısı mevcuttur. Üst kata erişim tek kollu ahşap bir merdivenle sağlanmaktadır ve merdiven holü dükkanlardan bağımsızdır. Üst katta bir tuvalet ve tek hacimden oluşan bir mekan bulunmaktadır. Özgün durumda zemin kat ile birinci katı ayıran döşeme ahşaptır ve tavanlar ahşap kaplamalıdır. Çatısı tek yönde eğimli olup marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahiptir. Dükkanların açıklıkları camekanlıdır. Çift kanatlı demir giriş kapısının üzerinde yapının inşa edildiği tarih (1900) yazmaktadır. Zemin kat ile birinci kat, kat silmesiyle ayrılmıştır. Birinci kat cephesi, her iki yanda bulunan köşe pilastrlarıyla sınırlandırılmıştır. Dükkan tarafında eşit aralıklarla yerleştirilmiş, her biri eşit ölçüde ve taş söveli altı pencere bulunmaktadır. Pencereler içeriden

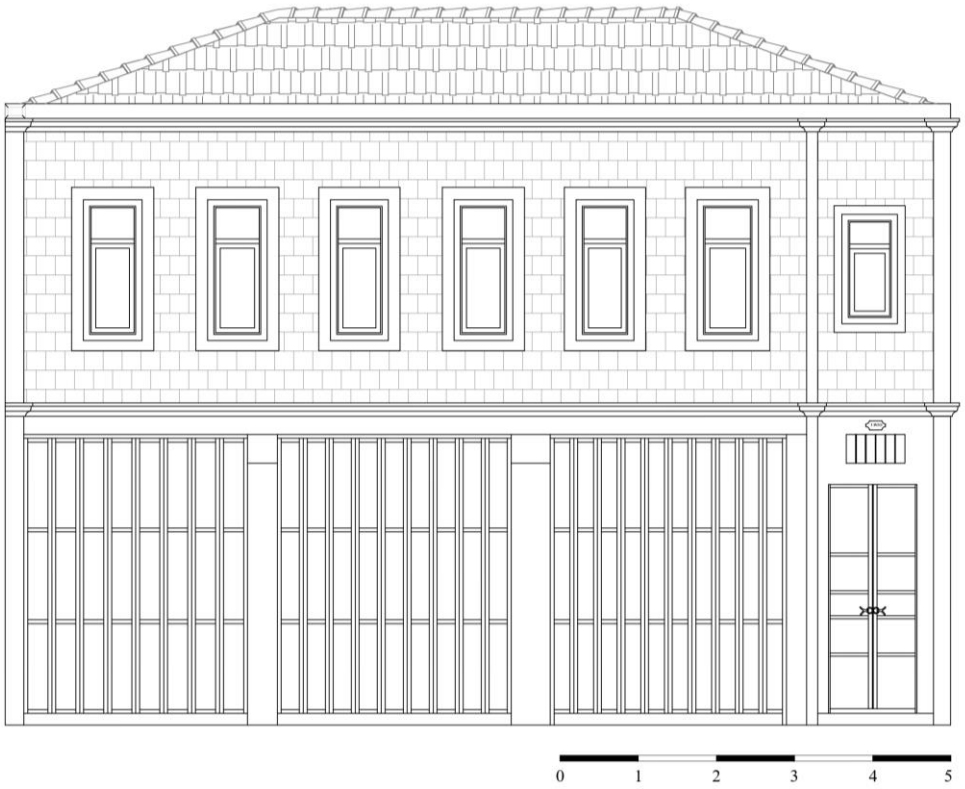
demir kapakla örtülmüştür. Bu pencere düzeni bir pilastrla merdiven holünün bulunduğu taraftan ayrılmaktadır. Pilastrla ayrılmış kısımda ise zemin kattaki demir kapının hizasında, diğerlerinden daha küçük ölçüde, taş söveli dikdörtgen bir pencere yer alır. Pilastrların başlıkları dor düzenindedir. Birinci kat saçak silmesi ve silmenin üzerinde bir alınlıkla son bulmaktadır.

Yapıya, 1982 yılında mülk sahipleri tarafından bazı müdahalelerde bulunulmuştur. Üç ayrı dükkandan oluşan zemin katta duvarlardan biri kaldırılarak biri büyük biri küçük olmak üzere iki ayrı mekan meydana getirilmiştir. Günümüzde büyük olan kuyumcu, küçük olan ise gümüş dükkanı olarak kullanılmaktadır. Kuyumcu olarak kullanılan mekanda duvarlar ahşap camlı dolaplar ile kaplanmış, yer mermer ile döşenmiş ve asma tavan uygulaması yapılmıştır. Birinci katta tuvalet, ahşap bölme ve beton tezgah gibi bazı niteliksiz ekler mevcuttur. Yapının özgün durumunda kırma çatılı olduğu eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

2012 yılında yapıya mülk sahipleri tarafından tadilat yapılmış, bununla birlikte zemin katta cephe kaplamasının değiştirildiği tespit edilmiştir. Yapılan değişiklikler sebebiyle, aynı yıl esaslı onarıma yönelik bir restorasyon projesi hazırlanmıştır. Ancak projenin uygulanmadığı anlaşılmaktadır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

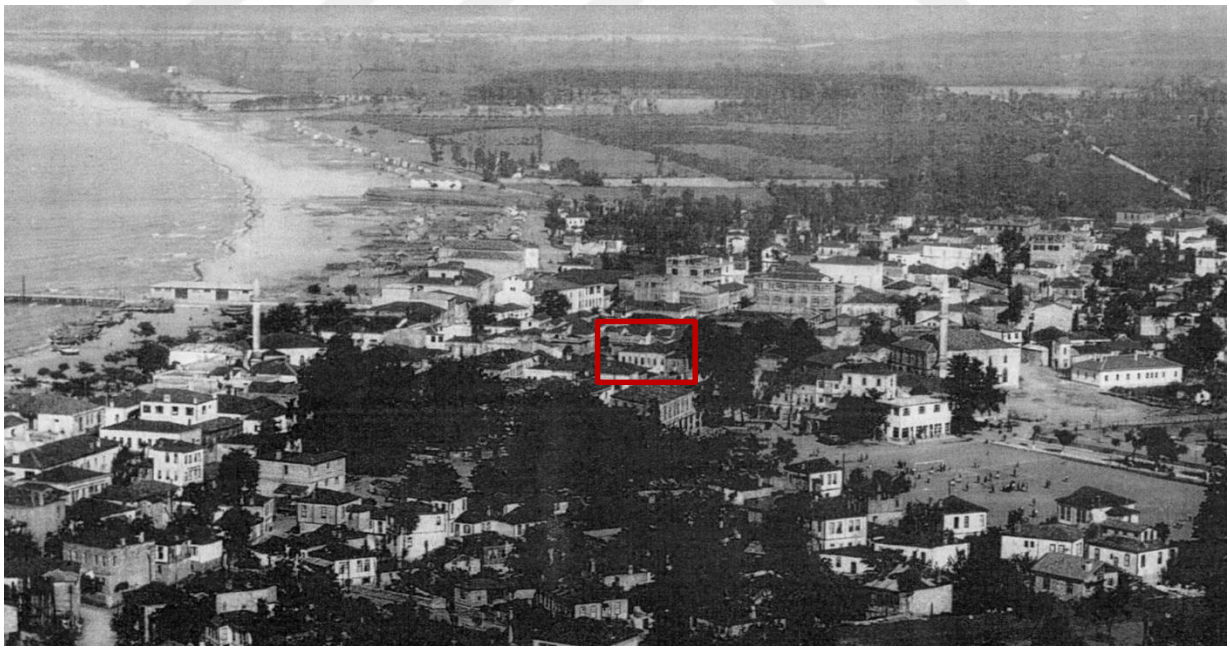
Şekil 5.63: 192 ada, 6 parseldeki yapının ön cepheden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.64: 192 ada, 6 parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.65: 192 ada, 6 numaralı parseldeki yapının yapım kitabesi "1900" Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.66: 192 ada, 6 numaralı parseldeki yapının ilk yapıldığı dönemlerde çarşı içindeki konumu (OBB arşivi).

5.1.13. 194 Ada, 17 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi'ndeki 194 ada, 17 numaralı parselde Çapulacılar Sokak üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.67: Şarkiye Mahallesi 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Birbirine bitişik iki ayrı yapı olarak gözükmektedir. Ancak, sonradan parsellerin birleştirilerek tek parsel haline getirildiği ve ortak mekan olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi, batı cephesi olup diğer cephelerine bitişik binalar bulunması nedeniyle sağırdır. Zemin katta iki açıklık mevcuttur. Birinci kata erişim dükkan içerisinden merdivenle sağlanmaktadır. Yükseklikleri ve boyutları farklı, cephe düzenlemesi olarak aynı iki kütleden oluşan yapı, iki ayrı beşik çatı örtülüdür ve çatı karkasları ahşaptır.

Cephe Özellikleri: Genel olarak Neoklasik üslup niteliği taşıyan sade bir düzenlemeye sahiptir. Zemin katta, ön cephedeki açıklıklar düz kemer ile geçilmiş olup camekanlıdır. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi vardır. Birinci katta, büyük ve küçük kütleyi birbirinden ve diğer yapılardan ayıran dor düzenine sahip pilastrlar bulunmaktadır. Ön cephede sol taraftaki küçük kütlede daha küçük boyutlu ve kare, sağ taraftaki büyük kütlede daha büyük boyutlu ve dikdörtgen olmak üzere, iki adet pencere mevcuttur. Pencereler taş söveli ve demir

parmaklıklıdır. Üçgen alınlıklar ile bitirilen birinci katta, pilastr başlıklarının üzerinde taş su toplama hazneleri yer almaktadır.

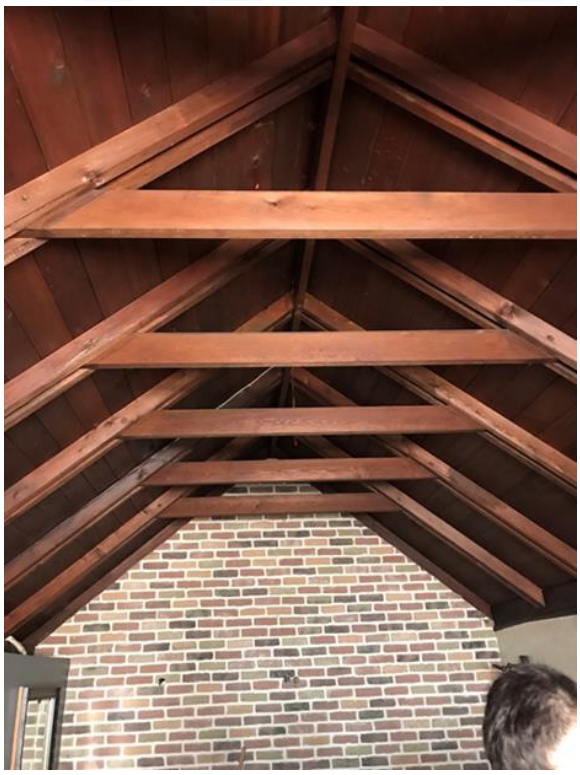

Şekil 5.68: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Günümüzde altın tasarım atölyesi olarak kullanılan yapının, 2010 yılı öncesi fotoğraflarından anlaşıldığı üzere o dönemde özgünlüğünü kaybetmiş bir yapı olduğu, o dönemden sonra ise bir restorasyon geçirerek yenilendiği anlaşılmaktadır. Restorasyon kapsamında cephesinin, fayans kaplama gibi niteliksiz eklerinden arındırıldığı, yerinde olmayan taş söve, pilastr ve alınlık gibi elemanların yeniden yapıldığı gözlemlenmiştir.

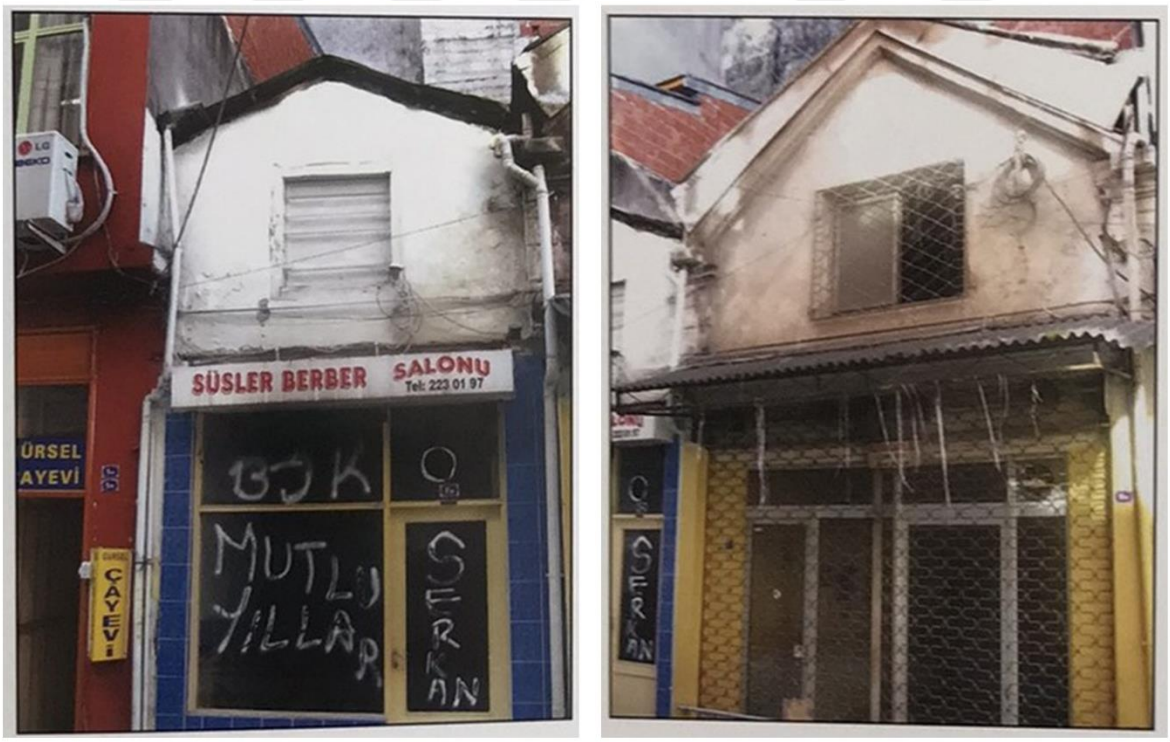
Şekil 5.69: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.70: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının 1. kat görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

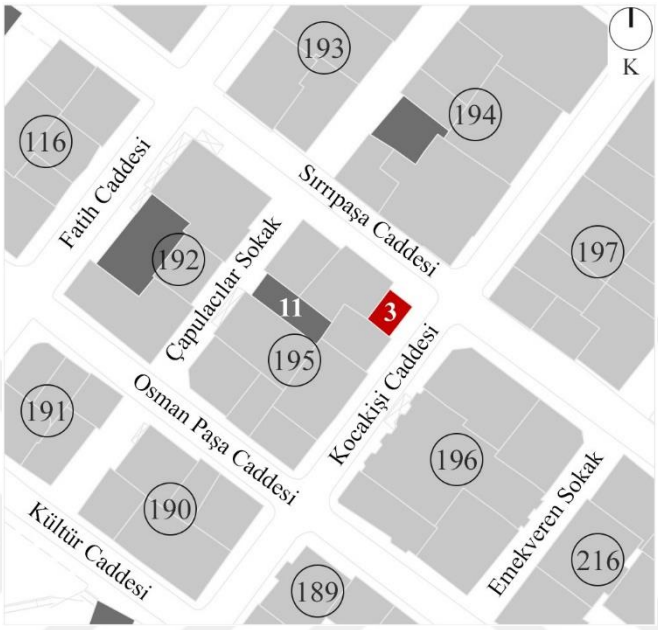
Şekil 5.71: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının iç mekanı, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.72: 194 ada, 17 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi durumu (Tarihi Ordu Evleri Envanteri, 2010)

5.1.14. 195 Ada, 3 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi'ndeki 195 numaralı adada Sırrıpaşa Caddesi ile Kocakişi Caddesi'nin kesiştiği köşe başında yer alan 3 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.73: Şarkiye Mahallesi 195 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri bir üst kat ve çatı katı olmak üzere, üç katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Doğu cephesi, Kocakişi Caddesi'ne, kuzey (ön) cephesi Sırrıpaşa Caddesi'ne bakmaktadır. Bitişik nizamda yapılar bulunması nedeniyle, diğer cepheler sağırdır. Zemin katta her iki cephede de tek açıklık bulunmakta olup yapının girişi Sırrıpaşa Caddesi'ne bakan taraftadır. Günümüzde, üst kata erişim sağlayan merdivenin yerinde olmaması sebebiyle üst katlar kullanılmamaktadır. Zemin kat tek mekandır. Yapı, beşik çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahip olan yapı, süsleme bakımından benzerleri arasındaki en zengin yapılardan biridir. Zemin kattaki açıklıklar camekanlıdır. Zemin katta köşede, batı cephesindeki bina ile birleştiği kenarda ve doğu cephesinde birer pilastr yer almaktadır. Zemin kat ile birinci kat, her iki cephede kat silmesi ile ayrılmıştır. Birinci katta, ön cephede simetrik olarak yerleştirilmiş iki dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler basık kemerli ve taş sövelidir. Sövelerin altı iki yanda küçük konsollarla, üzeri üçgen alınlıkla süslenmiştir. Yan cephede, ön cephedeki pencerelere eş boyut

ve özellikte iki pencere ile birlikte, cephenin pilastr ile ayrılmış kısmında bir adet küçük, taş söveli, dikdörtgen tuvalet penceresi mevcuttur. Birinci katta, zemin kattakilerle aynı hizada pilastrlar yerleştirilmiştir. Birinci kat ile çatı katı silmeyle ayrılmış olup çatı katının ön cephesinde eksende küçük, basık kemerli ve taş söveli bir pencere yer almaktadır. Bu kat üçgen alınlık ile bitmektedir.

Şekil 5.74: 195 ada, 3 numaralı parseldeki yapının çevresiyle birlikte görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.75: 195 ada, 3 parseldeki yapının ön (kuzey) cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.76: 195 ada, 3 parseldeki yapının yan (doğu) cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

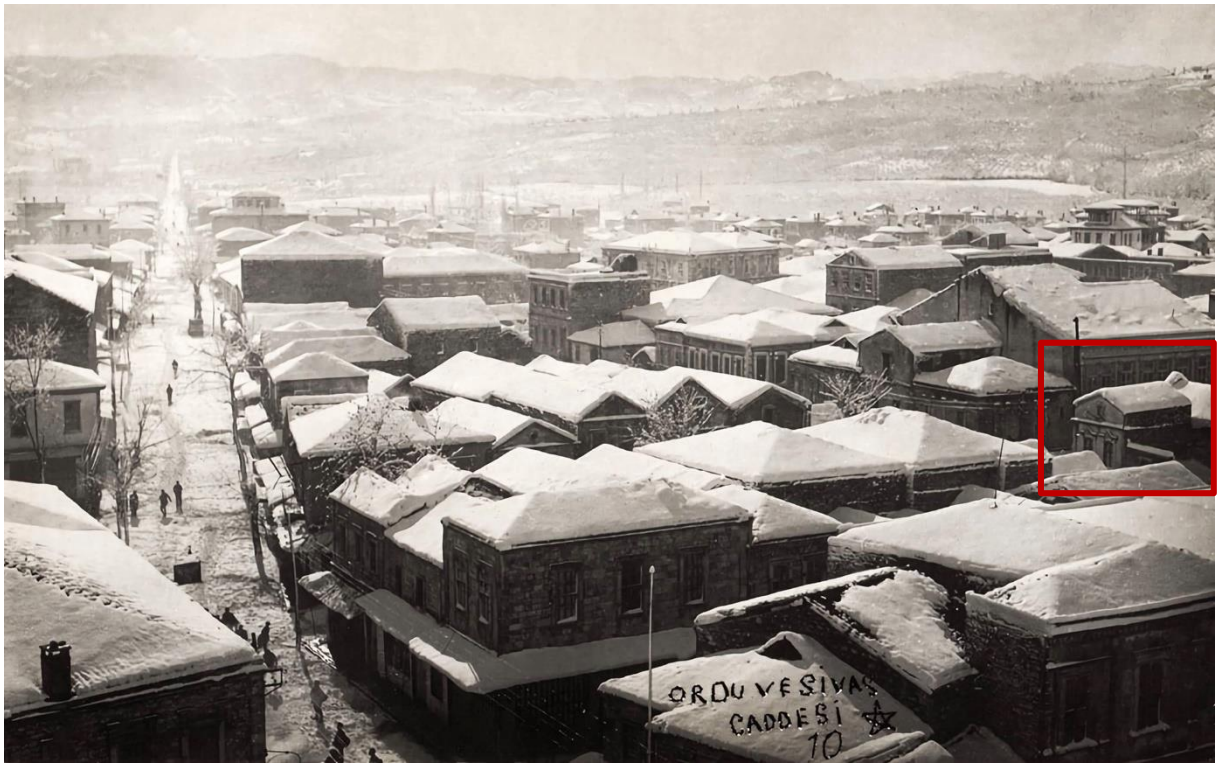

Şekil 5.77: 195 ada, 3 parseldeki yapının ön (kuzey) cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.78: 195 ada, 3 parseldeki yapının yan (doğu) cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

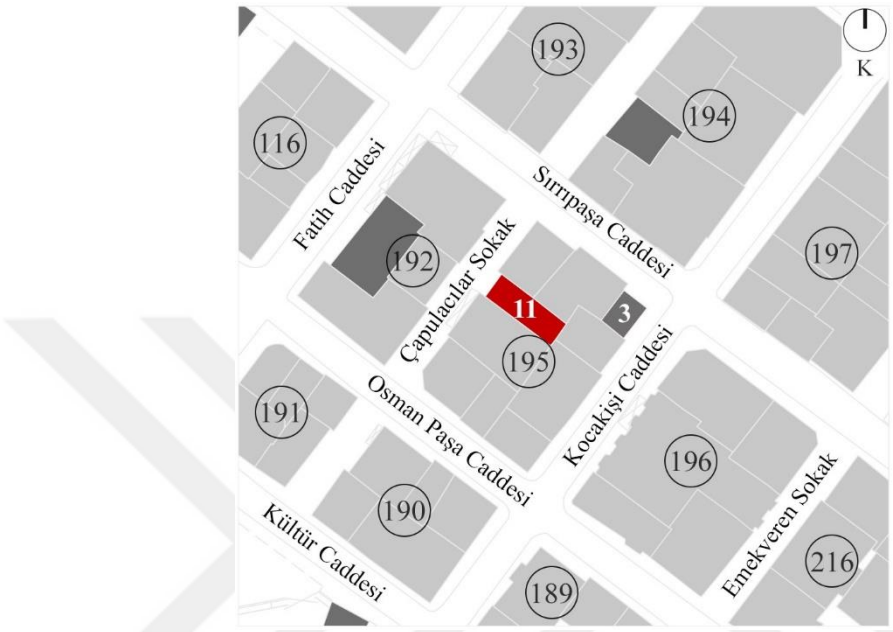
Günümüzde kuyumcu olarak kullanılan yapıya herhangi bir restorasyon çalışması yapılmamıştır. Zemin kat cephesi fayanslarla kaplıdır ve özgünlüğü zedelenmiştir. Üst kata erişim sağlayan merdivenin mevcut olmaması nedeniyle birinci kat atıl durumdadır. Özgün halinde, zemin katın yan cephesinde merdiven holüne açılan bir giriş kapısı bulunduğu ancak sonradan kaldırıldığı tahmin edilmektedir. Birinci kat cephesinde, taş bozulmaları ve yıpranmalar gözlemlenmiştir. Çatısı sac levha ile örtülüdür. Yapıya en kısa sürede esaslı onarıma yönelik bir restorasyon çalışması yapılması gerekmektedir.

Şekil 5.79: 195 ada, 3 numaralı parseldeki yapının ilk yapıldığı yıllarda çarşı içindeki görünümü (OBB Arşivi). Fotoğrafın solundaki geniş cadde bugünkü Süleyman Felek Caddesi'dir.

5.1.15. 195 Ada, 11 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi'ndeki 195 ada, 11 numaralı parselde Çapulacılar Sokak üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.80: Şarkiye Mahallesi 195 ada, 11 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

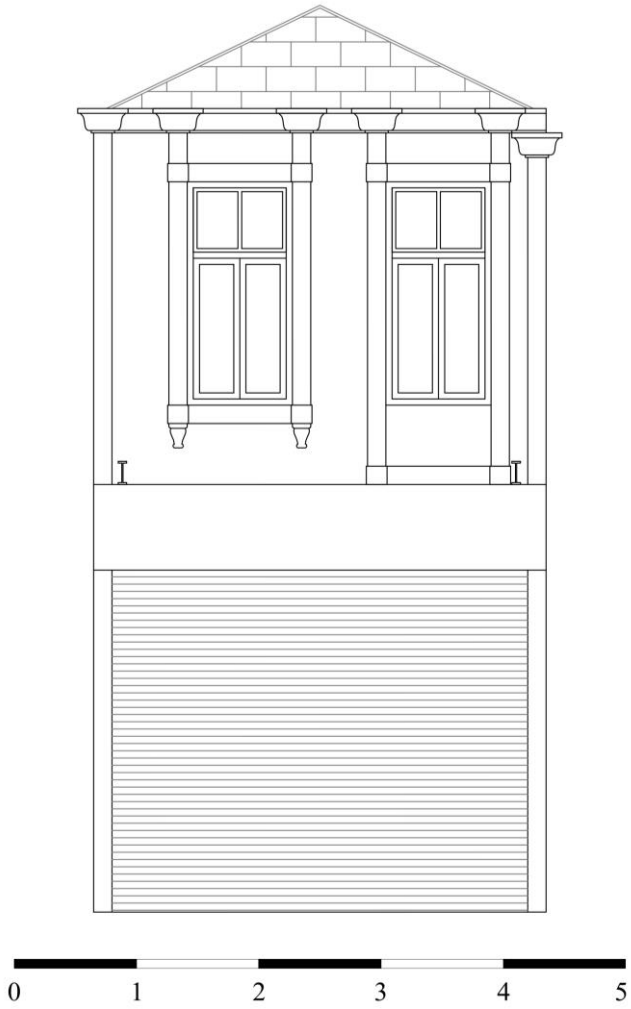
Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere; iki katlı, kagir ve dikdörtgen planlı bir yapıdır. Ön cephesi, Çapulacılar Sokağı'na bakan batı cephesidir. Diğer cephelerine bitişik nizamda yapılar bulunmaktadır. Zemin katta, ön cephenin tek açıklıklı olduğu anlaşılmaktadır. Yapı, beşik çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahiptir. Birinci katta iki adet eş dikdörtgen pencere ve cephenin her iki yanında, dor düzeninde birer pilastr bulunmaktadır. Pencereler dikdörtgen alınlıklıdır. Alınlıklar birinci kat silmesi ile birleşmektedir. Sol taraftaki pencere, taş söve ile çerçevelenmiş ve altı her iki yanda küçük konsollarla süslenmiştir. Diğer pencere ise birinci kat tabanına kadar taş söve ile vurgulanmıştır. Birinci kat üçgen alınlık ile son bulmaktadır.

Şekil 5.81: 195 ada, 11 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Bir dönem saat tamircisi olarak kullanılan yapı, uzun süredir işlevine devam etmemektedir. Yapıya herhangi bir restorasyon çalışması yapılmamıştır. Zemin katta ön cephe, uzun süredir kepenkle örtülü olması ve tabela bulunması dolayısıyla izlenememektedir. Sac levha ile örtülü olan yapının cephesinde, alınlık kısmında taş kayıpları, yüzeyde bitkilenmeler tespit edilmiştir. Yapıya en kısa sürede esaslı onarıma yönelik bir restorasyon çalışması yapılması gerekmektedir.

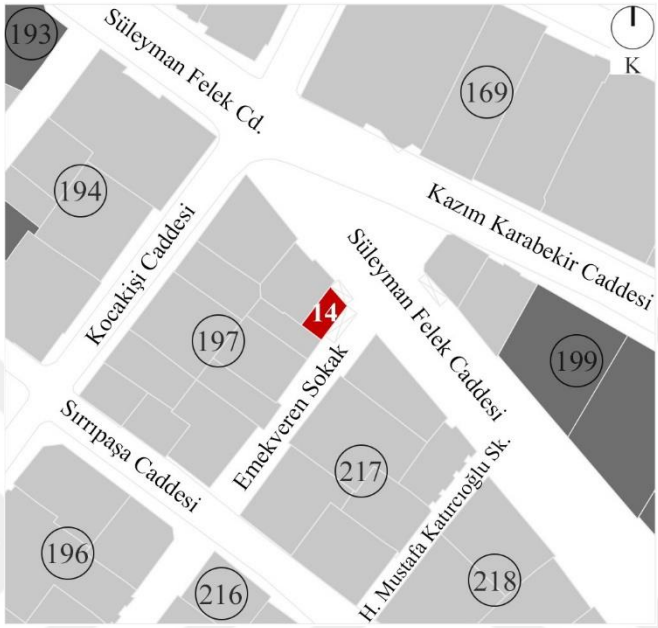

Şekil 5.82: 195 ada, 11 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Çevredeki esnaftan edinilen bilgilere göre; birinci katta sağ tarafta bulunan pencerenin özgün halinde balkon kapısı olduğu ancak 1939'da meydana gelen depremde balkonun yıkılması nedeniyle kapının da pencereye dönüştürüldüğü, her iki yanda bulunan ve balkonu taşıdığı tahmin edilen I profillerin de bu dönemde yapıyı güçlendirmek amacıyla eklendiği öğrenilmiştir.

5.1.16. 197 Ada, 14 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 197 numaralı adada, Emekveren Sokak ile Süleyman Felek Caddesi'nin kesiştiği köşe başı konumunda yer alan 14 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.83: Şarkiye Mahallesi 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Doğu cephesi Emekveren Sokağı'na, kuzey (ön) cephesi Süleyman Felek Caddesi'ne bakmaktadır. Bitişik nizamda yapılar bulunması dolayısıyla, diğer cepheler sağırdır. Zemin katta ön cephede tek açıklıkla birlikte, yan cephede tek açıklık ve özgün durumda üst kata erişim sağladığı tahmin edilen bir kapı bulunmaktadır. Yapının girişi Emekveren Sokağı'na bakan yan cephedendir. Zemin kat tek mekandır ve yapı, özgün halinde beşik çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar camekanlıdır. Zemin katta, köşede kat yüksekliğinde bir pilastr yer almakta olup doğu cephesinde ise kapının bulunduğu kısım bir pilastr ile bölünmüştür. Aynı düzenleme birinci katta da tekrar etmektedir. Zemin kat ile birinci kat, her iki cephede kat silmesi ile ayrılmıştır. Birinci katta, ön cephede eksene yerleştirilmiş bir adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencere basık kemerli ve taş sövelidir. Sövenin altı iki yanda küçük konsollarla, üzeri üçgen alınlıkla süslenmiştir. Yan cephede, ön cephedeki pencereyle aynı özellikte iki pencere ile

birlikte, cephenin pilastr ile bölünmüş kısmında küçük, dikdörtgen bir tuvalet penceresi mevcuttur. Birinci kat, ön cephede üçgen alınlık ve yan cephede saçak silmesiyle son bulmaktadır.

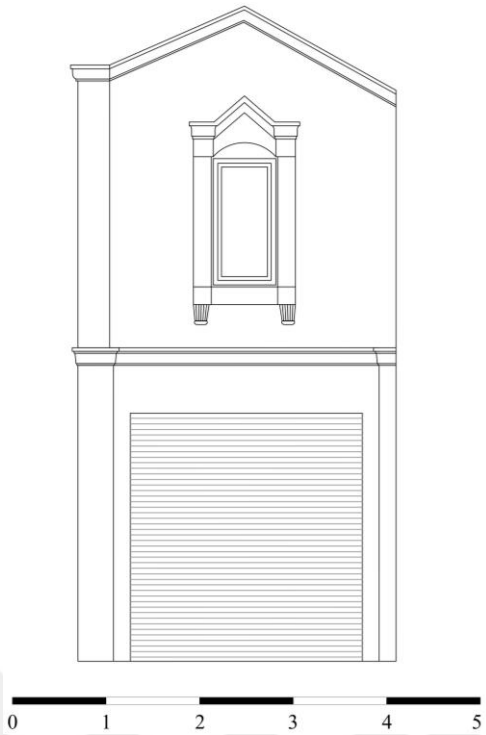
Şekil 5.84: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'nden ön cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

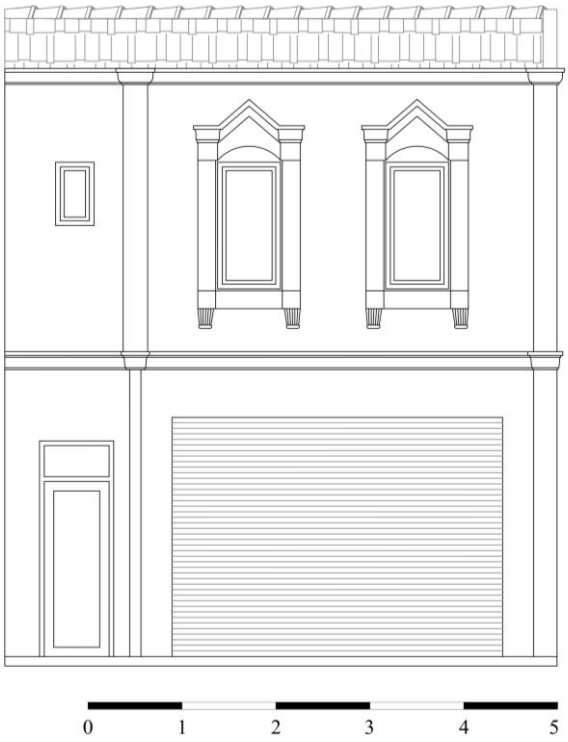
Şekil 5.85: 197 ada, 14 numaralı parselde bulunan yapının doğu cephesi görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Yapıya 2010 yılında restorasyon projesi hazırlanmıştır. O dönemde yapılan tespitlerde; tescilli yapının zemin ve birinci kat duvarında boşluklar açılarak bitişiğindeki yapıyla ortak olarak kullanıldığı, bu nedenle iki ayrı parselde yer alan yapıların parsellerinin tek parsel haline getirildiği, tescilli yapının birinci kat döşemesinin ve üst kata erişim sağlayan merdivenin mevcut olmadığı ve çatısının tek yönde eğimli çatıya dönüştürüldüğü belirlenmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Yapının restorasyon projesi kapsamında herhangi bir esaslı onarım geçirmediği anlaşılmaktadır. 2017-2018 yıllarında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Süleyman Felek Caddesi cephe iyileştirme projesi kapsamında, caddedeki diğer yapılar gibi boyanarak cephesi yenilenmiştir. Bugünkü durumda yapının zemin katı bitişiğindeki binadan bağımsızdır. Geçmişte farklı işlevler için kullanılan yapı, günümüzde bir restoran tarafından kullanılmaktadır.

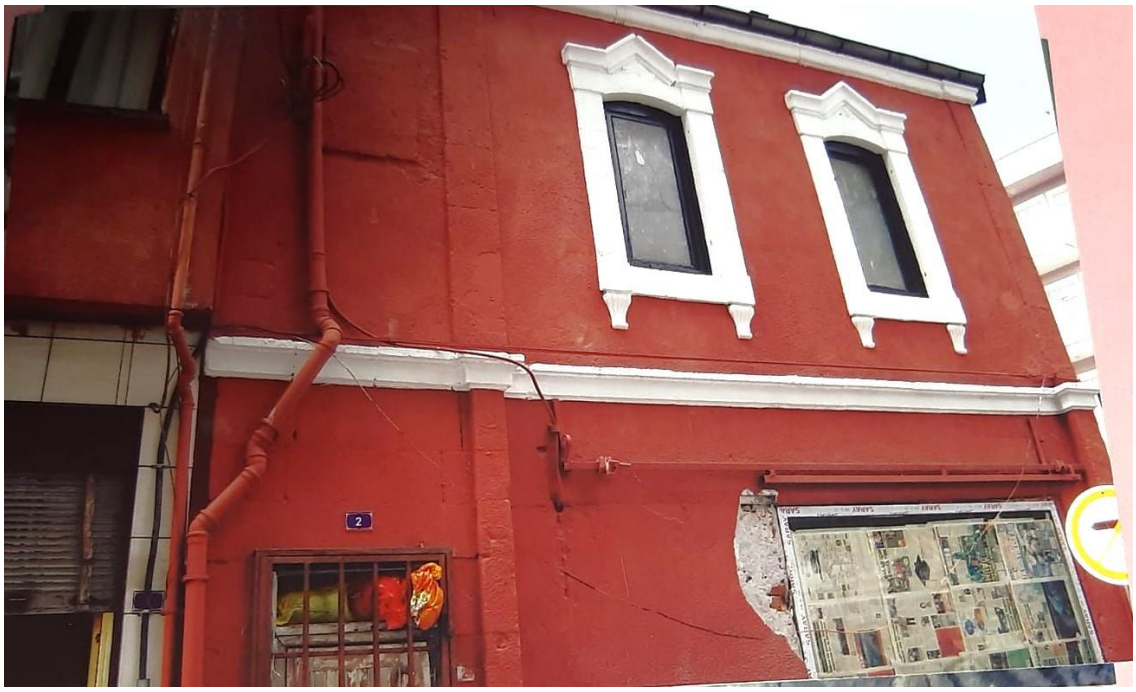
Şekil 5.86: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yalı Tasarım Mimarlık tarafından hazırlanan projeden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.87: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının ön cephe görünüşü (Yalı Tasarım Mimarlık tarafından hazırlanan projeden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.88: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının eski hali, iç mekan ve cephe görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.89: 197 ada, 14 parseldeki yapının eski hali, yan cephe görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.1.17. 213 Ada, 1 Parsel

Şarkiye Mahallesi'nde Osman Paşa Caddesi, Şükrü Efendi Sokak ve Kültür Caddesi'ne cephesi bulunan yapı 213 ada, 1 numaralı parselde yer almaktadır.

Şekil 5.90: Şarkiye Mahallesi 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Çarşıda bulunan aynı dönemde yapılmış, benzer özellikli yapılara göre en büyük boyuta sahip ve en gösterişli olanıdır. Zemin üzeri iki kat olmak üzere özgün halinde kagir, üç katlı bir yapıdır. Üç cephesi açık olup kuzey cephesi Osman Paşa Caddesi'ne ve eski Tahıl Pazarı Meydanı'na, batı cephesi Şükrü Efendi Sokağı'na ve güney cephesi Kültür Caddesi'ne bakmaktadır. Diğer cephesine bitişik nizamda bir yapı bulunmaktadır. Zemin katta cadde ve sokakla doğrudan bağlantı kuran açıklıklar mevcuttur. Aynı zamanda batı cephesinde eksende ve güney cephesinde kenarda yer alan birer giriş kapısı, üst katlara erişim sağlamaktadır. Özgün durumda yapının döşemeleri ahşaptır ve yapı iki ayrı eş kırma çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu, zengin bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin katta köşelere birer pilastr yerleştirilmiştir. Katlar arasında kat silmeleri mevcuttur. Birinci kat kuzey cephesinde altı pencere bulunmaktadır. Pencerelerden biri, daire kemerlidir. Diğer pencereler solda üç, sağda iki adet olmak üzere cephe aksında yer alan bu pencereye göre konumlandırılmıştır. Kemerli pencere her iki yanda pilastrlarla sınırlandırılmış, alınlık kısmı ve

kilit taşı vurgulanmıştır. Kemeri ve taş sövesi her iki yanda küçük konsollarla süslenmiştir. Diğer pencereler, birbirine eş ölçü ve özellikte dikdörtgen sövelidir. Taş söveli ve dikdörtgen alınlıklı olup sövelerin altı her iki yanda küçük konsollarla bezenmiştir. Her pencere bir diğerinden pilastrla ayrılmıştır.

Birinci kat batı cephesinde, kuzey cephedeki dikdörtgen pencerelere eş beş pencere bulunmaktadır. Bu pencereler 1-2-1-1 düzeninde yerleştirilmiş ve pilastrlarla birbirinden ayrılmıştır. Birinci kat güney cephesinde, kuzey cephedeki daire kemerli pencere düzenlemesinin aynısı tekrarlanmış; sol tarafına bir adet dikdörtgen, sağ tarafına iki adet dikdörtgen eş pencere konumlandırılmıştır. Buradaki dikdörtgen pencereler de diğerleriyle aynı özelliktedir.

Birinci kat köşe ve kenarları kat yüksekliğinde kademeli pilastrlarla donatılmıştır. Birinci kattaki cephe tasarımının aynısı ikinci katta da uygulanmıştır. İkinci kat, saçak silmesi ile son bulmaktadır.

Şekil 5.91: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının Osman Paşa Caddesi'nden kuzey cephesi görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.92: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey ve batı cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

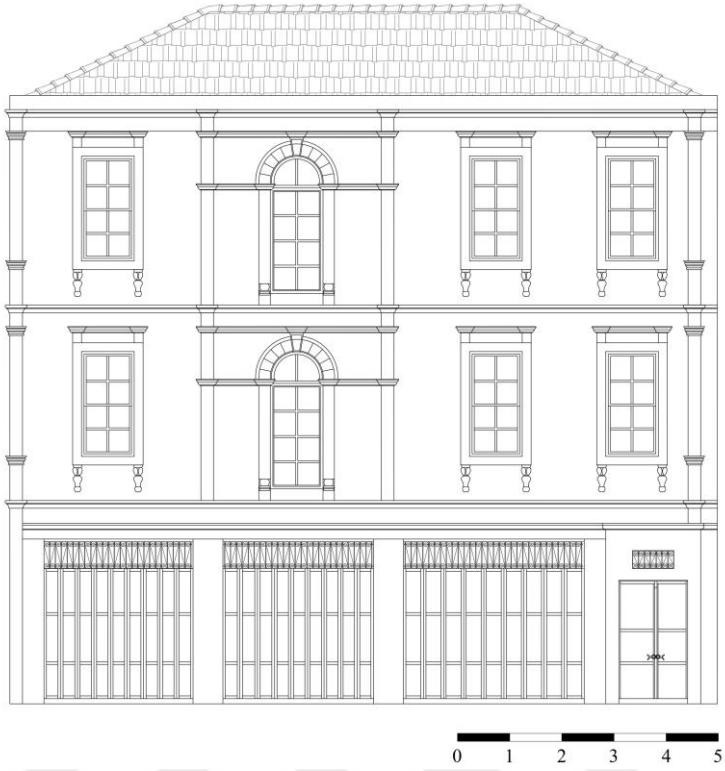
Şekil 5.93: 197 ada, 14 parseldeki yapının güney cephesi görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.94: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.95: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının batı cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.96: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünüşü (Mimar Ali Kamil Yalçın tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yeniden üretilmiştir).

1939 yılında meydana gelen depremde yapının ikinci katı yıkılmış ve restorasyon geçirene kadar zemin üzeri tek kat olarak kullanılmıştır. 2017 yılında restorasyonu gerçekleştirilene kadar yapı, eczane, ayakkabı dükkanı, kafe gibi birkaç farklı işlevle hizmet vermiştir. O dönemde, yıkılan ikinci kata ait ahşap merdivenin hala mevcut olduğu ve güney cephesinde bulunan giriş kapısının kapatıldığı bilinmektedir. Restorasyon çalışmaları kapsamında yapının dış duvarları korunarak diğer kısımları yenilenmiş ve ikinci kat betonarme sistemle yeniden inşa edilmiştir. İkinci kat cephesi, birinci kat cephe elemanları kopyalanarak yapılmıştır. Yapının iç mekanı ise kullanıcının vereceği işleve göre şekillendirilebilmesi için esnek bırakılmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

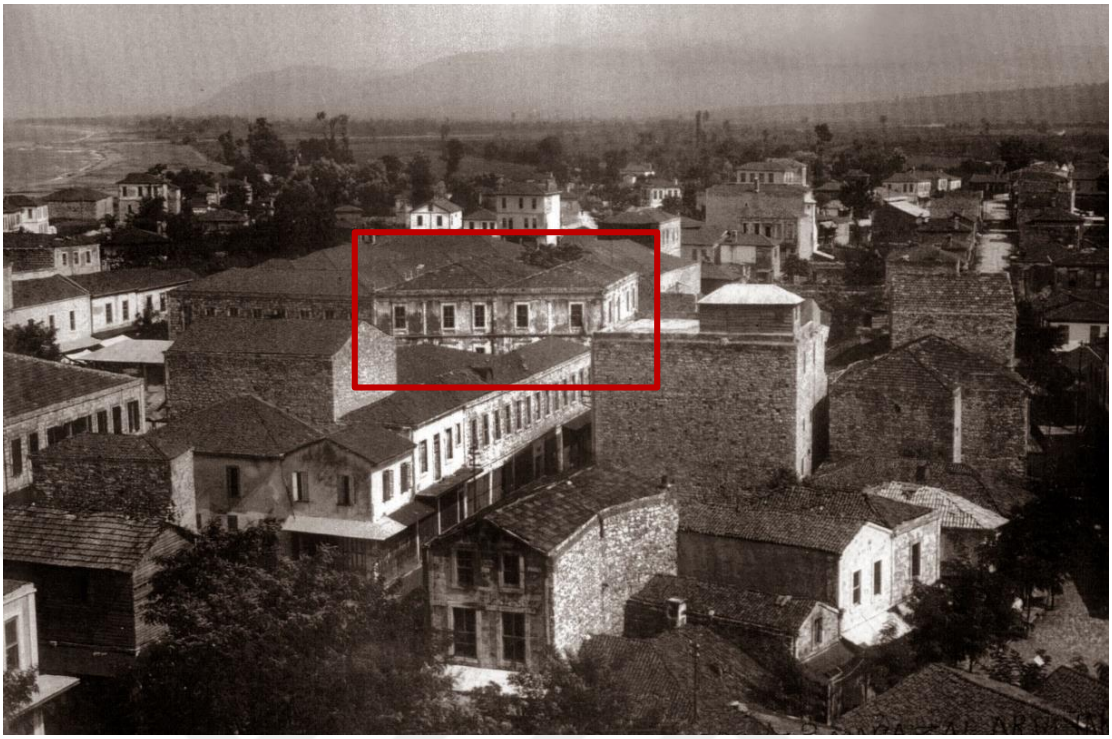
Restorasyon sonrası, 2018-2023 yılları arasında boş kalan yapı için otel projesi hazırlanmıştır ve yapının otel kullanımına yönelik yeniden işlevlendirme süreci halen devam etmektedir.

Şekil 5.97: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey cephesinin restorasyon öncesi görünümü, Şubat 2014 (OBB Kent Rehberi http://kentrehberi.ordu.bel.tr:81/KentrehberiApp/Index).

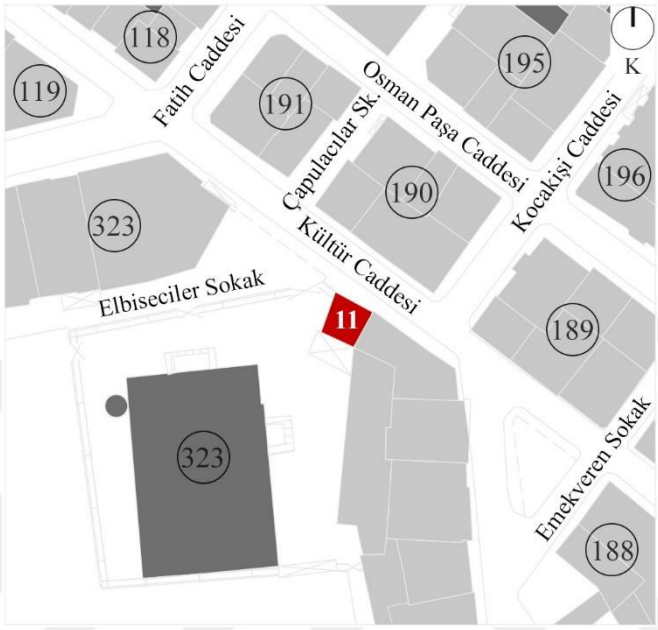
Şekil 5.98: 197 ada, 14 numaralı parseldeki yapının kuzey ve batı cephesinin restorasyon öncesi görünümü, Şubat 2014 (OBB Kent Rehberi http://kentrehberi.ordu.bel.tr:81/KentrehberiApp/Index).

Şekil 5.99: 197 ada, 14 numaralı parselde bulunan yapının deprem öncesi batı cephesi görünümü (OBB Arşivi).

5.1.18. 323 Ada, 11 Parsel

Yapı, Selimiye Mahallesi'ndeki 323 ada, 11 numaralı parselde Kültür Caddesi üzerinde bulunmakta olup Orta Cami'ye komşu durumdadır.

Şekil 5.100: Selimiye Mahallesi 323 ada, 11 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

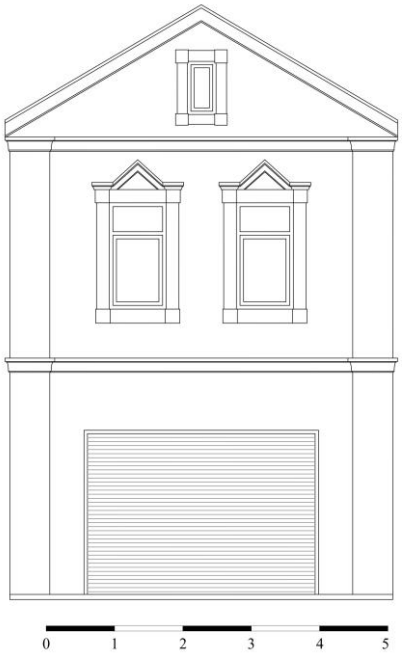
Genel Tanım: Zemin üzeri bir üst kat ve bir çatı katı olmak üzere, üç katlı ve kagir bir yapıdır. Kuzey cephesi Kültür Caddesi'ne, bakan ön cephesidir. Doğu cephesine bitişik nizamda bir yapı, güney cephesinde ise bir kulübe bulunmaktadır. Doğu ve batı cepheleri sağırdır. Zemin katta dükkana giriş çıkış sağlayan tek açıklık mevcuttur. Üst kata erişim dükkan içerisinden bir merdivenle sağlanmaktadır. Özgün durumda alaturka kiremitli olan beşik çatı sac levha ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üsluplu bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklık camekanlı olmakla birlikte yapılan müdahaleler sonucu özgünlüğünü kaybettiği anlaşılmaktadır. Birinci katta ön cephede simetrik olarak yerleştirilmiş, iki adet birbirine eş, dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler taş sövelidir ve üzeri üçgen alınlıkla süslenmiştir. Ön cephenin her iki kenarına kat yüksekliğinde pilastrlar yerleştirilmiştir. Birinci kat ile çatı katı silmeyle ayrılmıştır. Çatı katının ön cephesinde eksende küçük, taş söveli

dikdörtgen bir pencere yer almaktadır. Arka (güney) cephede de aynı hizada, küçük, dikdörtgen bir pencere bulunmaktadır. Çatı katı ön cephede üçgen alınlıkla bitmektedir.

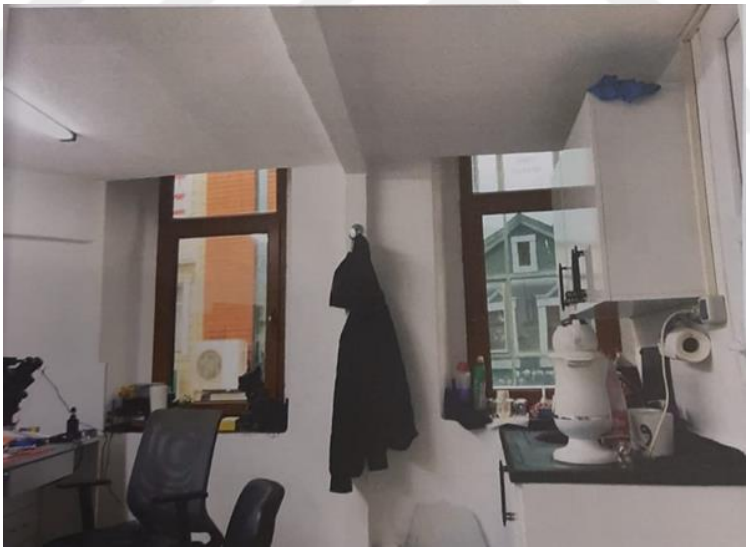
Şekil 5.101: 323 ada, 11 numaralı parselde bulunan yapının ön cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.102: 323 ada, 11 numaralı parselde bulunan yapının ön cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.103: 323 ada, 11 numaralı parseldeki yapının tadilat öncesi görünümü, Eylül 2019 (Google Haritalar https://l24.im/MAnj7).

Şekil 5.104: 323 ada, 11 numaralı parseldeki yapının tadilat sonrası 1. kat görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Yapı 2023 yılında bir tadilat geçirmiş ve bu tadilat kapsamında cephesi ve iç mekanı yenilenmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi). Yapılan çalışmalarda dış cephe boyanmış ve zemin kat cephesi kaplanarak boydan boya tabela yerleştirilmiştir. Bu nedenle zemin kattaki pilastrlar ve kat silmesi okunamamaktadır.

5.1.19. 1321 Ada, 15 Parsel

Düz Mahalle 1321 numaralı adada, Alanarası Sokağı'nda bulunan 15 numaralı parseldeki yapı, inşa edildiği dönemin ticaret yapılarının tipik özelliklerini taşımaktadır.

Şekil 5.105: Düz Mahalle 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere, iki katlı ve dikdörtgen planlı bir kagir yapıdır. Ön cephesi, dar olan doğu cephesidir ve sokağa açılmaktadır. Diğer cephelerine bitişik nizamda binalar bulunmaktadır. Yan cepheleri sağırdır ancak arka (batı) cephesinde her iki katta da birer pencere bulunur. Ön cephede, zemin katta tek açıklık bulunur ve burası yapının tek giriş çıkış yeridir. Zemin kattan birinci kata erişim L biçiminde ahşap bir merdiven ile sağlanır. Zemin kat döşemesi taş, tavanı ahşap; birinci kat döşemesi ve tavanı ahşaptır. Alaturka kiremitli kırma çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslup niteliği taşıyan bir düzenlemeye sahiptir. Zemin kattaki açıklık ahşap doğramalı camekanlıdır ve düz kemer ile geçilmiştir. Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi bulunur. Birinci katta, ön cephede iki pencere bulunur. Pencereler eşit ölçüde ve taş sövelidir. Sövelerin altında, her iki tarafta küçük konsollar, üzerinde ise dikdörtgen alınlık bulunur. Cephenin sağ tarafında, kat yüksekliğinde dor düzenine sahip pilastr yer alırken, birinci kat saçak silmesiyle son bulur.

Şekil 5.106: 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının doğu/ön cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Restorasyon öncesi yapılan tespitlerde, yapının yan duvarlarından birinin yapıya bitişik nizam bina inşa edilirken yıkıldığı, taş yağmur oluklarının tahribata uğradığı, içerideki duvarlarda derz bozulmaları ve küçük taş parçalarında kopmalar gözlemlenmiştir. Ön (doğu) cephesinin iki farklı renge boyandığı, pencerelerde ahşap giyotin doğramanın var olmadığı tespit edilmiştir. Arka (batı) cephesindeki pencerelerin hem zemin hem de birinci katta tuğla ile kapatıldığı; döşeme, merdiven, kapı ve çatı karkası olmak üzere tüm ahşap yapı elemanlarında tahribat olduğu tespit edilmiştir. Zemin kattaki özgün taş döşemeye beton basamaklar yapılmış ve ahşap döşemenin üzerine beton dökülmüştür. Zemin katta dükkan girişinde bulunan ahşap vitrin ve kapı ise yerinde yoktur. Birinci katta betonarmeden bir tuvalet yapıldığı ve çatının alaturka kiremitlerinin kırılması nedeniyle yenilendiği belirlenmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

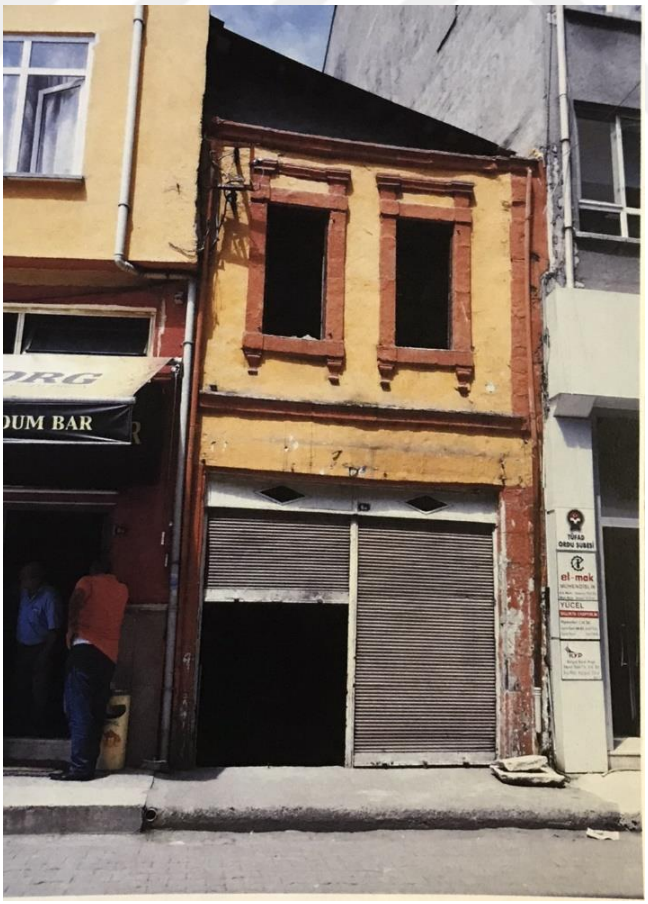
Şekil 5.107: 1321 ada, 15 parseldeki yapının doğu/ön cephe görünüşü (Mimar Ahmet Çelebi tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

2012 yılında esaslı onarıma yönelik restorasyon projesi hazırlanarak restorasyon çalışmaları yürütülmüştür. Yapı, restorasyon öncesi bakırcı ve kalaycı olarak; restorasyon sonrası ise bir süre butik olarak kullanılmıştır. Onarım kapsamında, niteliksiz ekler kaldırılmış, çatı aslına uygun olarak yeniden yapılmış, yıkılmış olan duvar örülmüş, iç duvarlarda ve cephede tüm taş yüzeyleri temizlenerek derzleri yenilenmiştir. Zemin kattaki taş döşeme ve birinci katın ahşap döşemesi ile tavanı, ahşap merdiven, ahşap kapı ve pencerelerde tadilatlar yapılmıştır. Restorasyon uygulamaları projeye ve aslına uygun olarak gerçekleştirilmiş ve Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Yapı, günümüzde çay ocağı olarak kullanılmaktadır. Ancak birinci katta yer alan klima dış ünitesi, tabelalar ve pvc yağmur suyu iniş boruları gibi elemanlar tarihi yapının özgün ve estetik görünümünü bozmaktadır.

Şekil 5.108: 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının restorasyon sonrası iç mekan görünümü, 2015 (S.K.V.K.B.K. arşivi).

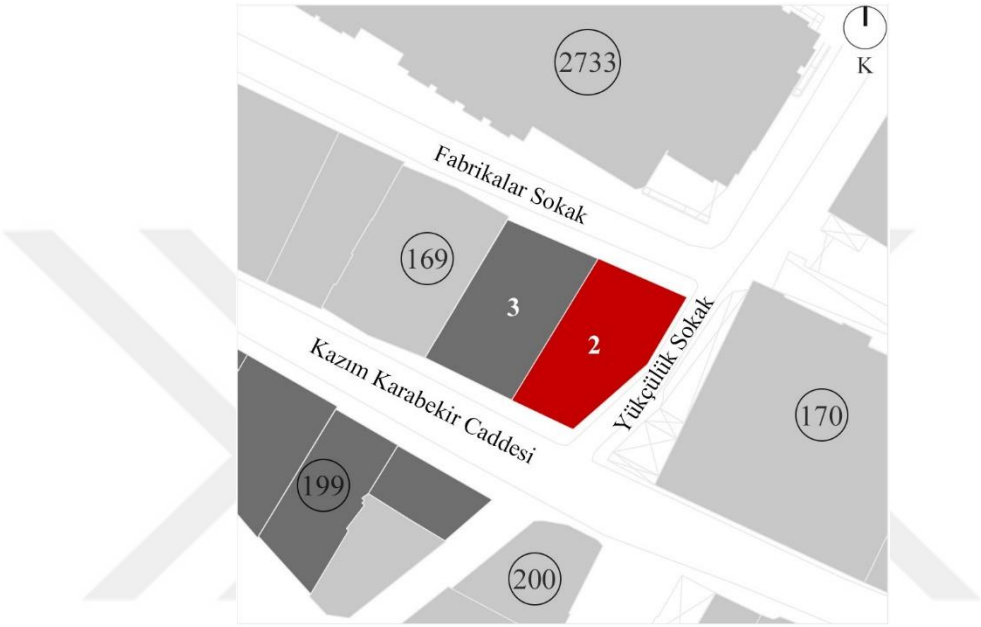

Şekil 5.109: 1321 ada, 15 numaralı parseldeki yapının restorasyon öncesi genel durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.2. ENDÜSTRİ YAPILARI

5.2.1. 169 Ada, 2 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 169 numaralı adada, Kazım Karabekir Caddesi ile Fabrikalar Sokak arasında kalan köşe başı konumdaki 2 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.110: Şarkiye Mahallesi 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri iki kat olmak üzere; üç katlı, kagir, düzgün olmayan beşgen formda bir yapıdır. Kuzey cephesi Fabrikalar Sokağı'na, güney cephesi Kazım Karabekir Caddesi'ne açılmaktadır. Doğu cephesinde parsel konturuna uygun olarak iki ayrı yüzey oluşturulmuştur ve Yükçülük Sokağı'na bakmaktadır. Batı cephesi, bitişik nizamda yapı bulunması nedeniyle sağırdır. Yapıya giriş, kuzey ve güney cephesindeki kapılarla sağlanmaktadır. Yapı, dört yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta detaylar içeren sade bir cephe düzenlemesine sahiptir. Kuzey cephenin zemin katında, eksende çift kanatlı bir kapı ve kapının her iki yanında ikişer, birbirine eş dikdörtgen pencereler bulunmaktadır. Kapı ve pencereler taş sövelidir. Birinci katta simetrik olarak yerleştirilmiş beş eş dikdörtgen pencere mevcuttur. İkinci katta ise, eksende cepheden çıkma yapmış bir balkon ve balkon kapısı ile birlikte, balkonun her iki yanında ikişer,

kareye yakın dikdörtgen formda eş pencereler yer almaktadır. Katlar arası kat silmesiyle vurgulanmıştır.

Güney cephesinde, zemin katta yan yana yerleştirilmiş iki kapı ve iki adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler ve kapılar yatayda düz silmelerle sınırlandırılmış olup taş sövelidir. Birinci katta, üç dikdörtgen pencere ve cepheden çıkma yapmış küçük bir balkon ile birlikte balkon kapısı yer almaktadır. Kapı ve pencereler düz silmelerle sınırlandırılmış ve çerçevelenerek vurgulanmıştır. İkici katta ise zemin ve birinci kattakiler ile aynı hizada, kareye yakın dikdörtgen formda dört pencere yerleştirilmiştir. Katlar birbirinden silmeyle ayrılmış durumdadır. Güney cephe ile doğu cephenin köşesinde zemin katta köşe pilastrı bulunmaktadır.

Doğu cephesi kırılarak oluşturulan yüzeylerden güney taraftaki yüzeyde her katta dörder, kuzey taraftaki yüzeyde ise her katta üçer pencere konumlandırılmıştır. Zemin kattaki pencereler rustik tarzda taş söve ile çerçevelenmiştir. Zemin kat ile birinci kat düz bir silmeyle ayrılmaktadır. Yapının ikinci katı dört tarafta saçak silmesi ile son bulmaktadır.

Günümüzde yapının zemin katı market, üst katları ise depo olarak kullanılmaktadır.

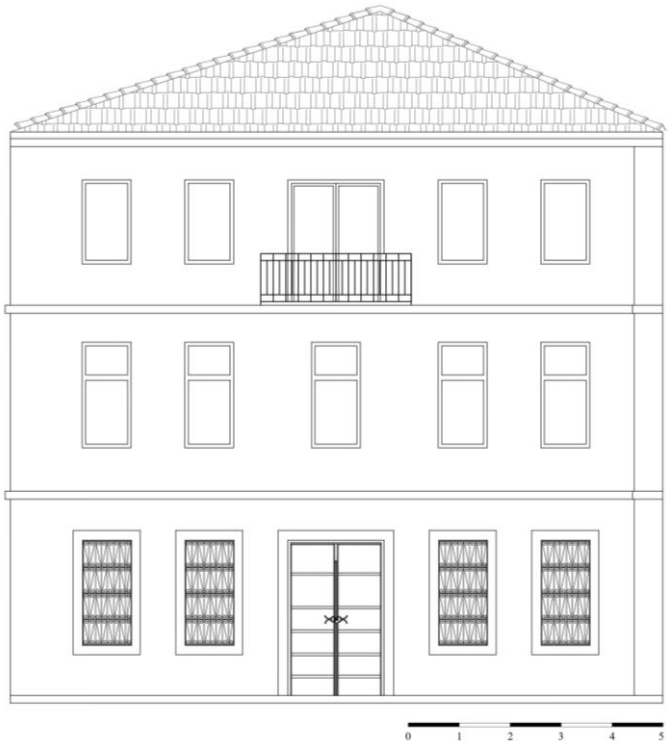
Şekil 5.111: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

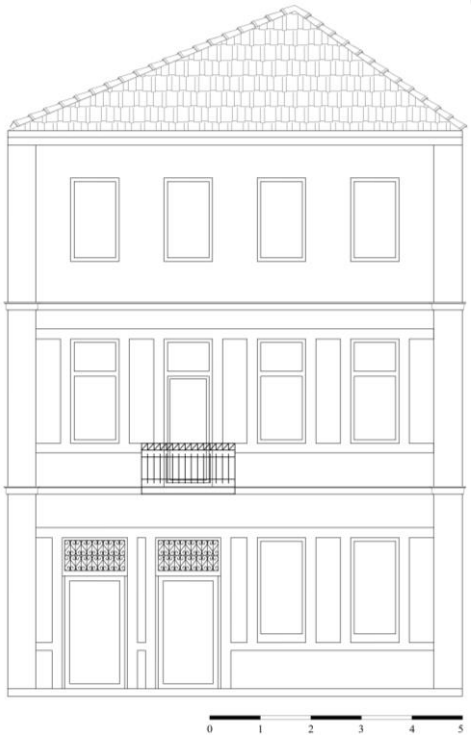
Şekil 5.112: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının bitişiğinde yer alan fabrika ile birlikte Fabrikalar Sokağı'ndan kuzey cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.113: Fındık ihracatının gerçekleştirildiği Büyük İskele'den 169 ada 2 parseldeki yapının ve bitişiğinde yer alan fındık fabrikasının kuzey cephe görünümü, 1900'lü yılların başları (H. Naim Güney arşivi).

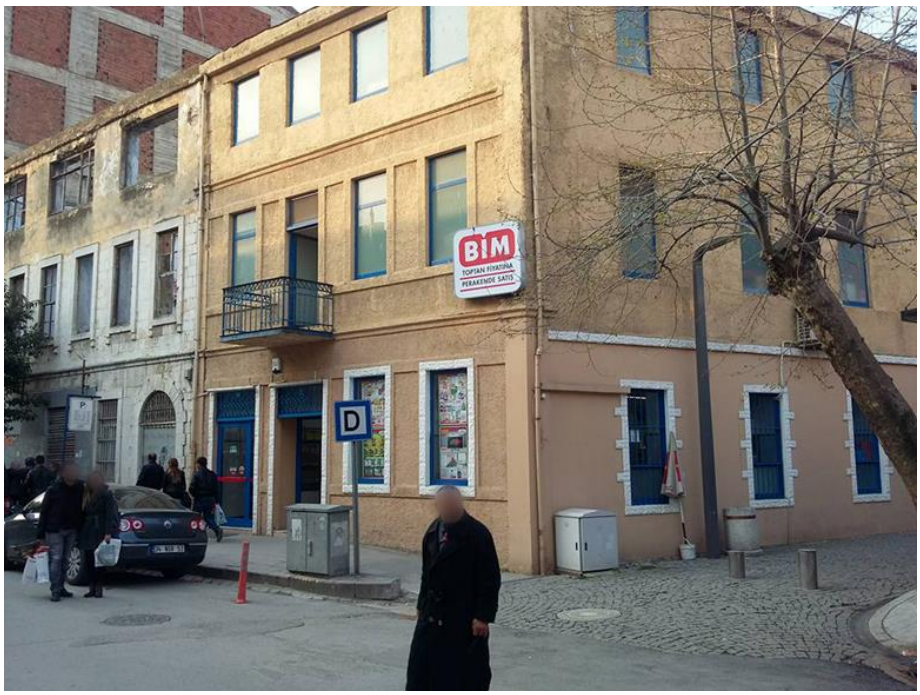
Şekil 5.114: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü, (Yazar tarafından üretilmiştir).

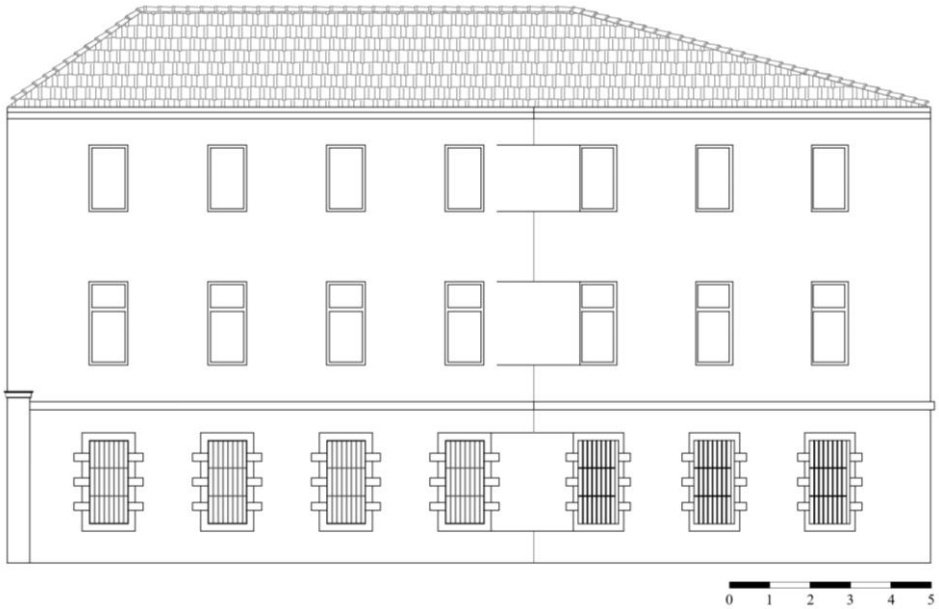
Şekil 5.115: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünüşü, (Yazar tarafından üretilmiştir).

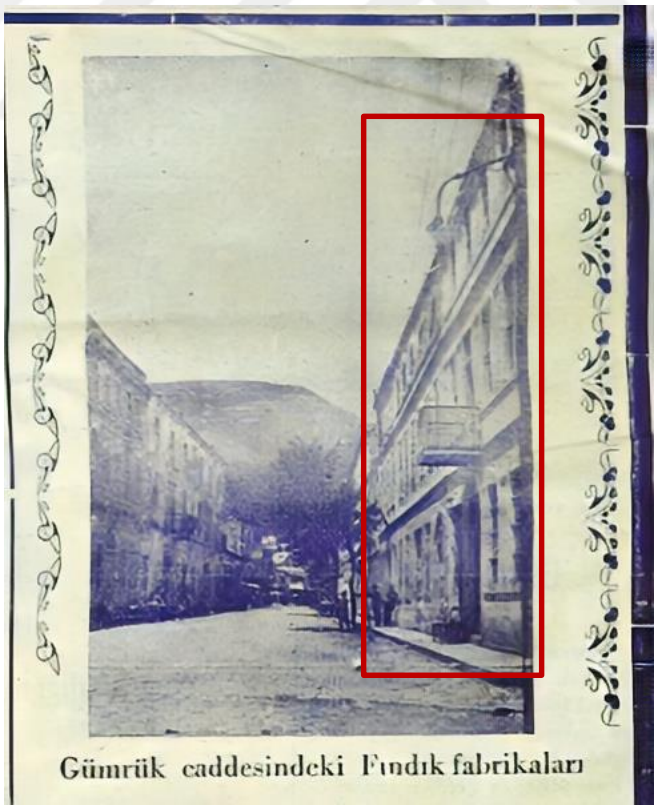
Şekil 5.116: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.117: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının güney ve doğu cephelerinin yakın geçmişteki görünümü (H. Naim Güney arşivi).

Şekil 5.118: 169 ada, 2 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.119: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının bitişiğinde yer alan fabrika ile birlikte bugünkü Kazım Karabekir Caddesi'nden görünümü, 1900'lü yılların başları (H. Naim Güney arşivi).

5.2.2. 169 Ada, 3 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 169 numaralı adada, Kazım Karabekir Caddesi ile Fabrikalar Sokak arasında yer alan 3 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.120: Şarkiye Mahallesi 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Yapı, ön ve arka cephesi dışında bütünlüğünü kaybetmiş ve harabe durumdadır. Bulunduğu parsel çeşitli bitkilerle ve ağaçlarla kaplanmış vaziyettedir. Çatısı veya döşemeleri mevcut değildir, yalnızca kuzey ve güney cephesindeki dış duvarları günümüze ulaşabilmiştir. Cephesinden anlaşılabileceği üzere, özgün halinde zemin üzeri iki kattan oluşan, üç katlı kagir bir yapıdır.

Cephe Özellikleri: Özgün haliyle kalabilmiş cephe düzenlemelerinden anlaşılabileceği üzere, Neoklasik üsluplu bir yapıdır. Güney cephenin zemin katında yarım daire kemerli bir giriş kapısı ile kapının yanında taş söveli dikdörtgen bir pencere bulunmaktadır. Zemin katın bir kısmı halihazırda kompozit malzemeyle kaplanmış olup camekanlıdır. Zemin ile birinci kat, silmeyle ayrılmıştır. Birinci katta birbirine eş, altı dikdörtgen pencere simetrik olarak yerleştirilmiştir. Pencereler taş söveli olup sövelerin altı her iki yanda küçük konsollarla süslenmiştir. 1939 depreminde yıkıldığı ve yeniden inşa edildiği anlaşılan ikinci katta, eni

boyundan fazla, üç dikdörtgen pencere mevcuttur. Zemin ve birinci katta, cephenin sağ tarafında kat yüksekliğinde pilastrlar yer almaktadır.

Kuzey cephenin zemin katında, eksende çift kanatlı bir kapı ve kapının sol yanında iki, sağ yanında ise bir, birbirine eş dikdörtgen pencereler bulunmaktadır. Sağ tarafta eksendeki kapıdan daha dar ölçüde çift kanatlı başka bir giriş kapısı daha mevcuttur. Kapı ve pencereler taş sövelidir. Pencerelerden birinin sonradan kapatıldığı anlaşılmaktadır. Birinci ve ikinci katın depremden sonra yıkıma uğradığı ve yeniden yapıldığı tahmin edilmektedir. Birinci katta simetrik olarak yerleştirilmiş kareye yakın formda dört, ikinci katta ise simetrik olarak yerleştirilmiş eni boyundan fazla olan dört dikdörtgen pencere yer almaktadır. Zemin kat ile birinci kat arasında kat silmesi bulunmaktadır.

Yapı 1990'lı yıllara kadar kullanılmaya devam edilmiş, daha sonra ise işlevini kaybetmiştir. Yakın geçmişte yapı için, deprem öncesi özgün durumu ve deprem sonrası durumu referans alınarak üç ayrı restorasyon önerisi getirilmiş; S.K.V.K.B.K. tarafından özgün haline göre hazırlanan restorasyon projesi kabul edilmiştir. Ancak restorasyon çalışmaları hayata geçirilmemiştir (Mimar Haluk Saymaz arşivi).

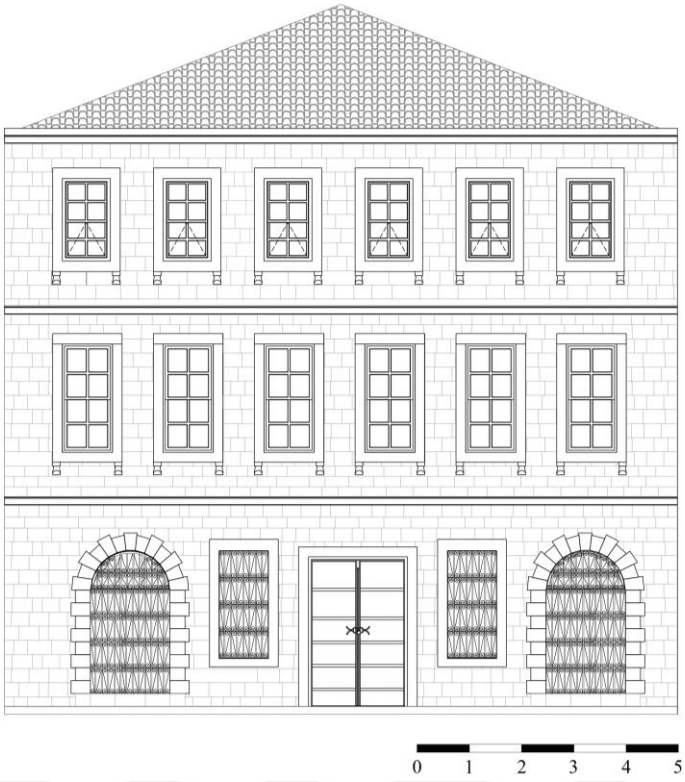
Şekil 5.121: Küçük İskele'den 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının ve bitişiğinde yer alan fındık fabrikasının deprem sonrası dönemde kuzey cephe görünümü (Foto Temel Uzlu arşivi).

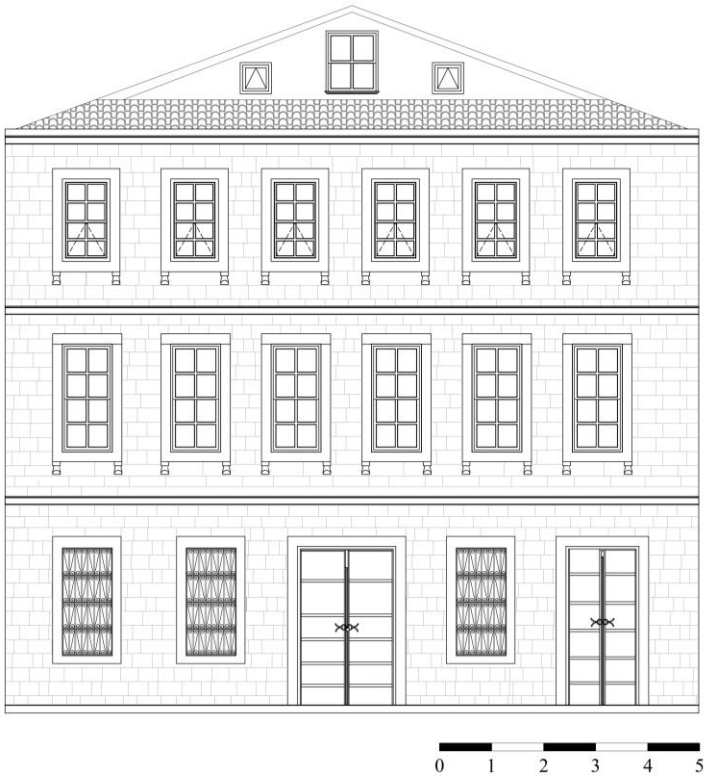
Şekil 5.122: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.123: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Fabrikalar Sokağı'ndan kuzey cephe görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.124: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının güney cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz).

Şekil 5.125: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz).

Şekil 5.126: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının yakın geçmişteki genel görünümü (Mimar Haluk Saymaz arşivi).

Şekil 5.127: 169 ada, 3 numaralı parseldeki yapının yakın geçmişteki iç mekan görünümü (Mimar Haluk Saymaz arşivi).

5.2.3. 199 Ada, 3 ve 4 Numaralı Parseller

Yapı, Şarkiye Mahallesi 199 numaralı adada, Kazım Karabekir Caddesi ile Süleyman Felek Caddesi arasında yer alan 3 ve 4 numaralı parseller üzerinde bulunmaktadır.

Şekil 5.128: Şarkiye Mahallesi 199 ada, 3 ve 4 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: İki ayrı yapının birleşiminden oluşan yapı, zemin üzeri iki kat olmak üzere; üç katlıdır ve kagir yapım tekniğinde yapılmıştır. Kuzey cephesi Kazım Karabekir Caddesi'ne, güney cephesi Süleyman Felek Caddesi'ne bakmaktadır. Doğu ve batı cephesi bitişik nizamda yapılar olması nedeniyle sağırdır. Yapıya her iki taraftan giriş çıkış yapılabilmektedir. Yapı, beşik çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Günümüzde restorasyon çalışmaları devam etmekte, yapının cephesi özgün hali referans alınarak yenilenmektedir. Neoklasik üslupta cephe düzenlemesine sahiptir. Süleyman Felek Caddesi'ne bakan güney cephenin zemin katında özgün durumda her parselde üçer olmak üzere, altı açıklık bulunmaktadır. Kuzey cephesinde ise, her parselde ikişer kapı mevcuttur. 4. parsel zemin kat kuzey cephesinde, eksende yarım daire kemerli bir kapı ve kapının sol yanında dikdörtgen bir pencere ile sağ yanında daha küçük boyutta bir kapı bulunmaktadır. Kapı ve pencereler taş söveli olup yarım daire kemerli kapının iki yanı dor

başlıklı pilastrlarla süslenerek kapı vurgulanmıştır. Cephenin her iki kenarına kat silmesine kadar dor başlıklı, rustik taş örgülü pilastrlar yerleştirilmiştir.

Birinci katta, tam ortada bütün bir alınlıkla vurgulanmış ve dor başlıklı pilastrlarla süslenmiş iki pencere ve bu pencerelerin her iki yanında simetrik olarak yerleştirilmiş birer dikdörtgen pencere yer almaktadır. Sol taraftaki pencerenin yanında, diğerlerinden daha küçük ölçüde, dikdörtgen bir pencere daha mevcuttur. Pencereler taş sövelidir. Birinci ve ikinci kat arası düz bir silmeyle ayrılmıştır. İkinci katta birbirine eş, dikdörtgen ve taş söveli üç pencere cepheye simetrik olarak yerleştirilmiş vaziyettedir. Cephenin komşu bina ile birleştiği kenarda, birinci kat başlangıcından ikinci katın bitimindeki saçak silmesine kadar, iki kat yüksekliğinde iyon başlıklı bir pilastr bulunmaktadır. Birinci ve ikinci kat düşeyde bölünerek 4. Parselden ayrılmıştır. 3 numaralı parseldeki cephe düzenlemesi, 4 numaralı parseldeki cephe düzenlemesinin simetrik olarak birebir aynısıdır.

Şekil 5.129: Restorasyonu devam eden 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının Kazım Karabekir Caddesi'nden kuzey cephe görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

Yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan güney cephesinde birinci ve ikinci katlar simetrik olarak birbirinin aynısı olup zemin katta birkaç detay ile farklılaşmaktadır. 4 numaralı parsel tarafındaki açıklıklar, açıklık yüksekliğinde birer pilastr ile ayrılmışlardır. 3 numaralı parselin bulunduğu tarafta ise bu pilastrlar mevcut değildir. Tüm açıklıklar camekanlıdır. Zemin kat birinci kattan, kat silmesiyle ayrılmıştır. 3 numaralı parselin birinci ve ikinci katında aynı hizada yerleştirilmiş, ikişer dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Cephenin sağ tarafında ise birinci kat ile ikinci katı ayıran düz silmeden taşarak ikinci kata kadar uzanan, diğerlerinden daha büyük ölçüde bir pencere mevcuttur. Cephenin komşu bina ile birleştiği kenarda, birinci kat başlangıcından ikinci katın bitimindeki saçak silmesine kadar, iki kat yüksekliğinde iyon başlıklı bir pilastr bulunmaktadır. Birinci ve ikinci kat, düşeyde bölünerek 4 numaralı parselden ayrılmıştır.

Şekil 5.130: Yapının 3 numaralı parselde kalan kısmının, Süleyman Felek Caddesi'nden güney cephesi görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.131: Yapının 4 numaralı parselde kalan kısmının, Süleyman Felek Caddesi'nden güney cephesi görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

Yapının restorasyon süreci 2023 yılında başlamış olup çalışmalar halen devam etmektedir. Restitüsyon raporunda mülk sahipleri tarafından verilen bilgilere göre; iki ayrı yapı olarak inşa edilen yapılar, 1975 yılından sonra aralarındaki duvarda geçişler açılarak birleştirilmiş ve tek yapı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Mülk sahipleri yapının 1940 yıllarında inşa edildiğini söylemektedir. İlk yapıldığı tarihten 1975'e kadar geçen süreç yapının I. Dönemi olarak ifade edilmiş ve cephe restorasyonu bu dönemdeki özgün haline göre gerçekleştirilmiştir. Yapının zemin katının özgün durumda kesme taş döşemeli, tavanının volta döşemeli olduğu tespit edilmiş ve birinci kata erişimin taş basamaklı bir merdivenle sağlandığı belirlenmiştir. Birinci kat döşeme ve tavanı ahşap olup 3. parsel tarafında bulunan ahşap bir merdivenle ikinci kata erişilebildiği öğrenilmiştir. Kazım Karabekir Caddesi'ne bakan cephenin birinci katında, dönemin diğer benzer işlevli yapılarında olduğu gibi, metal konstrüksiyonlu çıkma balkonlar bulunduğu saptanmıştır. Özgü durumda, ikinci kat döşeme ve tavanı ahşap olmakla birlikte; alaturka kiremitli çatı ile örtülüdür (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

Şekil 5.132: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının güney cephesinin I. Dönem restitüsyon çizimi (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

Şekil 5.133: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının kuzey cephesinin I. Dönem restitüsyon çizimi (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

Restitüsyon raporunda, 1975 yılından 2009 yılına kadar geçen dönem II. Dönem olarak ifade edilmiştir. Bu dönemde yapının zemin katı yazıhane, üst katları depo ve fındık fabrikası olarak kullanılmıştır. II. Dönemde yapılan tadilatlarda 3 numaralı parsel tarafındaki zemin katın yerinde dökme mozaik ile kaplandığı ve taş merdivenin de kaldırılarak yine yerinde dökme mozaik bir merdiven yapıldığı öğrenilmiştir. Aynı zamanda, betonarme kolon ve kirişlerle

güçlendirme yapılmıştır. 3 numaralı parselde yer alan tarafta ikinci kat pencereleri her iki cephede de değiştirilmiş ve cephe simetrisi bozulmuştur. Zemin katta ise bazı kapı ve pencerelerin kapatılarak kullanım dışı bırakıldığı gözlemlenmiştir. Yapı 2009 yılında kurumsal bir hazır giyim mağazası tarafından kiralanarak büyük bir tadilat geçirmiş ve o dönemde tescili bulunmaması nedeniyle yapılan müdahaleler sonucu iç mekan özgünlüğünü tamamen kaybetmiştir (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

Yapı günümüzde, şehrin köklü pastanelerinden birine ev sahipliği yapmak üzere restorasyon ve yeniden işlevlendirme projeleri kapsamında yenilenmektedir.

Şekil 5.134: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının Kazım Karabekir Caddesi'ne bakan kuzey cephesinin restorasyon öncesi görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

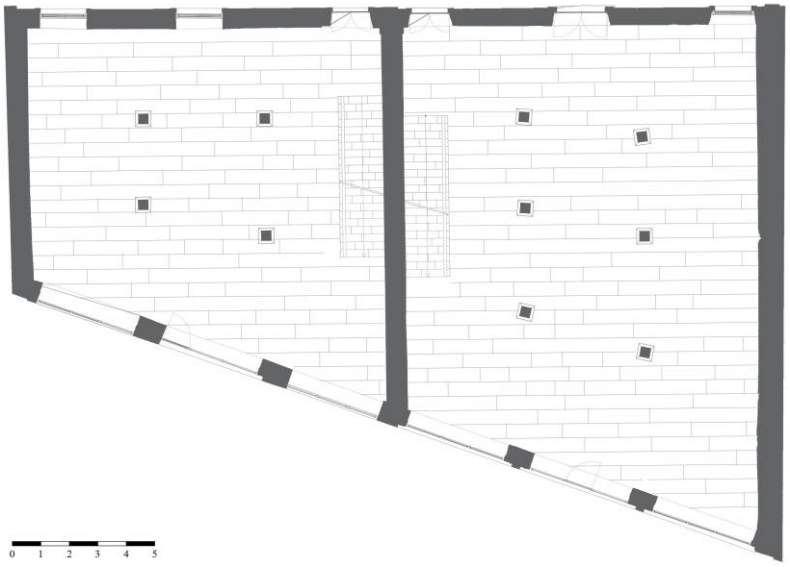
Şekil 5.135: Yapının 3 numaralı parselde kalan kısmının Süleyman Felek Caddesi'nden görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

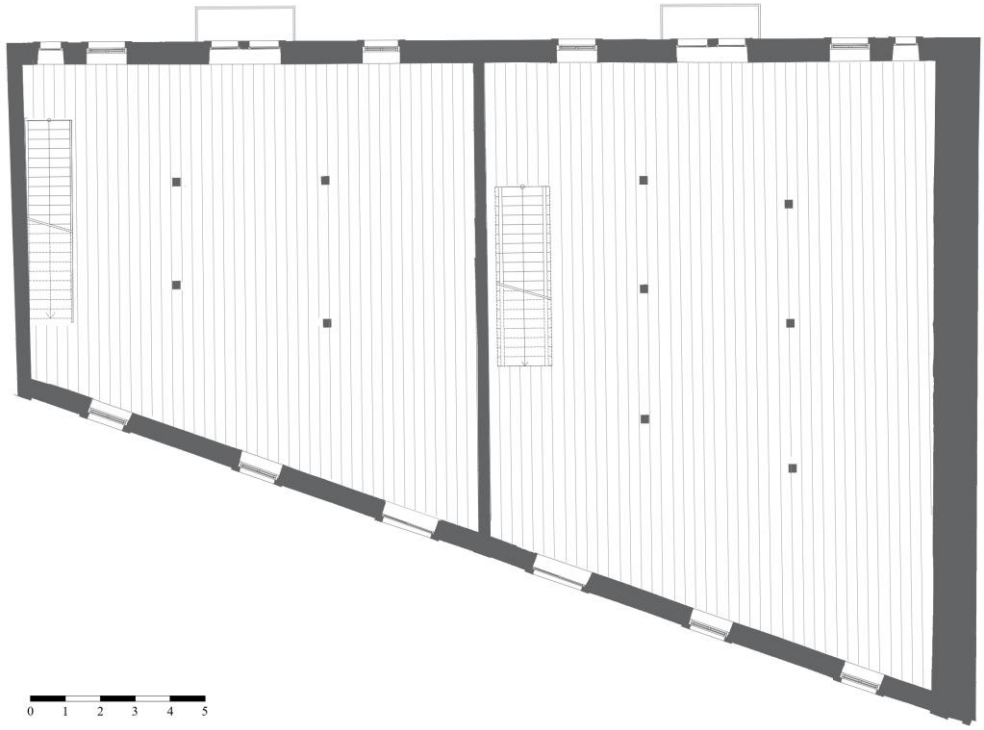
Şekil 5.136: Yapının 4 numaralı parselde kalan kısmının Süleyman Felek Caddesi'nden görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

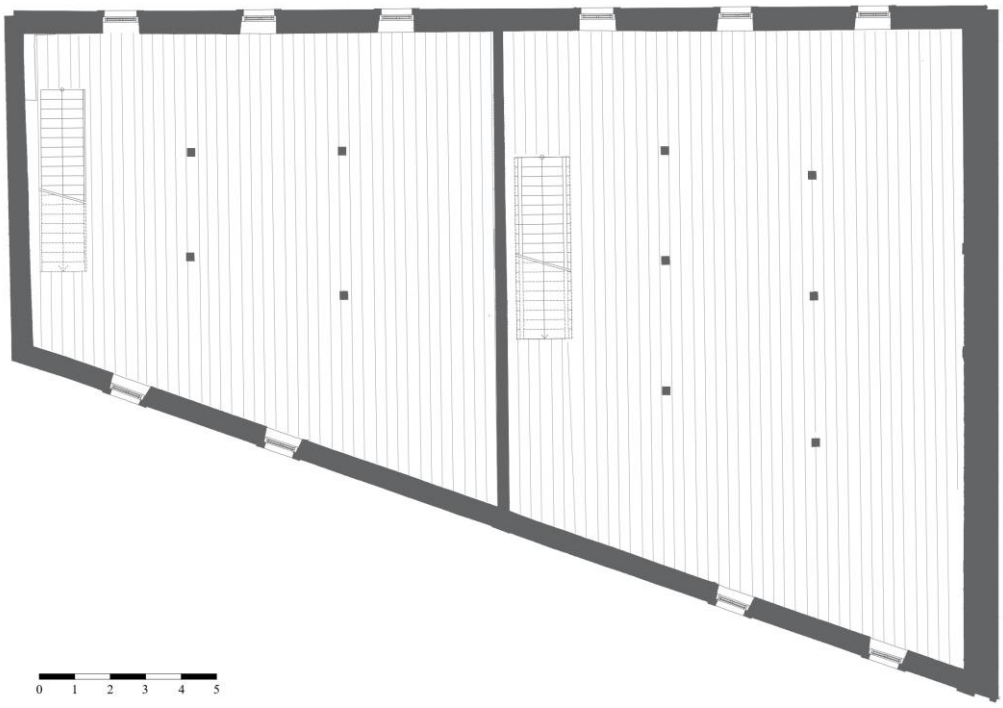
Şekil 5.137: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının fındık fabrikalarının bulunduğu caddeden (bugünkü Kazım Karabekir Caddesi) ilk yapıldığı yıllardaki görünümü (H. Naim Güney arşivi).

Şekil 5.138: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının I. Dönem zemin kat restitüsyon planı (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

Şekil 5.139: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının I. Dönem birinci kat restitüsyon planı (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

Şekil 5.140: 199 ada, 3 ve 4 numaralı parsellerdeki yapının I. Dönem ikinci kat restitüsyon planı (Ebru Erden Tural, Mahal Restorasyon Mimarlık).

5.2.4. 199 Ada, 5 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 199 numaralı adada, Kazım Karabekir Caddesi ile Süleyman Felek Caddesi arasında yer alan 5 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.141: Şarkiye Mahallesi 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri iki kat olmak üzere; üç katlı, kagir bir yapıdır. Kuzey cephesi Kazım Karabekir Caddesi'ne, güney cephesi Süleyman Felek Caddesi'ne bakmaktadır. Diğer cephelerine bitişik nizamda yapılar bulunmakta olup bu cepheleri sağırdır. Yapının girişi, Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephedendir. Bu tarafta iki açıklık bulunmaktadır. Yapı beşik çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta bir cephe düzenlemesine sahiptir. Süleyman Felek Caddesi'ne bakan güney cephenin zemin katının özgünlüğünü kaybettiği anlaşılmaktadır. Açıklıklardan biri camekanlı giriş, diğeri ise ATM'lerin bulunduğu alandır. Birinci katta simetrik olarak yerleştirilmiş, beş adet, eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Ortadaki pencerenin özgün durumda balkon kapısı olabileceği düşünülmektedir. İkinci katta ise cephenin sol tarafında diğerlerine eş dikdörtgen bir pencere yer alırken, eni boyundan büyük iki adet dikdörtgen pencere ile cephe simetrisi bozulmuştur. Pencereler taş sövelidir. Katlar arası kat

silmesiyle ayrılmıştır. Cephenin sağ kenarında, birinci kat başlangıcından ikinci kat bitimine kadar uzanan iyon başlıklı bir pilastr mevcuttur. İkinci kat saçak silmesi ile son bulmaktadır.

Kazım Karabekir Caddesi'ne bakan kuzey cephenin zemin katında, eksende yarım daire kemerli bir pencere ile pencerenin iki yanına simetrik olarak yerleştirilmiş, ikişer adet, eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Yarım daire kemerli pencerenin kilit taşı vurgulanmış ve iki yanda pilastrlarla süslenmiştir. Bu pencerenin özgün durumda giriş kapısı olabileceği tahmin edilmektedir. Birinci katta simetrik olarak yerleştirilmiş, beş adet, eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Tüm pencereler taş sövelidir. İkinci kattaki cephe düzenlemesi güney cephenin ikinci kat cephe düzenlemesi ile aynıdır. Katlar arası kat silmesiyle ayrılmıştır. Cephenin sol kenarında zemin katta, kat yüksekliğinde dor başlıklı bir pilastr ile birinci kat başlangıcından ikinci kat bitimine kadar uzanan iyon başlıklı bir pilastr mevcuttur. İkinci kat saçak silmesi ile son bulmaktadır.

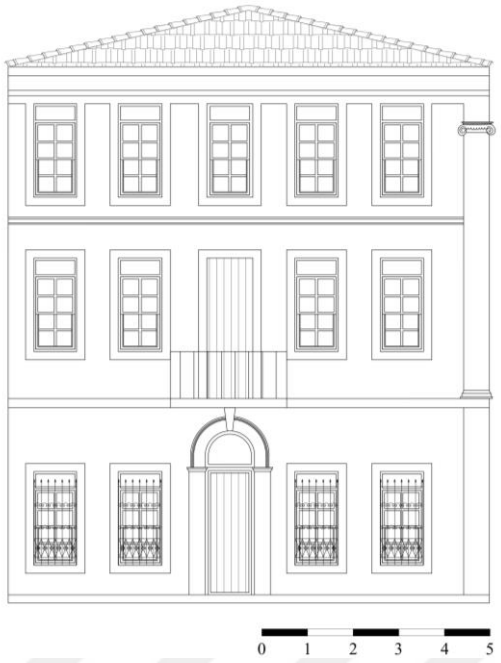

Şekil 5.142: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne açılan ön cephesi, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

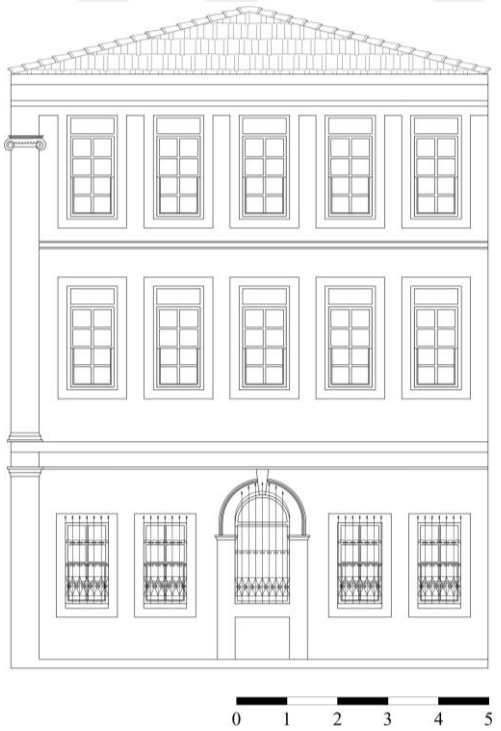

Şekil 5.143: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Kazım Karabekir Caddesi'ne bakan arka cephesi, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Uzun süredir banka olarak kullanılan yapının zemin kat ön cephesinde ve iç mekanda yapılması planlanan tadilatlar nedeniyle restorasyon projesi hazırlanmış ve yapı 2015 yılında bir tadilat geçirmiştir. O dönemde yapılan incelemelerde, tam olarak belli olmayan tarihlerde yapının özgün haline aykırı değişiklikler yapıldığı tespit edilmiştir. Zemin katın tek mekan olarak kullanıldığı, üst katların ise banka kullanımındaki ihtiyaçlara yönelik bölünerek odalar oluşturulduğu, döşemelerin çelik kirişlerle taşıtıldığı, üst kata çıkan merdivenlerin betonarme olarak yapıldığı, zemin kaplamalarının seramik ve halı, tavan ve duvar kaplamalarının alçı plaka malzemeden meydana geldiği gözlemlenmiştir. Yürütülen çalışmalarda, yapının özgün ve ana duvarlarına müdahalede bulunulmamış; yalnızca zemin kat cephesinde yeni bir düzenleme ve iç mekanda sonradan oluşturulan bölmelerde değişiklikler yapılmıştır. Özgün durumda, yapının zemin kat döşemesinin kesme taş, üst kat döşemelerinin ve çatı konstrüksiyonun ahşap olduğu ve alaturka kiremitli çatı ile örtülü olduğu belirtilmektedir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

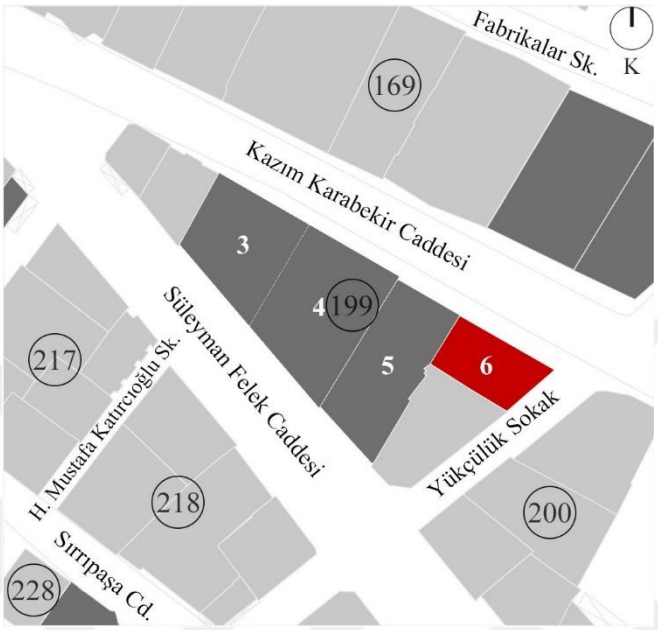
Şekil 5.144: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne açılan ön cephe görünüşü (Mimar Murat Tutkun tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.145: 199 ada, 5 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne açılan ön cephe görünüşü (Mimar Murat Tutkun tarafından hazırlanan restitüsyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

5.2.5. 199 Ada, 6 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 199 numaralı adada, Kazım Karabekir Caddesi ile Yükçülük Sokağı'nın kesiştiği köşe başı konumdaki 6 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.146: Şarkiye Mahallesi 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri tek kat olmak üzere; iki katlı, kagir bir yapıdır. Kuzey cephesi Kazım Karabekir Caddesi'ne, doğu cephesi Yükçülük Sokağı'na bakmaktadır. Yapının köşesi pahlanmıştır. Güney ve batı cepheleri bitişik nizamda binalar bulunması nedeniyle sağırdır. Zemin katta kuzey cephesinde dört, doğu cephesinde iki açıklık bulunmaktadır. Birinci kata, zemin katta ofis olarak kullanılan mekandan erişilmektedir. Doğrudan merdivenle erişimi bulunmayan birinci kata, sonradan yapılmış asma kat vasıtasıyla ulaşılmaktadır. Birinci kat tek mekan olup ek olarak yalnızca bir tuvalet bulunmaktadır. Döşeme ve tavan ahşaptır. Yapı, dört yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür.

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta sade bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin kattaki açıklıklar camekanlıdır. Doğu cephesindeki açıklık ile kuzey cephesindeki açıklıkların bir kısmı düz kemer ile geçilmiştir. Zemin ile birinci kat, kat silmesiyle ayrılmıştır. Birinci kat kuzey cephesinde simetrik olarak yerleştirilmiş altı eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Pencereler üç-üç düzeninde bir pilastr ile iki ayrılarak cephe düşeyde simetrik olarak bölünmüştür.

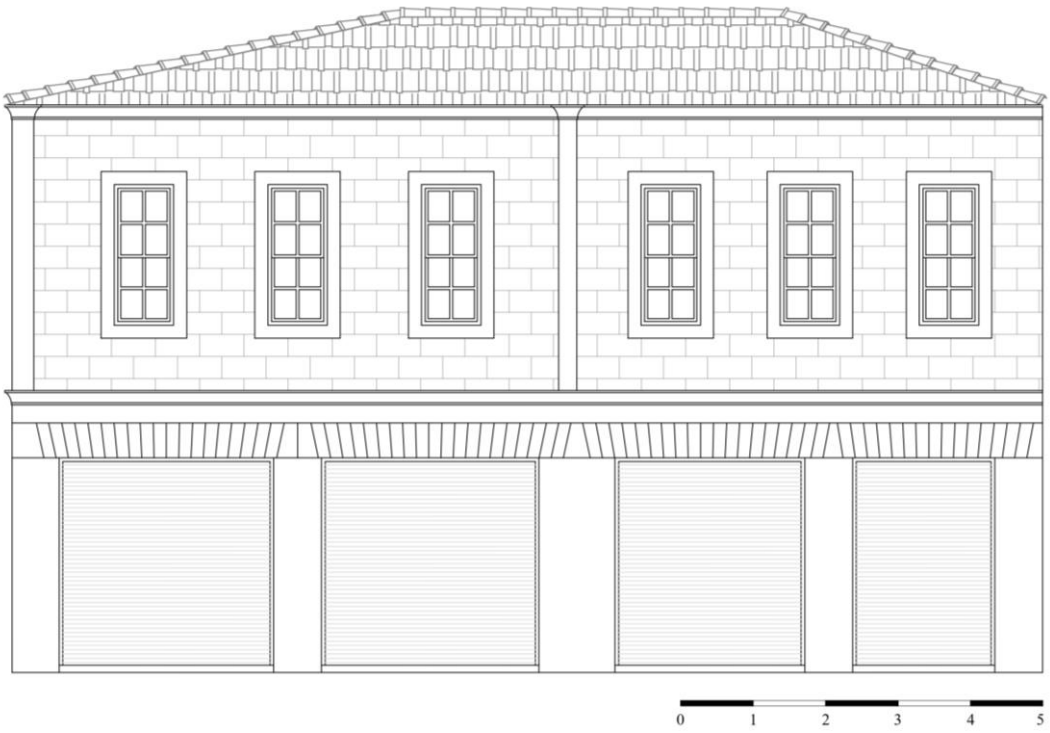
Pencereler taş sövelidir. Birinci kat köşesinde ve doğu cephesi kenarında kat yüksekliğinde pilastrlar yer almaktadır. Birinci kat doğu cephesinde ise kuzey cephedekilerle eş boyut ve özellikte, simetrik olarak yerleştirilmiş üç adet dikdörtgen pencere mevcuttur. Birinci kat saçak silmesi ile son bulmaktadır.

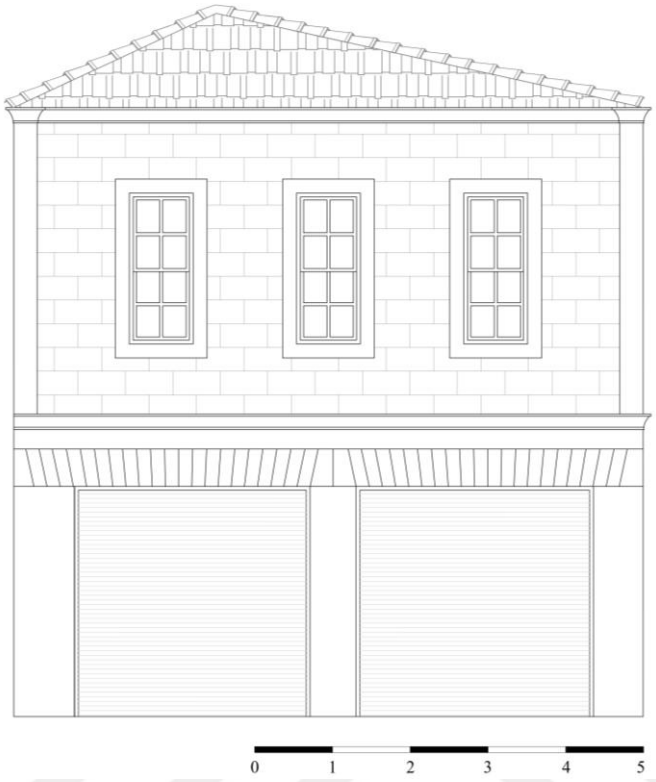
Şekil 5.147: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının doğu ve kuzey cephe görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.148: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.149: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının kuzey cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.150: 199 ada, 6 numaralı parseldeki yapının doğu cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Yapının zemin katı günümüzde berber, işlenmiş fındık satış dükkanı ve yazıhane olmak üzere farklı işlevlere yönelik kullanılmaktadır. Birinci kat kullanılmamakta olup bazı pencereleri tuğla ile kapatılmış vaziyettedir. Zemin kat döşemesinin üzerine beton dökülmüştür (S.K.V.K.B.K. arşivi). Cephenin bir kısmının seramikle kaplandığı görülmektedir. Yapı herhangi bir restorasyon geçirmemiştir. Mülk sahipleri tarafından verilen bilgiye göre yapı, benzerleri gibi özgün durumda üç katlı olup son katı 1939'da meydana gelen depremde yıkılmıştır. İlk yapıldığı dönemlerde yapının zemin katı buzhane, üst katları ise fındık kırma fabrikası olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.151: 199 ada, 6 parseldeki yapının birinci kat iç mekan görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.152: 199 ada, 6 parseldeki yapının birinci kat iç mekan görünümü, Şubat 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.153: 199 ada 3, 4, 5 ve 6 numaralı parsellerde yer alan fındık fabrikalarının Kazım Karabekir Caddesi'nden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.154: 3, 4, 5 ve 6 numaralı parsellerde bulunan fındık fabrikalarının yer aldığı 199 numaralı adanın 1900'lü yılların başlarında görünümü (OBB arşivi).

5.3. KARMA KULLANIMLI YAPILAR

5.3.1. 114 Ada, 3 Parsel

Yapı, Düz Mahalle 114 numaralı adada, Süleyman Felek Caddesi ile Fatih Caddesi'nin kesiştiği köşe konumunda yer alan 3 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.155: Düz Mahalle 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin kat üzeri iki kat olmak üzere, üç katlı betonarme bir yapıdır. S.K.V.K.B.K. arşivinde yer alan bilgilere göre 1945 yılında inşa edilmiştir. Güney ve batı cephesine bitişik nizamda binalar bulunmakta olup bu cepheleri sağırdır. Kuzey ve doğu cephelerinin birleşimi zemin katta pahlanmış, üst katlarda dairesel formda biçimlendirilmiştir. Doğu ve kuzey cephesinde ikişer açıklık mevcuttur. Doğu cephesinde, dükkandan bağımsız, üst katlara erişimi sağlayan merdiven holüne açılan bir kapı bulunmaktadır. Yapı dört yönde eğimli çatı ile örtülü olup geniş saçakları vardır.

Cephe Özellikleri: Zemin kat cephesindeki açıklıklar camekanlıdır. Birinci katta köşe cephesinde bir, diğer cephelerinde ikişer pencere bulunmaktadır. İkinci kat da aynı pencere düzenlemesine sahip olmakla birlikte, ikinci katın köşe cephesinde dışa taşkın vaziyette yarım daire biçimli bir balkon yer almaktadır. Her iki katta da pencereleri sınırlayan ve katları ayıran

düz silmeler bulunur. İkinci kattaki korniş ve saçak altı, iki sıra testere dişi motifiyle süslenmiştir.

Yapı, cephe tasarımı ve oranları, pencere ve saçak düzenlemeleri ile 20. yüzyıl Erken Cumhuriyet Döneminde görülen mimarlık örneklerinin sanatsal ve estetik özelliklerini taşımaktadır. Bu nedenle nitelikli bir yapı olup yöredeki aynı döneme ait diğer yapılarla belirli bir dil ve üslup birliği içerisindedir.

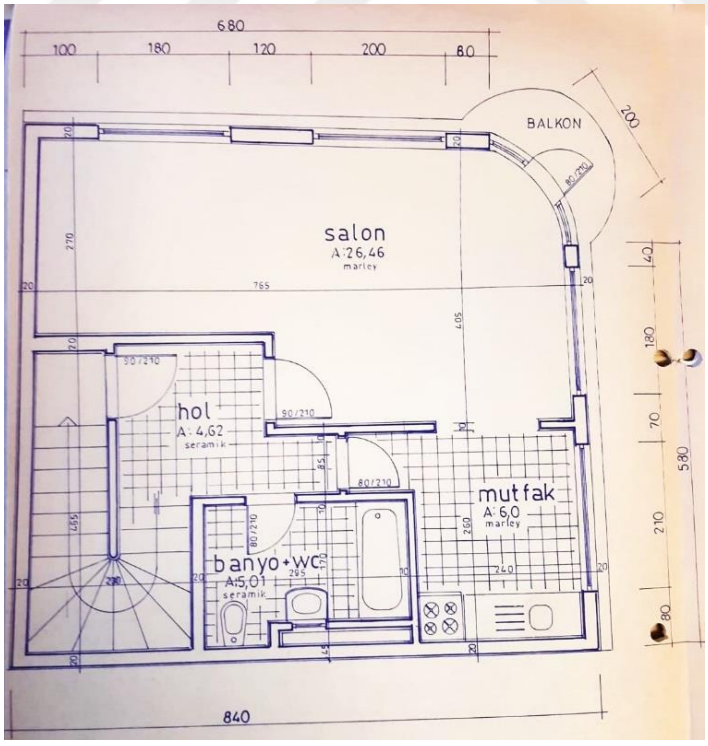

Şekil 5.156: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

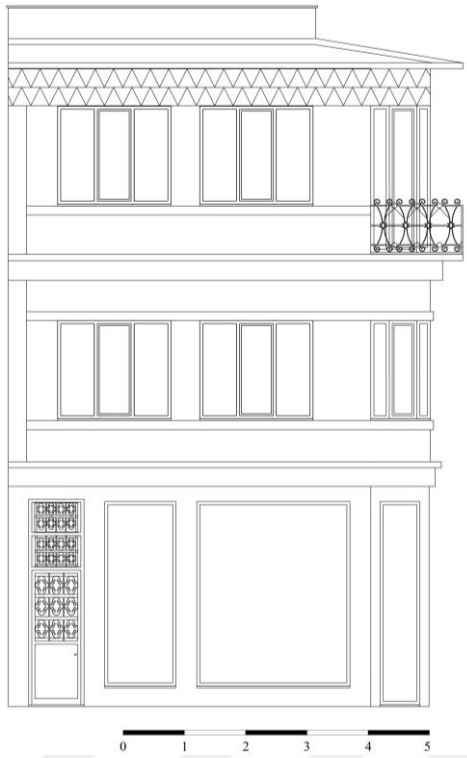

Şekil 5.157: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının korniş ve saçak altı detayı, Temmuz 2022 (Google Haritalar).

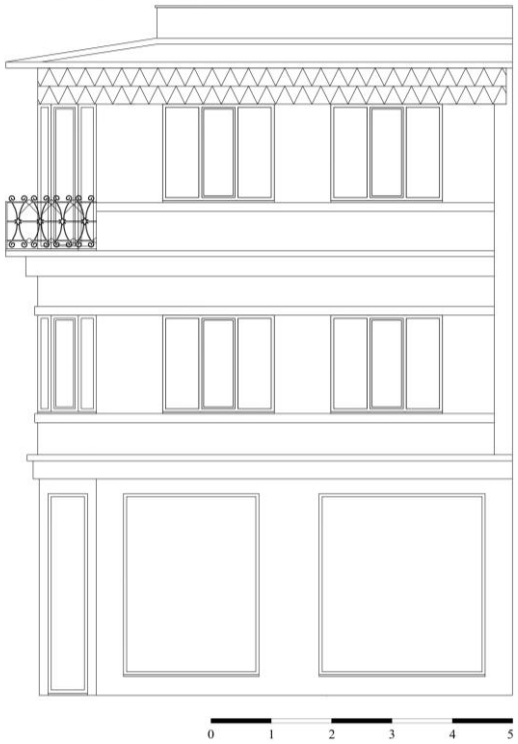
2006 yılında, mülk sahibi tarafından yapıya 3. ve 4. kat ilave edilmesi talep edilmiş ancak Koruma Kurulu tarafından onaylanmadığından proje gerçekleştirilmemiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.158: 2006 yılında hazırlanan projeye göre yapının normal kat planı (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.159: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Fatih Caddesi'ne bakan cephe görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.160: 114 ada, 3 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephe görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

5.3.2. 119 Ada, 1 Parsel

Yapı, Düz Mahalle 119 numaralı adada Hükümet Caddesi ile Fatih Caddesi'nin kesiştiği köşede yer alan 1 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.161: Düz Mahalle 119 ada, 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir.)

Genel Tanım: Yapı, zemin üzeri iki kattan oluşan yamuk planlı kagir bir binadır. Yapının üç cephesi açıktır. Kuzey cephesinde bitişik nizamda yapı bulunur ve bu cephesi sağırdır. Kuzeyden güneye daralarak konumlanan yapının birinci ve ikinci katları, doğu ve batı olmak üzere iki tarafta ana kütleden dışarı çıkarılarak hareketlendirilmiştir. Bu çıkmalar kuzeyden güneye genişleme gösterir. Güney cephede çıkmalar her iki tarafta da konsollarla taşınmaktadır. Zemin katta yan cephelerde üçer, dar olan köşe cephesinde ise bir açıklık bulunur. Zemin katın doğu cephesinde üç camekan dışında ayrı bir kapı bulunur ve bu kapı zemin kattaki alandan bağımsız olarak üst katlara çıkan merdiven holüne erişim sağlar. Yapı, dört yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür. Özgün halinde saçaksız olup alaturka kiremitlidir. Pencereleri ahşap çıtalı giyotin penceredir. Zemin kat tavanı volta döşeme, birinci ve ikinci kat tavanları ahşaptır.

Cephe Özellikleri: Genel olarak Neoklasik üslup niteliği taşıyan bir düzenlemeye sahiptir. Zemin kat açıklıklarının hepsi camekanlı olup caddelere açılmaktadır. Zemin kat duvarları rustik tarzda yapılmıştır. Birinci katın köşe (güney) cephesinde, simetrik olarak

konumlandırılmış balkon bulunur. Bu balkon, cepheden dışarı taşkın, uzun kenarının ortasında yarım daire şeklinde çıkıntı bulunan dikdörtgen biçimindedir. Güney cephesinin tam ortasında balkona açılan taş söveli bir kapı vardır ve cephenin her iki köşesinde kaideli, dor düzeninde pilastrlar yer alır. Pilastrlar üst kısımda iki kademelidir. İkinci katın köşe (güney) cephesinde, balkon kapısıyla aynı hizada bir dikdörtgen pencere ve her iki köşede kaideli, dor düzeninde pilastrlar yer alır. Bu pilastrlar ikinci katın korniş altındaki baştabana kadar uzanır. Yan cephelerde ise her iki katta da birbirine eş, üçer dikdörtgen pencere bulunur. Pencerelerin üç kenarı taş söve ile çerçevelenmiştir. Sövelerin üst kısmında alınlık bulunmakta olup pencerelerin alt kısmında ise denizlik silmesi yer almaktadır. Denizlik silmesinin altı ise, her iki yanda küçük konsollarla süslenmiştir. Birinci kattaki pencerelerin konsol süslemeleri ile ikinci kattakiler, biçim ve görünüş olarak birbirinden farklıdır. İkinci kattaki pencere sövelerinin üst kotu baştabanla birleşir ve bu son kat korniş ile tamamlanır. Birinci kat yüksekliği ikinci kat yüksekliğinden fazla olup kat yüksekliği cephelerdeki kat silmelerinden okunabilir durumdadır. Yapının bitişiğindeki binayla buluştuğu yer, her iki katta da pilastrlarla vurgulanmıştır.

Şekil 5.162: 119 ada, 1 parseldeki yapının güney cepheden görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.163: 119 ada, 1 numaralı parseldeki yapının batı cephesi, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.164: 119 ada, 1 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

Bir dönem, yapının zemin kat dış cephesinin, birinci katı taşıyan konsollar dahil olmak üzere, fayanslarla kaplandığı gözlemlenmiştir. Üst katlarda bezemelerin dışında kalan yüzeylere terasit sıva uygulaması yapılmıştır. Camekanlarda ve pencerelerde yer alan ahşap doğramalar, alüminyum doğramalarla değiştirilmiştir. Çatı malzemesi oluklu levha ile yenilenmiş ve çatı saçağı yapılmıştır. Doğu cephesinde birinci kata, kapının bulunduğu hizada küçük bir pencere açılmıştır. İç mekanlar ihtiyaca yönelik olarak bölünmüştür. 2009 yılında Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından yapının anma etkinlikleri kapsamında programa alınacak mekanlardan biri olarak seçilmesi üzerine, Müdürlük tarafından aslına uygun olarak restorasyonunun yapılması talep edilmiştir. 2013 yılında restorasyon projesi hazırlanmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Günümüzde, yapının zemin katı eczane, üst katları hukuk bürosu olarak kullanılmaktadır. Uzun bir süre Ordu İdman Yurdu binası olarak kullanılan yapı, 1924 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından da ziyaret edilmiştir. Bu nedenle yerel halk ve basın tarafından Cumhuriyetin 100. yılına özel bir Cumhuriyet müzesi kurulması fikri öne sürülmüştür.

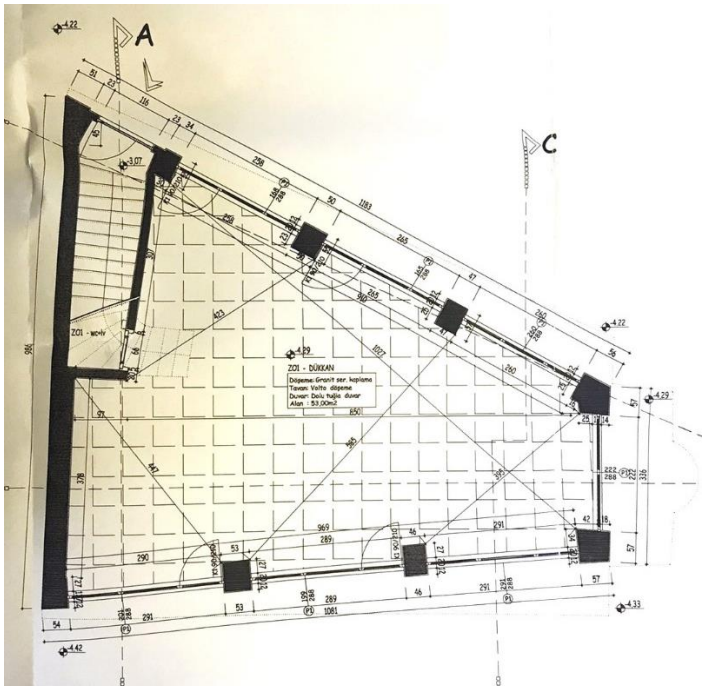
Şekil 5.165: 119 ada, 1 parseldeki yapının güney ve batı cephe görünüşü (Villa Mimarlık tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

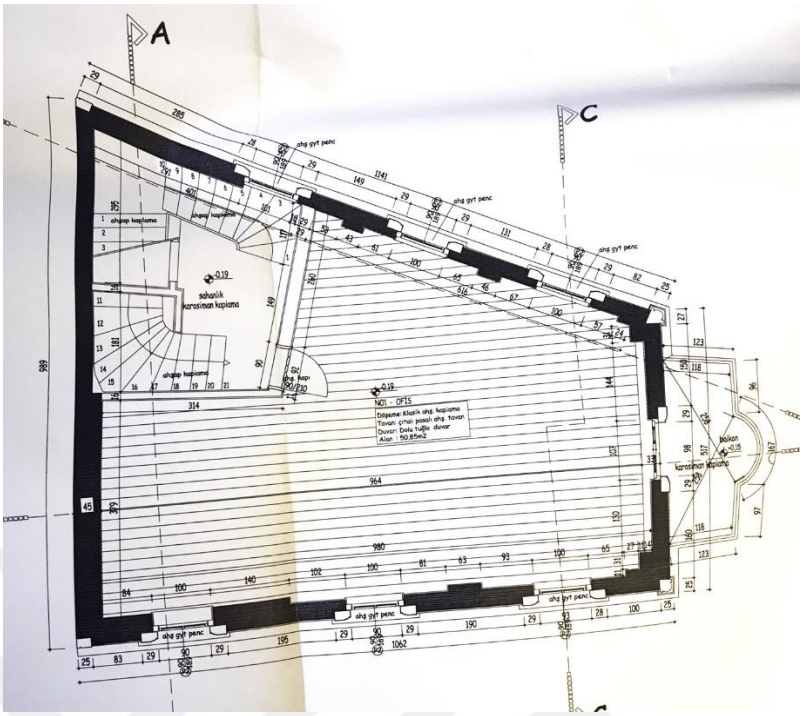
Şekil 5.166: 119 ada, 1 parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (Villa Mimarlık tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

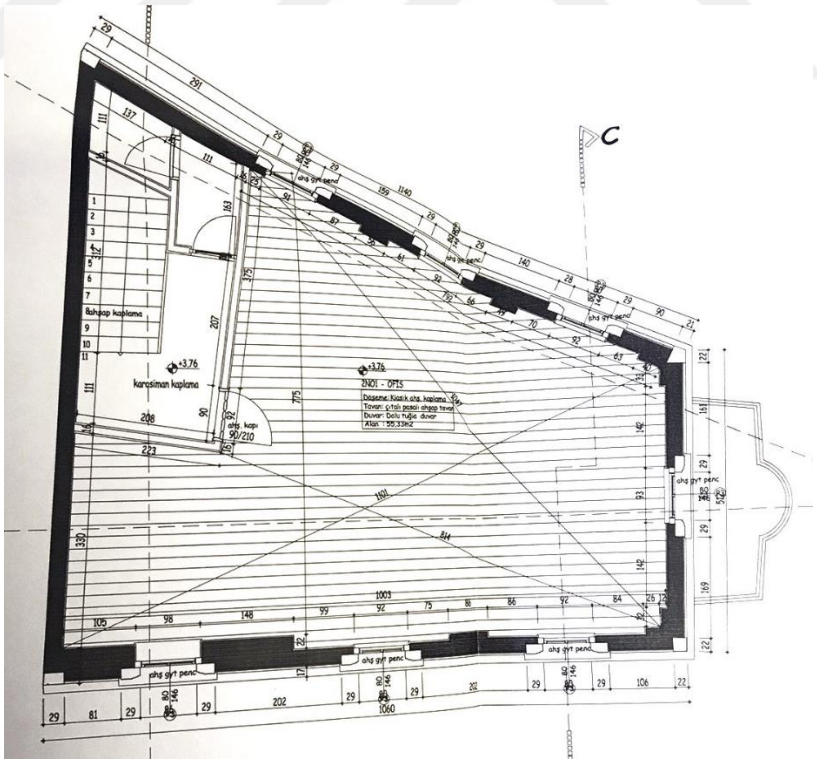
Şekil 5.167: 119 ada, 1 parseldeki yapının ilk inşa edildiği yıllardan bir fotoğrafı (Ordu Vizyon https://www.facebook.com/OrduVizyonn/photos/a.183341391804834/1733390790133212/?type=3&_rdr).

Şekil 5.168 : Yapının zemin kat restitüsyon planı (Villa Mimarlık, S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.169: Yapının 1. kat restitüsyon planı (Villa Mimarlık, S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.170: Yapının 1. kat restitüsyon planı (Villa Mimarlık, S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.3.3. 129 Ada, 1. Parsel

Yapı, Düz Mahalle 129 numaralı adada, Süleyman Felek Caddesi'nde yer alan 1 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.171: Düz Mahalle 129 ada 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin üzeri iki kat olmak üzere, üç katlı ve dikdörtgen planlı kagir bir yapıdır. Ön cephesi, Süleyman Felek Caddesi'ne bakan batı cephesidir. Arka cephesi, ilk yapıldığı yıllarda kumsala ve denize açılan doğu cephesidir. Güney cephesine bitişik nizamda bina bulunmakta olup sağırdır. Kuzey cephesi ise açık olduğu halde sağır bir cephedir. Zemin kat bir pastanenin kullanımındadır. Bu katta depo, mutfak, ofis işlevlerine sahip mekanlar bulunmaktadır. Yapıya giriş-çıkış zemin katta, ön cephenin sağ ve sol yanında bulunan, iki ayrı kapıdan yapılmaktadır. Altınordu Belediyesi arşivine göre, bu katta aynı zamanda mutfak, depo ve ofis işlevi gören mekanlar yer almaktadır. Katlar arası ulaşım, yapının kuzey ve güney cephesi olmak üzere; iki ayrı tarafta bulunan merdivenlerle sağlanmaktadır. Birinci ve ikinci kat planı birbiriyle aynı olup katlarda konut işlevine uygun olarak düzenlenmiş ve simetrik yerleştirilmiş onar oda bulunmaktadır. Döşemeler volta döşemedir. Zeminde ve tavanda yer yer ahşap kaplamalar mevcuttur. Yapı, marsilya tipi kiremitli, dört yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür (Altınordu Belediyesi Arşivi).

Cephe Özellikleri: Neoklasik üslupta bir cephe düzenlemesine sahiptir. Zemin katta ön ve arka cephe özgünlüğünü kaybetmiş durumdadır. Ön cephede kaplamalar mevcuttur. Arka cephede iki kapı ve üç adet pencere bulunmakta olup pencerelerden ikisinin tuğla ile kapatıldığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda pencere ve kapılar arasındaki pilastr düzenlemesiyle cephe hareketlendirilmiştir.

Süleyman Felek Caddesi'ne bakan ön cephede, birinci katta, eksende iki adet tek kanatlı balkon kapısıyla birlikte; kapıların sağ ve sol yanına simetrik olarak yerleştirilmiş, üçer adet eş dikdörtgen pencere bulunmaktadır. İkinci katta da birebir aynı cephe düzenlemesi yapılmıştır. Pencereler, taş söveyle çerçevelenmiş olup alt kısımlarında denizlik silmesi mevcuttur. Balkon kapıları, bütün bir kapı olarak söve ve alınlıkla vurgulanmıştır. Birinci katta, cephe uzunluğunda boydan boya bir balkon yer alırken; ikinci kattaki balkon, birinci kattakinden farklı olarak cephenin tam ortasında ve daha küçük boyuttadır. Birinci ve ikinci kat, kat silmesiyle ayrılmış olup ikinci kat frizle son bulmaktadır.

Arka cephe, ön cepheye göre daha sade bir düzenlemeye sahiptir. Her iki katta da, eksende iki adet tek kanatlı balkon kapısıyla birlikte; kapıların sağ ve sol yanına simetrik olarak yerleştirilmiş, diğer pencerelerin yarısı kadar genişliğe sahip birer pencere ve ön cephedekilere eş ölçüde üçer adet dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Bu cephede de ön cephedekilere eş sayı ve özellikte balkonlar bulunmakla birlikte pencere ve kapılarda herhangi bir süsleme mevcut değildir. Birinci ve ikinci kat, kat silmesiyle ayrılmış olup ikinci kat frizle bitmektedir.

Yapının kuzey cephesi sağır olup üzerinde duvar resmi bulunmaktadır. Bu cephede zemin kat ile birinci kat arasında kat silmesi gözükmektedir.

Şekil 5.172: 129 ada, 1 parseldeki yapının ön cephe görünümü, Nisan 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.173: 129 ada 1 parseldeki yapının arka cephe görünümü (Altınordu Belediyesi arşivi).

Şekil 5.174: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının çevresiyle birlikte genel görünümü Ocak, 2024 (Yazarın arşivi).

Yapı, 1920'li yıllarda Paşaoğlu ailesi tarafından yazlık ev olarak yaptırılmıştır. Yapıldığı dönemde, sahilden henüz karayolu geçmediğinden deniz kıyısında bulunmaktaydı. Denize bakan arka tarafındaki alanda, bir dönem "Millet Sineması" olarak bilinen yazlık sinema faaliyet göstermiştir. 1940'lı yıllarda, binanın zemin katı bugünkü pastane tarafından farklı bir isimle kullanılmaya başlanmıştır. Yapının birinci ve ikinci katı, zaman içinde her katta iki daire olacak şekilde bölünmüştür. Özgün halinde bodrum katı da bulunan yapının bodrum katına dışarıdan, kuzey cephesinde bulunan bir merdivenle inilmekte olup yol yapımı sebebiyle merdiven kaldırılmış ve bodrum kat da kapatılmıştır. Eski fotoğraflardan anlaşıldığı üzere özgün halinde, kuzey cephesinde bir baca ve merdiven boşluklarında iki pencere bulunmaktadır (Altınordu Belediyesi Arşivi).

Şekil 5.175: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının geçmişten günümüze kuzey cephesinin görünümü (Altınordu Belediyesi Arşivi).

Şekil 5.176: Yapının ilk yapıldığı yıllarda şehir içindeki konumu (OBB Arşivi).

Şekil 5.177: Yapının ilk yapıldığı yıllardaki özgün görünümü (OBB Arşivi).

Yakın dönemde yapıya restorasyon projesi hazırlanmış ve Kültür Sanat Vakfı kullanımına uygun olarak yeniden işlevlendirme projesi önerilmiştir. Önerilen projede şu anda otopark olarak kullanılan yapının arkasında kalan alanın, kent hafızasında yer etmiş "Millet Sineması" olarak yeniden kullanımı planlanmıştır (Altınordu Belediyesi Arşivi).

Yapının güncel durumunda; balkonlarda bitkilenmeler, çatlaklar ve sıva dökülmeleri, iç mekanda döşeme putrellerinde oksitlenmeler ve ahşap elemanlarda tahribatlar, duvarlarda rutubet kaynaklı yosunlaşma, pencerelerde cam kırıkları vb. gibi hasarlar tespit edilmiştir (Altınordu Belediyesi Arşivi). Yapının korunarak geleceğe aktarılabilmesi için en kısa sürede esaslı onarıma yönelik restorasyon geçirmesi gerekmektedir.

Şekil 5.178: Yapının 1. kat iç mekanından bir görünüm (Altınordu Belediyesi Arşivi).

Şekil 5.179: Yapının 1. kat iç mekanından bir görünüm (Altınordu Belediyesi Arşivi).

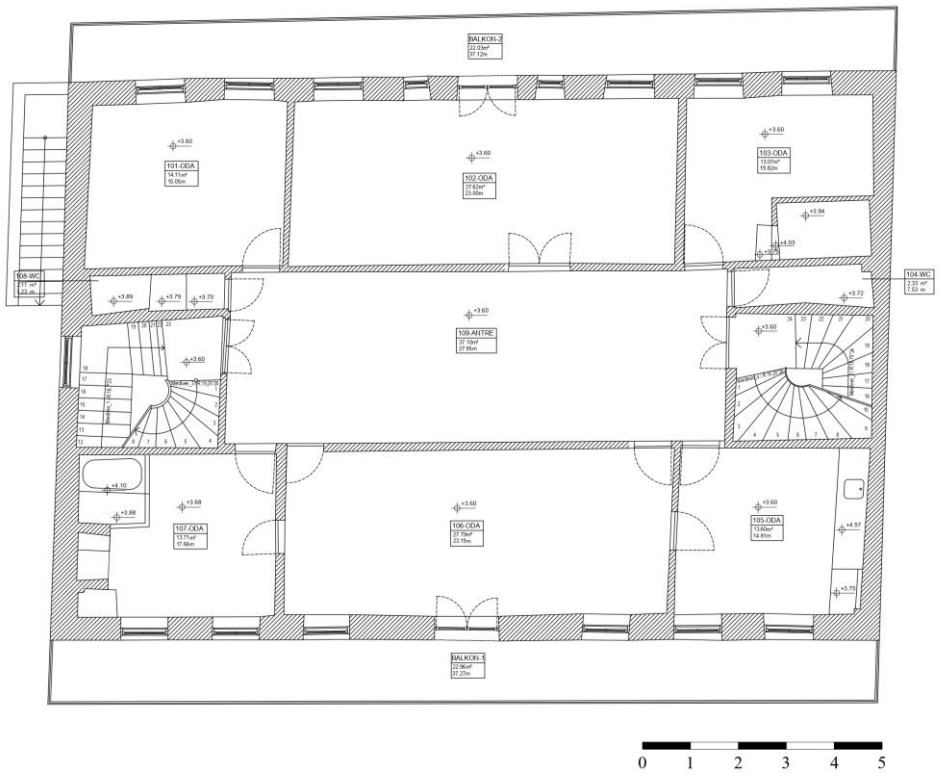
Şekil 5.180: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi).

Şekil 5.181: 129 ada, 1 numaralı parseldeki yapının batı cephesi görünüşü (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi).

Şekil 5.182: Zemin kat restitüsyon planı (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi).

Şekil 5.183: 1. kat restitüsyon planı (Norm Mimarlık, Altınordu Belediyesi Arşivi).

5.3.4. 142 Ada, 9 Parsel

Yapı, Düz Mahalle 142 numaralı adada, Hükümet Caddesi ile Osman Paşa Caddesi'nin kesiştiği köşe konumunda yer alan 9 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.184: Düz Mahalle 142 ada, 9 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin kat üzeri üç kat olmak üzere, dört katlı betonarme bir yapıdır. Kuzey ve batı cephesine bitişik nizamda binalar bulunmakta olup bu cepheleri sağırdır. Doğu ve güney olmak üzere, iki cephesinin birleştiği köşe yuvarlaklaştırılmıştır. Zemin katta ise köşe yuvarlaklaştırılmamış, pahlanarak giriş cephesi oluşturulmuştur. Böylelikle üst kat, ana kütleden öne çıkmış vaziyette görünmektedir. Üst katlara erişim zemin katta bulunan merdivenle sağlanmaktadır. Yapı kırma çatı ile örtülüdür. Çatının ahşap kaplamalı geniş saçakları vardır.

Cephe Özellikleri: Osman Paşa Caddesine bakan ve uzun olan güney cephesi, üst katlarda cumba benzeri girinti-çıkıntılarla hareketlendirilmiştir. Zemin kat ise camekanlıdır. İkinci ve üçüncü katlarda her girintide bir adet olmak üzere ikişer balkon; birinci kattaki girintide ise bir balkon bulunmaktadır. Üçüncü ve birinci kattaki balkonlar girintiden dışarı bir miktar taşırılmış durumdadır. Güney cephesinde her katta beş, doğu cephesinde ve yuvarlaklaştırılmış köşede ise her katta bir dikdörtgen pencere yer alır. Pencereler ahşap doğramalı ve çıtalıdır. Kat

aralarında düz silmeler bulunur. Birinci kat ile ikinci kat arasındaki silme dışarı taşırılarak saçak halini almıştır. Zemin katın dış duvarları kesme taştır.

Yapı, kütlesel özellikleri ve cephe düzenlemesiyle, 20. Yüzyıl Erken Cumhuriyet Dönemindeki modern mimari üslubun sanatsal ve estetik özelliklerini taşımaktadır. Bu nedenle nitelikli bir yapıdır.

2015 yılında yapı, basit onarıma tabi tutulmuştur. Basit onarım öncesi yapılan tespitlerde genel anlamda; çatı örtüsünde bozulmalar olduğu, saçaktaki ahşap kaplamanın sehim yaptığı ve yer yer çürüdüğü, bazı pencerelerin ahşap yerine pvc doğrama ile değiştirildiği ve cephede sıva dökülmelerinin varlığı gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmalarda çatı onarılmış, çatı dereleri, saçak altı ahşapları ve pencere doğramaları değiştirilmiş, cephenin sıva ve boyası yenilenmiştir. Zemin katta ana giriş cephesi dışında, güney cephede yer alan kapı kapatılmıştır (S.K.V.K.B.K. arşivi).

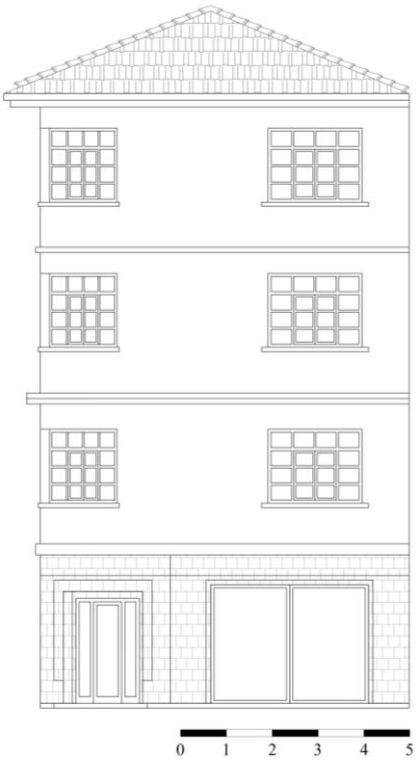
Tescil edildiği tarihte yapı iş hanı olarak kullanılıyorken, onarımdan önce yapının zemin katında optik dükkanı ve çay ocağı bulunmaktadır. Günümüzde ise banka şubesi olarak hizmet vermektedir.

Şekil 5.185: 142 ada, 9 parseldeki yapının güney cephesinden görünümü, Ocak 2024 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.186: 142 ada, 9 parseldeki yapının güney cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.187: 142 ada, 9 parseldeki yapının doğu cephe görünüşü (Yazar tarafından üretilmiştir).

Şekil 5.188: 142 ada, 9 numaralı parseldeki yapının genel görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.189: 142 ada, 9 numaralı parseldeki yapının onarım öncesi durumu (S.K.V.K.B.K. arşivi).

5.3.5. 193 Ada, 1 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 193 numaralı adada, Süleyman Felek ve Fatih caddeleri ile Çapulacılar Sokağı'na cephesi bulunan köşe başı konumda, 1 numaralı parselde yer almaktadır.

Şekil 5.190: Şarkiye Mahallesi 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Yapının inşası 1946 yılında başlamış ve 1950 yılında tamamlanmıştır (S.K.V.K.B.K. Arşivi). Zemin üzeri iki üst kat ile yapının güney tarafında bulunan yarım kat olmak üzere, dört kattan meydana gelen betonarme bir yapıdır. Üç cephesi açık olan yapının güney cephesine bitişik nizamda yapı bulunmakta olup bu cephesi sağırdır. Kuzey cephesi Süleyman Felek Caddesi'ne, doğu cephesi Çapulacılar Sokağı'na, batı cephesi ise Fatih Caddesi'ne bakmaktadır. Zemin katında dükkanların yer aldığı açıklıklar mevcut olup batı cephesinde ayrı bir kapı giriş kapısı vardır. Bu kapı dükkanlardan bağımsız bir merdiven holüne açılmakta ve tek kollu bir merdiven ile üst kata erişim sağlanmaktadır. Yapının ikinci katı dört yönde eğimli kırma çatı ile örtülüdür ve çatının ahşap kaplamalı saçakları bulunmaktadır. Üçüncü kat ise teras olarak düzenlenmiştir.

Cephe Özellikleri: Yapı, cephe düzenlemesiyle, ana kütleden taşırılarak oluşturulmuş balkonlarıyla, yapıldığı dönem içinde modern sayılan ve günümüzde eşine rastlanmayan bir konaklama yapısı olması nedeniyle 20. Yüzyıl Erken Cumhuriyet Dönemindeki modern

mimarlığın özgün bir örneğini teşkil etmektedir. Zemin kat kuzey cephesinde dört, doğu cephesinde dört ve batı cephesinde iki camekanlı açıklık bulunmaktadır. Batı cephesinde ayrıca çift kanatlı bir kapı mevcuttur. Süleyman Felek Caddesi'ne bakan birinci kat cephesinde dışarı çıkma yapan, köşeleri dairesel formda, cephe uzunluğu boyunca balkon yer almaktadır. Tam ortada balkona açılan tek kanatlı iki kapı bulunmakta olup kapıların sağ ve sol yanına kareye yakın dikdörtgen formda, birbirine eş, ikişer adet pencere yerleştirilmiştir. İkinci kat cephesindeki pencere ve kapı düzenlemeleri ile ölçüleri birinci kattakilerin aynısıdır. Bu katta da birinci kattaki balkonla aynı özellikte bir balkon bulunmakta olup buradaki balkon tam ortada, cephenin üçte biri uzunluğunda olması nedeniyle farklılaştırılmıştır. İkinci kat bitimindeki çatı saçağı balkonun üzerine denk geldiği kısımda genişleyerek balkonun formunu almıştır.

Doğu cephesinin birinci ve ikinci katı aynı düzenlemeye sahip olup her katta dörder eş pencere bulunmaktadır. Batı cephesinde ise aynı pencerelerden her katta üçer adet mevcuttur. Pencereler her katta aynı hizada olacak şekilde yerleştirilmiştir. Yapının üç cephesindeki birinci kat cephe düzenlemeleri, pencere ve kapıları çerçeveleyen söve ve silmelerle ikinci kat cephelerinden farklılaştırılmıştır. Katlar arası düz silmeyle ayrılmıştır. Üçüncü kat doğu ve kuzey cephesinde geniş dikdörtgen, batı cephesinde ise kare pencere mevcuttur.

Şekil 5.191: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının özgün görünümü (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Şekil 5.192: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephesi, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.193: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi ile birlik görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.194: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının batı cephesi ile birlikte görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Yapı ilk olarak otel (Şehir Palas) işleviyle kullanılmak amacıyla yapılmıştır. Zemin katı kahvehane olarak kullanılan yapının birinci ve ikinci katlarında otele ait odalar, üçüncü katta ise otelin çamaşırlığı bulunmaktadır. Yapının birinci ve ikinci kat döşemelerinin yer yer karosiman ve yerinde dökme mozaik, tavanlarının ise bazı mekanlarda ahşap kaplama olduğu tespit edilmiştir. Zaman içerisinde, zemin kat üç ayrı dükkana bölünmüştür. Mülk sahipleri tarafından yapının yeniden işlevlendirilmesi talep edilmiş ve bu doğrultuda restorasyon projesi hazırlanarak 2012- 2013 yıllarında restorasyonu gerçekleştirilmiştir (S.K.V.K.B.K. arşivi).

Restorasyon sonrası birinci ve ikinci katta bulunan odalar kaldırılarak mekan bütünlüğü sağlanmış ve yapı kitap kafeye dönüştürülmüştür. Günümüzde aynı işlevle kullanılmaya devam edilen yapının zemin katı ise aktar, çiçekçi ve süt ürünleri satış mağazası olmak üzere üç farklı işleve hizmet etmektedir.

Şekil 5.195: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının Süleyman Felek Caddesi'ne bakan cephe görünüşü (Mimar Haluk Saymaz tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.196: 193 ada, 1 numaralı parseldeki yapının yan cephe görünüşleri (Mimar Haluk Saymaz tarafından hazırlanan restorasyon projesinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

5.3.6. 228 Ada, 2 Parsel

Yapı, Şarkiye Mahallesi 228 numaralı adada, Sırrıpaşa Caddesi üzerinde köşe konumunda yer alan 2 numaralı parselde bulunmaktadır.

Şekil 5.197: Şarkiye Mahallesi 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının vaziyet planı (Yazar tarafından üretilmiştir).

Genel Tanım: Zemin kat üzeri üç kat olmak üzere, dört katlı betonarme bir yapıdır. Güney ve batı cephesine bitişik nizamda binalar bulunmakta olup bu cepheleri sağırdır. Kuzey ve doğu cephelerinin birleştiği köşe pahlanmış olup üçüncü bir cephe meydana getirilmiştir. Zemin katta köşe cephede bir, doğu ve kuzey cephesinde ikişer açıklık mevcuttur. Doğu cephesinde, dükkandan bağımsız, üst katlara erişimi sağlayan merdiven holüne açılan bir kapı bulunmaktadır. Yapı, beşik çatı ile örtülü olup geniş saçaklara sahiptir.

Cephe Özellikleri: Zemin kat cephesindeki açıklıklar camekanlıdır. Üst katlarda köşe cephesinden dışa taşkın vaziyette, dairesel biçimde balkonlar bulunmaktadır. Üçüncü kat balkonu, kuzey ve doğu cephesi boyunca iki yana uzatılarak farklılaştırılmıştır. Demir balkon korkulukları, altıgen ve dikdörtgen gibi geometrik formlarla hareketlendirilmiştir. Birinci ve ikinci kat köşe cephesinde birer balkon kapısı, üçüncü katta ise balkon kapısının her iyi yanında birer pencere mevcuttur. Birinci ve ikinci kat kuzey cephesinde ikişer, doğu cephesinde üçer eş kare pencere yer almaktadır. Üçüncü kat doğu cephesinde diğerlerine eş üç pencere, kuzey

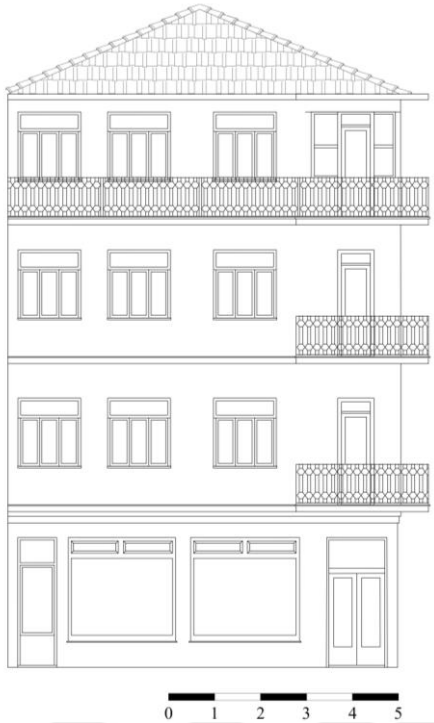
cephesinde ise iki eş dikdörtgen pencere konumlandırılmıştır. Her katta, katları ayıran düz silmeler bulunur. Üçüncü kat bitimindeki saçak, balkonun üzerine denk geldiği kısımda genişleyerek balkonun formunu almıştır.

Yapı, bulunduğu parsele yerleşim biçimi, cephe tasarımı ve oranları ile 20. yüzyıl Erken Cumhuriyet Döneminde görülen modern mimarlık örneklerinin sanatsal değerini taşımaktadır. Bu nedenle nitelikli bir yapı olup yöredeki aynı döneme ait diğer yapılarla belirli bir dil ve üslup birliği içerisindedir.

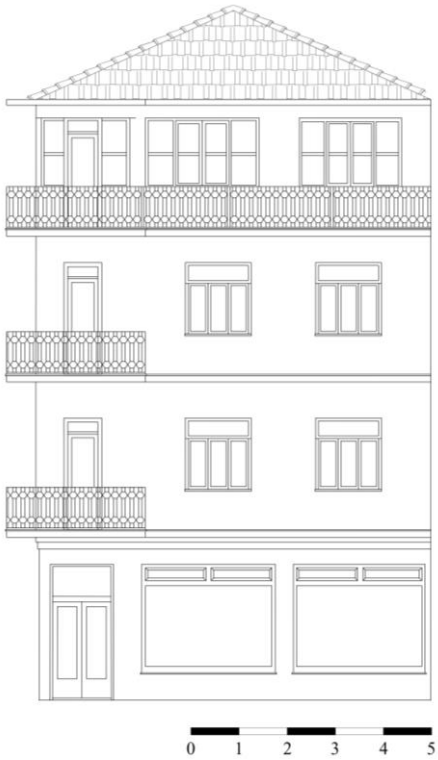
Ordu Büyükşehir Belediyesinin 2020 yılında Sırrıpaşa Caddesi'nde gerçekleştirdiği proje kapsamında yapının cephesi yenilenmiştir. Günümüzde zemin katı mücevher dükkanı, üst katları ofis olarak kullanılmaktadır.

Şekil 5.198: 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının genel görünümü, Ekim 2023 (Yazarın arşivi).

Şekil 5.199: 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

Şekil 5.200: 228 ada, 2 numaralı parseldeki yapının doğu cephesi görünüşü (OBB arşivinden faydalanılarak yazar tarafından yeniden üretilmiştir).

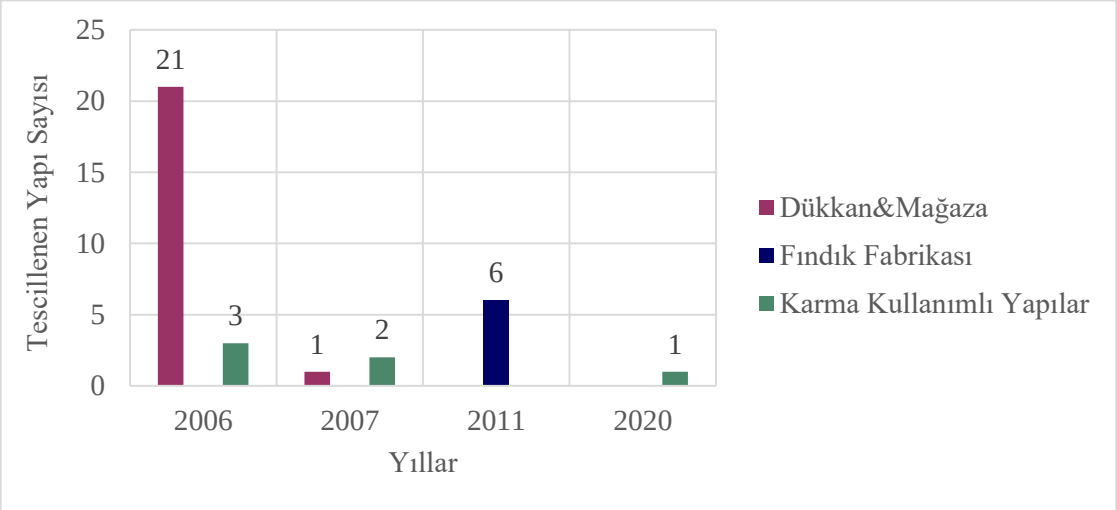
6. DEĞERLENDİRME

Tez kapsamında yer alan tüm yapılar ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak bazı analizler yapılmış ve öneriler sunulmuştur.

6.1. ANALİZLER

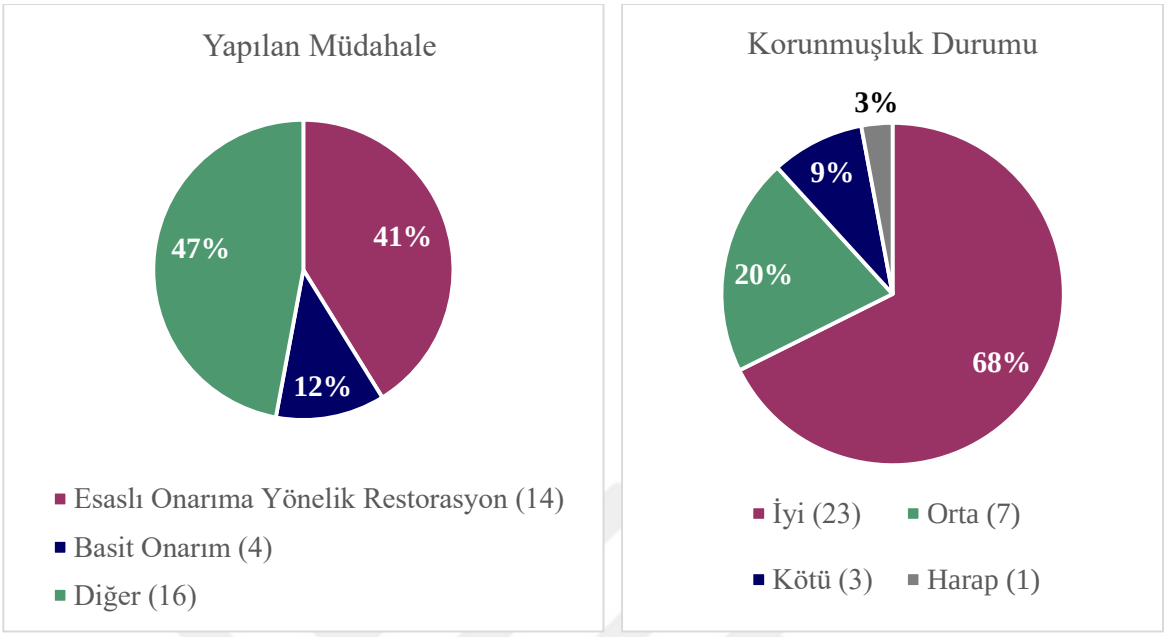
- Yapılan incelemelerden anlaşıldığı üzere, tescil edilen yapıların birçoğu, Aziziye (Yalı) Cami ve Atik İbrahim Paşa (Orta) Cami arasında kalan alanda, 2006 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda tespit edilmiştir. Fındık fabrikaları ise 2011 yılında Çarşı'daki teleferik inşaatı esnasında, Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun Yalı Cami çevresinde gerçekleştirdiği incelemeler sonucu belirlenerek tescil edilmiştir.

Tablo 6.1: S.K.V.K.B.K. tarafından tescillenen yapıların türü ve tescil tarihleri.

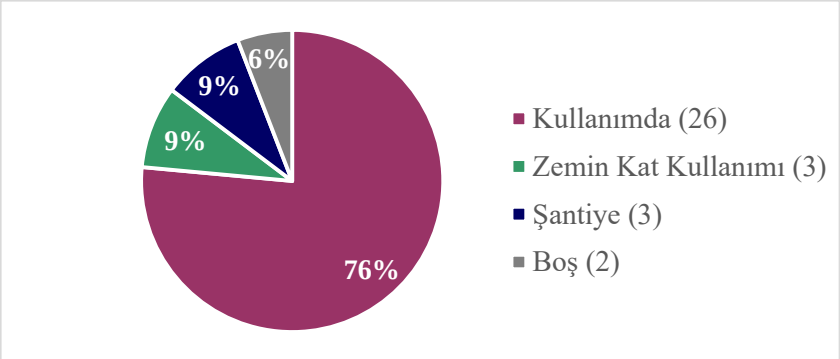
- 34 taşınmazdan 14'ü esaslı onarıma yönelik restorasyon, 4'ü basit onarım geçirmiştir. Diğer yapılar ise 16 adet olup restorasyonu yapılmamış veya tescil öncesi/sonrası kullanıcı tarafından onarılmış ya da herhangi bir onarım görmemiş yapılardır.
- Yapılardan 23'ü onarım gerektirmeyen, iyi korunmuşluk düzeyine sahip iken, 7'si statik durumu iyi olmasına karşın malzeme açısından onarım gerektirmektedir. 3'ü ise hem statik güçlendirme hem de malzeme onarımı gerektirdiği için kötü durumda olmakla birlikte yapılardan bir tanesi harabe durumdadır.

Tablo 6.2: Yapılan müdahaleler ve yapıların korunmuşluk durumu grafiği.

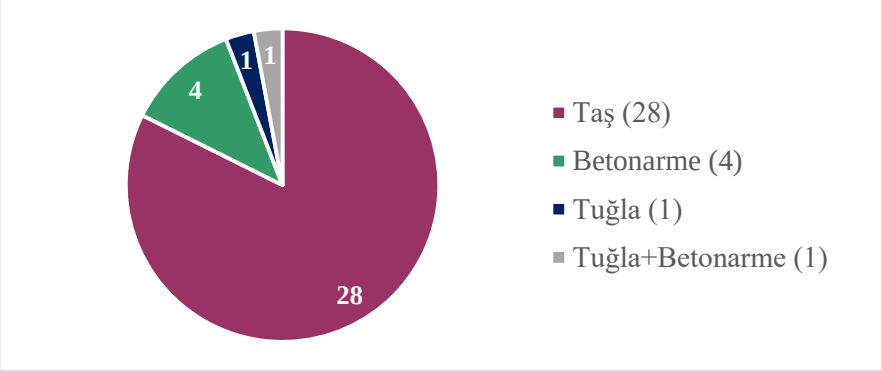
- Yapılardan çoğu günümüzde aktif olarak kullanılırken, üçünün yalnız zemin katı kullanılmakta olup üst katları atıl vaziyettedir. Diğer üçü restorasyonu devam ettiğinden şantiye halinde olmakla beraber yakın zamanda tamamlanarak yeniden işlevlendirilecektir. İki yapı ise tamamen boştur ve kullanılmamaktadır.

Tablo 6.3: Yapıların güncel kullanım durumu grafiği.

- Bölgede inşa edilen ticari yapılardan 28'inin malzemesi doğal taştır. Duvarlarda moloz taş veya kesme taş olarak yığma yapım tekniğinde uygulanmıştır. Bu tür yapıların döşemelerinin çoğunlukla ahşap olduğu gözlemlenmiştir. Tuğla duvarlı volta döşemeli ve tuğla duvarlı betonarme döşemeli olmak üzere yığma yapım tekniğiyle yapılmış birer yapı mevcuttur. Diğerlerine göre daha geç dönemde inşa edilenler ise betonarme yapılardır.

Tablo 6.4: Yapı malzemeleri grafiği.

- Batılılaşma Dönemi mimari anlayışıyla inşa edilen 29 tescilli yapı, Neoklasik üslubun tipik özelliklerini taşımaktadır. Bu yapıların neredeyse tamamı yöreden elde edilen doğal taştan yapılmış olup düşeyde pilastrlar, yatayda kat silmeleriyle bölünmüş, bezeme ve sövelerle, yer yer alınlıklarla hareketlendirilmiş cephe düzenlemelerine sahip genellikle dikdörtgen planlı yapılardır. Erken Cumhuriyet Döneminde oluşturulan yapılar daha çok modern çizgiler taşımaktadır. Bu dönemden kalan beş tescilli yapının ortak özelliği ise hepsinin yerleşim şeklinin (köşe başı) aynı olması, çoğunlukla çıkmalarla, dairesel formda balkonlarla ve pahlanmış köşelerle, düz kat silmeleriyle zenginleştirilmiş cephe düzenlemelerine sahip olmalarıdır.
- Şehrin ticari merkezinin görünümünün yüz yıl içinde, kent ölçeğinde (yapı adaları, cadde ve sokaklar) genel olarak aynı kaldığı ancak yapı ölçeğinde tamamen değiştiği anlaşılmaktadır. Öte yandan çalışma alanında yer alan "Çapulacılar Sokak" "Tenekeciler Sokak" "Yükçülük Sokak" "Fabrikalar Sokak" "Elbiseciler Sokak" gibi sokakların özgün işlevlerini belirten isimlerle varlığını sürdürmesi geçmişten günümüze kalabilmiş izler arasındadır.

6.2. ÖNERİLER

- Korunmuşluk durumları belirlendikten sonra iyi durumda olmayan yapılar için müdahale ve işlev önerileri getirilmiştir. Mevcut işleviyle Ordu çarşısındaki ticari akışta kendine yer edinmiş ve uzun süredir aynı işlevle toplum tarafından da benimsenmiş mekanlar için yeni işlev önerilmemiş, yalnızca daha iyi korunabilmesi açısından restorasyon önerisi getirilmiştir. Çarşı içinde kullanılmayan, atıl vaziyette kalmış yapılara ise restorasyon ve yeni işlev önerisi sunulmuştur.

- Çarşıda tescili bulunmayan 6 adet yapının korunabilmesi için yeni tescil önerisi getirilmiştir. Bu yapılar boyut, form, cephe düzeni, kat adedi, yapı malzemesi ve tekniği gibi özellikleri nedeniyle kültür varlığı sayılmaktadır. 19. ve erken 20. yüzyıl yapılarının üslup, yapım teknolojisi ve mimari anlayışını yansıtmakta ayrıca diğer tescilli dönem yapılarıyla benzerlik göstermekle birlikte günümüz yapılarından ayrışmaktadır. Bazıları kompozit cephe kaplamalarıyla giydirilmiş olması nedeniyle özgün görüntüsünü kaybetmiştir. Ancak, bu tür yapılar yakın geçmişteki durumlarına bakılarak anlaşılabilmektedir.

Tablo 6.5: İyi durumda olmayan yapılar ve müdahale önerileri.

Yapı	**Korunmuşluk Durumu**	**Öneri**
117 ada 6 parsel	Kötü	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak mevcut işlevi (kırtasiye) ile kullanıma devam edilmesi
118 ada 4 Parsel	Orta	Niteliksiz eklerinden arındırılarak esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılması ve mevcut işlevi (butik) ile kullanıma devam edilmesi
120 ada 5 Parsel	Orta	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak mevcut işlevi (restoran) ile kullanıma devam edilmesi
142 ada 5 parsel	Orta	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak mevcut işlevi (telefon aksesuarcısı) ile kullanıma devam edilmesi
195 ada 3 parsel	Orta	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak üst katların tekrar kullanılabilir hale getirilmesi ve mevcut işlevi (kuyumcu) ile kullanıma devam edilmesi
195 ada 11 parsel	Kötü	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak eski işlevi (saat tamircisi) ile yeniden kullanıma açılması
197 ada 14 parsel	Orta	Niteliksiz eklerinden arındırılarak esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılması ve mevcut işlevi (restoran) ile kullanıma devam edilmesi
323 ada 11 parsel	Orta	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak mevcut işlevi (telefon aksesuarcısı) ile kullanıma devam edilmesi
169 ada 3 parsel	Harabe	Eksik kısımların rekonstrüksiyonu, niteliksiz eklerinden arındırılarak restore edilmesi ardından kütüphane olarak işlevlendirilmesi
199 ada 6 parsel	Orta	Depremde yıkılmış olan 2. katın rekonstrüksiyonu, niteliksiz eklerinden arındırılarak restore edilmesi ardından üst katların ofis kullanımına uygun, zemin katın ise mevcuttaki gibi (berber ve fındık ürünleri dükkanı) işlevlendirilmesi
129 ada 1 parsel	Kötü	Esaslı onarıma yönelik restorasyon yapılarak üst katların sanat ve tasarım merkezi olarak işlevlendirilmesi, zemin katın ise mevcuttaki işlevi (pastane) ile kullanıma devam edilmesi

Tablo 6.6: Tescil önerisi getirilen yapılar.

	Mahalle	Ada	Parsel	Cadde	Eski Hali	Güncel Hali	Tescile Önerilme Nedeni
1	Şarkiye Mah.	188	3	Barbaros Caddesi	 2017 (Google Haritalar URL 1)	 2023 (Yazarın arşivi)	Tescilli dükkan ve mağazalarla boyut, kat adedi, cephe düzeni, yapı malzemesi gibi tipik özelliklerinin benzerlik göstermesi
2	Şarkiye Mah.	188	4	Barbaros Caddesi	 2019 (Google Haritalar URL 2)	 2023 (Yazarın arşivi)	Tescilli dükkan ve mağazalarla boyut, kat adedi, cephe düzeni, yapı malzemesi gibi tipik özelliklerinin benzerlik göstermesi
3	Şarkiye Mah.	189	1	Kocakişi Caddesi	 2010'lar (S.K.V.K.B.K. arşivi).	 2023 (Google Haritalar URL 3)	Çarşıda restorasyonu yapılan birçok tescilli yapının restitüsyonunda özgün kepenklerinin korunmuş olması nedeniyle referans gösterilmesi ve Batılılaşma döneminde yapılmış tek katlı dükkanlara örnek teşkil etmesi
4	Şarkiye Mah.	190	1	Osmanpaşa Caddesi	 2017 (Google Haritalar URL 4)	 2024 (Yazarın arşivi)	Tescilli dükkan ve mağazalarla boyut, cephe düzeni, yapı malzemesi gibi tipik özelliklerinin benzerlik göstermesi ve Batılılaşma döneminde yapılmış tek katlı dükkanlara örnek teşkil etmesi
5	Şarkiye Mah.	216	2,3	Sırrıpaşa Caddesi	 2018 (Google Haritalar URL 5)	 2023 (Yazarın arşivi)	Erken Cumhuriyet Döneminde yapılmış modern tescilli örneklerle form, yerleşim biçimi, cephe düzeni gibi tipik özelliklerinin benzerlik göstermesi ve nitelikli bir mimarlık ürünü olması
6	Şarkiye Mah.	218	5	Sırrıpaşa Caddesi	 2017 (Google Haritalar URL 6)	 2023 (Yazarın arşivi)	Tescilli dükkan ve mağazalarla boyut, kat adedi, cephe düzeni, yapı malzemesi gibi tipik özelliklerinin benzerlik göstermesi

6.3. KARŞILAŞTIRMA

Şekil 6.1: Solda, 1926 tarihli belgede Ordu şehir planı (T.C. Devlet Arşivleri 180-9-0-0 / 97-472-16) ve sağda Ordu'nun 2020 yılına ait hali hazır haritası (OBB arşivi).

Şekil 6.2: Yaklaşık 100 yıl ara ile aynı açıdan çekilmiş iki fotoğraf. Sol taraf 1930'lu yıllar (Temel Uzlu arşivi) , sağ taraf 2018 yılı (Google Haritalar https://l24.im/J963Ro).

Şekil 6.3: Sol tarafta bir ticaret yapısının ilk yapıldığı yıllardan fotoğrafı, sağ tarafta ise aynı yapının 2003 yılında yıkılmadan önce çekilmiş fotoğrafı (H. Naim Güney arişivi)

Şekil 6.4: Aynı yerin 2023 yılı görünümü (Google Haritalar https://l24.im/QFuAp).

Şekil 6.5: Yaklaşık 100 yıl önce Ordu çarşısının bulunduğu Düz Mahalle'den bir görünüm (Foto Temel Uzlu arşivi).

Şekil 6.6: Aynı yerin günümüzdeki görünümü, Haziran 2024 (Yazarın arşivi).

7. SONUÇ

Günümüzün modern kentlerinde oldukça küçük bir alan kaplayan eski şehir merkezleri, aslında kültürel mirası barındıran ve geçmişin izlerini taşıyan kolektif mekanlardır. Bugünün toplumu tarihi süreçleri anlayabilmek, şimdiyi yorumlayabilmek ve geleceğe yön verebilmek için bu mekanlarla günlük hayatın seyri içerisinde temas halinde olmalıdır. Bu doğrultuda, mimarlığın görevlerinden biri, tarihi mekanları meydana getiren yapıların korunarak yaşatılmasını sağlamaktır. Kent kimliğinin önemli bir parçası olan anıtsal yapılarla beraber kentsel dokuyu oluşturan sivil mimarlık örneklerinin bütüncül olarak korunması gerekmektedir. Dolayısıyla kültür varlığı ticari yapılar da bu gruba dahildir.

Karadeniz'deki pek çok yerleşim yeri gibi, Ordu şehri de birçok uygarlığın yaşadığı ve eserler bıraktığı, bu eserlerin her dönemde yeni bir kültürel katman oluşturarak kentsel bellekte yer edindiği bir kıyı yerleşimidir. Tarihsel süreçte, beşeri ya da doğal yollarla bu kültürel birikimin somut örneklerinin önemli bir bölümünü kaybeden Ordu'da, 19. yüzyılın sonlarına ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ticaret yapılarının şehrin çarşısında izlenebilmesi halen mümkündür. Osmanlı'da Batılı etkilere dayanan, ardından Cumhuriyet'in ilk yıllarına denk gelen dönemde yapılaşan çarşı, o yıllardan günümüze aktif olarak işleyen bir ticaret merkezidir. Bu ticaret merkezi, günümüzde yaygın olarak konutlardan meydana gelen Taşbaşı Kentsel Sit Alanının yamacında bulunmakta ve farklı zamanlarda tescillenmiş 34 adet ticari işlevli taşınmazı içermektedir. Ticari yapılar özgün işlevlerine göre üç gruba ayrılmaktadır: 22'si dükkan ve mağaza, 6'sı iç fındık üretiminin gerçekleştirildiği endüstri yapıları, diğer 6'sı ise iş hanı, otel, apartman ve konut işlevlerini barındıran karma kullanımlı yapılardır. Bu yapıların tamamı tez kapsamında detaylı biçimde incelenmiş, restorasyon ve koruma faaliyetleri değerlendirilerek yapıların sürdürülebilir korunması hedeflenmiştir.

Koruma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde ilk ve en önemli aşamalardan biri olarak mevcut yapı stoğu tespit edilmiş, sonrasında ayrıntılı bir belgeme çalışması yapılmıştır. Belgeleme çalışmasında her yapının yapım tarihi, üslup özellikleri, yapı malzemeleri, yapım tekniği, restorasyon ve onarım çalışmaları, geçirdiği değişimler, korunmuşluk düzeyi, kullanım durumları, tescil tarihi vb. araştırılarak kayıt altına alınmıştır.

Yürütülen çalışmalar sonucu bazı koruma sorunları tespit edilmiştir:

1. 1939 yılında meydana gelen deprem sonucu çarşıdaki yapıların önemli bir kısmı yıkılarak yok olmuş, yıkılmayan yapıların birçoğu hasar almıştır.
2. Özellikle şehrin çarşısının doğrudan bağlantılı olduğu sahil şeridinin dolgu yapılarak genişletilmesiyle birlikte bu alan rantı beslemiş ve çok katlı, niteliksiz betonarme binalarla kaplanmış, bu binalar tarihi çevreye baskı oluşturmuştur.
3. 1987 yılında şehirde kentsel sit alanı ilan edilen bir bölge varken sit alanının hemen kıyısında bulunan alanda böyle bir koruma kararı alınmamıştır.
4. Bütüncül bir koruma yaklaşımının olmaması, mahalle/kent ölçeğinde koruma yerine tek yapı ölçeğinde koruma anlayışının hakim olması sebebiyle ticaret bölgesinde yer alan cami, kilise, köprü gibi yapıların tescil edilmesine karşın teze konu olan ticaret yapılarıyla ilgili herhangi bir tescil ve koruma kararı bulunmamaktadır.
5. Ticaret yapıları için gerçekleştirilen koruma çalışmalarının yirmi yıl gecikmeli olarak ancak 2006 yılında başlaması, bu çalışmaların yeterli düzeyde sistematik çalışmalar olmaması ve tesadüfi tespitlerle yürütülmesi sorun teşkil etmektedir.
6. Koruma kararı bulunmayan yapılar 2000'li yılların başlarına kadar çeşitli nedenlerle ortadan kaldırılmış yerine tarihi dokuya uymayan yeni binalar inşa edilmiştir.
7. Koruma kararı bulunan yapılar ise tescil edildikten sonraki süreçte yeterince takip edilmeyerek kaderine terk edilmiştir.
8. Mülk sahipleri izinsiz tadilatlar gerçekleştirmiş ve bu durum zamanında fark edilemeyerek müdahale edilememiştir.
9. Bir yapının birden çok mülk sahibi olması nedeniyle, ortak bir restorasyon kararı alınamamıştır.
10. Mülk sahiplerinin olası bir restorasyon sürecinde, yapıyı işyeri olarak kullanan kiracılara işlerini devam ettirebilecekleri bir olanak sunamaması, ekonomik olarak sürdürülebilirliğin sağlanamamasına yol açmıştır.
11. Yapıların tabela, pvc yapı elemanları, klima dış üniteleri veya kompozit paneller gibi niteliksiz ekler sebebiyle özgünlüğünü kaybetmesi ve tescil edilmeye değer görülmemesi yaygın bir durum olarak görülmektedir.

Çalışma kapsamında, bugüne kadar gerçekleştirilen koruma faaliyetleri de belirlenmiştir. Teze konu olan ticaret yapılarından yaklaşık olarak yarısının, mülk sahipleri veya yapıların kullanıcıları tarafından restorasyonu yapılmıştır. Geriye kalan yapılardan bir kısmının rölöve çalışmaları, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış olsa dahi uygulamaya geçirilmediği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak, Ordu Büyükşehir Belediyesinin 2017-2018 yılları arasında gerçekleştirdiği Süleyman Felek Caddesi Cephe İyileştirme Projesi ve 2020 yılında gerçekleştirdiği Sırrıpaşa Caddesi Cephe İyileştirme Projesi kapsamında, 13 yapının cephesi boyanarak onarımı yapılmıştır. Ayrıca, cephelerin büyük bir bölümünü kaplayan, özgün ve estetik görünümü bozan tabelalar kaldırılarak bu konuda bir standart getirilmiştir. Ancak, proje kapsamında yeni binalara da kat silmesi, pencere sövesi gibi Neoklasik üslupta elemanların uygulanması, zaman zaman kültür varlığı yapılarla yeni yapıların birbirinden ayrılmasını ve tespitini zorlaştırmaktadır.

Sorunların tespiti ve koruma faaliyetlerinin ortaya çıkarılması neticesinde, eksikliklerin giderilerek kültür varlığı yapıların daha etkili biçimde korunmasına ve yaşatılmasına yönelik müdahale ve yeniden işlevlendirme önerileri; ayrıca çarşı içerisinde, taşıdığı özellikler bakımından diğerleri gibi tescile değer görülen altı yapı için de yeni tescil önerisi yapılmıştır. Tarihi yapıların düzenli takibi, periyodik olarak bakım ve onarımının yapılması; daha büyük problemler meydana gelmeden çözüm üretilmesini dolayısıyla yapının statik ve malzeme özelliklerini kaybetmeden, yüksek maliyetli müdahalelere gerek duyulmadan korunmasını sağlayacaktır.

Kültür varlıkları bulundukları yere değer kazandırdıkları gibi, şehrin turizm potansiyelini de olumlu yönde etkilemekte böylece şehre ekonomik anlamda katkıda bulunmaktadırlar. Ayrıca, bir şehirdeki köklü kuruluşların bu tür köklü yapılarda varlığını sürdürmesi, o yapıları hafıza mekanı haline getirerek kullanıcıların aidiyet duygusunu artırmakta ve toplumsal koruma bilincinin gelişmesine fayda sağlamaktadır. Bu bağlamda, doğru bir koruma yaklaşımında, asıl kullanıcılar olan yöre halkının ve çarşı esnafının kültürel mirasın korunması konusunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Baş, A. (1993). Ordu'da iki mihrap. *Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı*, 267-278.

Baş, A. (1994). Ordu'da Osmanlı camileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3), 261-284.

Baş, A. (1997). Eskipazar'daki Türk devri yapıları. *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, (11), 99-120.

Bayar, G. (2022a, 28 Ocak). Ordu Ermeni Kilisesi Papazı Movses Sarkisyan'ın öyküsü. *Agos.* https://www.agos.com.tr/tr/yazi/26719/ordu-ermeni-kilisesi-papazi-movses-sarkisyanin-oykusu [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Bayar, G. (2022b, 9 Ekim). Ordulu Ermeni taş ustası Kirkor Kurtboğan. *T24.* https://t24.com.tr/yazarlar/guven-bayar/ordulu-ermeni-tas-ustasi-kirkor-kurtbogan,37018 [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Bayhan, A. A. (2023). *Orta Karadeniz'de bir Türk İslam kenti Ordu.* Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Bryce, J. B. (1896). *Transcaucasia and Ararat: being notes of a vacation tour in the autumn of 1876* (4th ed.). Macmillan.

Cuinet, V. (1892). *La Turquie d'Asie: géographie administrative, statistique, descriptive et raisonnée de chaque province de l'Asie-Mineure* (Vol 1). Leroux.

Cunynghame, A. A. T. (1872). *Travels in the Eastern Caucasus: On the Caspian and Black Seas, especially in Daghestan, and on the frontiers of Persia and Turkey, during the summer of 1871*. J. Murray.

Çebi, S. (1973). *Ordu tarihi ve 50. yılda Ordu şehri*. Ordu Ticaret ve Sanayi Odası.

Çebi, S. (1978). *Çağlar içinde Ordu.* Ordu Ticaret ve Sanayi Odası.

Çebi, S. (2001a). *Ordu'dan görüntüler*. Ordu Çevre Koruma Vakfı Kültür Yayınları.

Çebi, S. (2001b). *Ordu hatıraları*. Ordu Çevre Koruma Vakfı Kültür Yayınları.

Çebi, S. (2001c). *Çeşmelerimiz: Ordu'dan görüntüler*. Ordu Çevre Vakfı Kültür Yayınları.

Çilingiroğlu, A. (1986, Mayıs). Van bölgesi ve Ordu ili yüzey araştırması 1985. *IV. Araştırma Sonuçları Toplantısı.* T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara, 311-322.

Çulpan, C. (2002). *Türk taş köprüleri ortaçağdan Osmanlı devri sonuna kadar* (2. Baskı). Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Demir, N. (2005). *Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nin tarihî alt yapısı (tarih, etnik yapı, dil, kültür)*. Genelkurmay Basım Evi.

Demir, N. (2007). Ordu ilinin eski adı "Kotyora" ve tarihî alt yapısı. *Journal of Turkish Studies, 2*(2), 179-184.

Demirkan, Ö. ve Karaibrahimoğlu, S. (2018). Tarımsal bir ürün olarak fındığın Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Giresun kent mekanına yansımaları. *İdealkent, 9*(25), 856-884.

Emiroğlu, K. (1993). *Trabzon vilayeti salnamesi 1871* (Cilt 3). Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayınları.

Emiroğlu, K. (1999). *Trabzon vilayeti salnamesi 1881* (Cilt 12). Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayınları.

Emiroğlu, K. (2005). *Trabzon vilayeti salnamesi 1892* (Cilt 14). Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayınları.

Emiroğlu, K. (2008). *Trabzon vilayeti salnamesi 1903* (Cilt 21). Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayınları.

Eyüpgiller, K., Topçubaşı, M., ve Polat, I. (2008). Kastamonu'da 19. yüzyıl ticaret yapıları. *METU Journal of the Faculty of Architecture, 25*(2), 1-20.

Fırtına, B. (2016, 2 Şubat). Tarihi Taşbaşı Kilisesi arkeoloji müzesi olacak. *Agos.* https://www.agos.com.tr/tr/yazi/14243/tarihi-tasbasi-kilisesi-arkeoloji-muzesi-olacak [Erişim Tarihi: 12.05.2024]

Güney, H. N. (2022, 3 Ağustos). 1924'de yapılan Dedeli Köprüsü'nün hikayesi. *Karadeniz Ekspres.* https://www.karadenizekspres.com/yazarlar/naim-guney/1924de-yapilan-dedeli-koprusunun-hikayesi/4325/ [Erişim Tarihi: 26.05.2024].

Hamilton, W. J. (1842). *Researches in Asia Minor, Pontus, and Armenia: With some account of their antiquities and geology* (Vol. 1). J. Murray.

Karadeniz Gazete (2012). *Ordu Menekşe Sokak.* https://www.karadenizgazete.com.tr/kose-yazilari/ordu-menekse-sokak/40641 [Erişim Tarihi: 04.06.2024].

Kinneir, J. M. (1818). *Journey through Asia Minor, Armenia, and Koordistan in the years 1813 and 1814: with remarks on the marches of Alexander and retreat of the ten thousand.* J. Murray.

Ksenophon. (2023). *Anabasis-On Binler'in dönüşü* (9. Baskı). (A. Çokona, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kuban, D. (2007). *Osmanlı mimarisi*. Yapı Endüstri Merkezi.

Milliyet Gazetesi (2017a, 29 Mayıs). *Ordu'da iki asırlık hamam restore edildi.* https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ordu/orduda-iki-asirlik-hamam-restore-edildi-12073665 [Erişim Tarihi: 14.05.2024].

Milliyet Gazetesi (2017b, 21 Nisan). *Kabana çeşmesi restore ediliyor.* https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ordu/kabana-cesmesi-restore-ediliyor-11992335 [Erişim Tarihi: 23.05.2024].

Milliyet Gazetesi (2018, 9 Şubat). *Tarihi Vali Konağı'nın restorasyonu tamamlandı*. https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ordu/tarihi-vali-konaginin-restorasyonu-tamamlandi-12585602 [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2019). *Altınordu-Ordu kentsel sit alanı koruma amaçlı imar planı revizyonu 1/1000 araştırma ve plan açıklama raporu.*

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2019). *Taşınmaz kültür varlıkları envanteri.*

Ordu Valiliği. (1997). *Ordu'97*.

Pala, H. (2013). *Bir kentin tarihi Ordu.* Altınpost Yayıncılık.

Şenyurt, S. Y., & Akçay, A. (2016). Kurul Kalesi Ordu VI. Mithradates dönemi yerleşimi üzerine ön değerlendirmeler. *Seleucia,* (6), 221-248.

Tali, Ş. (2019). *Ordu ili tarihi su yapıları (hamam-çeşme-kagir ve ahşap köprüler).* Akademisyen Kitabevi.

T.C. Ordu Belediyesi & Ordu Mimarlar Odası. (2010). *Tarihi Ordu evleri envanteri.*

T.C. Ordu Valiliği. (2012). *81 ilde kültür ve şehir: Ordu.*

T.C. Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar Ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. (2019). *2018 yılı fındık raporu.* https://ticaret.gov.tr/data/5d41e59913b87639ac9e02e8/5c41e34d540794faaa011bdfa3466ff3.pdf [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Yediyıldız, B. ve Üstün, Ü. (1992). *Ordu yöresi tarihinin kaynakları I 1455 tarihli tahrir defteri.* Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Yediyıldız, B., Öz, M. ve Üstün, Ü. (2002). *Ordu yöresi tarihinin kaynakları III 387 numaralı defter-i Karaman ve Rum'un Canik Livasına ait bölümü (1520).* Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Yediyıldız, B. (2018). *Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu tarihinden izler*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Kültür Yayınları.

Yurt Ansiklopedisi. (1982). *Türkiye, il il: dünü, bugünü, yarını* (Cilt 9). Anadolu Yayıncılık.

İNTERNET SAYFALARI

İsmetpaşa İlkokulu (t.y.). https://orduismetpasaio.meb.k12.tr/ [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2020, 9 Ekim). *Ordu'nun açık AVM'si*. https://www.ordu.bel.tr/Haber/43665/ordunun-acik-avm%E2%80%99si [Erişim Tarihi: 20.06.2024].

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2023, 23 Mart). *Eskipazar Camii ibadete açıldı*. https://www.ordu.bel.tr/Haber/46466/eskipazar-camii-ibadete-acildi [Erişim Tarihi: 19.05.2024].

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (t.y.). *Kurul Kalesi yerleşkesi, Altınordu/Ordu*. https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130678/kurul-kalesi-yerleskesi-altinorduordu.html [Erişim Tarihi: 26.05.2024].

Ordu İl Sağlık Müdürlüğü (2022, 7 Ocak). *Tarihçemiz*. https://ordudh.saglik.gov.tr/TR-166389/tarihcemiz.html [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

T.C. Ordu Valiliği (t.y.). Tarihçe. http://www.ordu.gov.tr/tarihce [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Türkiye Kültür Portalı (2013, 13 Mart). *Eskipazar Büyük Hamam – Ordu*. https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/gezilecekyer/eskipazar-buyuk-hamam-merkezordu [Erişim Tarihi: 19.05.2024].

19 Eylül Ortaokulu (2017, 24 Ekim). *Okulumuzun tarihçesi*. https://19eylul.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/52/01/744598/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_3648205.html?CHK=7880b47f2ddba6a47d2be2e728057d87 [Erişim Tarihi: 10.10.2024].

Google Haritalar URL 1: https://l24.im/McDkOY

Google Haritalar URL 2: https://l24.im/Vz8Fj0

Google Haritalar URL 3: https://l24.im/w0RhlWc

Google Haritalar URL 4: https://l24.im/Zzm6

Google Haritalar URL 5: https://l24.im/Sjz8k

Google Haritalar URL 6: https://l24.im/UjVRucX

DEVLET ARŞİVLERİ BAŞKANLIĞI OSMANLI ARŞİVİ BELGELERİ

DABOA, FTG.f.. Gömlek No: 1659, 1893.05.10, Ordu kazası iskelesinde inşa olunan camiinin açılışı.

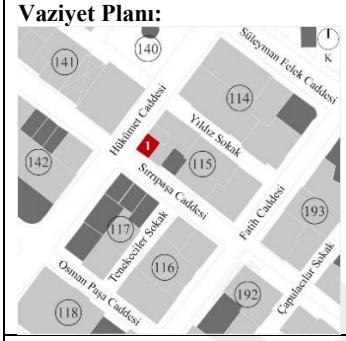
DABOA, FTG.f.. Gömlek No: 660, 1893.03.15, Ordu kaymakamı ve Lazistan hanedanından Mehmed Ali Bey'in Ordu kasabasında inşa ettirdiği cami.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLET ARŞİVLERİ

180-9-0-0 / 97-472-16 Ordu Erkek Orta Mektebi plan ve fotoğrafları.(29.7.1926).(Talep Tarihi: 16.05.2024 15:36:27)

EKLER

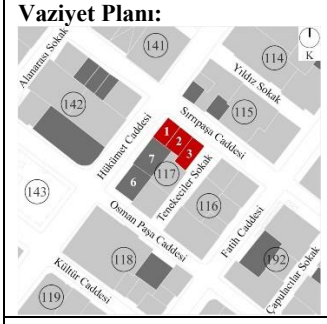
EK 1. Anıt Fişleri

<table>
<tr><td colspan="5">ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ</td><td>NO: 1</td></tr>
<tr><td>İl: Ordu</td><td>İlçe: Altınordu</td><td colspan="2">Mahalle: Düz Mahalle</td><td colspan="2">Yapı Türü: Dükkan/Mağaza</td></tr>
<tr><td>Ada: 115</td><td>Parsel: 1</td><td colspan="2">Cadde/Sokak:
Hükümet Caddesi/Sırrıpaşa Caddesi</td><td>Kapı No: 61/A</td><td>Yapım Tarihi:
20. yüzyıl başları</td></tr>
<tr><td colspan="3">Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 26.04.2007-1219</td><td colspan="3">Koruma Derecesi: Çevresel / II. Grup</td></tr>
<tr><td colspan="2">Vaziyet Planı:

</td><td colspan="2">Fotoğraf:
  </td><td colspan="2">Cephe Görünüş:
  </td></tr>
<tr><td colspan="3">Genel Tanım:
Köşe başı konumda üç katlı iş yeri</td><td colspan="3">Cephe Özellikleri:
Balkon: Yok | Kat Silmesi: Var | Bezeme: Yok
Çıkma: Var | Saçak Silmesi: Yok | Söve: Yok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Üslup: Modern</td><td colspan="2">Malzeme: Tuğla+ Betonarme</td><td colspan="2">Yapım Tekniği: Yığma</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kitabe: Yok</td><td colspan="2">Kat Sayısı: 3 (Zemin+2)</td><td colspan="2">Mülkiyet: Özel</td></tr>
<tr><td colspan="2">Özgün İşlev: İş yeri</td><td colspan="2">Güncel İşlev: İş yeri</td><td colspan="2">Önerilen İşlev: -</td></tr>
<tr><td colspan="3">Korunmuşluk Durumu: İyi</td><td colspan="3">Kullanım Durumu: Kullanımda</td></tr>
<tr><td>Cephe Düzeni: İyi</td><td colspan="2">Malzeme Durumu: İyi</td><td colspan="3" rowspan="2">Yapılan Müdahale: Basit Onarım</td></tr>
<tr><td>Taşıyıcılık: İyi</td><td colspan="2">Kütle Korunumu: İyi</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="5">ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ</td><td>NO: 2</td></tr>
<tr><td>İl: Ordu</td><td>İlçe: Altınordu</td><td colspan="2">Mahalle: Düz Mahalle</td><td colspan="2">Yapı Türü: Dükkan/Mağaza</td></tr>
<tr><td>Ada: 115</td><td>Parsel: 8</td><td colspan="2">Cadde/Sokak: Sırrıpaşa Caddesi</td><td>Kapı No: 65</td><td>Yapım Tarihi:
19. yy. sonları/20. yy. başları</td></tr>
<tr><td colspan="3">Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-879</td><td colspan="3">Koruma Derecesi: Çevresel / II. Grup</td></tr>
<tr><td colspan="2">Vaziyet Planı:

</td><td colspan="2">Fotoğraf:
  </td><td colspan="2">Cephe Görünüş:
  </td></tr>
<tr><td colspan="3">Genel Tanım:
İki katlı kagir iş yeri</td><td colspan="3">Cephe Özellikleri:
Balkon: Var | Kat Silmesi: Var | Bezeme: Var
Çıkma: Yok | Saçak Silmesi: Var | Söve: Var</td></tr>
<tr><td colspan="2">Üslup: Neoklasik</td><td colspan="2">Malzeme: Taş</td><td colspan="2">Yapım Tekniği: Yığma</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kitabe: Yok</td><td colspan="2">Kat Sayısı: 2 (Zemin+1)</td><td colspan="2">Mülkiyet: Özel</td></tr>
<tr><td colspan="2">Özgün İşlev: İş yeri</td><td colspan="2">Güncel İşlev: İş yeri</td><td colspan="2">Önerilen İşlev: -</td></tr>
<tr><td colspan="3">Korunmuşluk Durumu: İyi</td><td colspan="3">Kullanım Durumu: Kullanımda</td></tr>
<tr><td>Cephe Düzeni: İyi</td><td colspan="2">Malzeme Durumu: İyi</td><td colspan="3" rowspan="2">Yapılan Müdahale: Esaslı onarıma yönelik restorasyon</td></tr>
<tr><td>Taşıyıcılık: İyi</td><td colspan="2">Kütle Korunumu: İyi</td></tr>
</table>

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 3
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 117	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Hükümet Caddesi/Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 84C	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-876			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

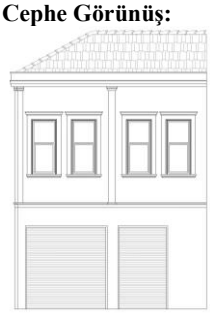
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

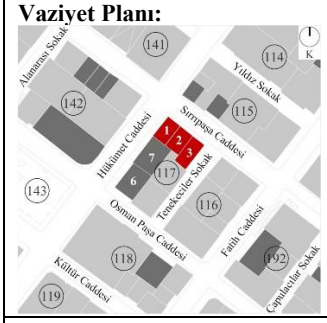
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda iki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Basit Onarım
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 4
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 117	**Parsel:** 2	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 84B	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-877			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

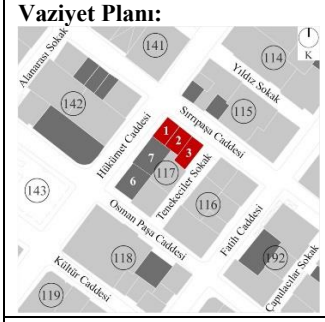

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 5
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 117	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 84A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-878			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

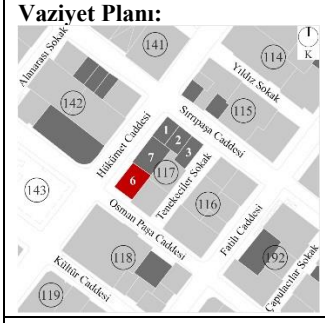
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda iki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 6
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 117	**Parsel:** 6	**Cadde/Sokak:** Hükümet Caddesi	**Kapı No:** 13A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-874			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

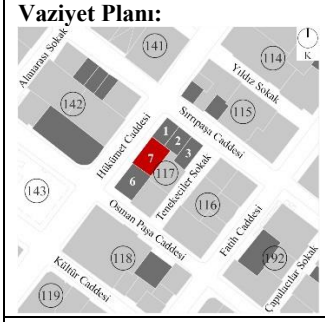
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda iki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Yok

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Kötü		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Kötü	**Malzeme Durumu:** Kötü	**Yapılan Müdahale:** Yok
Taşıyıcılık: Orta	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 7
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 117	**Parsel:** 7	**Cadde/Sokak:** Hükümet Caddesi	**Kapı No:** 11, 11A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-875			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

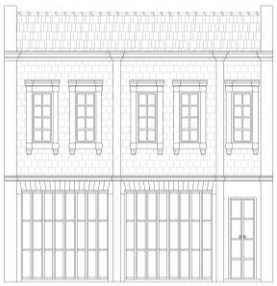
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

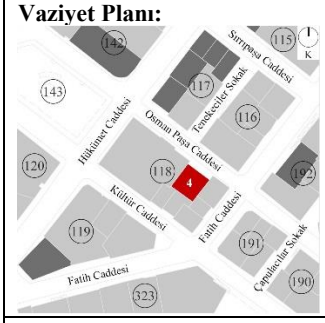
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 8
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 118	**Parsel:** 4	**Cadde/Sokak:** Osmanpaşa Caddesi	**Kapı No:** 26A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V..K.B.K 21.09.2006-880			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

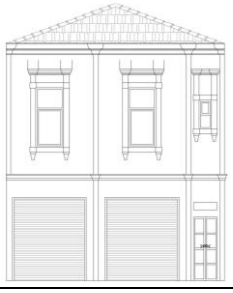
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	Bezeme: Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	Söve: Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin kat+ 1 normal kat+ çatı katı)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** Orta	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 9
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 120	**Parsel:** 5	**Cadde/Sokak:** Hükümet Caddesi	**Kapı No:** 26A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-873			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

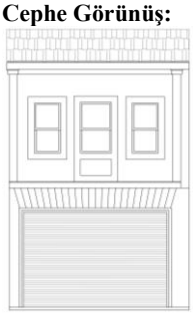
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

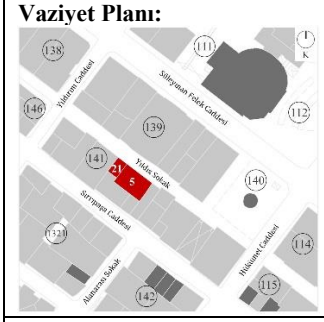
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 10
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 141	**Parsel:** 5	**Cadde/Sokak:** Yıldız Sokak	**Kapı No:** 12B, 12C, 12D	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

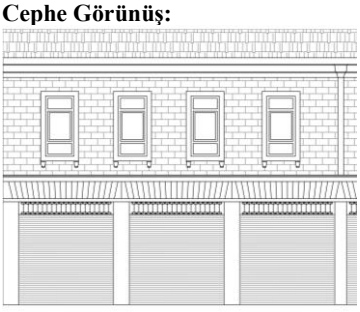
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 11
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 141	**Parsel:** 21	**Cadde/Sokak:** Yıldız Sokak	**Kapı No:** 12, 12/A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-866			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -	

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 12
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 142	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 76A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-868			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

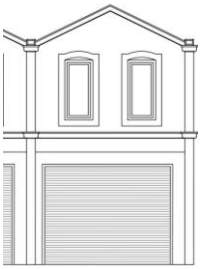
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

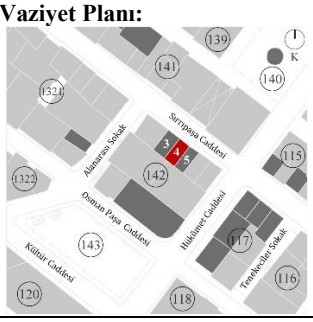
Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -	

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 13
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 142	**Parsel:** 4	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 78A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-869			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

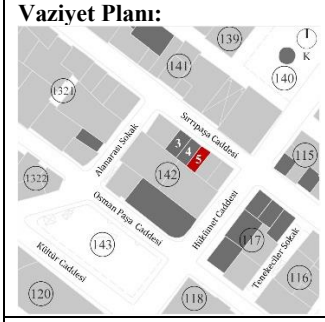
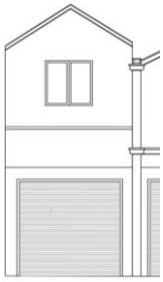
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 14
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 142	**Parsel:** 5	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 80A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-870			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

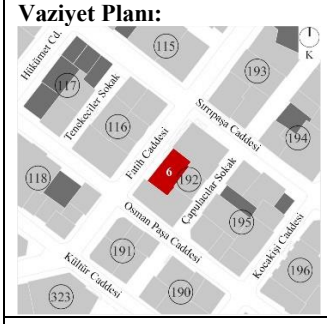
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Yok	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Yok

Üslup: -	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Kötü	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 15
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 192	**Parsel:** 6	**Cadde/Sokak:** Fatih Caddesi	**Kapı No:** 15, 15A, 15B	**Yapım Tarihi:** 1900
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-881			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

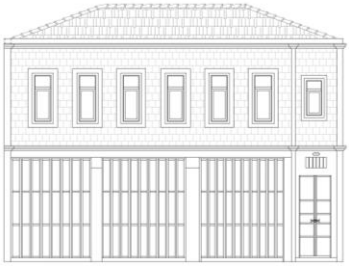
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Var	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 16
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 194	**Parsel:** 17	**Cadde/Sokak:** Çapulacılar Sokak	**Kapı No:** 7-9, 7-9A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 17
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 195	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi/Kocakişi Caddesi	**Kapı No:** 96A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

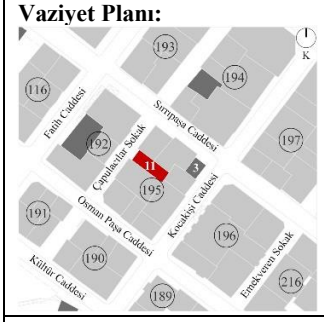
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda üç katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	Bezeme: Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	Söve: Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin kat+ normal kat+ çatı katı)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Yalnızca zemin kat kullanımı
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Yok
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 18
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 195	**Parsel:** 11	**Cadde/Sokak:** Çapulacılar Sokak	**Kapı No:** 15A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

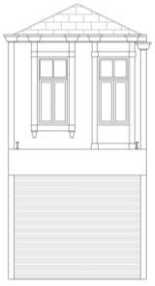
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** Yok	**Önerilen İşlev:** İş yeri

Korunmuşluk Durumu: Kötü		**Kullanım Durumu:** Boş
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Kötü	**Yapılan Müdahale:** Yok
Taşıyıcılık: Orta	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 19
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 197	**Parsel:** 14	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi	**Kapı No:** 2, 60A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

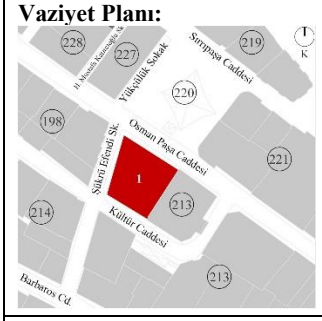
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda iki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** Orta	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 20
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 213	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Osmanpaşa Caddesi/Kültür Caddesi	**Kapı No:** 1, 1A, 1B, 1C, 62A, 62B, 62C	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

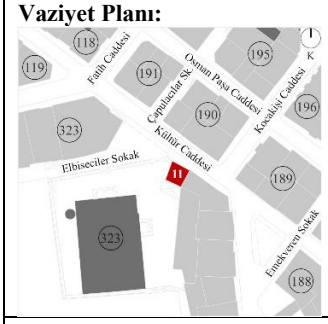
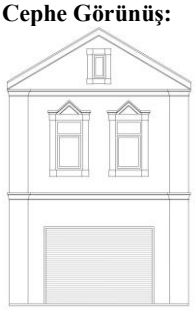

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** Otele dönüştürülüyor	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Şantiye
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 21
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Selimiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 323	**Parsel:** 11	**Cadde/Sokak:** Kültür Caddesi	**Kapı No:** 28A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-865			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

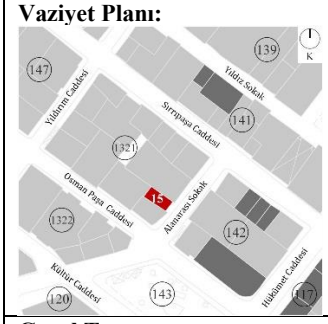
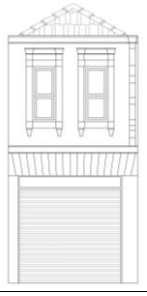
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin kat+ normal kat+ çatı katı)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev: -**

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 22
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada:1321	**Parsel:** 15	**Cadde/Sokak:** Alanarası Sokak	**Kapı No:** 6A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-867			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

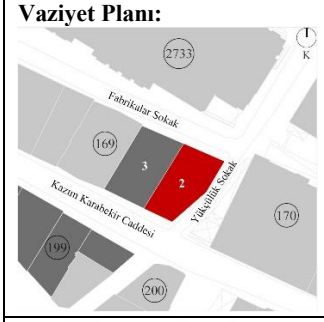
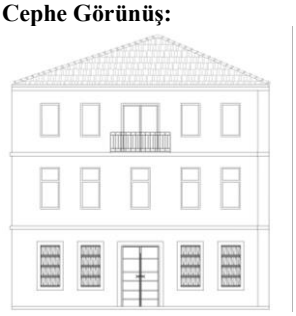
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev: -**

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

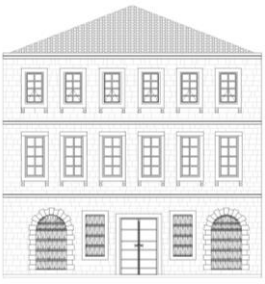
ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 23
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Endüstriyel Yapı
Ada: 169	**Parsel:** 2	**Cadde/Sokak:** Kazım Karabekir Caddesi/ Fabrikalar Sokak	**Kapı No:** 19A, 22	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 17.05.2011-3092			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:		**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir fındık fabrikası (içhane)		**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
		Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş		**Yapım Tekniği:** Yığma	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)		**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: Fabrika	**Güncel İşlev:** Market		**Önerilen İşlev: -**	

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

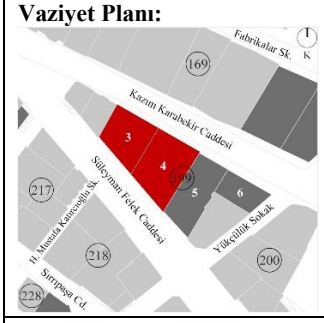
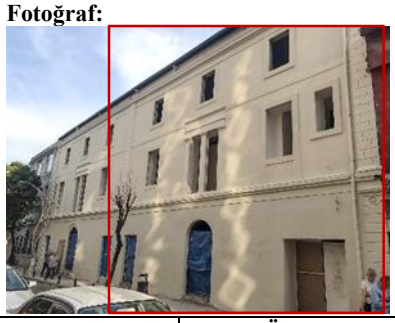
ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 24
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Endüstriyel Yapı
Ada: 169	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Kazım Karabekir Caddesi/ Fabrikalar Sokak	**Kapı No:** 17, 17A	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 16.02.2011-2972			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:		**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir fındık fabrikası (içhane)		**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
		Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş		**Yapım Tekniği:** Yığma	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)		**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: Fabrika	**Güncel İşlev:** Yok		**Önerilen İşlev:** Sergi Mekanı	

Korunmuşluk Durumu: Harabe		**Kullanım Durumu:** Boş
Cephe Düzeni: Kötü	**Malzeme Durumu:** Kötü	**Yapılan Müdahale:** Yok
Taşıyıcılık: Kötü	**Kütle Korunumu:** Kötü	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 25
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Endüstriyel Yapı
Ada: 199	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi/ Kazım Karabekir Caddesi	**Kapı No:** 65	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 17.05.2011-3092			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

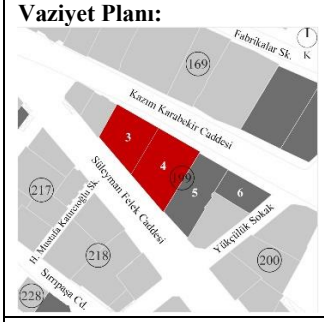
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir fındık fabrikası (içhane)	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: Fabrika	**Güncel İşlev:** Pastaneye dönüştürülüyor	**Önerilen İşlev: -**

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Şantiye
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 26
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Endüstriyel Yapı
Ada: 199	**Parsel:** 4	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi/ Kazım Karabekir Caddesi	**Kapı No:**	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 17.05.2011-3092			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir fındık fabrikası (içhane)	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: Fabrika	**Güncel İşlev:** Pastaneye dönüştürülüyor	**Önerilen İşlev: -**

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Şantiye
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 27
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Endüstriyel Yapı
Ada: 199	**Parsel:** 5	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi/ Kazım Karabekir Caddesi	**Kapı No:** 67	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 17.05.2011-3092			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir fındık fabrikası (içhane)	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: Fabrika	**Güncel İşlev:** Banka	**Önerilen İşlev:** -	
Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda	
Cephe Düzeni:	**Malzeme Durumu:**	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon	
Taşıyıcılık:	**Kütle Korunumu:**		

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 28
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Endüstriyel Yapı
Ada: 199	**Parsel:** 6	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi/ Kazım Karabekir Caddesi	**Kapı No:** 4A,10,10A,10B	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 17.05.2011-3092			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

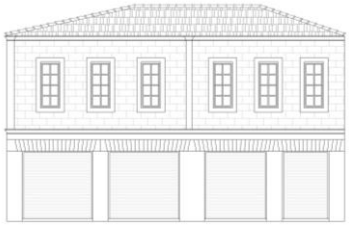
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

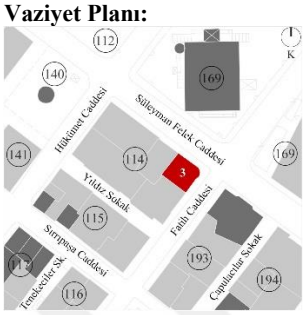
Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir fındık fabrikası (içhane)	Balkon:	Kat Silmesi:	Bezeme:
	Çıkma:	Saçak Silmesi:	Söve:
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** Özgün durumda 3 katlı (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: Fabrika	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -	
Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Yalnızca zemin kat kullanımı	
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı	
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** Orta		

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 29
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 114	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi/ Fatih Caddesi	**Kapı No:** 44A	**Yapım Tarihi:** 1945
Tescil Kararı: 2006			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

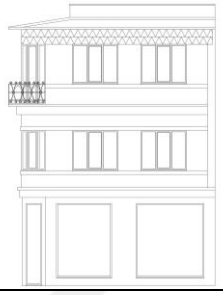
Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

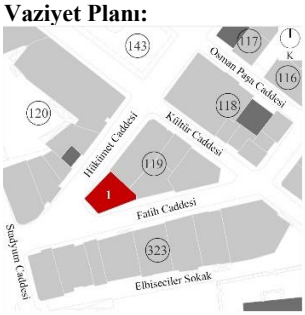
Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda üç katlı ev ve iş yeri	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Var	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Modern	**Malzeme:** Betonarme	**Yapım Tekniği:** Betonarme Karkas
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: Apartman	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi	**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi / **Taşıyıcılık:** İyi	**Malzeme Durumu:** İyi / **Kütle Korunumu:** İyi
	Yapılan Müdahale: Kullanıcı onarımı

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 30
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 119	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Hükümet Caddesi/ Fatih Caddesi	**Kapı No:** 19A, 26	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-872			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

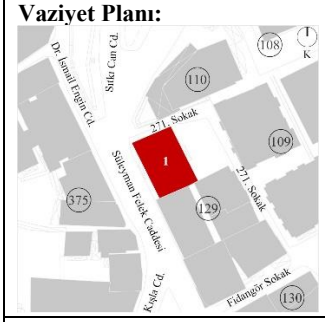
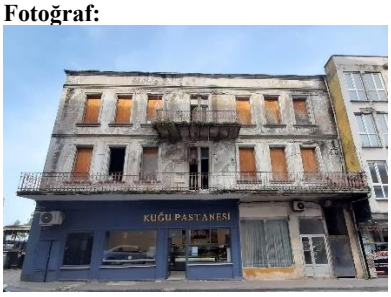

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Üç katlı kagir ev ve iş yeri	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Var	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Tuğla	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: Ev ve iş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi	**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi / **Taşıyıcılık:** İyi	**Malzeme Durumu:** İyi / **Kütle Korunumu:** İyi
	Yapılan Müdahale: Basit onarım

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 31
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 129	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi	**Kapı No:** 1, 1A, 1B	**Yapım Tarihi:** 1920'ler
Tescil Kararı: SAMSUN K.V.K.B.K 30.06.2020-7073			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

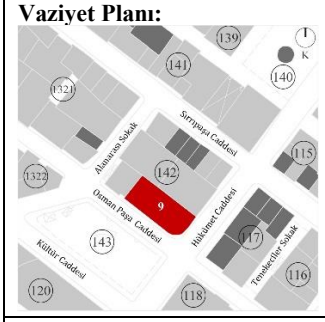
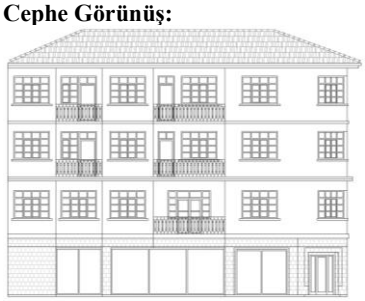
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Dört katlı kagir ev ve iş yeri	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 4 (Bodrum kat+ zemin kat+ 2 normal kat)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: Ev ve iş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** Kütüphane ve iş yeri

Korunmuşluk Durumu: Kötü		**Kullanım Durumu:** Yalnızca zemin kat kullanımı
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Kötü	**Yapılan Müdahale:** Yok
Taşıyıcılık: Orta	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 32
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Düz Mahalle		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 142	**Parsel:** 9	**Cadde/Sokak:** Hükümet Caddesi/ Osman Paşa Caddesi	**Kapı No:** 14A	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 21.09.2006-871			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

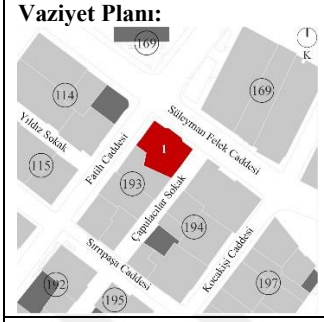
Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda dört katlı iş hanı	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Var	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Yok

Üslup: Modern	**Malzeme:** Betonarme	**Yapım Tekniği:** Betonarme Karkas
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 4 (Zemin+3)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş Hanı	**Güncel İşlev:** Banka	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Basit Onarım
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

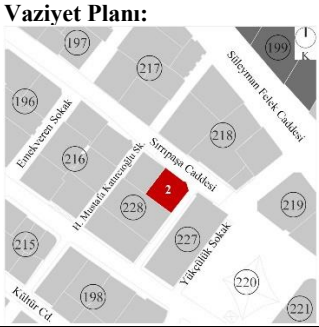
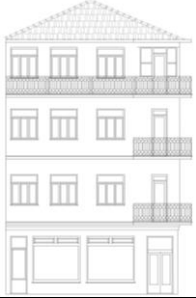
ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 33
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 193	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Süleyman Felek Caddesi/ Fatih Caddesi	**Kapı No:** 46A, 46C, 46D	**Yapım Tarihi:** 1946
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 26.04.2007-1219			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda dört katlı otel	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Var
Üslup: Modern	**Malzeme:** Betonarme	**Yapım Tekniği:** Betonarme Karkas	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 4 (Zemin kat+ 2 normal kat+ 1 yarım kat)	**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: Otel	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev: -**	

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Esaslı onarıma yönelik restorasyon
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 34
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 228	**Parsel:** 2	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 114, 114A	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: SAMSUN K.T.V.K.B.K. 26.04.2007-1219			**Koruma Derecesi:** Çevresel / II. Grup	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda zemin kat ticari kullanımlı dört katlı apartman	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Yok
Üslup: Modern	**Malzeme:** Betonarme	**Yapım Tekniği:** Betonarme Karkas	
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 4 (Zemin+3)	**Mülkiyet:** Özel	
Özgün İşlev: Apartman	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev: -**	

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 35
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 188	**Parsel:** 3	**Cadde/Sokak:** Barbaros Caddesi	**Kapı No:** 7A, 20	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: Yok			**Koruma Derecesi:** -	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Dış cephesi modern malzemelerle kaplandığı için özgünlüğünü kaybetmiş, iki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Var

Üslup: Neoklasik	**Malzeme: Taş**	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Kötü		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Kötü	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 36
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 188	**Parsel:** 4	**Cadde/Sokak:** Barbaros Caddesi	**Kapı No:** 5A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: Yok			**Koruma Derecesi:** -	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Yok

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Yok
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 37
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 189	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Kocakişi Caddesi	**Kapı No:** 17A, 38	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: Yok			**Koruma Derecesi:** -	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Dış cephesi modern malzemelerle kaplandığı için özgünlüğünü kaybetmiş, tek katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Yok	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Yok

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 1	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Kötü	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 38
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 190	**Parsel:** 1	**Cadde/Sokak:** Osmanpaşa Caddesi	**Kapı No:** 32, 32A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: Yok			**Koruma Derecesi:** -	

Vaziyet Planı:	**Fotoğraf:**	**Cephe Görünüş:**
		

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Dış cephesi modern malzemelerle kaplandığı için özgünlüğünü kaybetmiş, tek katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Yok	**Bezeme:** Var
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Var	**Söve:** Yok

Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 1	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 39
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Karma Kullanımlı Yapı
Ada: 216	**Parsel:** 2,3	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 8, 110A, 108A	**Yapım Tarihi:** 20. yy. başları
Tescil Kararı: Yok			**Koruma Derecesi:** -	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
Köşe başı konumda zemin katı ticari işlevli üç katlı apartman	**Balkon:** Var	**Kat Silmesi:** Var	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Yok

Üslup: Modern	**Malzeme:** Betonarme	**Yapım Tekniği:** Betonarme Karkas
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 3 (Zemin+2)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: Apartman	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: İyi		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: İyi	**Malzeme Durumu:** İyi	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

ORDU MERKEZ İLÇEDEKİ 19. VE ERKEN 20. YÜZYIL TİCARET YAPILARI ENVANTERİ				NO: 40
İl: Ordu	**İlçe:** Altınordu	**Mahalle:** Şarkiye Mahallesi		**Yapı Türü:** Dükkan/Mağaza
Ada: 218	**Parsel:** 5	**Cadde/Sokak:** Sırrıpaşa Caddesi	**Kapı No:** 10, 97A	**Yapım Tarihi:** 19. yy. sonları/20. yy. başları
Tescil Kararı: Yok			**Koruma Derecesi:** -	

Vaziyet Planı:

Fotoğraf:

Cephe Görünüş:

Genel Tanım:	**Cephe Özellikleri:**		
İki katlı kagir iş yeri	**Balkon:** Yok	**Kat Silmesi:** Yok	**Bezeme:** Yok
	Çıkma: Yok	**Saçak Silmesi:** Yok	**Söve:** Yok

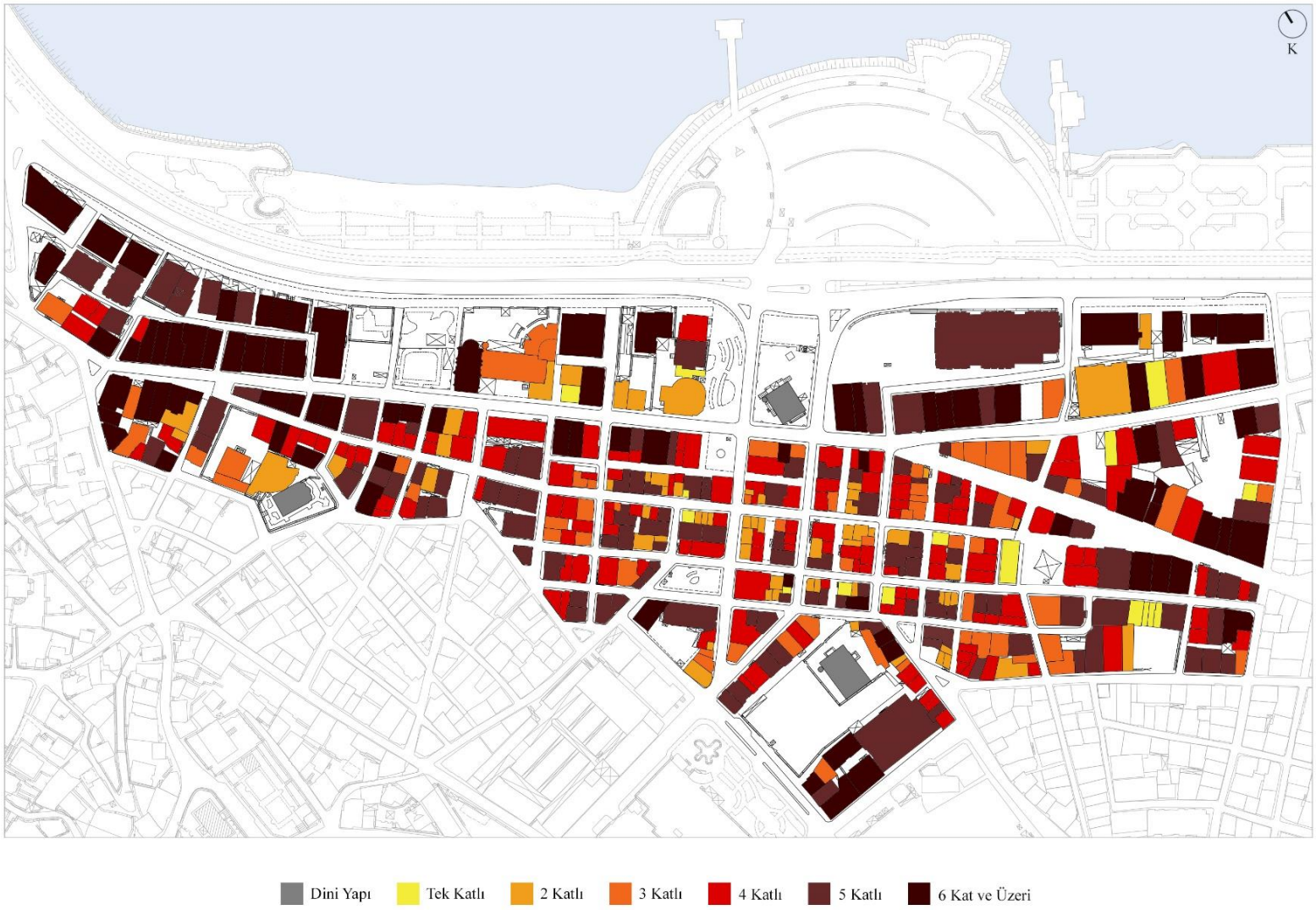
Üslup: Neoklasik	**Malzeme:** Taş	**Yapım Tekniği:** Yığma
Kitabe: Yok	**Kat Sayısı:** 2 (Zemin+1)	**Mülkiyet:** Özel
Özgün İşlev: İş yeri	**Güncel İşlev:** İş yeri	**Önerilen İşlev:** -

Korunmuşluk Durumu: Orta		**Kullanım Durumu:** Kullanımda
Cephe Düzeni: Orta	**Malzeme Durumu:** Orta	**Yapılan Müdahale:** Kullanıcı onarımı
Taşıyıcılık: İyi	**Kütle Korunumu:** İyi	

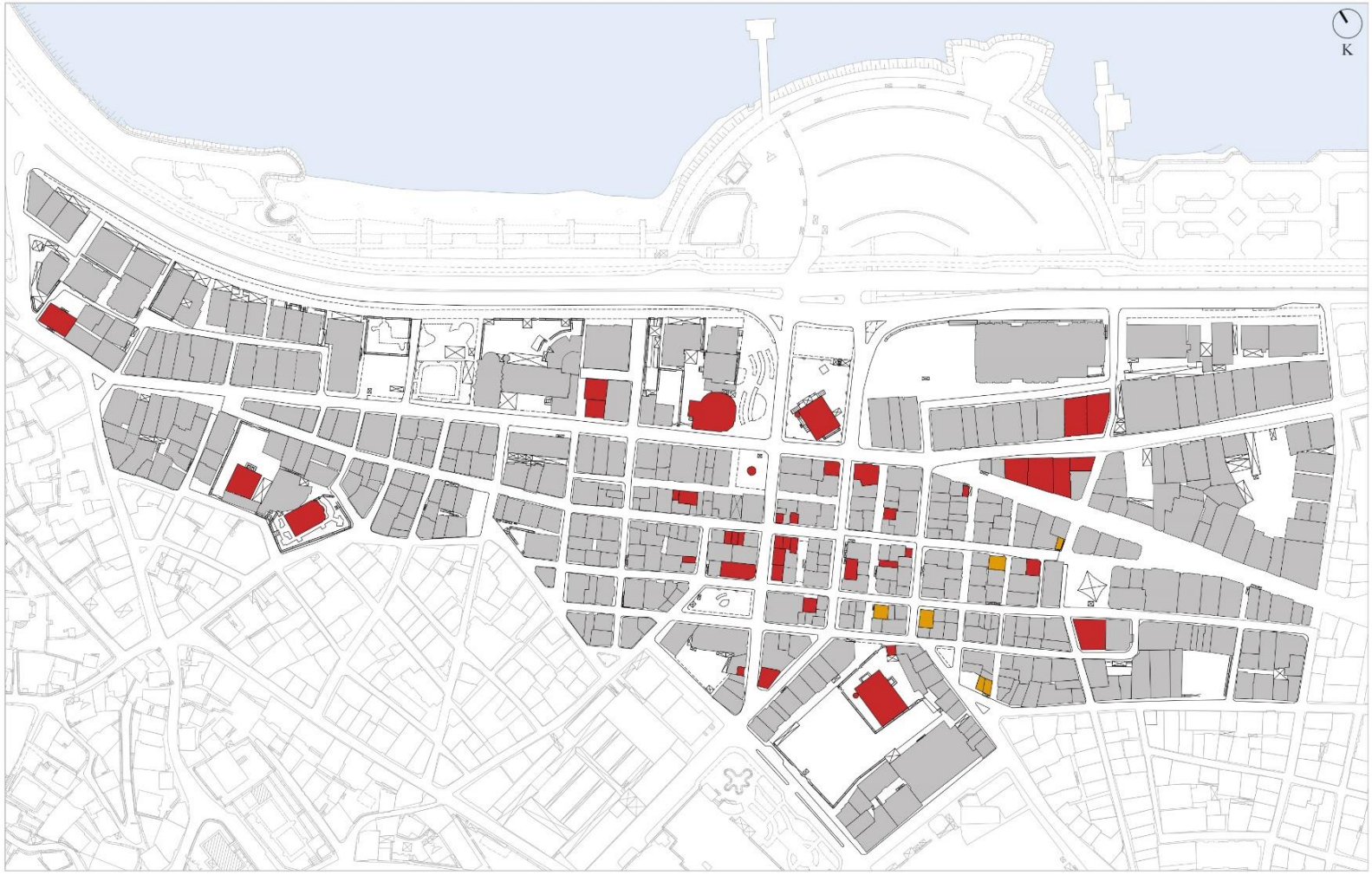
EK 2. Doluluk Boşluk Analizi

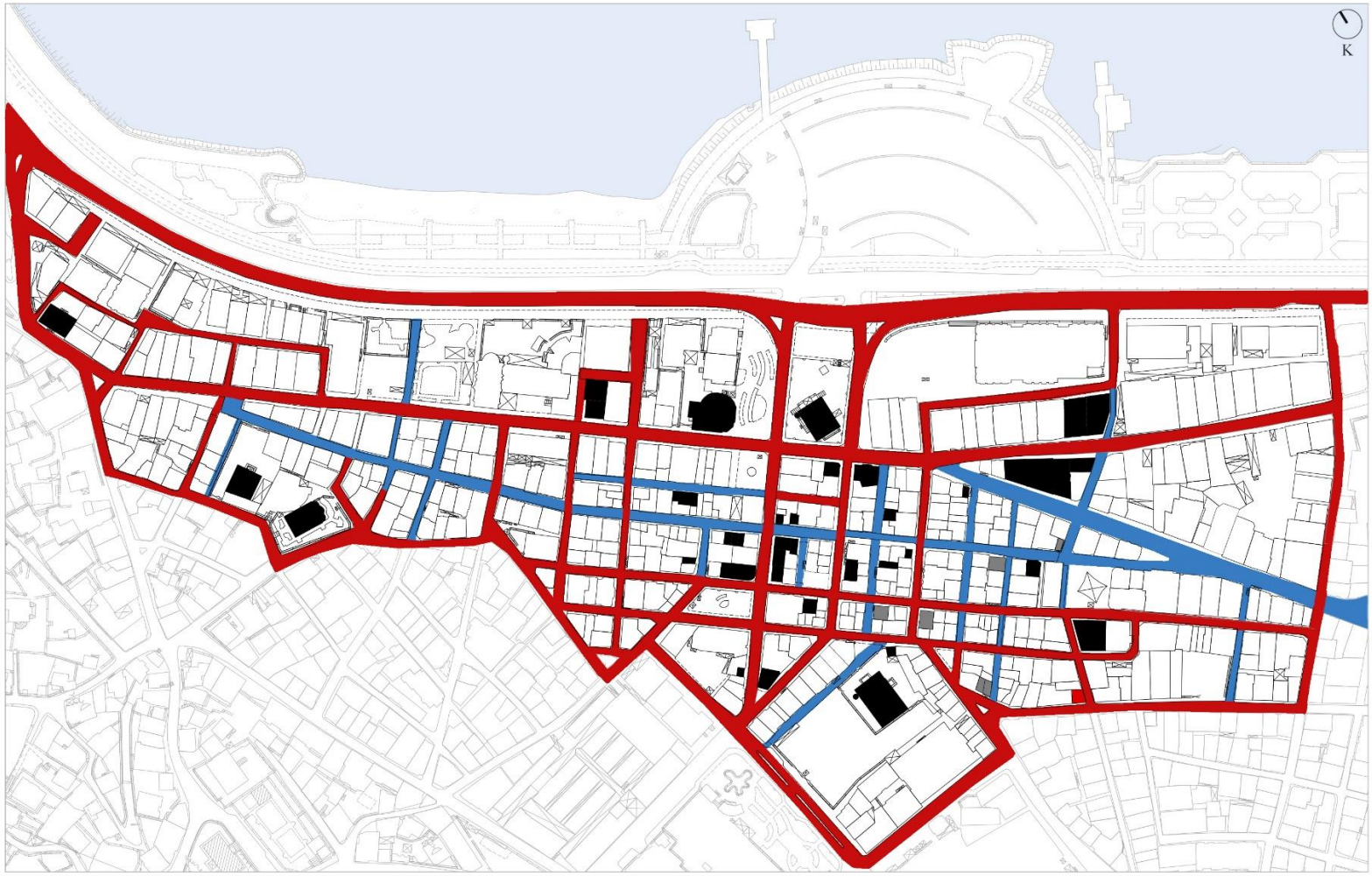
EK 3. Kat Adedi Analizi

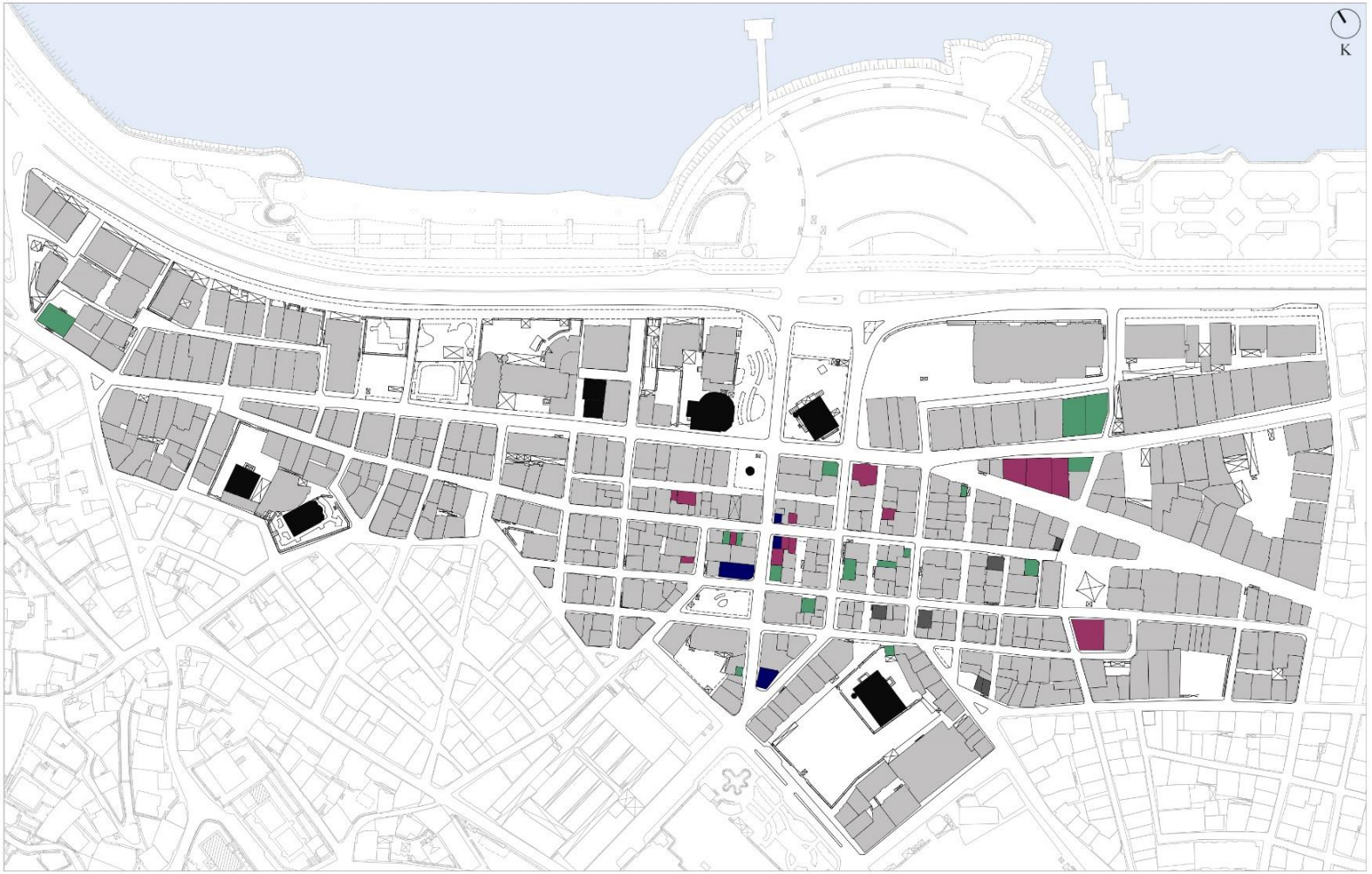
EK 4. Tescil Durum Analizi

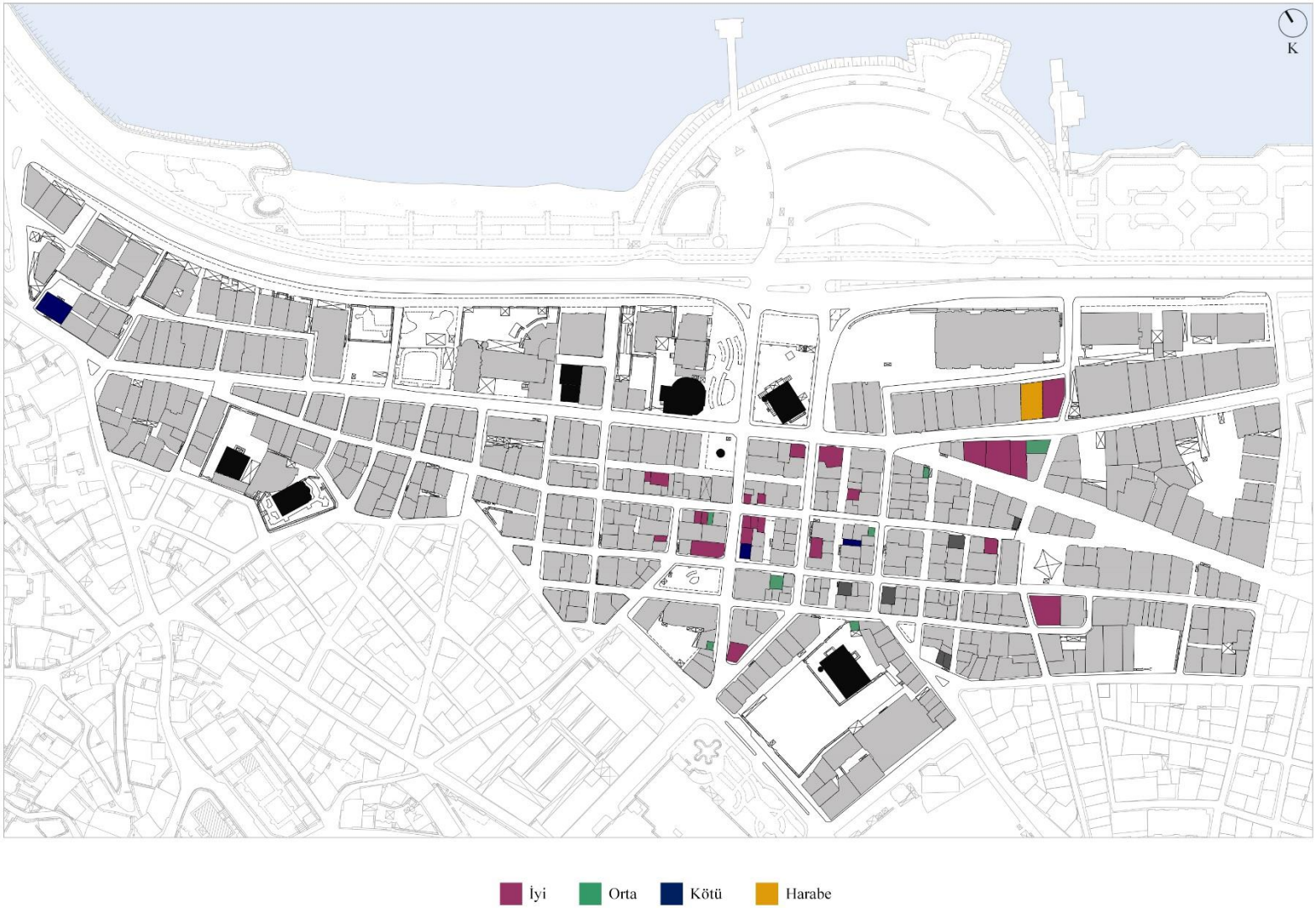
EK 5. Ulaşım Analizi

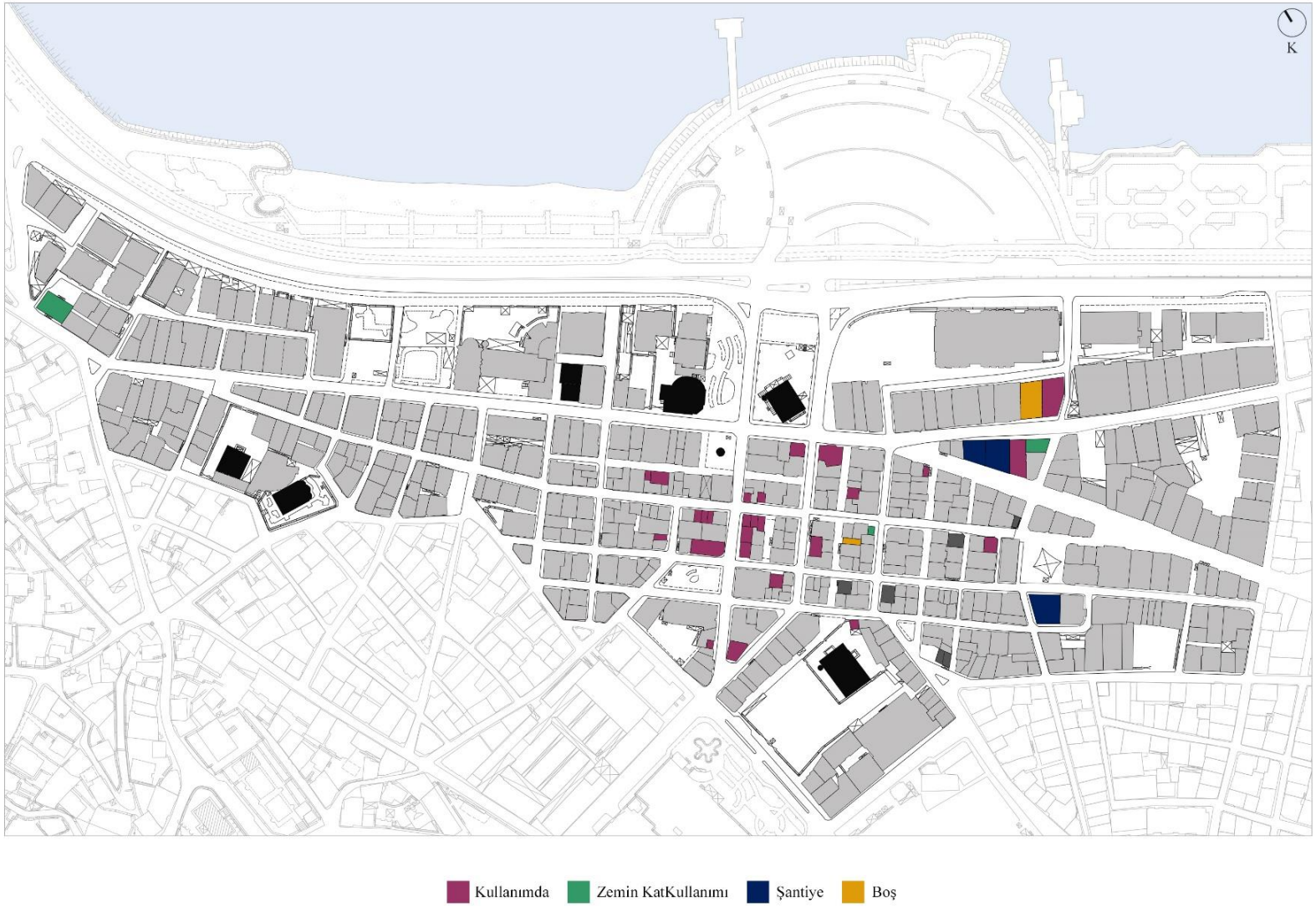
EK 6. Müdahale Analizi

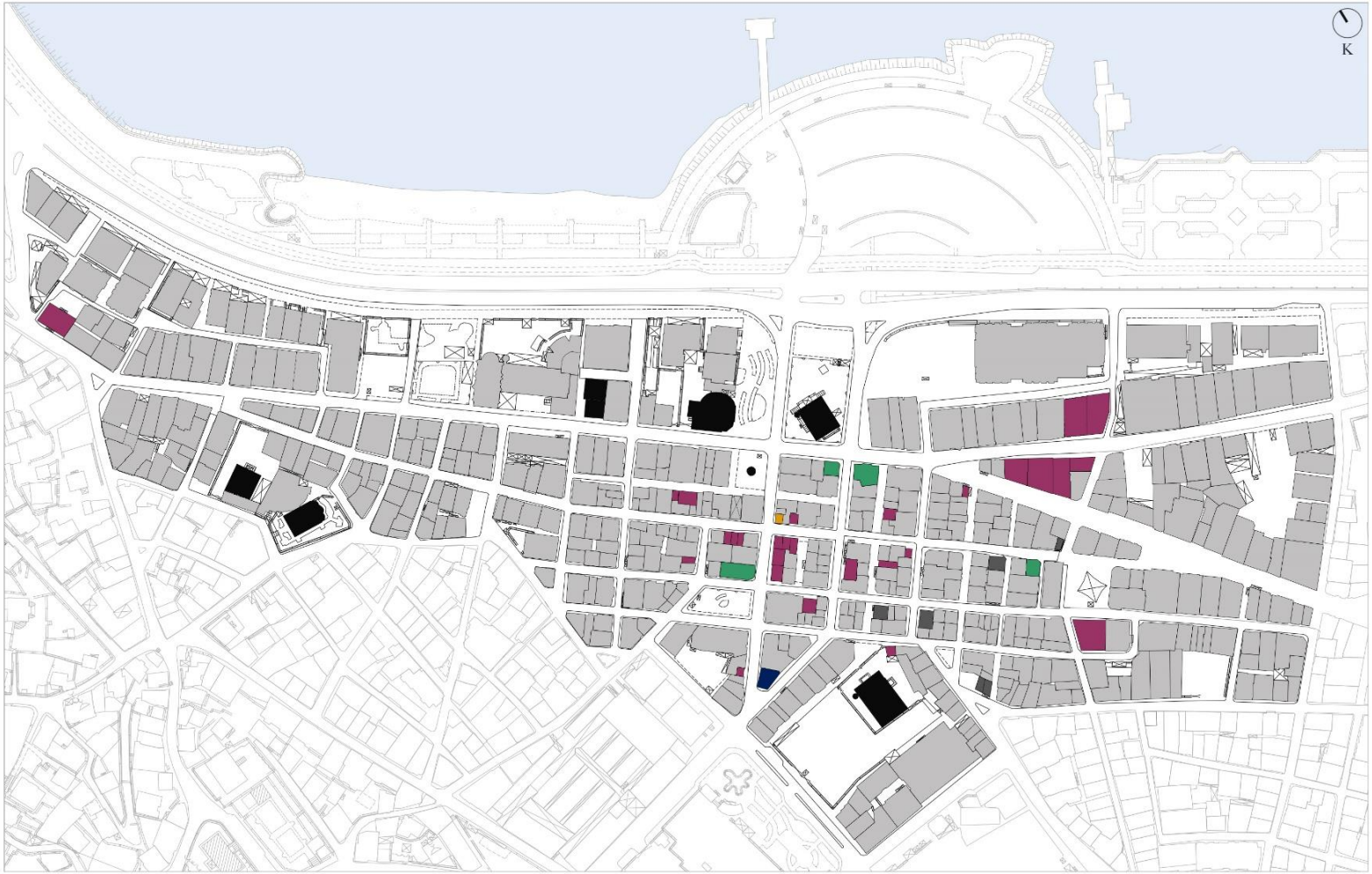
EK 7. Korunmuşluk Durumu Analizi

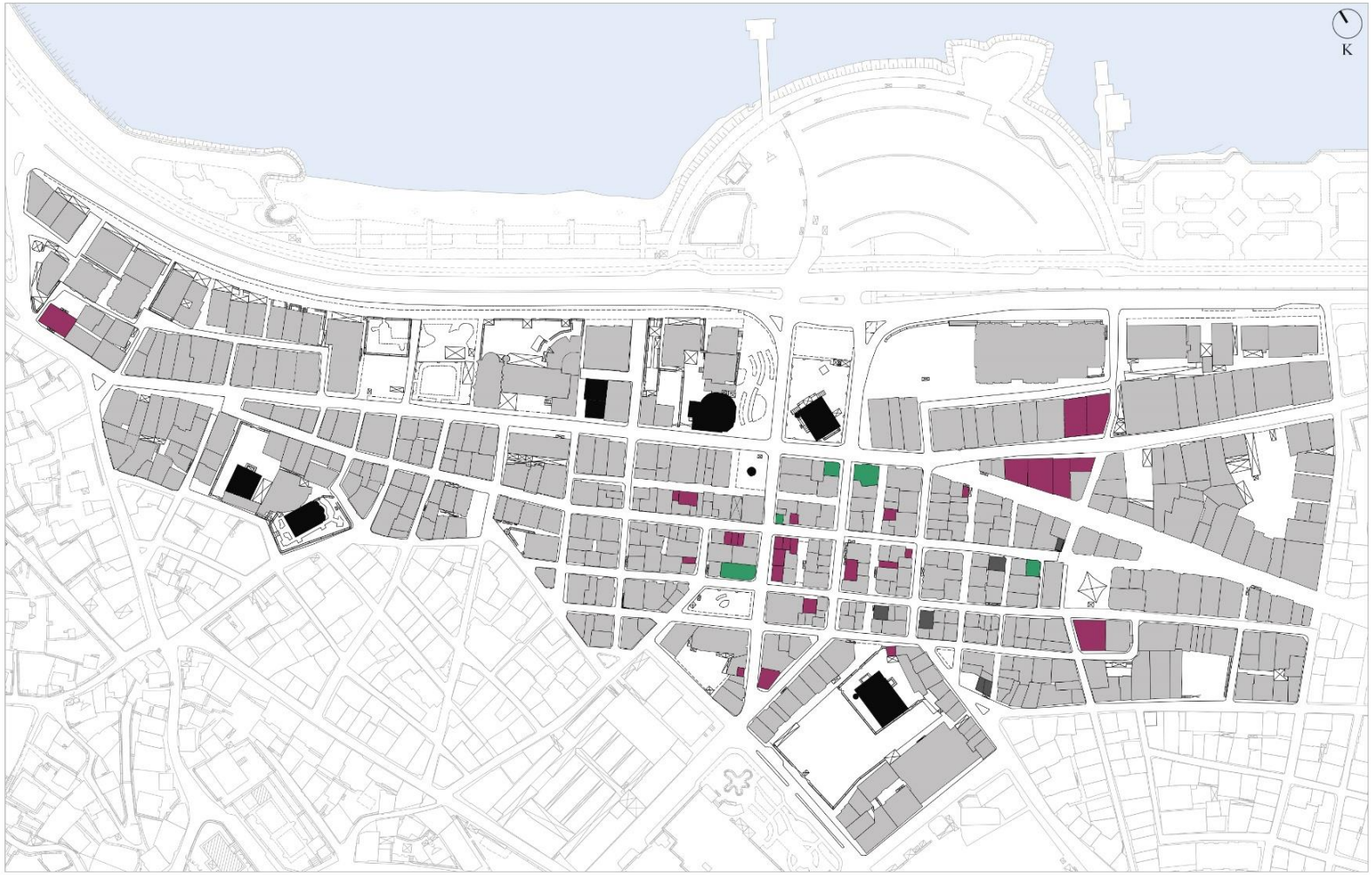
EK 8. Kullanım Durumu Analizi

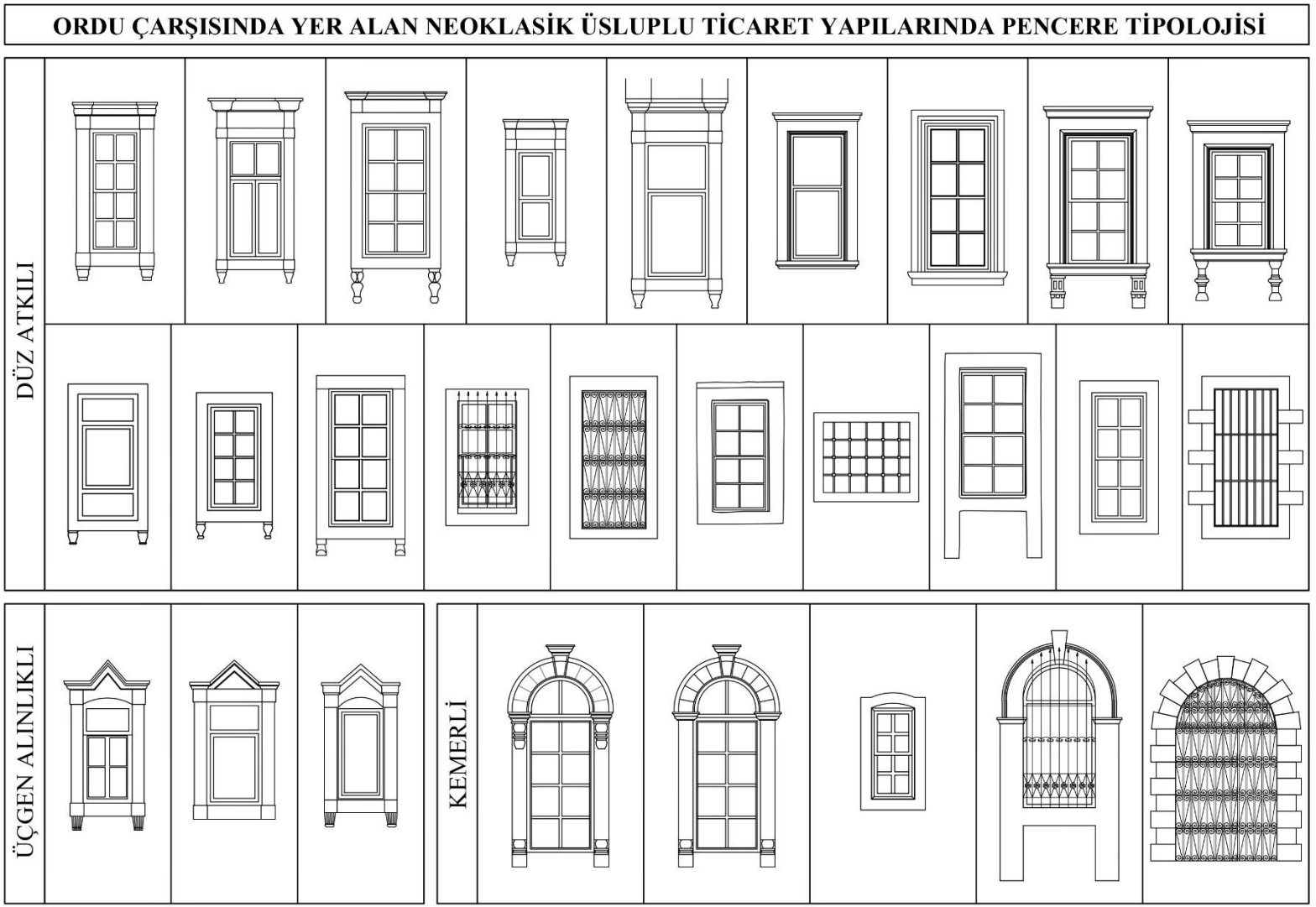
EK 9. Yapı Malzemesi Analizi

EK 10. Yapı Malzemesi Analizi

EK 11. Tipoloji

ORDU ÇARŞISINDA YER ALAN NEOKLASİK ÜSLUPLU TİCARET YAPILARINDA ÇATI-CEPHE İLİŞKİSİ

Ek 12. T.C. Devlet Arşivleri 180-9-0-0 / 97-472-16 Ordu Erkek Orta Mektebi plan ve fotoğrafları.(29.7.1926).

پلان حقنده ایضاحات

پلان مطلقا مقیاسلی اولمالیدر . فقط مقیاسی ثابت دکلدر . مقیاسك مخرج رقمی ممکن اولدیغی قدار تام ، یعنی : ۱۰۰ ، ۲۰۰ یا ۳۰۰ کبی یوز عددینك امثالندن عبارت اولمالیدر . پلانك ، تخدیص ایدیلن صحیفه‌لری تماماً دولدیره‌جق جسامتده یاپلمامسی لازمدر . اکر مختلف مهم اقسام وارسه‌ده‌بیلك عرض ایله یازلمده اوچ نومرولو صحیفه‌یه ادخال پلانی‌پك زیاده کرچوله‌جك‌ایسه ، هرقرق ایچون آیرجه ومنتظم رز پلان چیزیله‌لیدر ، ۵ ، ٤ و ۶ نجی صحیفه‌لر یومقصد ایچون استعمال ایدیله‌جکدر .

پلانك ازمسز تخصیلاتدن عاری اولماسی ، لاکن اعتنا ایله چیزیلش یولوتماسی ضروریدر . ترسیمده چین مرکبی قوللانیله‌جقدر . مکتبك مختلف اقسامنك یاکون نه‌ایچون ونه‌اولارق استعمال ایدیلدیکی ، پلانده تعریف اولونمیوب عادتا قورشون قلمی ایله یازیلارق کوسترلمه‌جکدر .

برکوشه‌یه مکتبك یولوتدیمی ۱۳ × ۱۸ ابعادنده قروکی حائزه پرلان چیزیله‌لیدر . پولان یالکز آناجاده‌لری ومحکومت داره‌سی ایله باشلیجه یولوك میانی کوسترمه‌لیدر . مکتب بولانده فیزیکی رنکلر چیزیله‌جکدر . پلان برمعتاد سیاه چین مرکبی ایله ترسیم اولونور .

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Zeynep Yüksel
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	
Uyruğu	☑ T.C. ❒ Diğer:
E-Posta Adresi	
Web Adresi	

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Haliç Üniversitesi
Fakülte	Mimarlık Fakültesi
Bölümü	Mimarlık
Mezuniyet Yılı	10.07.2020

Yüksek Lisans	
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Enstitü Adı	Fen Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Mimarlık
Programı	Mimarlık ve Yapılı Çevrenin Yenilenmesi